

Strategie rozvoje **Zoologické zahrady města Brna**

Regionální rozvojová agentura jižní Moravy
září 2003

Obsah

OBSAH.....	2
1 PROFIL	7
1.1 Stručná charakteristika ZOO	7
1.2 Lokalizace a dopravní dostupnost	10
1.3 Systém řízení	13
1.3.1 Zřizovatel a organizační struktura	13
1.3.2 Ředitel	13
1.3.3 Způsob řízení	13
1.3.4 Personál	14
1.4 Činnost	16
1.4.1 Nabídka aktivního odpočinku	16
1.4.1.1 Poskytování informací	16
1.4.1.2 Nabídka občerstvení a upomínkových předmětů	16
1.4.1.3 Sociální zařízení	17
1.4.1.4 Dětské koutky	17
1.4.1.5 Zajištění první pomoci a bezpečnosti	17
1.4.2 Ekologické vzdělávání	18
1.4.2.1 Výukové programy	18
1.4.2.2 Akce pro veřejnost	19
1.4.2.3 Stanice mladých přírodovědců	20
1.4.2.4 Nízkoprahový klub	20
1.4.2.5 Spolupráce s oddělením dětské onkologie	21
1.4.3 Chov zvířat	22
1.4.3.1 Počet jedinců a druhů chovaných zvířat	23
1.4.3.2 Chovatelské úspěchy	27
1.4.3.3 Evropský zachovný program	28
1.4.3.4 Záchytné centrum CITES	28
1.4.3.5 Záchraná stanice pro handicapované živočichy	30
1.4.3.6 Stálá akvarijní výstava	33
1.4.4 Odborná a vědecká činnost	33
1.5 Technické zázemí a vybavení	35
1.5.1 Technická infrastruktura a vybavení	35
1.5.1.1 Stavby, nemovitosti	35
1.5.1.2 Inženýrské sítě	36
1.5.1.3 Technické vybavení	37
1.5.2 Nakládání s odpady	38
1.5.2.1 Produkce odpadů	38
1.5.2.2 Likvidace odpadů	38
1.6 Ekonomika	40
1.6.1 Způsob hospodaření ZOO	40
1.6.2 Hlavní příjmy a náklady ZOO	41
1.6.2.1 Příjmy	41
1.6.2.2 Náklady	46
1.7 Marketing a propagace	48
1.7.1 Návštěvnost	48
1.7.2 Návštěvníci ZOO	51

1.7.3 Potenciální návštěvníci	53
1.7.4 Propagace	56
1.8 Pozice	57
1.8.1 Pozice v rámci města Brna a Jihomoravského kraje	57
1.8.2 Pozice v rámci České republiky	58
1.8.3 Pozice v rámci Evropy a světa	66
2 ANALÝZA SWOT	69
2.1 Lokalizace a dopravní dostupnost	69
2.2 Systém řízení	71
2.3 Činnost	72
2.3.1 Nabídka aktivního odpočinku	72
2.3.2 Ekologické vzdělávání	73
2.3.3 Chov zvířat	74
2.3.4 Odborná a vědecká činnost	75
2.4 Technické zázemí a vybavení	77
2.5 Ekonomika	79
2.6 Marketing a propagace	80
2.7 Pozice	81
3 STRATEGICKÁ VIZE	82
3.1 Strategické záměry Zoologické zahrady města Brna pro příštích deset let (2003–2012)	82
4 CÍLE A OPATŘENÍ	84
4.1 Rozšíření a zkvalitnění služeb pro návštěvníky	84
4.2 Podpora a rozvoj ekologického vzdělávání	84
4.3 Realizace nové chovatelské koncepce	84
4.4 Modernizace technického zázemí a vybavení	84
4.5 Vytváření vhodných podmínek pro personál ZOO města Brna	85
4.6 Aktivní využívání marketingových nástrojů pro rozvoj ZOO města Brna	85
5 SPECIFIKACE OPATŘENÍ	86
5.1 Cíl 1: Rozšíření a zkvalitnění služeb pro návštěvníky	86
5.1.1 Vybudování Návštěvnického informačního centra	86
5.1.2 Vytvoření vhodných parkovacích míst pro motoristy a cyklisty	88
5.1.3 Kompletace orientačního a informačního systému	89
5.1.4 Zajištění dostatečných kapacit pro občerstvení návštěvníků	91
5.1.5. Usnadnění a zpříjemnění pohybu návštěvníků po ZOO města Brna	92
5.1.6 Rozšíření a modernizace atrakcí pro děti	93
5.2 Cíl 2: Podpora a rozvoj ekologického vzdělávání	94
5.2.1 Zpracování plánu ekologického vzdělávání	94
5.2.2 Zřízení moderního Centra ekologické výchovy v ZOO města Brna	95
5.2.3 Rozšíření nabídky vzdělávacích programů a akcí	97
5.2.4 Prohloubení spolupráce v oblasti ekologického vzdělávání	98
5.3 Cíl 3: Realizace nové chovatelské koncepce	99
5.3.1 Zpracování podrobných požadavků na řešení nových expozic	99
5.3.2 Obměna druhů chovaných zvířat v souladu s chovatelskou koncepcí	100
5.3.3 Zajištění životní pohody zvířat (welfare)	101

5.3.4 Zapojení ZOO města Brna do programů ochrany fauny ČR	103
5.3.5 Prohloubení vědecké a výzkumné spolupráce s odbornými pracovišti.....	105
5.4 Cíl 4: Modernizace technického zázemí a vybavení.....	106
5.4.1 Zpracování jednotného architektonického pojetí ZOO města Brna.....	106
5.4.2 Provedení inventarizace stávajících staveb a inženýrských sítí.....	107
5.4.3 Zajištění odpovídající technické infrastruktury pro realizaci expozic	108
5.4.4 Výstavba nových expozic a chovného zázemí.....	109
5.4.5 Rozšíření a modernizace sociálních zařízení	110
5.4.6 Zvýšení bezpečnosti návštěvníků.....	111
5.5 Vytváření vhodných podmínek pro personál ZOO města Brna.....	112
5.5.1 Rozšíření systému vhodných motivačních nástrojů pro zaměstnance	112
5.5.2 Zpracování plánu školení zaměstnanců ZOO a jeho průběžná realizace.....	113
5.5.3 Zlepšení pracovního zázemí pro zaměstnance	114
5.5.4 Uplatňování a rozvíjení metod týmové práce	115
5.6 Aktivní využívání marketingových nástrojů pro rozvoj ZOO města Brna	116
5.6.1 Zpracování jednotné grafické příručky ZOO města Brna	116
5.6.2 Zpracování plánu propagace a jeho realizace	118
5.6.3 Definování návštěvnické kapacity ZOO	119
5.6.4 Zpracování plánu marketingových šetření a jeho realizace	120
5.6.5 Definování vhodného zaměření externího pracoviště ZOO města Brna na Radnické ulici (SAV).....	121
5.6.6 Zlepšení práce s cílovými skupinami návštěvníků.....	122
5.6.7 Začlenění ZOO města Brna do turistických produktů	123
5.6.8 Prohloubení systematické spolupráce s médii.....	124
5.6.9 Prohloubení spolupráce se subjekty v ČR a v regionu.....	125
5.6.10 Prohlubování spolupráce na mezinárodní úrovni.....	127
6 ZÁVĚR	128
7 PŘÍLOHY.....	129
7.1 Základní údaje z historie Zoo města Brna.....	129
7.2 Zřizovací listina ZOO města Brna	130
7.3 Výpis z obchodního rejstříku Zoo města Brna.....	139
7.5 Zákon o zoologických zahradách.....	144
7.6 Chovatelská koncepce ZOO města Brna.....	155
7.6.1 ÚVOD	155
7.6.2 NOVÁ EXPOZIČNÍ KONCEPCE ZOO BRNO.....	158
7.6.3 POPIS JEDNOTLIVÝCH EXPOZIC.....	160
7.6.3.1 BERINGIA.....	160
7.6.3.2 KARIBIK	163
7.6.3.3 WALLACEIA	166
7.6.3.4 KALAHARI.....	169
7.6.4 JEDNOTLIVÉ EXPOZICE	170
7.6.5 EXPOZICE SYSTEMATICKÝCH SKUPIN.....	176
7.6.6 DOPLŇKOVÉ EXPOZICE	177
7.6.7 TECHNICKÁ SITUACE A ŘEŠENÍ EXPOZIC	179
7.6.7.1 KOMPLEXNÍ EXPOZICE	179
7.6.7.2 JEDNOTLIVÉ EXPOZICE	192
7.6.8 PŘEHLED.....	195
7.6.9 LITERATURA.....	196

7.7 Chované druhy zvířat (k 31.12. 2003).....	198
7.8 Návštěvnost ZOO města Brna v letech 1997 – 2002	212
7.9 Výsledky ankety mezi návštěvníky ZOO města Brna	215
7.9.1 Metodika dotazníkového šetření	215
7.9.2 Dotazník	217
7.9.3 Analýza odpovědí.....	219
7.10 Závěrečná zpráva ze semináře s pracovníky ZOO města Brna.....	237
7.10.1 Úvod	237
7.10.2 Cíle semináře.....	237
7.10.3 Metodika.....	237
7.10.4 Výsledky.....	238
7.10.5 Závěr.....	242
7.10.6 Prezenční listina	243
7.10.7 Program semináře.....	244
7.10.8 Fotodokumentace	245
7.11 Mapové podklady – expozice.....	247
7.12 Sít stanic pro handicapované živočichy.....	250

ÚVOD

Zoologická zahrada města Brna nabízí svým návštěvníkům už padesát let prostor pro aktivní odpočinek a poznání. Za tuto dobu ji navštívilo více než 12 milionů osob z řad obyvatel města Brna, ostatních regionů České republiky i ze zahraničí.

Ode dne slavnostního otevření se změnila nejen tvář zoologické zahrady, ale také potřeby jejích návštěvníků. Vývoj, který má ve všech vyspělých společnostech společné rysy, přiměl Světovou organizací zoologických zahrad a akvárií (WAZA) k formulování nového poslání zoologických zahrad. Podle vyhlášení tohoto prestižního seskupení nejvýznamnějších zoologických zahrad budou jejich další aktivity směřovat zejména k poskytování odpočinku a relaxace svým návštěvníkům, k nenásilnému získávání informací o přírodě a vzdělávání v oblasti její ochrany, jakož i k posilování kladného vztahu k ní, k chovu vzácných a ohrožených druhů zvířat a k výzkumu zaměřenému na záchranu těchto druhů žijících dosud ve volné přírodě.

Materiál, který se vám dostává do rukou, reaguje na tento celosvětový trend a pro Zoologickou zahradu města Brna představuje základní nástroj pro její koncepční rozvoj v příštích deseti letech. Tento dokument vznikl v období mezi roky 2001 až 2003 ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou jižní Moravy a rozvíjí opatření Strategie pro Brno, ve které je modernizace a rozvoj Zoologické zahrady města Brna stanovena jako jedna z aktivit Programového cíle Pč 1 *Zohlednění environmentálních principů v oblastech s výrazným dopadem na životní prostředí města.*

1 Profil

1.1 Stručná charakteristika ZOO

Zoologická zahrada města Brna, která patří mezi významné zoologické zahrady České republiky, byla založena v roce 1950 a veřejnosti poprvé otevřela své brány 30. srpna 1953. Je příspěvkovou organizací Statutárního města Brna. Nachází se v atraktivním areálu Mniší hory v Brně-Bystřci, kde zaujímá plochu větší než 65 ha. Součástí brněnské zoologické zahrady je i Stálá akvarijní výstava, umístěná na Radnické ulici v historickém centru Brna. Otevřena byla v roce 1969 a svým návštěvníkům představuje sladkovodní i mořské živočichy.

ZOO Brno je členem významných mezinárodních odborných seskupení, jako jsou Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ), Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA), Euroasijská asociace zoologických zahrad a akvárií (EARAZA), Světová asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA), Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (IZE) a další. V ZOO je umístěno také Záchytné centrum CITES, do kterého jsou v případě potřeby umísťováni a poté v něm ošetřováni živočichové zabavení zejména při nelegálních mezinárodních obchodech se zvířaty. V ZOO taktéž působí Záchraná stanice pro handicapované živočichy, umožňující ošetření poraněných nebo jinak handicapovaných zvířat z jihomoravského regionu.

Díky své vysoké odborné úrovni a chovatelským úspěchům může ZOO spolupracovat na realizaci prestižních Záchovných programů celosvětově nejohroženějších druhů zvířat. ZOO se podílí mimo jiné i na ochraně ohrožených druhů fauny České republiky a spolupracuje s odbornými vědeckými pracovišti a institucemi.

Významnou část svých aktivit směřuje ZOO do ekologického vzdělávání – její pracovníci připravují výukové programy a exkurze pro školy a další zájemce, zajišťují provoz Dětské ZOO, přizpůsobené potřebám a možnostem zejména nejmenších návštěvníků.

ZOO připravuje propagační materiály a tiskoviny, provozuje vlastní webové stránky, vydává informační čtvrtletník Zooreport, pořádá různé akce pro veřejnost a účastní se vybraných veletrhů cestovního ruchu.

ZOO je přístupná po celý rok a návštěvnost se v posledních letech pohybuje kolem 230 000 osob za rok.

Základní identifikační údaje:

Adresa:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46
635 00 Brno

Kontakt:

telefon: 546 432 311
fax: 546 210 000
email: zoo@zoobrna.cz
www.zoobrna.cz

IČO: 00101451

Bankovní spojení: ČSOB, a.s., 372 604 403/0300

Otevírací doba

listopad až únor	9.00 – 16.00 hod
březen a říjen	9.00 – 17.00 hod
duben až září	9.00 – 18.00 hod

Pavilony a pokladny se zavírají hodinu před uzavřením areálu ZOO.

Vstupné

dospělí	40,- Kč
rodinné vstupné (2 dospělí + max.3 děti)	100,- Kč
důchodci, studenti, děti do 15 let	20,- Kč
děti do 3 let	zdarma

Stálá akvarijní výstava:

Adresa:

ZOO – Stálá akvarijní výstava
Radnická 6
602 00 Brno

Kontakt:

telefon: 542 211 701
fax: -
email: zoo@zoobrna.cz

Otevírací doba

Denně mimo pondělí:

úterý – pátek	9.30 – 17.30 hod
sobota, neděle	9.30 – 16.00 hod

Vstupné

rodina	60,- Kč
dospělí	30,- Kč
důchodci, studenti, děti do 15 let	20,- Kč
děti do 6-ti let	zdarma

Záchranné centrum CITES

Adresa:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46
635 00 Brno

Kontakt:

telefon: 546 432 326
fax: 546 210 000
email: zeller@zoobrna.cz

ČIŽP Praha

Na břehu 267
190 00 Praha 9

tel: 222 860 111

fax: 283 892 662

E-mail : public@cizp.cz; podatelna@czip.cz

Stanice pro handicapované živočichy

Adresa:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46
635 00 Brno

Kontakt:

telefon: 721 235 232 (inspekční služba)
fax: 546 210 000
email: zeller@zoobrna.cz

Útulek pro opuštěná zvířata

Adresa:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46
635 00 Brno

Kontakt:

telefon: 721 235 232 (inspekční služba)
fax: 546 210 000

Adresa:

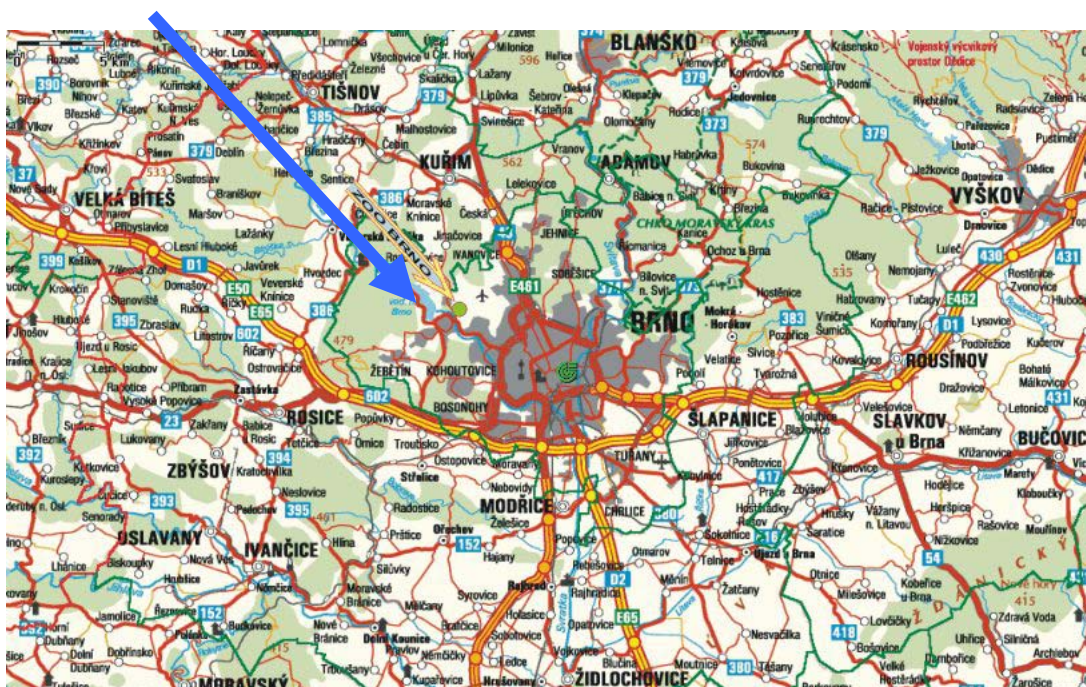
Útulek pro opuštěná zvířata
Bystrečná 45
635 00 Brno-Komín
www: mpbrno.cz/utulek.php

Kontakt:

telefon: 541 420 110-1 (Městská policie Brno)

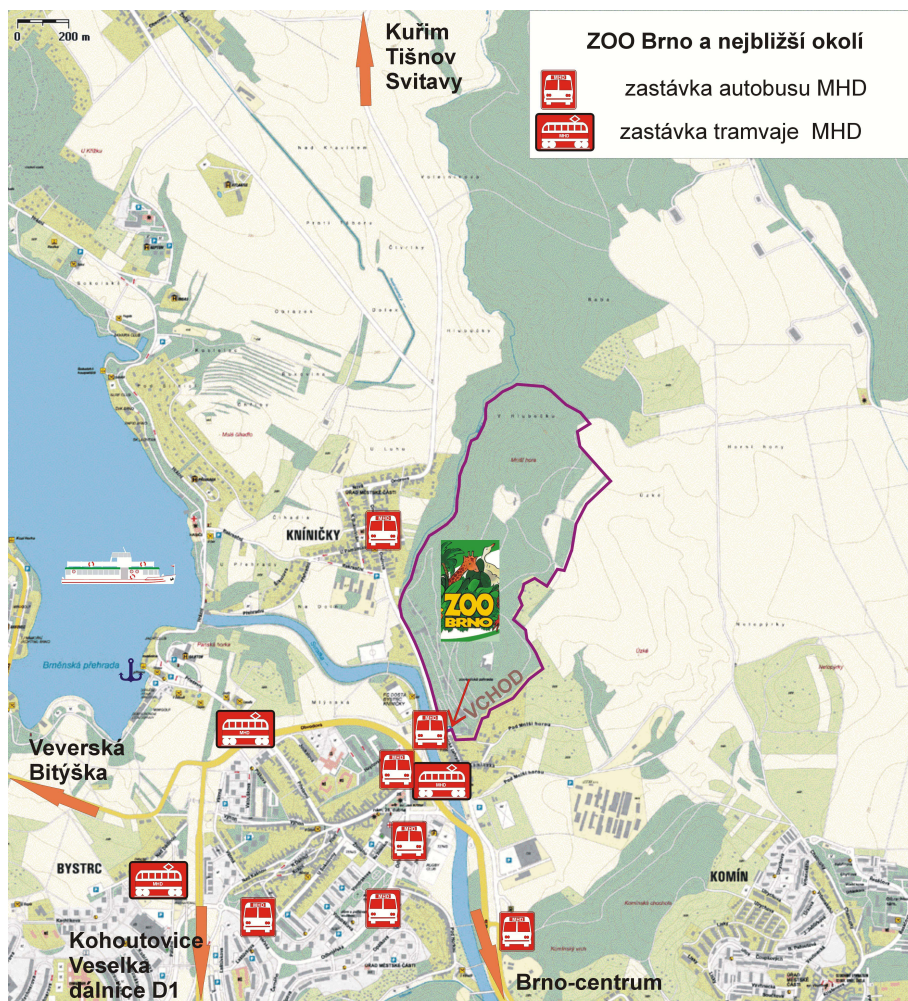
1.2 Lokalizace a dopravní dostupnost

Brněnská zoologická zahrada se nachází na severozápadním okraji města v příjemně zvlněné a lesnaté krajině Brněnské vrchoviny, která obklopuje město Brno od západu až k severovýchodu. Samotný areál zoologické zahrady se rozkládá na ploše 65 ha na jihozápadním svahu Mniší hory v katastrálním území městských částí Bystře a Kníničky. Mniší hora tvoří jednu z přirozených přírodních dominant nad údolím řeky Svratky pod Brněnskou přehradou, kde se rozkládá městská část Bystře s přibližně 25 000 obyvateli. Areál ZOO bezprostředně navazuje na starou obytnou zástavbu v Bystřeci, odkud je zároveň prozatím jediné přístupové místo pro návštěvníky ZOO (dalšími potenciálními nástupními prostory jsou městské části Kníničky, Medlánky a Komín).

Obr.1 Poloha ZOO

Dostupnost ZOO v rámci města Brna městskou hromadnou dopravou nebo individuální dopravou je velmi dobrá. Městská část Bystře je s centrem spojena kapacitní čtyřpruhovou silnicí II/384 navazující v prostoru Žabovřesk na velký městský okruh, souběžně je vedeno i těleso tramvajové tratě a místní silnice. Tento dopravní koridor podél řeky Svratky tvoří základní páteř spojení Bystřce s ostatními brněnskými městskými částmi s výjimkou Kohoutovic a Žebětína.

Obr. 2 Poloha Zoo

ZOO je bezprostředně obsluhována silnicí spojující Bystrc s městskou částí Kníničky, která dále pokračuje ve směru na Jinačovice a Kuřim. Tato komunikace slouží jako přístup k Brněnské přehradě pro návštěvníky přijíždějící ze severozápadní části širšího zázemí města Brna. Tranzitní doprava tuto komunikaci využívá minimálně, slouží především obyvatelům a návštěvníkům této části Brna. Vzdálenost do centra města je přibližně 8 km.

Doposud je patrně největším problémem motorizovaného návštěvníka ZOO absence parkoviště, protože odstavnou plochu pro asi 25 automobilů před vchodem do ZOO lze velmi obtížně považovat za parkoviště odpovídající významu a ambicím zoologické zahrady. Ostatně neuspokojivý stav dokumentuje permanentní obsazení tohoto prostoru a odstavování vozidel návštěvníků v okolních ulicích. Jako oficiální parkoviště pro návštěvníky ZOO funguje asi 300 m vzdálený prostor u zahradnického centra Čtyřlístek.

Dostupnost ZOO městskou hromadnou dopravou (MHD) je velmi dobrá. Díky velmi silným přepravním proudům mezi Bystrcí a centrem města je frekvence jednotlivých spojů na většině linek velmi vysoká. Páteří MHD je tramvajová trať s linkou č. 1 (Bystrc, Ečerova–Pisárky–Hlavní nádraží–Řečkovice) a linkou č. 3 (Bystrc, Ečerova–Žabovřesky–Česká–Milady Horákové–Stará osada), ve špičkách posílená prodloužením linky č. 11 (Lesná–Česká–Žabovřesky–Komín) až do zastávky Bystrc, Rakovecká. Tramvajovou dopravu doplňuje trolejbusová linka č. 30 (Bystrc, Černého–Komín–Královo Pole) a dvojice autobusových linek č. 50 (Bystrc, ZOO–Kohoutovice–Bohunice–Ústřední hřbitov) a č. 54 (Žebětín–Bystrc,

ZOO–Kníničky). Frekvence těchto spojů v pracovní dny se pohybuje mezi 5 až 10 minutami, o víkendech se intervaly prodlužují na 10 až 15 minut. Doba jízdy tramvají k Hlavnímu nádraží činí asi 30 min., na zastávku Česká pak 20 minut. Do systému MHD je začleněna také autobusová linka č.103 (Bystrc, ZOO–Veverská Bitýška), jež obsluhuje pravý břeh Brněnské přehrady. Jako jediná ze všech jmenovaných linek zasahuje do 3. tarifního pásma brněnské MHD. Síť linek MHD je doplněna autobusovou linkou z Brna-Bystrce přes Kníničky a Jinačovice do Kuřimi (linka č. 730820). Tato linka byla vybrána jako pilotní pro zavedení integrovaného dopravního systému v rámci brněnské aglomerace, který byl zaveden od začátku roku 2004. Výhodou je společný přepravní doklad s MHD a relativně vysoká frekvence spojů.

Přímo před vchodem do ZOO je umístěna zastávka autobusových linek č.54 a 730820. Vzhledem k jejich nízké frekvenci a cílům směřování většiny návštěvníků ZOO je ale nejvíce využíván asi 200 m vzdálený uzel Bystrc, ZOO se zastávkou tramvají, konečnou autobusové linky 50 a 103 a zastávkou linky 54. Přístup z trolejbusové linky č.30 je možný buď s přestupem na tramvaj (od zastávek Branka až po Kamenolom), nebo pěšky ze zastávky Nám. 28. dubna (asi 400 m).

Vzhledem k rekreačnímu potenciálu území je stále významnější cyklistická doprava. Bystrcí prochází značená cyklotrasa směřující od Brněnské přehrady podél řeky Svratky přes celé Brno až na jeho jižní okraj. Tato cyklotrasa je hojně využívána, zvláště v letním období. Její trasování se ZOO vyhýbá, přivedení přímo k ZOO naráží na nutnost překonání velmi frekventované komunikace. Přesto však počet návštěvníků přijíždějících na kole není malý a navíc se každým rokem zvyšuje.

Pro úplnost lze ještě zmínit provozování pravidelné lodní dopravy, která patří mezi významné atrakce pro návštěvníky Brněnské přehrady. Přestože tato doprava nemá přímý vztah k ZOO, její význam vystupuje do popředí při úvaze o balíčcích turistických produktů, které by se mohly nabízet společně (např. výlet po Brněnské přehradě spojený s návštěvou ZOO), což by do ZOO přivedlo nové návštěvníky.

1.3 Systém řízení

1.3.1 Zřizovatel a organizační struktura

V souladu se Zřizovací listinou Zoologické zahrady města Brna (viz příloha) a zákonem č. 576/1990 Sb. o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), v platném znění, zákona č. 360/1990 Sb. o obcích v platném znění je zřizovatelem Zoologické zahrady města Brna Statutární město Brno. Výkon funkce zřizovatele plní Rada města Brna. V souladu s platným Statutem města Brna a Organizačním řádem Magistrátu města Brna vykonává metodické řízení Zoologické zahrady města Brna odbor životního prostředí Magistrátu města Brna a kontrolním orgánem je Magistrát města Brna.

1.3.2 Ředitel

Ředitel je statutárním a současně výkonným orgánem Zoologické zahrady města Brna. Řídí činnost organizace v souladu s platnými obecně závaznými právními předpisy, Zřizovací listinou Zoologické zahrady města Brna a jejím Organizačním řádem.

1.3.3 Způsob řízení

ZOO Brno je specializovanou příspěvkovou organizací, v níž je uplatněn kombinovaný systém řízení tvořený třemi dílčími soustavami:

- funkční (vertikální)
- procesní (horizontální)
- strategické (operativní)

Funkční řízení vymezuje působnost a vztahy organizačních jednotek i jednotlivých pracovníků, z nichž každý má pouze jediného vedoucího, který je oprávněn dávat pracovní příkazy. Vedoucí plně odpovídá za svá rozhodnutí a za výsledky činnosti svěřené organizační jednotky.

Procesní řízení vymezuje přesnou specifikaci jednotlivých pracovních činností. Stanovuje zodpovědnost, spolupráci a informační povinnost jednotlivých pracovníků zařazených do definovaných pravidelně se opakujících procesů. V zásadě se jedná o přímé řízení pracovního procesu na horizontální úrovni se zařazením vhodných kontrolních míst s určenými pracovníky odpovědnými za kontrolu a rozhodnutí o uvolnění k další operaci.

Strategické řízení je kombinací funkčního a procesního řízení. Je prováděno operativně podle vyhlášené strategické operace týmem jmenovaných pracovníků.

Vrcholným orgánem ZOO je vedení, které se skládá z ředitele a vedoucích úseků. Vedení se schází na pravidelných poradách 1 x týdně. Podrobnosti o náplni činnosti jednotlivých úseků a vzájemných vazbách jsou uvedeny v Organizačním řádu ZOO, který je k dispozici na sekretariátu ZOO.

Složení vedení Zoologické zahrady města Brna:

Ředitel

Vedoucí úseku

- chovatelského
- technického
- ekonomického
- propagace a vzdělávání
- obchodního
- EMS (systémy environmentalního managementu)

Porad vedení se jako přisedící účastní také další osoby:

- tiskový mluvčí
- veterinář
- asistent ředitele
- předseda odborů

Zápis provádí sekretářka ředitele.

1.3.4 Personál

Vztahy mezi ZOO a jejími zaměstnanci jsou obdobně jako v případě Organizačního řádu zakotveny ve vnitřním předpisu – Pracovním řádu ZOO.

K 31. 12. 2002 bylo v ZOO zaměstnáno 100 lidí, z toho 42 žen (42%). Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce 1:

Úsek	Počet
ředitelský	4
chovatelský	27
technický	36
ekonomický	4
vzdělávání a propagace	6
Stálá akvarijní výstava (Radnická ulice)	4
obchodní	18
EMS (systémy environmentalního managementu)	1
Celkem	100

Tab. 1

Personál je rozdělen do 7 skupin:

1. Stálí pracovníci (kmenoví zaměstnanci; zaměstnavatelem je ZOO)
2. Sezónní zaměstnanci (zaměstnavatelem je ZOO)
3. VPP (veřejně prospěšné práce) – mzdové náklady hradí úřad práce
4. Brigádníci - mzdové náklady hradí ZOO
5. NVS (náhradní vojenská služba) – mzdové náklady hradí ZOO
6. Absolventi - mzdové náklady hradí ZOO a úřad práce
7. Pracovníci na smlouvu

Dobrovolníci

Pro zavedené zoologické zahrady v zahraničí (např. v USA) je běžné intenzivní využívání práce dobrovolníků („volunteers“), kteří pomoc institucím typu zoologických zahrad nebo národních parků považují za prestižní a vyhledávanou aktivitu. Pomoc dobrovolníků se dá využít nejen pro zajištění nárazových, ale i odborně náročných prací, jejich vhodné využití se nabízí např. při zajištění pravidelné průvodcovské služby v areálech. Významný efekt má vedle jejich podílu na zajištění provozu zoologických zahrad také to, že svým pozitivním vztahem k ZOO přispívají k šíření dobrého jména a propagují tak ZOO mezi svými přáteli, což je nejúčinnější (a nejlevnější) způsob propagace. Proto je spolupráce s dobrovolníky a jejich asociacemi pro všechny strany velmi přínosná.

Bohužel v ČR se prozatím nedostává práci dobrovolníků patřičného společenského ocenění, natož aby byla prestižní záležitostí. Přesto i v ČR existují organizace (mezi největší patří např. Český svaz ochránců přírody) nebo skupiny obyvatelstva (např. senioři), se kterými by bylo možné navázat užší spolupráci. V ZOO se dobrovolníci podílejí na zajištění činnosti s mládeží (zejména v rámci Stanice mladých přírodovědců).

1.4 Činnost

Činnost vyvíjená v ZOO Brno směřuje k naplňování základního poslání zoologických zahrad, které jsou součástí celosvětového systému ochrany přírody. V rámci své činnosti vytvářejí podmínky pro aktivní trávení volného času návštěvníků, rozvíjení ekologického vzdělávání zaměřeného na ochranu přírody a životního prostředí, chov zvířat a vědeckou a odbornou činnost.

1.4.1 Nabídka aktivního odpočinku

ZOO má díky svému umístění v rekreačním zázemí města Brna vhodné podmínky pro naplňování jednoho ze svých poslání – trávení volného času návštěvníků. Vytvořením vhodných podmínek pro aktivní odpočinek představuje ZOO významný prvek nejen pro obyvatele Brna a jeho okolí, ale také pro turisty, kteří do Brna přijíždějí (*podrobněji viz kapitola Marketing a propagace*).

V ZOO jsou pro uspokojení potřeb návštěvníků připraveny služby zaměřené na pozorování zvířat, aktivní odpočinek, poučení a ochranu přírody.

1.4.1.1 Poskytování informací

Informace o provozu a o zajímavostech v ZOO jsou návštěvníkům k dispozici na informačních panelech u vstupu do ZOO, v prostorách administrativní budovy a v propagačních materiálech (Průvodce po ZOO, Informační leták). Návštěvníci mají možnost řadu údajů se dozvědět také z naučných panelů a nástěnek umístěných na prohlídkové trase i z vývěsek mimo vlastní areál ZOO. Velké panely s orientačními mapkami prohlídkových tras v ZOO doplňují informační tabule věnované konkrétním aktuálním tématům (např. kácení tropických pralesů) a popisky se základními údaji o chovaných zvířatech umístěné před každou expozicí. Orientační a informační systém je průběžně doplňován a aktualizován.

Pro zájemce z řad laické i odborné veřejnosti jsou pořádány přednáškové akce, pro které je využíván technicky dobře vybavený promítací sál v administrativní budově. Samostatnou kapitolu tvoří informace podávané průvodci objednaným skupinám návštěvníků (např. školám). V ZOO prozatím není zaveden systém běžný např. v zoologických zahradách v USA, kdy s informační a vzdělávací činností pomáhají dobrovolníci, kteří v případě zájmu poskytují návštěvníkům informace o chovaných zvířatech, o zajímavostech z jejich života apod. Přestože jsou v ZOO informace návštěvníkům poskytovány v dostatečné míře, k většímu komfortu a zlepšení formy a efektivity předávaných informací by přispělo vybudování návštěvnického informačního centra, ve kterém by byly soustředěny všechny podstatné a užitečné informace o nabídce ZOO a poskytovaných službách. V takovém centru by bylo možno nabídnout návštěvníkům také aktivity související s ekologickým vzděláváním; centrum by mohlo být také vhodným místem pro získávání zpětné vazby od návštěvníků a mohlo by tak přispívat ke zefektivnění marketingu ZOO.

1.4.1.2 Nabídka občerstvení a upomínkových předmětů

Nabídku občerstvení mohou návštěvníci využít v celkem sedmi zařízeních. Komplex služeb Tygří skály otevřený v červnu 2002 poskytuje restaurační kapacitu padesáti míst v atraktivním prostředí sousedícím přímo s výběhem tygrů. V restauraci si mohou návštěvníci

vybrat ze široké nabídky teplých jídel a alkoholických i nealkoholických nápojů. V prvním poschodí je obchod se širokou nabídkou dárkových předmětů.

Služby restaurace U tygra doplňují stánky s občerstvením umístěné na prohlídkové trase (U krokodýla, U velblouda – 3 stánky, U opic a U papoušků) a automaty na teplé a studené nápoje. Sortiment stánků z větší části tvoří nápoje, cukrovinky, mražené produkty atd. Stánky mají kapacitu přibližně 150 míst k sezení. Celkem nabízí ZOO k sezení při občerstvení přibližně 200 míst. V období hlavní turistické sezóny jsou vedle stánků k dispozici také mobilní prodejní zařízení.

O provoz restaurace i stánků se v současné době starají pracovníci ZOO, což na jedné straně umožňuje snazší řízení provozu, koordinaci obsahové nabídky a garanci jednotných cen, na straně druhé klade vyšší nároky na profesní a organizační zajištění poskytovaných služeb. Občerstvení se návštěvníkům poskytuje celoročně.

Spolu s nabídkou občerstvení jsou v areálu ZOO pro návštěvníky připraveny stánky s upomínkovými předměty. Na hlavní prohlídkové trase jsou umístěny tři prodejny upomínkových předmětů (za vstupní branou do ZOO, v 1. poschodí komplexu Tygří skály, u pavilonu opic). Upomínkové předměty si mohou návštěvníci koupit i v pokladnách ZOO.

1.4.1.3 Sociální zařízení

V komplexních službách návštěvníkům nechybí pochopitelně ani sociální zařízení. V areálu ZOO jsou v současné době k dispozici čtyři sociální zařízení – nově vybudované zařízení v komplexu služeb Tygří skály, U medvěda, mezi pavilonem papoušků a pavilonem Tropickeho království a v komplexu stánků u safari. První dvě ze jmenovaných sociálních zařízení jsou přizpůsobena i pro invalidy. Zastaralé sociální zařízení umístěné mezi pavilonem papoušků a pavilonem Tropickeho království bude modernizováno tak, aby co nejlépe vyhovovalo nárokům návštěvníků.

1.4.1.4 Dětské koutky

Dětským návštěvníkům poskytuje ZOO kromě expozic zvířat také atrakce umístěné v dětských koutcích. Děti tam nacházejí prolézačky a houpačky, skákací hrad a další zajímavosti. Snaha o vytvoření příjemných podmínek pro děti vedla k vytvoření Dětské zoo, která byla otevřena v červnu 2001. Od svého otevření se pro děti stala neodmyslitelnou součástí návštěv ZOO a o její oblíbenosti svědčí ohlasy všech návštěvníků i zkušenosti personálu (*podrobnější informace o Dětské zoo viz kapitolu Ekologické vzdělávání*). Další z vyhledávaných atrakcí pro děti i dospělé je vyhlídková jízda motorovým vláčkem, kterým lze v horní části areálu projet od pavilonu Tropickeho království kolem expozic s papoušky až po vyhlídku na expozici Safari.

1.4.1.5 Zajištění první pomoci a bezpečnosti

Pro případ potřeby poskytnutí první pomoci návštěvníkům jsou v ZOO zajištěny dostatečné podmínky. Pro ošetření drobnějších úrazů jsou ve stáncích na prohlídkové trase k dispozici lékárničky (v tomto ohledu bohužel chybí dostatečná informovanost směrem k návštěvníkům). Pro komplikovanější případy je ve správní budově k dispozici Místo první pomoci, na které navádí vnitřní orientační systém ZOO. Problematická je prozatím komunikace a předávání informací v případě náhlé potřeby (např. dopravy zraněných) v rámci areálu, protože není dokončen rozvod všech potřebných komunikačních sítí (telefony, lokální rozhlas atd.).

V souvislosti s rizikem úrazů návštěvníků je třeba zmínit skutečnost, že ZOO Brno všechny své návštěvníky dostatečně informuje o zásadách dodržování bezpečnosti v ZOO formou informačních tabulí (vstupní informační panely, varovné tabulky umístěné před expozicemi u zvláště nebezpečných zvířat) a informacemi v propagačních materiálech (Průvodce ZOO). Expozice jsou technicky řešeny takovým způsobem, který minimalizuje riziko kontaktu návštěvníků se zvířaty a předchází tak případným nehodám. Stejně tak je minimalizováno nebezpečí přenosu chorob ze zvířat na návštěvníky, protože všechna zvířata jsou pod stálou veterinární kontrolou.

Dohled nad dodržováním pravidel bezpečnosti a poskytování případné první pomoci zajišťují pracovníci ZOO. V řadě světových zoologických zahrad se právě na této činnosti výrazně podílejí dobrovolníci, v podmínkách České republiky však prozatím tato praxe existuje ve velmi omezené míře. Snahou managementu ZOO je dosáhnout v budoucích letech většího zapojení dobrovolníků do zajišťování aktivit ZOO.

1.4.2 Ekologické vzdělávání

Ekologické vzdělávání má v současné době postupného celosvětového zhoršování životního prostředí svůj stále rostoucí význam. Zoologické zahrady mají svým pojetím k realizaci a rozvoji ekologického vzdělávání vynikající předpoklady. Cílem ekologického vzdělávání v zoologických zahradách je zprostředkovávat na příkladu chovaných zvířat návštěvníkům základní ekologická pravidla a principy udržitelného rozvoje a spolupodílet se na vytváření pozitivního vztahu k ostatním živým organismům planety a životnímu prostředí jako celku.

V moderním pojetí zoologických zahrad se právě oblast ekologického vzdělávání dostává stále více do popředí a tato vzdělávací funkce začíná dokonce mírně převažovat nad původním posláním zoo zaměřeným výlučně na chov zvířat.

V ZOO Brno je ekologické vzdělávání rozvíjeno řadou velmi úspěšných aktivit. Patří mezi ně výukové programy, různé akce pořádané při příležitosti svátků nebo křtění narozených mláďat, prázdniny v ZOO, pravidelné schůzky dětí a mládeže v rámci organizovaných aktivit a soutěží.

1.4.2.1 Výukové programy

V ZOO Brno byly vypracovány vzdělávací programy pro mateřské, základní i střední školy a existuje i spolupráce s vysokými školami.

Pro děti z **mateřských škol** jsou připraveny exkurze po ZOO s průvodcem, přičemž pravděpodobně největší oblibě se těší návštěvy **Dětské zoo**, která umožňuje přímý kontakt dítěte se zvířetem (králíci, kozy kamerunské, pony shetlandští, morčata). Tato možnost fyzického kontaktu se zvířetem je pro řadu dětí vzácnou příležitostí vytvořit si k živému zvířeti kladný vztah a naučit se vnímat jej jako živý a zranitelný organismus. Pro Dětskou zoo jsou vybírány takové druhy zvířat, které jsou krotké a nepředstavují pro děti žádné nebezpečí. Jedná se o jedinečnou příležitost výchovy dětí k úctě k živým tvorům. Součástí Dětské zoo je i projížďková trasa hipodromu.

Pro žáky **základních škol** je vypracováno celkem 11 výukových programů (Zvířata Asie, Zvířata Afriky, Zvířata Austrálie, Zoo a jejich význam, Čím se živí?, Jsou nám opravdu

podobné?, Ptáci I., Ptáci II., Tygří skály, Medvědi, Naši savci). Každý z těchto programů má dvě části, z nichž první je zaměřena na teoretickou přípravu (probíhá obvykle v přednáškovém sále s využitím videa a diapozitivů) a druhá na praktickou ukázkou (tématická procházka po ZOO s odborným výkladem). Výukový program pro základní školy trvá obvykle dvě vyučovací hodiny a představuje pro žáky příjemné ztraktivnění probírané látky. O výukové programy ZOO projevují zájem především brněnské základní školy, za rok 2001 bylo např. uspořádáno 96 výukových programů pro více než 2200 žáků.

Výukové programy jsou připravovány také pro studenty **středních škol**. V současné době už je možné využít první z výukových programů zaměřený na popis řádu primátů a seznámení se s jednou z možných vědeckých teorií vzniku člověka (Jsou nám opravdu podobné?). Další výukové programy budou pro střední školy připraveny v roce 2003.

Pro studenty **vysokých škol** (Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně, Přírodovědecká fakulta a Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita) připravuje ZOO přednášky a prohlídky zoo s odborným výkladem.

Cílem pracovníků Úseku vzdělávání a propagace ZOO je zařadit výukové programy organizované v rámci ZOO do standardní výuky brněnských škol.

Bohužel řada činností je omezena nedostatečným zázemím pro realizaci aktivit zaměřených na ekologické vzdělávání. Omezená je např. kapacita kluboven, přednáškového sálu, nedostačující jsou i personální kapacity. Systémovým řešením těchto obtíží by mohlo být např. vybudování moderního centra ekologického vzdělávání, které by mělo dostatečné personální zázemí, bylo vybaveno vhodnou technikou a dostatečnými prostorovými kapacitami pro výuku a její přípravu. Toto centrum ekologického vzdělávání by se mohlo stát pevnou součástí systému ekologického vzdělávání ve městě Brně a v celém jihomoravském regionu.

1.4.2.2 Akce pro veřejnost

Akce pořádané pracovníky ZOO pro veřejnost lze zjednodušeně rozdělit na krátkodobé (většinou jednodenní a každoročně opakované) a dlouhodobé.

Krátkodobé akce jsou v ZOO pořádány zejména o víkendech a svátcích, při příležitostech zahájení nebo ukončení sezóny nebo školního roku atd. Z široké nabídky lze jmenovat např. Zoobál, Maškarní bál pro děti, Velikonoce v ZOO, Jarní a Podzimní zootrofej, Jarní otevírání zoo, Ptačí den, Den Země, První máj, Dětské dny k Mezinárodnímu dni dětí, Přivítání prázdnin, Setkání adoptivních rodičů a sponzorů, Mikuláš v zoo, Štědrodenní krmení zvířátek, Vánoční kufrování, Zvířátka také nekouří atd. Programovou náplní a vlastní organizací akcí se zabývají pracovníci propagačně vzdělávacího úseku.

Z **dlouhodobých** akcí se osvědčily zejména Prázdniny v ZOO, které byly poprvé uspořádány v roce 1997. Po dobu letních prázdnin jsou organizovány týdenní pobyty (od pondělí do pátku) pro děti od 7 do 12 let ve skupinách po 32 dětech. Děti jsou v ZOO v době od 8 do 17 hodin a na tuto dobu jsou pro ně připraveny různé programy – hry, soutěže, prohlídka zoo a zákulisí, promítání, celodenní výlet do okolí Brněnské přehrady, návštěva Stálé akvarijní výstavy, táborák atd. Na organizaci se kromě pracovníků ZOO podílí také dva studenti Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. O oblíbenosti Prázdnin v ZOO svědčí skutečnost, že každoročně je poptávka větší než jsou pracovníci ZOO schopni uspokojit. Pro

informaci lze uvést, že v roce 2001 se v průběhu letních prázdnin v ZOO vystříдалo 256 dětí. Obdobně jsou organizovány také jarní prázdniny v zoo, skupinku tvoří 30 dětí a programy končí obvykle v 16.00 hod.

Mezi významné dlouhodobé akce se zařadila také soutěž Ochrana přírody nezná hranice, která byla zahájena v roce 2000 a na jejíž realizaci finančně přispěla Evropská unie v rámci programu CZ9801 CBC PHARE. V rámci projektu byla organizována soutěž pro žáky základních škol a víceletých gymnázií ve dvou věkových kategoriích (9–11 a 12–15 let) v regionech Brno-město, Brno-venkov, Břeclavsko, Bratislava a Vídeň. Soutěž byla členěna do tří kol – školní, národní, mezinárodní. Tématem byla ochrana přírody, chráněná území v České republice, na Slovensku a v Rakousku, zoologické zahrady a jejich význam atd. Samotná soutěž byla zahájena v září 2001 prvním školním kolem a probíhala po celý školní rok 2001/2002. Druhé národní kolo proběhlo v únoru, březnu a dubnu 2002, třetí mezinárodní kolo pak v červnu 2002. V České republice se soutěže účastní žáci ze 120 škol. Tato akce organizovaná pracovníky ZOO významně přispěla mimo jiné k propagaci aktivit ZOO v národním i mezinárodním měřítku.

Standardní součástí nabídky ZOO je i pravidelné **krmení zvířat** předváděné návštěvníkům zkušenými chovateli. V předem ohlášených hodinách probíhá každý den nebo pouze ve vybraných dnech krmení medvědů ledních, lachtanů jihoafrických, krokodýlů nilských a opic.

1.4.2.3 Stanice mladých přírodovědců

Stanice mladých přírodovědců byla založena v roce 1978 a je zájmovou organizací umožňující dětem a mládeži ve věku 8 – 18 let rozvíjet zájem o přírodu a svoje odborné znalosti. V rámci SMP funguje 13 odborných skupin, z nichž 12 je určeno dětem a mládeži (seznam je uveden v příloze), třináctou, určenou pro zájemce starší 18 let, je tzv. Aktiv spolupracovníků. Tato skupina sdružuje většinou bývalé členy odborných skupin SMP a další přátele ZOO. Význam SMP dokládá skutečnost, že za dobu své existence bylo členy jejích odborných skupin přes 3000 dětí a mladých lidí. Ve vedení odborných skupin jsou dobrovolníci, kteří se většinou rekrutují z řad bývalých členů skupin SMP. Odborné skupiny se věnují pořádání exkurzí do přírodních lokalit, výletů do ostatních zoologických zahrad, biologických stanic a také chovu zvířat, přičemž výběr chovaných zvířat je přizpůsoben poslání SMP a úrovni chovatelských schopností dětí a mládeže. Z chovaných živočichů lze namátkou jmenovat například pakobylky a strašilky, gekony, užovky, želvy, zebříčky, morčata a pískomily.

SMP informuje o své činnosti každoročně ve vlastním zpravodaji, jehož náplň tvoří do značné míry příspěvky členů jednotlivých odborných skupin.

1.4.2.4 Nízkoprahový klub

Nízkoprahový klub funguje pro neorganizované děti a mládež, skupiny sociálně slabých a rizikových dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Svým klientům klub umožňuje smysluplné využití volného času. Cílem klubu je adaptace životního stylu rizikové skupiny neorganizovaných dětí a mládeže na život v kolektivu a vedení mladé generace k pozitivním životním hodnotám.

Nízkoprahový klub vznikl jako součást Stanice mladých přírodovědců a jeho provoz byl zahájen v prosinci 2001. Činnost klubu je realizována v klubovně stanice ve správní

budově Zoo Brno a v areálu zoologické zahrady. Nízkoprahový klub je otevřen pro všechny děti a mládež ve věku od 8 do 18 let každé úterý od 15.30 do 17.30 hodin a klienti klubu se pohybují v areálu zoo vždy s doprovodem pracovníků klubu. Náplň činnosti klubu je orientována na přírodu, životní prostředí, zvířata žijící ve volné přírodě i zvířata chovaná v zoologických zahradách. Klienti využívají počítače s tiskárnou s připojením na internet, kde si mohou vytvořit vlastní e-mailovou adresu. K dispozici mají videohry a videoprogramy od zábavných her pro menší děti, přes strategické hry, jako např. budování vlastní zoologické zahrady, až po naučné videoprogramy a encyklopedie zaměřené především na přírodu. Návštěvníci klubu mají k dispozici video s bohatou kolekcí videokazet, s pracovníky klubu poznávají areál a zákulisí zoo.

ZOO Brno je v současné době jedinou zoologickou zahradou v ČR, která klub podobného zaměření otevřela.

1.4.2.5 Spolupráce s oddělením dětské onkologie

V červnu 1998 uskutečnili pracovníci ZOO významný a odvážný krok v rámci pomoci onkologicky nemocným dětem. Zorganizovali první z řady návštěv dětských pacientů Dětské fakultní nemocnice v Brně v ZOO a založili tak tradici spolupráce, která si díky svému specifickému zaměření zaslouží uznání a úctu. Návštěvy se konají jedenkrát měsíčně a probíhají tak, že po příjezdu z nemocnice projíždějí automobily s dětmi zoologickou zahradou a zastavují na zajímavých místech, kde si děti mohou vystoupit. Po prohlídce ZOO si obvykle děti odpočinou, občerství se v klubovně a na oběd odjíždí zpět do nemocnice. V následujících dnech je pracovníci ZOO navštíví v nemocnici, kde s nimi např. malují obrázky z jejich návštěvy v ZOO. Kromě těchto pravidelných setkání jsou pro děti pořádány také vánoční besídky a pro děti schopné absolvovat celodenní cestu i návštěvy jiných zoologických zahrad (Zoo Schönbrunn, Zoo Dvůr Králové nad Labem). Dosud se těchto akcí zúčastnilo 207 dětí a nejen pro ně samotné, ale také pro jejich rodiče a pro lékařský personál znamenají tato setkání vítané vybočení z každodenního těžkého boje se zákeřnou nemocí. Návštěvy ZOO mají na dětské pacienty pozitivní vliv a přestože je organizace těchto akcí velmi náročná (akce musí být vždy bezvadně připraveny, protože všechny děti jsou těžce nemocné a bývají mezi nimi děti v poměrně těžkých stavech), stojí určitě za to v tomto úsilí pokračovat a pomáhat tak těm, kteří pomoc nutně potřebují.

1.4.3 Chov zvířat

V průběhu druhé poloviny 20. století se zcela zásadním způsobem změnilo poslání zoologických zahrad a postupně, i když značně pomalu, se mění i postoj lidí k nim. Z původních menažerií, které ukazovaly divoká zvířata jako exotickou atrakci, přes zoologické zahrady jako centra vzdělávání a rekreace, a posléze i zařízení sledující odborné a vědecké cíle, se v současnosti staly zoologické zahrady institucemi, které mají nezaměnitelné postavení v celosvětové ochraně přírody.

Plnění tohoto cíle je možné pouze v úzké spolupráci všech vyspělých zoo. To si uvědomili pracovníci zoologických zahrad již v 70. letech. Po zakládání národních koordinačních sdružení bylo vyvrcholením jejich snahy založení Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) v roce 1992. Podobně i po 2. světové válce vzniklá Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad (IUDZG) se postupně změnila ve Světovou asociaci zoo a akvárií (WAZA). Ta se také stala vrcholným orgánem koordinujícím a ovlivňujícím činnost zoologických zahrad po celém světě. V roce 1993 vydala zcela zásadní dokument „Strategie zoologických zahrad v ochraně světové přírody“. Ten naprosto jednoznačně vytyčuje poslání zoo pro 21. století a vyzdvihuje cíle chovu zvířat v zoologických zahradách. EAZA pak pro jejich uskutečňování vytvořila systém Evropských záchranných programů (viz 4.3.3), který řídí chov vybraných významných a ohrožených druhů v zoologických zahradách Evropy. Úkolem těchto programů je celoevropsky organizovat chov tak, aby docházelo k co nejmenšímu snižování genetické rozmanitosti.

Společně se změnou poslání a úkolů chovu zvířat v zoologických zahradách se vyvíjel a změnil i názor na podmínky, ve kterých musí zvířata v zoo žít, názor na nutné zajištění vhodných a vyhovujících životních podmínek (welfare) zvířat. Malé voliéry a stísněné ubikace a výběhy jsou již překonané a nevyhovují současnému modernímu pojetí welfare. Celosvětovým trendem je vytváření chovných prostorů respektujících nároky na prostor, charakter terénu, způsob získávání potravy a zajištění dříve většinou opomíjených prvků, které zajišťují potřebný plnohodnotný fyziologický i sociální život chovaných zvířat (např. drbadla, vhodná stanoviště pro značkování teritoria, klidové a odpočinkové zóny, „hračky“). Tyto úpravy musí zajišťovat co nejpřirozenější životní podmínky a snížit na minimum stresové faktory vyvolávající poruchy ve zdravotním stavu, chování a psychice zvířat.

Úsilí zaměřené na simulaci co nejpřirozenějšího životního prostředí zvířat v sobě slučuje nejen snahu ukazovat zvířata návštěvníkům v dokonalém zdravotním stavu a nenásilnou formou umožnit poznání jejich specifických potřeb, nároků a způsobu života, ale zejména zajistit odpovídající podmínky pro jejich chov a rozmnožování. Rozmnožování zvířat v zoo (zejména u druhů, jejichž výskyt v přírodě člověk svojí činností silně ohrozil) je jedním z nejvýznamnějších úkolů zoologických zahrad. Dokonale zdraví a geneticky plnohodnotní jedinci odchovaní v zoologických zahradách tak představují důležitý zdroj pro reintrodukční mezinárodní programy, posilující oslabené přírodní populace.

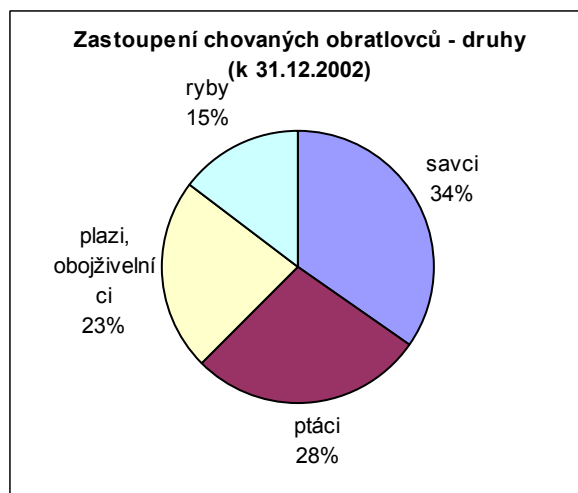
Pro úspěšný odchov zvířat v zoo je nevyhnutelná i rozsáhlá celosvětová evidence chovaných zvířat. Tu zajišťuje systém ISIS (Individual Specimens International System), do kterého je zapojena i Zoologická zahrada města Brna. Přestože operativnost této databáze je třeba zefektivnit (doplňování dat se děje pouze dvakrát do roka pomocí disket nebo CD ROM a do databáze nepřispívají všechny zoologické zahrady), jedná se doposud o jediný ucelený soubor poskytující informace v dané oblasti.

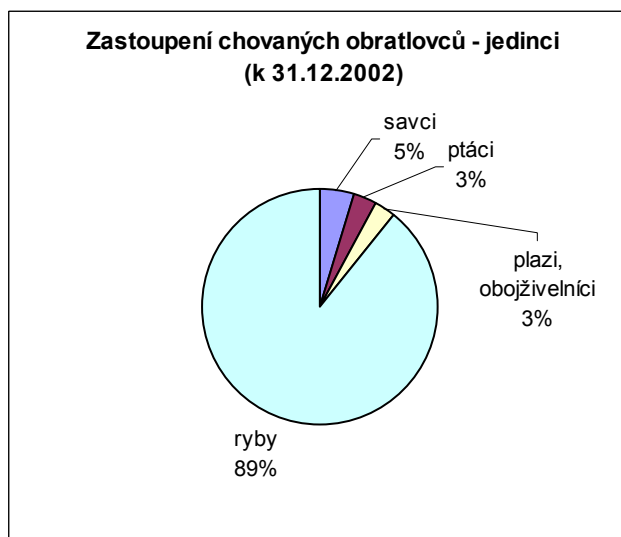
1.4.3.1 Počet jedinců a druhů chovaných zvířat

Složení a rozvoj kolekce chovaných zvířat v Zoologické zahradě města Brna prodělal typický vývoj pro zahrady vzniklé po 2. světové válce. Po velmi skromných začátcích v době těsně po otevření, kdy bylo vystavováno pouze několik málo zvířat většinou domácích plemen a nejběžnějších cizokrajných zvířat, probíhal v následujících 25 letech velmi rychlý nárůst jak chovaných druhů, tak i počtu jedinců. Prakticky ve všech živočišných třídách to ale byl nárůst týkající se v zoologických zahradách nejběžněji chovaných druhů, které byly získávány příležitostně, bez většího nároku na to, aby vytvářely významově propojený celek. V následujících letech se počet chovaných druhů i celkový počet jedinců příliš neměnil. Začalo však docházet k poznenáhlému zkvalitňování druhové skladby chovaných zvířat.

Do vývoje kolekce zvířat brněnské zoo bohužel velmi nepříznivě zasáhla v období nestabilního vedení zoo, mezi roky 1900 až 1996, neexistence ucelené dlouhodobé představy dalšího rozvoje. Došlo k velmi výraznému snížení jak chovaných druhů zvířat (z 283 druhů v roce 1990 na 231 v roce 1996), tak zejména celkového počtu chovaných jedinců (z 1613 jedinců v roce 1990 na pouhých 955 v roce 1996). To se změnilo od roku 1997, kdy se začala uskutečňovat nová představa o charakteru budoucí kolekce chovaných zvířat, která je ztvárněna v nové expoziční koncepci brněnské zoologické zahrady. Rostoucí počet chovaných druhů i jedinců již probíhá podle zcela konkrétních představ a plánů rozvoje. Ve všech systematických skupinách zvířat jsou nahrazovány druhy v zoologických zahradách běžné za druhy vzácnější a hodnotnější, které odpovídají představě o konečném koncepčním uspořádání brněnské zoo.

K 31. 12. 2002 dosáhl počet druhů i jedinců nejvyšších hodnot za celou historii zoo. K tomuto datu chovala Zoologická zahrada města Brna 2356 zvířat 345 druhů. Tento počet zahrnuje jedince chované přímo v expozicích Zoo Brno, ve Stálé akvarijní výstavě, ve Stanici mladých přírodovědců a jsou do něho zařazeni i jedinci chovaní v záchranné stanici handicapovaných zvířat, v záchranném centru CITES a rovněž jedinci v majetku Zoo Brno umístění v jiných zoologických zahradách a u soukromých chovatelů. Z tohoto celkového počtu bylo 83 druhů savců ve 307 jedincích, 56 druhů ptáků ve 245 jedincích, 52 druhů plazů a obojživelníků ve 199 jedincích, 131 druhů ryb v 1568 jedincích a 23 druhů bezobratlých.

Počet druhů v roce 2002 dosáhl optimálního množství pro současné podmínky Zoo Brno. V nejbližších letech by se měl udržovat okolo 340 – 350 druhů. Optimální počet jedinců je okolo 2200 – 2400. Výraznější změny by mohli způsobit pouze úspěšné odchovy zejména ryb a případně plazů. Celkový počet chovaných jedinců mohou ovlivnit i nečekané početné dodávky zabavených zvířat do záchranného centra CITES.

V budoucnu je veškeré zvyšování počtu druhů i jedinců vázáno na budování nových expozičních celků. Výhledová ucelená expoziční koncepce počítá pouze v expozicích samotné zoo s chovem 443 druhů v přibližně 2 300 jedincích.

Pro příklad vývoje stavů chovaných zvířat může sloužit srovnání s rokem 2001, kdy bylo k 31. 12. 2001 v ZOO chováno celkem 968 kusů zvířat v 203 druzích (včetně zvířat v Záchrané stanici pro handicapované živočichy, Záchranném centru CITES, deponátů a Stanice mladých přírodovědců), z toho savců 335 kusů v 87 druzích, ptáků 208 kusů 58 druhů, plazů 180 kusů 46 druhů, obojživelníků 3 kusů ve 1 druhu a ryb 242 kusů v 11 druzích.

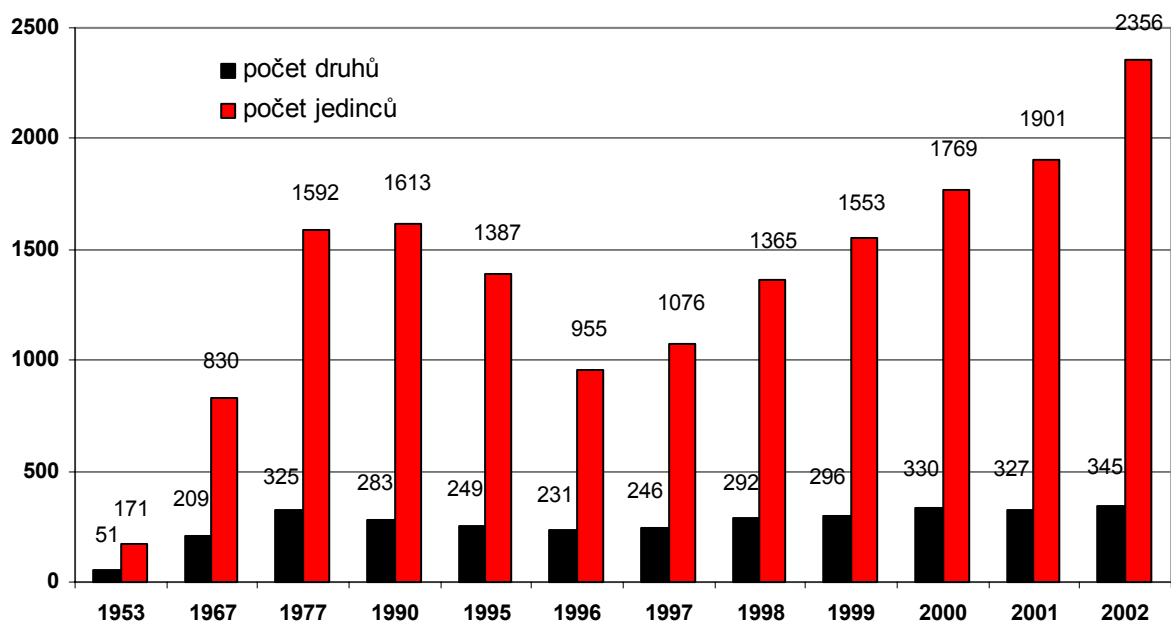
Z tohoto srovnání vyplývá, že se mírně snížil počet chovaných jedinců (o 19) i počet druhů (o 10). Těmito drobným změnám ale nelze přisuzovat velký význam, protože se jedná o přirozené kolísání početnosti a navíc se tyto hodnoty vztahují jen k uvedeným datům. V průběhu roku se situace mění a má na ni (kromě natality a mortality zvířat) vliv také přísun zvířat do stanice pro handicapované živočichy nebo do Záchraného centra CITES (viz dále).

Vývoj počtu druhů a jedinců chovaných v Zoologické zahradě města Brna dokumentují ve stručné podobě následující tabulka č. 2 a grafy:

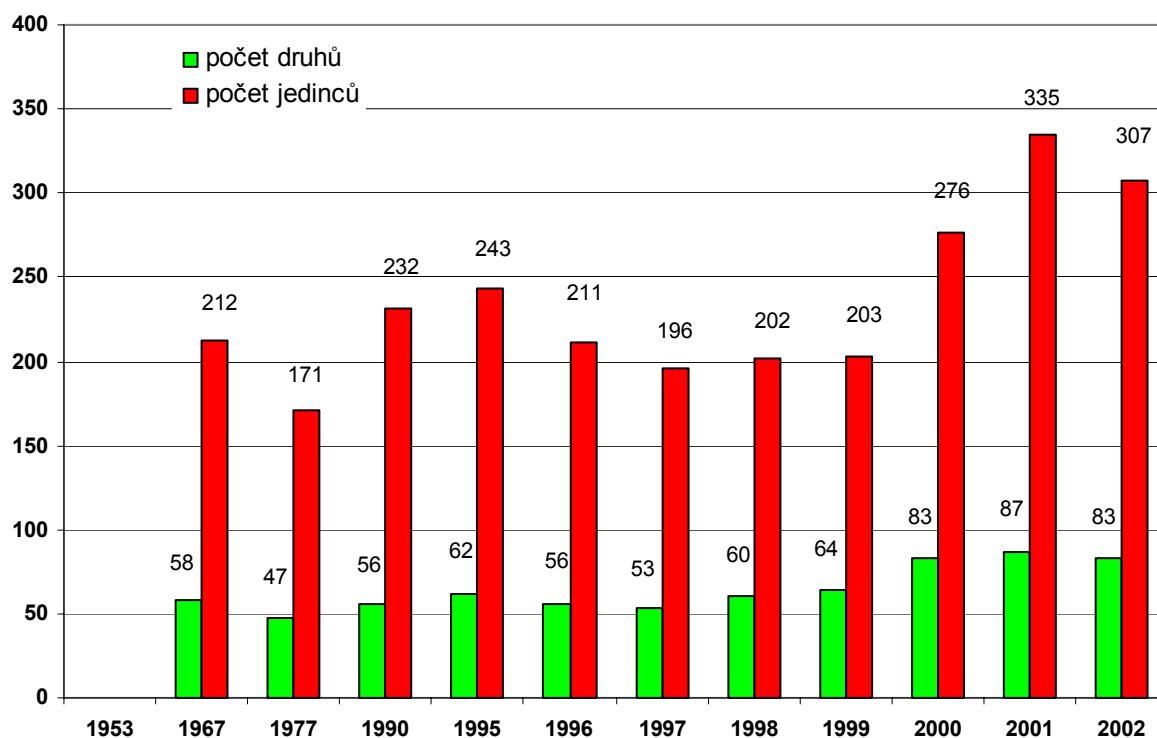
všechna zvířata			savci		obojživelníci a plazi		ptáci	
rok	počet		počet		počet		počet	
	druhů	jedinců	druhů	jedinců	druhů	jedinců	druhů	jedinců
1953	51	171	?	?	?	?	?	?
1967	209	830	58	212	28	84	108	349
1977	325	1592	47	171	43	98	136	343
1990	283	1613	56	232	38	132	69	209
1995	249	1387	62	243	27	192	51	173
1996	231	955	56	211	25	117	45	127
1997	246	1076	53	196	24	149	49	157
1998	292	1365	60	202	41	179	48	145
1999	296	1553	64	203	46	175	50	169
2000	330	1769	83	276	50	222	63	217
2001	327	1901	87	335	47	183	58	208
2002	345	2356	83	307	52	199	56	245

Tab. 2

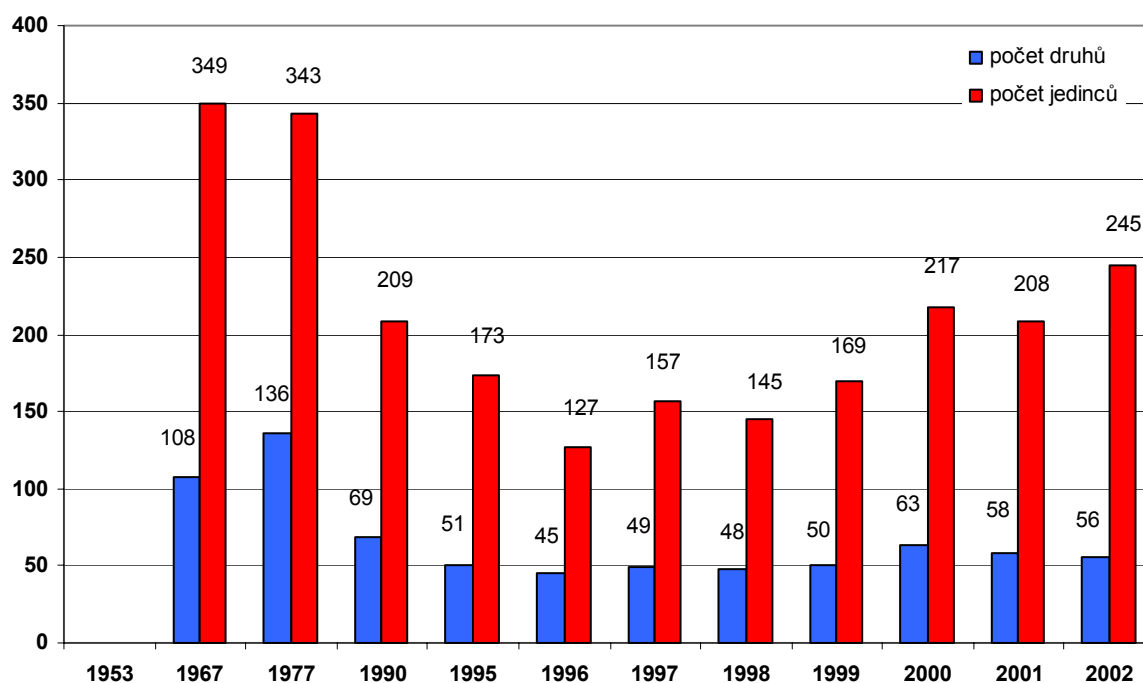
Počet druhů a jedinců všech zvířat chovaných v Zoo Brno (vždy k 31. 12.)

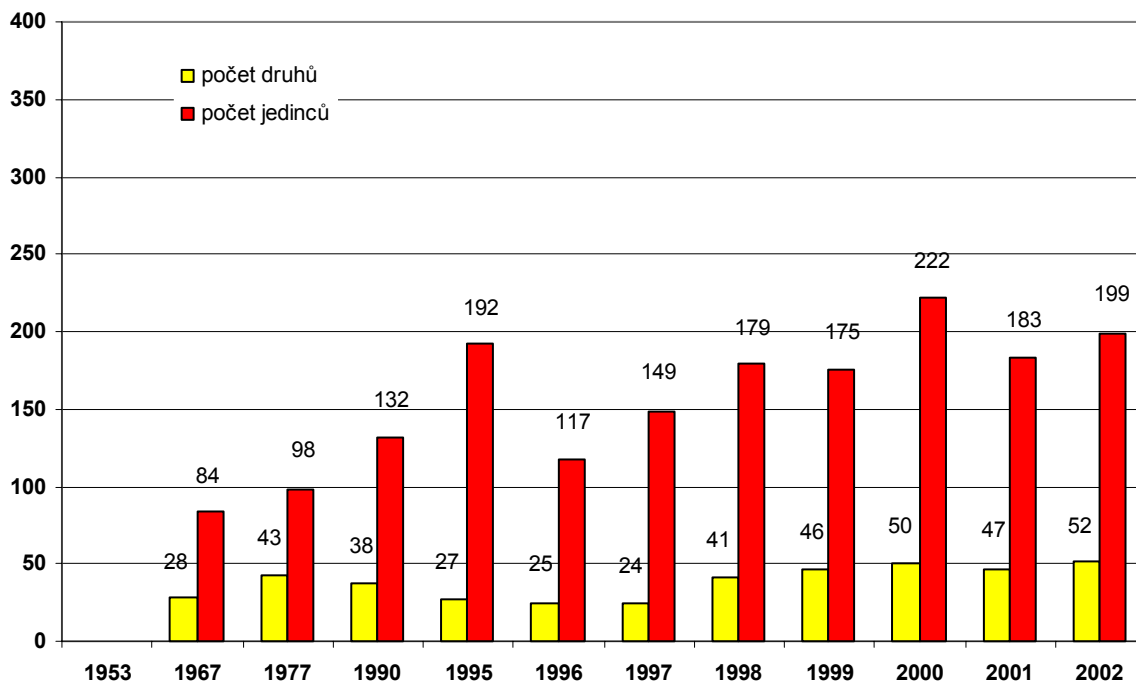
Počet druhů a jedinců savců chovaných v Zoo Brno (vždy k 31. 12.)

Počet druhů a jedinců ptáků chovaných v Zoo Brno (vždy k 31. 12.)

Počet druhů a jedinců obojživelníků a plazů chovaných v Zoo Brno (vždy k 31. 12.)

Podrobnější informace o nových expozičních záměrech a jednotlivých druzích jsou uvedeny v materiálu Chovatelská koncepce Zoologické zahrady města Brna, která je k dispozici v ZOO.

1.4.3.2 Chovatelské úspěchy

Určitým měřítkem zkušeností pracovníků zoologických zahrad a schopnosti vytvořit chovaným zvířatům vhodné podmínky jsou počty odchovaných zvířat (přestože toto kritérium není vždy přímo závislé pouze na práci chovatelů). To platí zejména u těch živočišných druhů, které se v zajetí dosud obtížně rozmnožovaly. ZOO města Brna patří v tomto směru mezi instituce, které se za svou historii mohou pochlubit řadou zajímavých chovatelských úspěchů a prvenství – v roce 1967 to byl např. první umělý odchov šimpanze v zoologické zahradě v tehdejší Československu a v roce 1976 umělý odchov medvěda ledního, který byl čtvrtým na světě.

Za rok 2002 se mohou chovatelé ZOO Brno pochlubit odchovem 35 mláďat chameleonů Jacksonových od jedné samice – tento odchov je o to cennější, že se jedná již o druhou generaci chameleonů narozených v zajetí (F2). Mezi další chovatelské úspěchy v roce 2002 patří například narození klisničky zebry Grévyho a klisničky zebry Chapmannovy, 3 mláďat klokana Bennettova, 4 kapybar, 3 velbloudů dvouhrbých, 4 lam krotkých, 1 adaxe, 2 pakoní modrých, 1 paovce hřivnaté, 3 kozorožců sibiřských, 1 psouna prériového, 1 maryl stepní, 5 pštrosů afrických, 4 ibisů posvátných, 3 kachniček mandarinských, 1 mládě žaka kongu, 8 mláďat papouška zpěvavého a 1 nandeje černohlavého. Mezi plazy bylo odchováno mimo již zmiňovaná mláďata chameleona Jacksonova ještě například 5 agam vodních, 4 leguáni kubánští a 8 leguánů zelených. Kompletní přehled mláďat narozených od roku 1998 uvádí ZOO města Brna na svých webových stránkách (www.zoobrna.cz).

1.4.3.3. Evropský záchovný program

Do **Evropských záchovných programů** bylo k 31. 12. 2002 v ZOO Brno začleněno 17 druhů či poddruhů savců, ptáků a plazů. Vzhledem k mezinárodnímu významu této spolupráce, která dokladuje vysokou prestiž ZOO, uvádíme kompletní seznam těchto druhů:

adax (<i>Addax nasomaculatus</i>)	levhart cejlonský (<i>Panthera pardus kotiya</i>)
dželada (<i>Theropithecus gelada</i>)	makak chocholatý (<i>Macaca n. nigra</i>)
gepard (<i>Acinonyx jubatus</i>)	orel mořský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)
hroznýšovec kubánský (<i>Epicrates angulifer</i>)	osel somálský (<i>Equus a. somaliensis</i>)
kiang (<i>Equus kiang holdereri</i>)	tygr sumaterský (<i>Panthera tigris sumatrae</i>)
kočka pouštní (<i>Felis margarita harrisoni</i>)	vlk hřívnatý (<i>Chrysocyon brachyurus</i>)
kočka rybářská (<i>Prionailurus viverrinus</i>)	zebra Grévyho (<i>Equus grevyi</i>)
kulan (<i>Equus h. kulan</i>)	žirafa síťovaná (<i>Giraffa c. reticulata</i>)
lemur vari (<i>Varecia variegata</i>)	

Tab. 3

Ze zvířat chovaných v ZOO města Brna je v **Evropských plemenných knihách** (ESB) vedeno ještě dalších 13 druhů:

fenek (<i>Fennecus zerda</i>)	orel kamčatský (<i>Haliaeetus pelagicus</i>)
jaguár (<i>Panthera onca</i>)	orlície bornejská (<i>Orlitia borneensis</i>)
koza šrouborohá (<i>Capra falconeri</i>)	rys evropský (<i>Lynx l. lynx</i>)
leguán nosorohý (<i>Cyclura cornuta</i>)	želva amboinská (<i>Cuora amboinensis</i>)
mandril rýholící (<i>Papio sphinx</i>)	želva ostnitá (<i>Heosemys spinosa</i>)
medvěd hnědý (<i>Ursus a. arctos</i>)	želva velká (<i>Heosemys grandis</i>)
nestor kea (<i>Nestor notabilis</i>)	

Tab. 4

ZOO Brno chová 18 druhů savců a ptáků vedených v **Mezinárodních plemenných knihách** (ISB). Patří k nim druhy již zařazené do předcházejících dvou skupin je dále leguán kubánský (*Cyclura nubila*) a medvěd lední (*Ursus maritimus*). **CITES appendix I** se vztahuje na 24 druhů a 71 kusů, **appendix II** na 73 druhů a 269 kusů savců, ptáků a plazů chovaných v Zoo Brno k 31. 12. 2002.

1.4.3.4 Záchytné centrum CITES

Zoologická zahrada města Brna slouží již více než deset let jako útočiště zadržených a zabavených zvířat. Tato její činnost nabyla na významu po podepsání zákona č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), když byla 21.7.1999 jmenována Ministerstvem životního prostředí ČR záchytným centrem CITES. Prostředky na úhrady částí nákladů vznikajících v souvislosti s péčí o exempláře podle § 3 písm. a) zákona jsou hrazeny z kapitoly B 1 účelového příspěvku MŽP zoologickým zahradám.

Následující tabulky č. 5 a 6 dokumentují počty druhů a jedinců, kteří byli přivezeni do Záchytného centra CITES při ZOO Brno.

Rok	Počet případů	Počet zadržených jedinců zvířat	Počet zadržených druhů, poddruhů a variet
1995	2	59 želv 63 ještěřů 8 papoušků 138 pěvců	1 1 2 2
1996	0	0	0
1997	2	124 ještěřů 7 papoušků 3 pěvci	2 5 1
1998	3	4 papoušci	3
1999	4	33 želv 83 ještěřů 1 had 1 papoušek	2 4 1 1
2000	10	18 želv 28 papoušků 1 dravec	1 7 1
2001	0	0	0
2002	1	98 papoušků	1
CELKEM	22	381 plazů 288 ptáků 669	11 26 37

Tab. 5 Přehled zabavených a zadržených zásilek

Druh, poddruh, varieta	Počet (ks)
Chameleon jemenský	64
Trnorep egyptský	63
Leguán zelený	60
Želva egyptská	59
Chameleón Jacksonův	50
Želva skalní	32
Chameleón Hoehnelův	20
Želva čtyřprstá	19
Chameleón sp.	10
Trnorep skalní	3
Pěvci – směs (min. 2 druhy)	138
Papoušek šedý liberijský	70
Papoušek šedý velký	34
Papoušek zpěvavý	9
Rosela pestrá	7
Neoféma ozdobná	5
Rosela Pennantova	4
Loskuták beo	3

Ara horský	2
Agapornis sp.	2
Neoféma ozdobná žlutá	2
Papoušek královský	2
Lori mnohobarvý	2
Krajta královská	1
Ara macao	1
Kakadu bílý	1
Kakadu Goffinův	1
Neoféma ozdobná pestrá	1
Neoféma ozdobná žlutolící	1
Rosela Pennantova modrá	1
Rosela pestrá lutino	1
Barnard zelený	1
Papoušek nádherný	1
Papoušek horský	1
Lori žlutohřbetý	1
Jestřáb lesní	1
CELKEM	669

Tab. 6 Přehled zabavených a zadržených druhů, poddruhů a variet zvířat

1.4.3.5 Záchranná stanice pro handicapované živočichy

Do ZOO města Brna přinášeli lidé poraněná zvířata a mláďata, která našli v městě Brně nebo jeho okolí, již od jejího otevření v roce 1953. V současné době již není možné přesně zjistit, jaké množství zvířat za celou padesátiletou historii zoo její veterinární lékaři ošetřili a kolik mláďat chovatelé dokrmili a vypustili zpět do volné přírody. V zimě vždy převažovaly poraněné a zesláblé zimující labutě. Na jaře pak mladé poštolky a rorýsi vypadli z hnízd a mláďata srnčí zvěře mnohdy nezodpovědně přinesené horlivými přáteli přírody z brněnského okolí. Pro srnčata vybudovala zoo dokonce provizorní odchovné zařízení.

V roce 1999 byla Ministerstvem životního prostředí založena při Českém svazu ochránců přírody Národní síť stanic pro handicapované živočichy. Zoologická zahrada města Brna se ihned zapojila do této oficiální sítě a v roce 1999 zřídila Záchrannou stanici pro tyto živočichy. Byla určena její spádová oblast (viz mapa) a dohodnuty podmínky jejího financování. Základní část provozních nákladů hradí zoologická zahrada a na základě každoroční „Smlouvy o realizaci cílů projektu Národní sítě pro handicapované živočichy“ uzavírané mezi zoo a Ústřední výkonnou radou Českého svazu ochránců přírody získává zoo určité finanční prostředky na provádění, rozšíření a zkvalitnění této činnosti.

Prvními oficiálními zvířaty, která se dostala do záchranné stanice, byli na podzim roku 1999 mladí ježci z pozdních porodů, kteří by bez náročné pomoci člověka nepřežili první zimu svého života. Za čtyři léta své činnosti přijala stanice 421 zvířat 36 druhů: 4 kusy dvou druhů plazů, 136 kusů 21 druhů ptáků a 281 kusů 13 druhů savců (tab. 7). Ze savců byli zcela jednoznačně nejpočetněji zastoupeni ježek západní (186 jedinců), ježek východní (57 jedinců); mezi ptáky pak poštolka obecná (33 kusů), labuť velká (18 kusů), rorýs obecný (15 kusů) a jiříčka obecná (15 kusů) (tab. 8). Do tohoto počtu nejsou zahrnuta zvířata, která lidé, kteří je přinesli, po ošetření ihned odnesli zpět do volné přírody nebo je dochovali sami

doma. Z celkového počtu 421 kusů bylo po vyléčení nebo dokrmení vypuštěno zpět do volné přírody 247. Na následky zranění či velmi špatného zdravotního stavu uhynulo nebo ve zcela výjimečných případech muselo být utraceno 154 zvířat. Pro fyzický handicap nemohlo být vypuštěno zpět do volné přírody, a proto trvale obohatilo kolekci zvířat ZOO Brno 20 jedinců ve 13 druzích.

Pokračuje úspěšná spolupráce s orgány ochrany přírody, obecními a městskými úřady a s Městskou policií Brno. Díky úspěšné medializaci stanice – i zásluhou pravidelných tiskových konferencí – lze konstatovat, že výrazně vzrostlo povědomí veřejnosti o činnosti stanice a o možnostech a podmínkách, které je schopna pro zvířata vytvořit. V roce 2002 došlo k dalšímu zkvalitnění vybavení stanice. Byly zakoupeny další vyhřevné panely, vrhací odchytová síť a narkotizační puška.

Nejčastějšími pacienty Záchranné stanice pro handicapované živočichy byli v roce 2002 ježci (44 ks), následují poštolky (18 ks), jiříčky, veverky a další. Jedná se tedy většinou o druhy, se kterými se veřejnost má možnost setkat nejčastěji. Přesto se zde objeví i vzácnější druhy, jako např. bobr evropský, moták pochop atd. Podrobnější informace o chodu záchranné stanice a přehled přijatých živočichů jsou uváděny ve výročních zprávách ZOO.

Druh	Přijato	Vypuštěno	Uhynulo	Trvale umístěno v ZOO
Želva nádherná	3	0	0	3
Želva bahenní	1	0	0	1
Poštolka obecná	33	27	5	1
Labuť velká	18	17	1	0
Jiříčka obecná	15	13	2	0
Rorýs obecný	15	10	5	0
Káně lesní	8	3	3	2
Čáp bílý	7	5	2	0
Vlaštovka obecná	7	5	2	0
Krahujec obecný	4	0	3	1
Puštík obecný	4	1	2	1
Strakapoud prostřední	4	2	2	0
Kalous ušatý	3	0	1	2
Moták pochop	3	1	1	1
Volavka popelavá	3	2	1	0
Dlask tlustozobý	2	1	1	0
Drozd zpěvný	2	2	0	0
Holub doupňák	2	2	0	0
Sojka obecná	2	2	0	0
Havran polní	1	0	1	0
Jestřáb lesní	1	0	1	0
Lyska černá	1	1	0	0
Sova pálená	1	1	0	0
Ježek západní	183	103	83	0
Ježek východní	57	28	29	0
Veverka obecná	8	6	2	0
Netopýr hvízdavý	7	7	0	0
Kuna skalní	5	3	2	0
Netopýr rezavý	4	3	1	0
Liška obecná	3	0	0	3
Fretka	2	0	0	2
Jezevec lesní	2	0	1	1
Netopýr ušatý	2	1	1	0
Srnec obecný	2	0	1	1
Bobr evropský	2	1	1	0
Psík mývalovitý	1	0	0	1
CELKEM	421	247	154	20

Tab. 7 Přehled druhů a jedinců přijatých do stanice v letech 1999 až 2002

Druh	Počet
Ježek západní	183
Ježek východní	57
Poštołka obecná	33
Labuť velká	18
Jiříčka obecná	15
Rorýs obecný	15
Káně lesní	8
Veverka obecná	8
Čáp bílý	7
Vlaštovka obecná	7
Netopýr hvízdavý	7
Kuna skalní	5

Tab. 8. Přehled nejčastěji přijatých druhů

1.4.3.6 Stálá akvarijní výstava

V centru města Brna existuje samostatná externí expozice ZOO - Stálá akvarijní výstava. Byla otevřena 3. dubna 1969 a je umístěna v atraktivním prostředí historických prostor staré brněnské radnice. Svým vznikem navázala na tradice akvaristiky v Brně, jejíž začátky se datují od roku 1907. Ačkoliv jsou vnitřní prostory Stálé akvarijní výstavy ZOO relativně malé (cca 76 m²), představuje SAV svým návštěvníkům v 84 nádržích o celkovém obsahu 7 980 litrů početné zástupce mořských i sladkovodních ryb, rostlin a živočichů téměř z celého světa. Celkem bylo k 31.12.2002 v akváriích SAV chováno 34 druhů mořských a 90 druhů sladkovodních ryb. Počet chovaných jedinců k 31. 12. 2002 byl 1262, z toho 151 mořských a 1111 sladkovodních.

Od roku 2000 se vedou jednání o přestavbě SAV a využití prostor gotického sklepení pod Stálou akvarijní výstavou.

1.4.4 Odborná a vědecká činnost

ZOO vytváří s ohledem na množství a skladbu druhů chovaných zvířat vhodné předpoklady pro odbornou činnost a pro účast na výzkumných programech a projektech. Zoologická zahrada se nachází v univerzitním městě, a proto skýtá ideální podmínky pro rozšiřování vědomostí a zdokonalování praktických dovedností budoucích i stávajících zoologů, etologů, veterinárních lékařů a dalších odborníků. Vedle možných aktivit zaměřených na chov zvířat nabízí ZOO také vhodné podmínky pro práci pedagogů, kteří si chtějí rozšířit dovednosti v oblasti ekologického vzdělávání.

Veškerá odborná a vědecká činnost realizovaná v ZOO je vykonávána v souladu s posláním zoologických zahrad a směřuje výhradně ke zlepšování podmínek chovaných zvířat, k záchraně genetických informací ohrožených druhů (tvorba genetické banky, výměna zvířat v rámci EEP) a k posilování environmentálního vzdělávání veřejnosti. Nejsou zde prováděny žádné vědecké pokusy na zvířatech. Odborné vědecké práce přináší pro ZOO cenné informace například z oblasti chování zvířat, welfare, krmných dávek a složení krmiva, speciálních léčebných postupů atd.

Každoročně jsou ve spolupráci s odborníky ze ZOO vypracovány 3 až 4 vysokoškolské diplomové práce, v menší míře jsou připravovány také práce postgraduálního studia, probíhají zde odborné přednášky atd. Pro systematickou spolupráci s vysokými školami a dalšími institucemi však prozatím není propracován metodický postup. Souhrnně se dá konstatovat, že intenzita vědecké a odborné činnosti (vlastních nebo externích odborníků) neodpovídá plně možnostem, které se v ZOO nabízejí.

1.5 Technické zázemí a vybavení

1.5.1 Technická infrastruktura a vybavení

Pro správu a údržbu technického zázemí ZOO je v rámci organizační struktury zřízen samostatný technický úsek, který měl k 31. 12. 2002 celkem 36 zaměstnanců. Tento úsek se dále člení na jednotlivé útvary, z nichž každý se specializuje na určitou oblast údržby a obnovy technického zázemí (útvary hospodářské správy, útvary dopravy, útvary zahradnictví).

1.5.1.1 Stavby, nemovitosti

V areálu ZOO, který má plochu 65,5 ha, se nachází více než 130 samostatných staveb nebo souborů staveb (expozice, provozní zázemí, správní budovy). Samotná expoziční část má v současné době plochu 22,4 ha. Zastavěná plocha tvoří přibližně 25 ha.

Budovy, které byly z větší části postaveny v letech 1967 až 1985, jsou ve špatném technickém stavu a každoročně je nutné vynakládat přibližně 4 mil Kč na řešení nejnutnějších oprav nebo havárií. Údržba budov a jejich opravy jsou prováděny s výhledem na realizaci dlouhodobé chovatelské koncepce, což znamená, že finanční prostředky na opravy nebo dostavby jsou vynakládány úměrně tomu, jakou pozici a význam bude konkrétní budova mít v budoucím souboru staveb budovaných v rámci nové expoziční koncepce.

Od doby změny zřizovatele a s tím spojených převodů majetku ZOO v roce 1990 není bohužel v ZOO dokončeno majetkoprávní vypořádání některých nemovitostí a inženýrských sítí. Nejsou dokončeny kompletní zápisy do katastru nemovitostí (především zápisy do listů vlastnictví), protože chybí např. zaměření staveb, doklady vztahující se ke stavebnímu povolení, projektová dokumentace atd. Tato skutečnost má negativní dopad na přípravu a realizaci plánovaného rozvoje ZOO, ale také na možnost legální údržby stávajících nemovitostí.

Pokud jde o liniové stavby (například oplocení), je vzhledem k velké ploše areálu ZOO a charakteru terénu obtížné udržovat celé délky oplocení (cca 8000 m) v bezchybném stavu. Svůj vliv na tuto skutečnost má zejména ničení plotu vandaly. V případě oplocení areálu byly např. celkové náklady odhadnuty na 25 mil Kč, což je investice vysoká, ale z důvodu dodržení bezpečnostních a veterinárních opatření velmi potřebná.

Příjezdové komunikace k ZOO jsou opatřeny systémem naváděcích tabulí a směrovek, které umožňují motorizovaným turistům dobrou orientaci. Na prvky orientačního a naváděcího systému vně ZOO navazuje vnitřní orientační systém, který sestává z informačních tabulí, směrovek a podrobných informačních tabulek u expozic se zvířaty. Rozvoj a doplňování tohoto vnitřního systému je v kompetenci pracovníků propagačně vzdělávacího úseku.

Stav a vedení vnitřních komunikací odpovídá vývoji potřeb a finančních možností ZOO v minulých letech. V areálu ZOO je většina komunikací kryta asfaltovým povrchem, celková délka komunikací je 6 950 m. V rámci přestavby ZOO se plánuje částečná rekonstrukce komunikací včetně vybudování systému jejich odvodnění, dále oddělení provozních tras sloužících k zásobování od tras návštěvníckého prohlídkového okruhu a zvýšení jejich dopravní kapacity.

V souvislosti s komunikacemi bude řešeno také rozšíření možností pro parkování návštěvníků ZOO – v současné době jsou totiž k dispozici pouze omezené parkovací plochy u vstupu do ZOO (cca 25 míst pro osobní automobily) a větší parkovací plocha o kapacitě cca 100 míst pro osobní automobily vzdálená přibližně 300 m. Parkování na obou parkovištích je bezplatné, přičemž vzdálenější plocha je využívána také pro nákupy v zahradnictví Čtyřlístek.

Problémem vytvoření dostatečné parkovací kapacity pro návštěvníky se zabývají pracovníci ZOO již řadu let a připravují k realizaci řadu opatření – např. úpravu vstupního prostoru do ZOO a s tím spojeného vybudování parkoviště uvnitř ZOO, využití prostoru staré vrátnice, využití nástupního místa z Kníniček a vybudování parkoviště směrem od Medláněk.

V ZOO je díky dlouhodobé existenci zaveden stabilní systém zásobování krmivem, technickými potřebami i zboží pro potřeby maloobchodu. Při zásobování se negativně projevuje nedostatek skladovacích prostor pro zásoby krmiv, zboží a materiálu, což má za následek nutnost častějšího zásobování v menších dávkách. Tento způsob je nejen méně ekonomicky výhodný, ale přináší s sebou také riziko vytvoření omezených zásob. ZOO kryje svou provozní potřebu (zejména v oblasti zásobování krmivy a krmnými zvířaty) také z vlastních zdrojů (myši, králíci, morčata, zelené krmivo).

1.5.1.2 Inženýrské sítě

Kapacita inženýrských sítí v ZOO (voda, plyn, elektřina) v současné době splňuje nároky stávajících staveb. Tyto sítě jsou však zastaralé a proto se s ohledem na připravovanou modernizaci ZOO (realizace nové chovatelské koncepce) připravuje rozšíření kapacity a vedení inženýrských sítí a energetický audit budov. Podobně jako v případě staveb a nemovitostí je velkým problémem, který komplikuje opravy a budování nových sítí, nepřesná evidence jejich umístění a popis technických parametrů (přibližně 75% inženýrských sítí je zmapováno kvalifikovaně, u 25% se údaje upřesňuje). V současné době se provádí zpracování komplexního zaměření inženýrských sítí včetně vypracování digitální mapy.

Elektrická energie

V ZOO je zásobování elektrickou energií zajištěno s využitím trafostanice o kapacitě 400 kVA. Tato kapacita je prozatím dostačující, avšak v budoucnu se očekává další nárůst odběrných míst a v této souvislosti posílení kapacity 600 kVA. Roční spotřeba elektřiny byla v roce 2002 celkem 787 594 kWh.

Voda

Pro zásobování pitnou vodou jsou vybudovány dva vodovodní řady, s ohledem na jejich technický stav je však nutná jejich postupná rekonstrukce a modernizace. Dodavatelem pitné vody je firma BVAK, a.s., roční spotřeba činí přibližně 26 000 m³. Zdrojem užitkové vody je Brněnská přehrada. Roční spotřeba této vody je pro havarijný stav rozvodných řadů omezena na 5000 m³.

Odkanalizování je zajištěno kanalizačním sběračem o kapacitě DN 250 PVC a DN 800 BET a délce cca 2 000 m, do budoucna se počítá s jeho částečnou rekonstrukcí a vybudováním nové větve kanalizace v prostoru skleníku, sadu, safari.

Plyn

V ZOO je zavedeno středotlakové plynové potrubí (STL LPE 90), ze kterého jsou zásobovány zejména centrální příprava krmiv, dílny, správní budova, veterinární ošetřovna,

pavilony opic, pavilon terárií, pavilon exotického ptactva, safari a skleník. Při modernizaci ZOO a výstavbě nových expozic bude třeba doplnit a rozšířit stávající rozvodový systém.

Kabelové rozvody

Počítačová síť

V ZOO je zavedena počítačová síť s bezdrátovým napojením na internet. Je instalována ve správní budově a postupně se počítá s jejím rozšířením také do dalších prostor a objektů ZOO. Celkem je zahrada vybavena 25 počítači. Tato síť je kromě běžné administrativní agendy využívána například při přednáškové činnosti (ZOO má k dispozici přednáškový sál vybavený moderní audiovizuální technikou) a při činnosti zájmových kroužků (např. Nízkoprahový klub, Stanice mladých přírodovědců). Na počítačovou síť bude napojen i nově vybudovaný systém elektronické evidence návštěvníků v pokladnách při vstupu do ZOO, který prozatím funguje lokálně a umožňuje přesné a rychlé zpracování dat o návštěvnosti, struktuře návštěvníků a příjmech ze vstupného.

Bezpečnostní a požární signalizace

Spolu s kvalitním oplocením (viz výše) je jedním z klíčových prvků nutných pro zajištění bezpečnosti zvířat a majetku v ZOO také bezpečnostní a požární signalizace. V ZOO neexistuje uzavřený kamerový systém (televizní okruh CCTV), který by monitoroval expozice a vybrané prostory areálu ZOO. V některých objektech ZOO je umístěna elektrická zabezpečovací signalizace s detektory. Bezpečnostní signalizace je napojena na Městskou policii. Nedostatkem je stále neexistující komplexní protipožární signalizační systém (EPS). Elektrická zabezpečovací signalizace je z větší části vedena v optických kabelech. Určitým nedostatkem daným stávajícími provozními podmínkami je to, že v případě ohrožení v době od 19.30 do 6.00 nemá v ZOO kdo operativně zasáhnout (areál ZOO nemá zajištěn celodenní zabezpečovací dozor). V současné době není zaveden systém ozvučení pro zvýšení bezpečnosti a informování návštěvníků a případného varování v případě hrozícího nebezpečí (únik zvířat, živelná katastrofa atd.). Není také dokončen systém únikových cest a opatření pro návštěvníky i chovaná zvířata v případě hrozícího nebezpečí (požár seníků atd.).

Telefonní síť

V ZOO je vybudována telefonní síť s vlastní pobočkovou ústřednou a je zavedeno celkem 9 telefonních linek. Z důvodu větší operativnosti a dostupnosti využívají vybraní pracovníci pro komunikaci v areálu ZOO i mimo něj mobilní telefony. Do konce roku 2002 byla vybudována část kabelových rozvodů a v dalších letech se na kompletaci těchto sítí bude pokračovat.

1.5.1.3 Technické vybavení

V ZOO je kromě běžného kancelářského vybavení a počítačové sítě k dispozici moderní audiovizuální technika (dataprojektor, diaprojektor, zpětný projektor, video-přehrávač, TV atd.) a strojní zařízení nutné pro zajištění chovatelského provozu a údržby. ZOO má vlastní výrobní zázemí: dvě dílny (stolařskou a zámečnickou), které realizují přibližně 40% prací potřebných v ZOO v těchto oblastech. Plnění ostatních potřeb je řešeno formou subdodávek od specializovaných subjektů.

ZOO mělo ke konci 2002 k dispozici celkem 12 vozidel, ke kterým na začátku 2003 přibýlo 9 elektromobilů. Struktura vozidel je v současné době následující:

- 4 osobní auta
- 2 dodávky
- 3 nákladní auta

- zemní stroje – 3 traktory (víceúčelové stroje využitelné při krmení, sekání porostů, setí, odklizení sněhu atd.), 1 HON a 1 UNC
- 9 elektromobilů

1.5.2 Nakládání s odpady

Oblast nakládání s odpady má v kompetenci úsek EMS (systémy environmentalního managementu). Pro aplikaci legislativy vztahující se k problematice odpadů (zákon o odpadech č.185/2001 Sb. a vyhláška č. 381/2001 Sb.) byla vydána provozní směrnice ZOO (směrnice č. 5/2001 ze dne 30.11.2001), která upravuje způsob nakládání a likvidace odpadů v ZOO.

1.5.2.1 Produkce odpadů

Odpady v ZOO pocházejí ze 3 základních zdrojů:

1. **chovatelská oblast** – odpad z krmiv, uhynulá zvířata, hnůj, odpad z veterinárního střediska (přibližně 1000 ks chovaných zvířat)
2. **oblast technického zabezpečení** – odpad z autodopravy, odpad z technické údržby, energetický odpad, odpad z údržby zeleně a komunikací (65,5 ha plochy ZOO)
3. **návštěvnická oblast** – odpad z občerstvovacích stánků, komunální odpad (návštěvnost cca 230 000 osob ročně)

Největší objem zaujímají odpady, které vznikají v chovatelské a technické oblasti. Jedná se zejména o odpady vznikající v souvislosti s chovem zvířat (hnůj, zbytky krmiv) a o odpady z údržby zeleně (tráva, větve apod.). V současné době se hledají metody, jak tyto odpady využívat pro potřeby ZOO a případně pro další subjekty (především pro tvorbu kompostu). Dalším druhem odpadu, na který je třeba zaměřit pozornost, je odpad podobný komunálnímu, který je produkován úklidovou činností v areálu ZOO, a zejména pak komunální odpad produkován návštěvníky a zaměstnanci. Množství tohoto komunálního odpadu bylo v roce 2001 přibližně 340 m³. Množství ostatních druhů odpadů (PET lahve, rostlinný olej, železo, kovy, papír, infekční a nebezpečný odpad, převodové a mazací oleje, sklo, autobaterie, zářivky, pneumatiky atd.) je proměnlivé v závislosti na provozu nebo probíhajících opravách v ZOO. V tomto výčtu není uveden stavební odpad, jehož množství je také značně závislé na množství rekonstruovaných nebo nově budovaných staveb. Produkce stavebního odpadu se bude v souvislosti s realizací plánované chovatelské koncepce a výstavbou nových expozic pravděpodobně výrazně zvyšovat.

V rámci systému odpadového hospodářství ZOO jsou realizována opatření směřující k vytvoření podmínek pro důsledné třídění odpadu tak, aby se ze ZOO předávalo k likvidaci pouze nejnutnější množství vytříděného a na místě dále nezpracovatelného odpadu. V ZOO však zatím není vybudován ekologický sběrný dvůr pro sběr, třídění a zpětné využívání odpadů.

1.5.2.2 Likvidace odpadů

Využití nebo likvidaci odpadů vyprodukovaných v ZOO řeší dlouhodobé smlouvy uzavřené s příslušnými oprávněnými osobami a dále jednorázové objednávky v případech, kdy se jedná o malá množství jednotlivých druhů odpadů nebo jejich nepravidelný výskyt.

Přehled oprávněných osob, se kterými byly uzavřeny smlouvy, je k dispozici v úseku EMS a jeho stručný výtah je uveden v následující tabulce č. 9.

Odpad	Smluvní partner
komunální odpad, papír	van Gansewinkel, a.s.
komunální odpad	SAKO; a.s. /pouze SAV/
PET lahve	ASP HOLDING, CZ, s.r.o
kov	Sběrné suroviny, a.s. Brno
znehodnocený rostlinný olej	KOBYLKA, s.r.o
infekční a nebezpečný odpad	EURO - TREND CZ, s.r.o
kadávery	AGRIS, s.r.o
převodové a mazací oleje	Baufeld-Ekologické služby, s.r.o
sklo	RPS-EKOLOGIE, s.r.o
zářivky, výbojky	EKOLUX
stavební a demoliční odpad	DUFONEV, s.r.o + stavební firmy provádějící stavební práce

Tab. 9

1.6 Ekonomika

1.6.1 Způsob hospodaření ZOO

Zoologická zahrada města Brna je příspěvkovou organizací a hospodaří podle zákona č. 250/2000 Sb. Zdrojem jejích příjmů jsou příspěvky od zřizovatele (Statutární město Brno), státních institucí (např. MŽP ČR) a veřejnosti (např. od sponzorů). Část příjmů vytváří ZOO také v rámci své vlastní a doplňkové činnosti (zejména tržby ze vstupného).

ZOO sestavuje každoročně finanční plán, ve kterém definuje svoji potřebu na zajištění provozu a na nutné investice. Tento finanční plán je poté projednáván se zástupci zřizovatele a slouží jako jeden z podkladů pro sestavování celkového rozpočtu města Brna. Vzhledem k tomu, že příspěvek od zřizovatele je základním zdrojem příjmů a že jeho výše je závislá na rozhodnutí Zastupitelstva Statutárního města Brna, může se poskytnutý příspěvek na provoz i investice každý rok lišit. V případě redukce požadovaného finančního příspěvku od zřizovatele musí ZOO přistoupit k omezení svých plánovaných nákladů nebo pro jejich financování najít jiné zdroje (externí nebo zdroje z vlastní činnosti).

V případě, že ZOO vytváří v průběhu roku ze své činnosti zlepšený hospodářský výsledek, musí tyto výnosy odvést zřizovateli, který rozhodne o jejím dalším využití. Existují dva způsoby dalšího využití těchto prostředků – zřizovatel je může využít pro řešení svých potřeb v jiných oblastech nebo je může formou převedení do fondů vrátit zpět do ZOO pro krytí nákladů její hlavní činnosti. V ZOO jsou vytvořeny celkem 3 fondy – fond odměn, investiční fond a rezervní fond. V souvislosti s plánovanou výstavbou nových expozic bude významné zejména naplňování fondu investičního, který slouží k financování investičních potřeb. Jeho zdrojem jsou investiční dotace z rozpočtu zřizovatele, investiční příspěvky ze státních fondů, odpisy z hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku (např. odpisy za rok 2002 tvoří 3 004 129,-Kč) atd. Takto vytvořený peněžní fond se používá k financování investičních výdajů, k úhradě investičních úvěrů nebo půjček atd. Ke krytí investičních potřeb lze se souhlasem zřizovatele použít též investičních úvěrů nebo půjček.

Zřizovatel provádí v ZOO každoročně finanční audit hospodaření a ZOO si navíc nechává auditorskou firmou zpracovat každoročně audit interní.

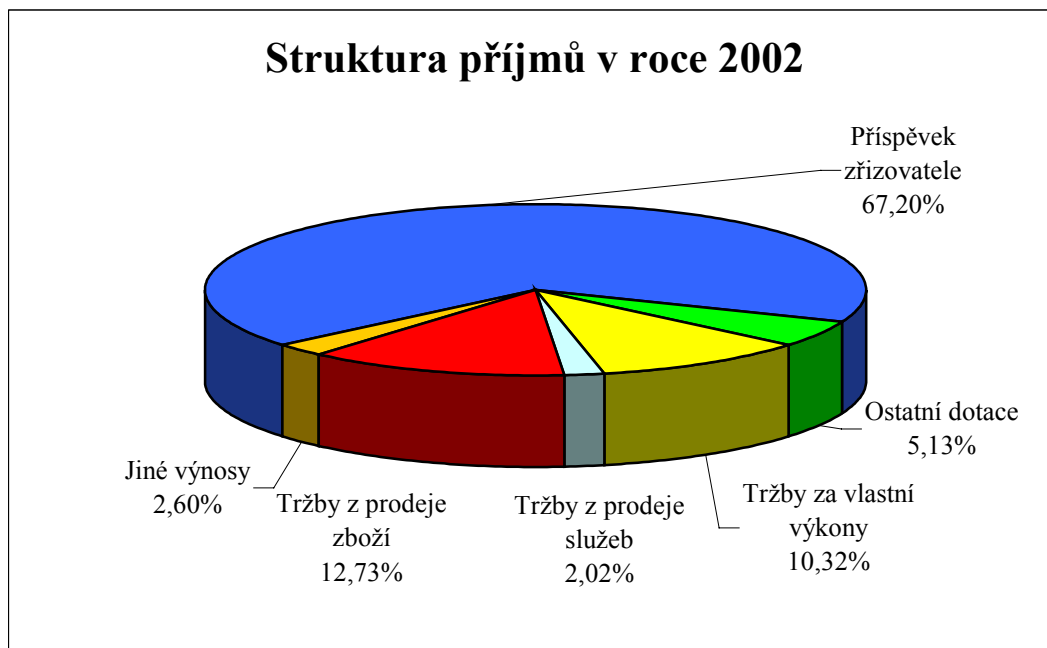
V současné době se řeší v oblasti hospodaření s majetkem ZOO některé problémy související s nedokončeným převodem určitých položek majetku převáděného v minulých letech mezi zřizovateli zoologické zahrady (Krajský národní výbor/Město Brno; MMB-odbor kultury/MMB-odbor životního prostředí). Jedná se zejména o nedokončené přepisy staveb a nemovitostí do katastru nemovitostí, opravu chybných údajů v listech vlastnictví atd. Tyto problémy komplikují např. nutné opravy nemovitostí nebo plánované stavby.

1.6.2 Hlavní příjmy a náklady ZOO

1.6.2.1 Příjmy

Celkové neinvestiční příjmy ZOO se v posledních letech (1999–2002) pohybují v průměru kolem 44,1 mil. Kč. Příspěvek zřizovatele na provoz je průměrně okolo 28,7 mil. Kč; souhrn veřejných dotací (jde o nenárokové dotace z MŽP ČR, PHARE CBC...) včetně příspěvku zřizovatele představuje v průměru 69 % z celkových příjmů. Vlastní příjmy se tedy pohybují okolo 13,4 mil Kč, což představuje cca 31 % z celkových příjmů. Nejvýraznější položkou ve vlastních příjmech jsou tržby za vlastní výkon, konkrétně tržby ze vstupného (cca 12 % na celkových příjmech) a dále tržby z prodeje zboží (např. upomínkové předměty, občerstvení).

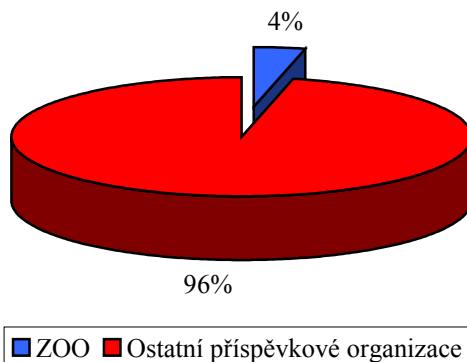
Struktura neinvestičních příjmů je v každém roce mírně odlišná a mění se např. v závislosti na výši nenárokových dotací ze státního rozpočtu nebo na tržbách ze vstupného, tržbách prodeje služeb a zboží atd. Pro ukázkou je v následujícím grafu znázorněna struktura příjmů ZOO v roce 2002.

Příspěvek zřizovatele

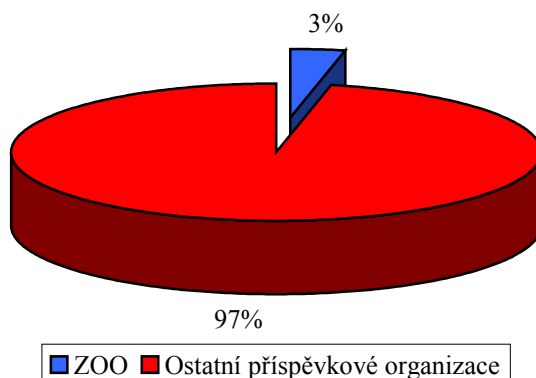
Podíl **příspěvku na provoz ZOO** ve srovnání s celkovým objemem příspěvků města Brna na provoz u ostatních příspěvkových organizací je uveden na grafech znázorňující situaci roku 2003. Schválený celkový příspěvek města Brna na provoz všech jeho 33 příspěvkových organizací je v roce 2003 přibližně 842 mil Kč, přičemž příspěvek pro ZOO tvoří z této částky přibližně 4% (tj. 32,2 mil Kč).

**Podíl příspěvku na provoz ZOO k ostatním
příspěvkovým organizacím města Brna v roce 2003**

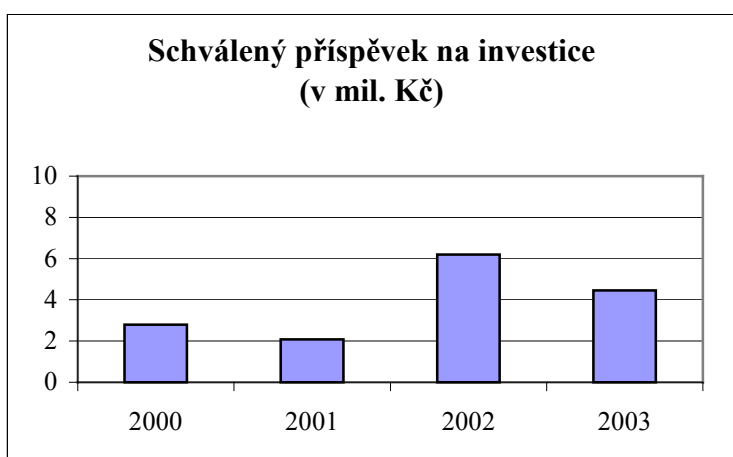

V případě **příspěvku na investice** se v roce 2003 pro příspěvkové organizace města Brna jedná o celkovou částku 126 milionů Kč; příspěvek na investice v rámci ZOO Brno tvoří 3% (tj. 4,5 mil Kč).

**Podíl příspěvku na investice ZOO k ostatním
příspěvkovým organizacím města Brna v roce 2003**

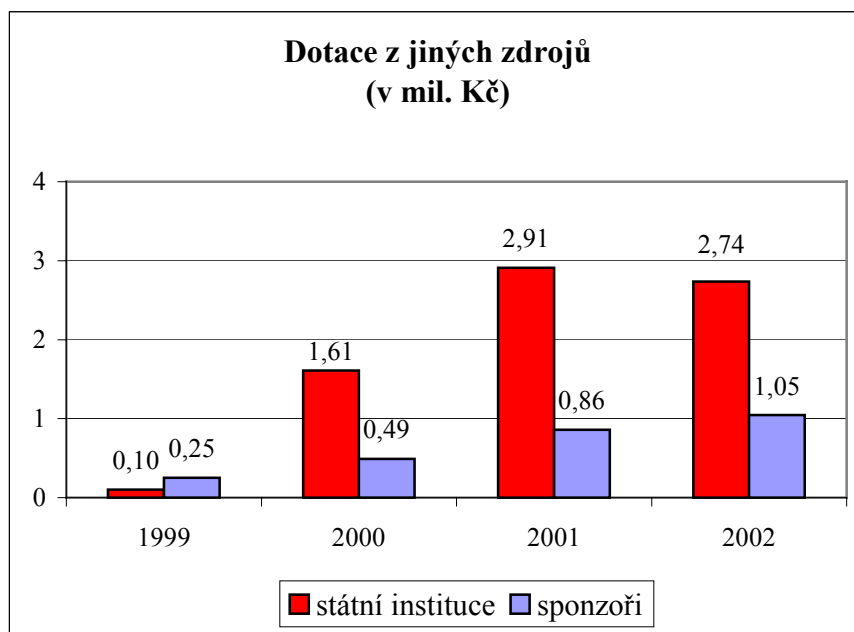

Vývoj schválených příspěvků na provoz a na investice pro ZOO za poslední čtyři roky je znázorněn na následujících grafech. Pro rok 2003 je zastupitelstvem města Brna schválen příspěvek na investice ve výši 4,5 mil. Kč a na provoz 32,2 mil. Kč.

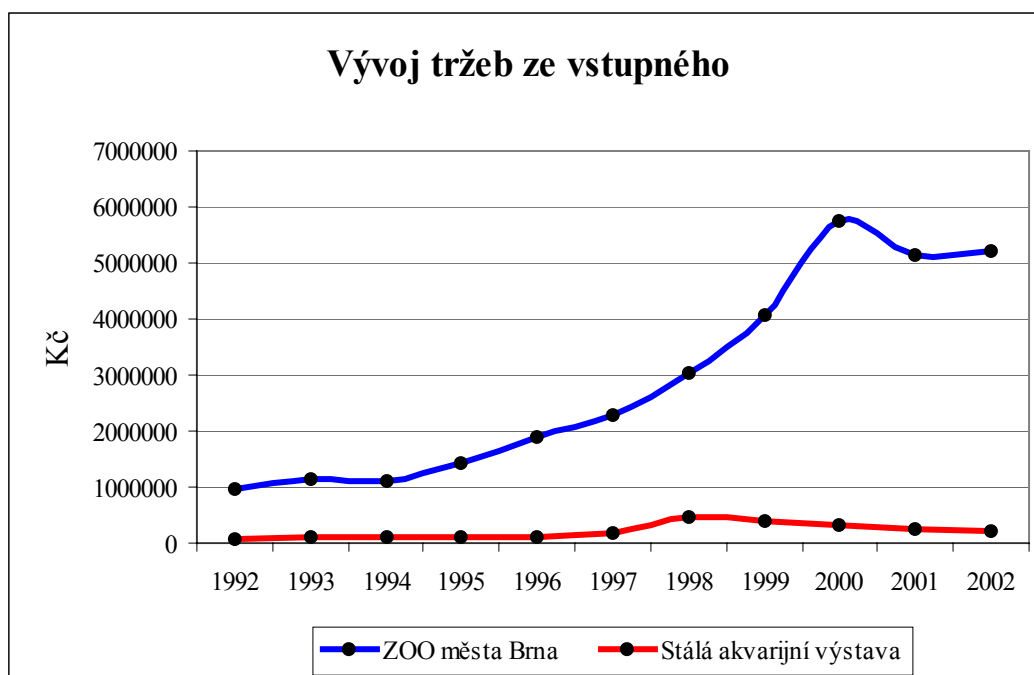
Dotace z jiných zdrojů

ZOO získává na svou činnost prostředky také z jiných zdrojů – od státních institucí (MŽP ČR, úřady práce atd.) a od sponzorů a adoptivních rodičů zvířat. Ačkoliv se objem získaných dotací od státních institucí v posledních letech zvýšil, je třeba poznamenat, že tyto dotace jsou nenárokové a že jejich poskytnutí závisí na finanční kapacitě těchto externích zdrojů a na kvalitě projektů a záměrů připravovaných v ZOO. Zvyšující se objem finančních prostředků získaných od sponzorů a adoptivních rodičů zvířat dokazuje zájem veřejnosti o ZOO a dokladuje také kvalitní práci týmu pracovníků zoologické zahrady nejen při vytváření vhodných podmínek, ale také při práci s veřejností.

Tržby ze vstupného

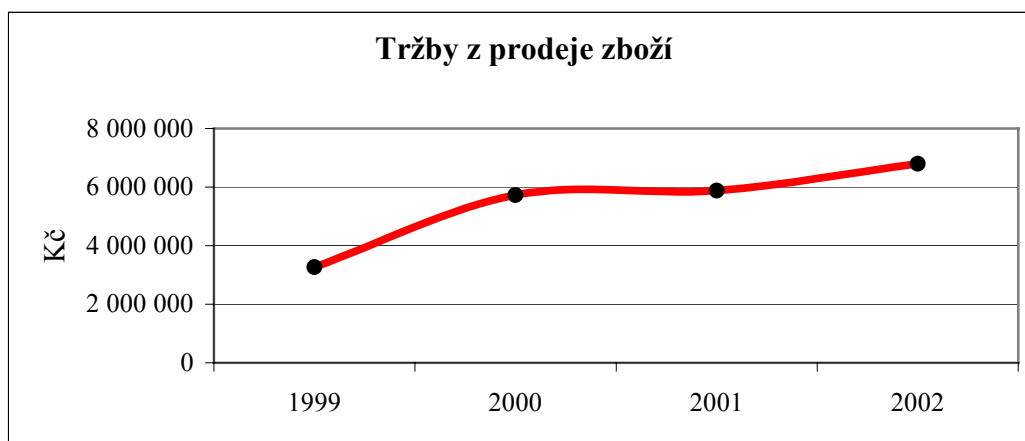
Příjmy z prodeje vstupenek do ZOO dosáhly v roce 2002 výše 5 424 000 Kč a tvořily téměř 10 % z celkových příjmů. Tržby ze vstupného mají za posledních 10 let vzrůstající tendenci, pouze v roce 2001 nastal pokles způsobený snížením návštěvnosti. Příčinu tohoto výkyvu lze hledat v nepříznivém počasí v měsíci dubnu 2001, který patří obvykle mezi návštěvnicky nejsilnější měsíce, a v ochranných opatřeních hygienické služby v období hrozící nákazy slintavkou a kulhavkou; tyto mimořádné okolnosti měly za následek snížení návštěvnosti v roce 2001 u většiny zoologických zahrad v ČR. Data za rok 2002 ukazují mírný nárůst tržeb oproti předcházejícímu roku.

Podrobnější rozbor návštěvnosti je uveden v kapitole Marketing a propagace. Další položkou ovlivňující výši tržeb je cena vstupného, která je u ZOO Brno stanovena na 40,- Kč pro dospělé a 20,- pro děti. Výše vstupného se stanovuje tak, aby byla srovnatelná se vstupným ostatních srovnatelných zoologických zahrad v ČR a po vyhodnocení rozsahu a kvality nabízených služeb. Bližší informace o výši vstupného a o způsobu jejího stanovování jsou uvedeny v kapitole Marketing a propagace.

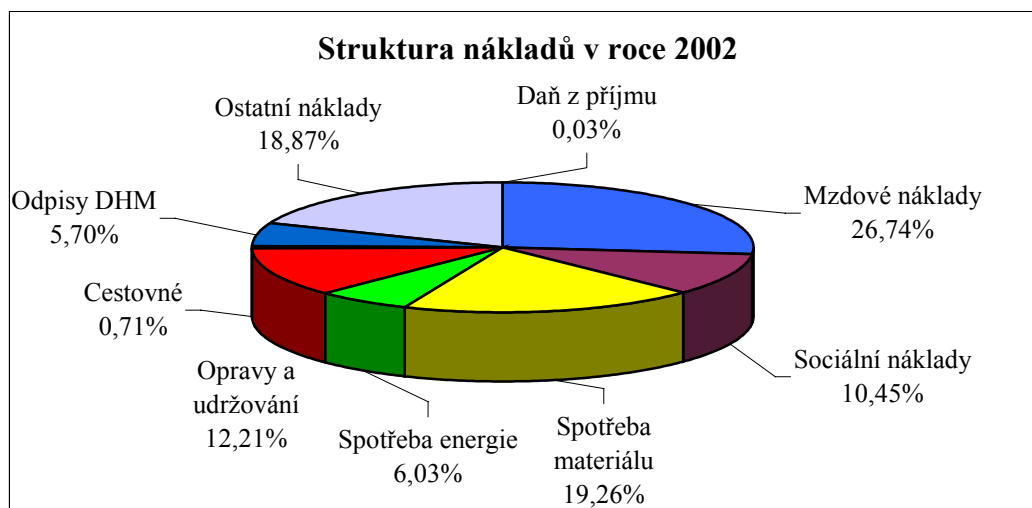
Tržby z prodeje zboží

Další důležitou položkou ve skupině vlastních příjmů jsou tržby z prodeje zboží (upomínkové předměty, občerstvení atd.), které např. v roce 2002 tvořily 12,5 % z celkových příjmů a mají růstovou tendenci.

1.6.2.2 Náklady

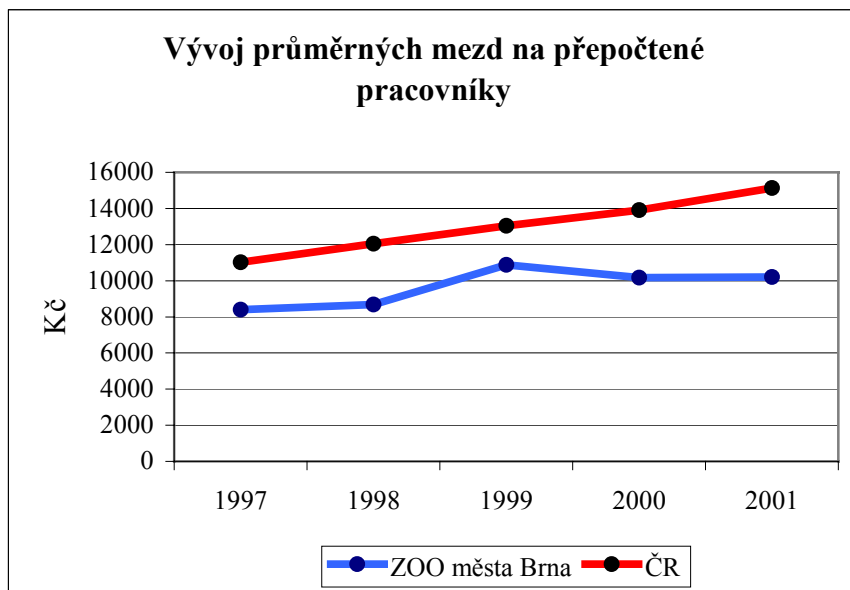
Celkové náklady dosahují za období 1999 - 2002 průměrné hodnoty 42,7 mil. Kč. Největší položku zaujímají mzdové a sociální náklady (průměrně 37,1 %) a dále náklady na spotřebu materiálu a služeb.

Ačkoli je položka mzdových nákladů největší, pohybuje se průměrná mzda v Zoologické zahradě města Brna pod celorepublikovým průměrem. Jedním z důvodů tohoto stavu je skutečnost, že výše platu se řídí zákonem č. 143/92 Sb. o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích (tzn. tabulkové platy). Srovnáme-li průměrnou mzdu v ostatních ZOO podle Výroční zprávy za rok 2001, kterou Unie českých a slovenských zoologických zahrad každoročně vydává, pohybovala se brněnská ZOO na 9. místě z celkového počtu 15 českých ZOO.

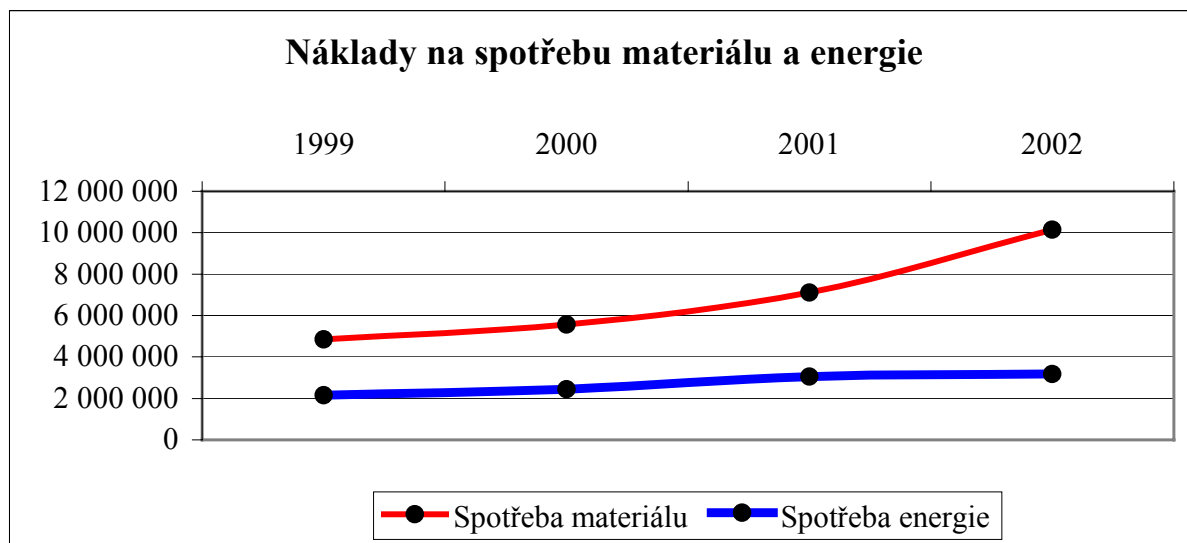
Mzdové a sociální náklady

Mzdové a sociální náklady tvoří největší nákladovou položku, přestože je úroveň mezd pod hranicí celorepublikového průměru. V následujícím grafu je znázorněn vývoj průměrných mezd na přepočtené pracovníky za období 1997 - 2001 v ZOO a v ČR. Průměrná mzda v ZOO dosáhla v roce 2002 hodnoty 10 926,- Kč, což představuje 7 % nárůst oproti roku 2001.

Spotřeba materiálu a energie

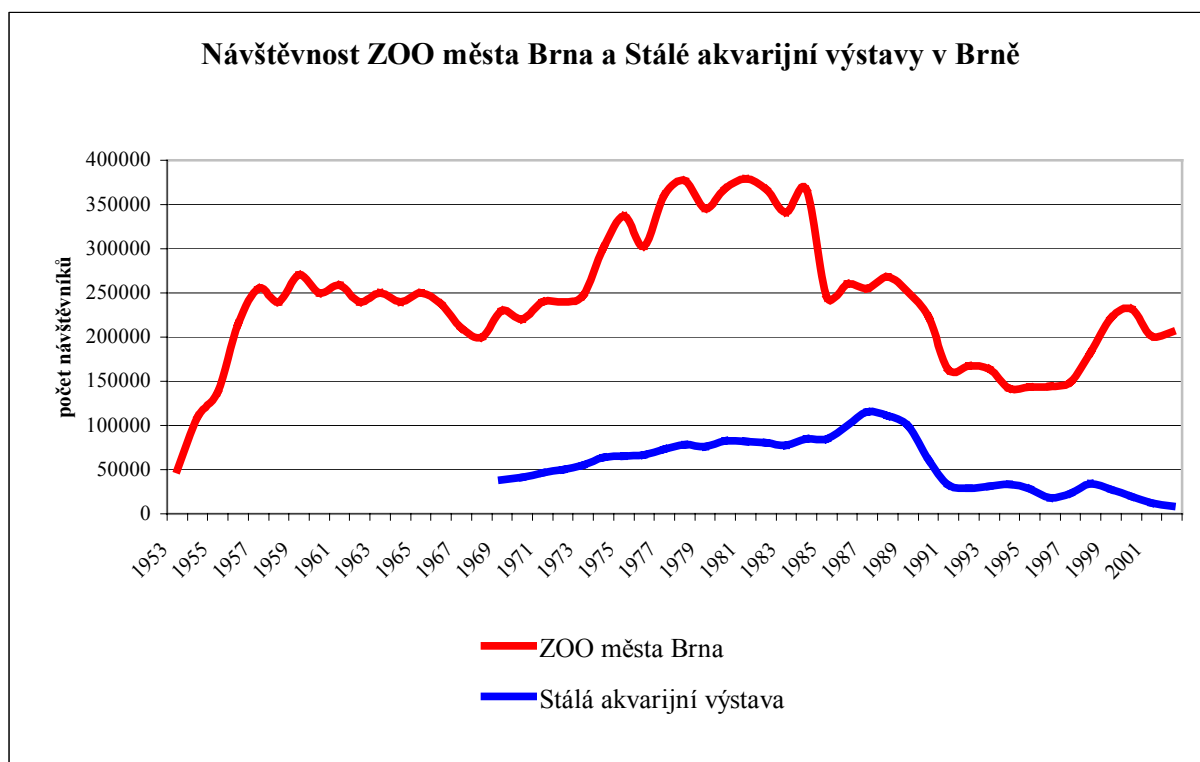
Spotřeba materiálu a energie tvoří dohromady druhou největší nákladovou položku. Oproti roku 2001 došlo k velkému nárůstu u spotřeby materiálů, a to o 42,7 %. Podrobnější informace naleznete ve výročních zprávách.

1.7 Marketing a propagace

1.7.1 Návštěvnost

Návštěvnost je považována za klíčový parametr pro porovnání atraktivity zoologické zahrady. K dispozici jsou statistiky návštěvnosti ZOO, ze kterých je patrné kolísání návštěvnosti od doby jejího založení v roce 1953. Je patrný opětovný nárůst návštěvnosti v roce 2002 (v roce 2001 byl pokles zapříčiněn nepříznivým počasím a hygienickými opatřeními v souvislosti s hrozcí nákazou slintavky a kulhavky v ČR). Doposud nejvyšší počet návštěvníků byl evidován v roce 1981 (461 058), nejnižší v roce jejího založení 1953 (50 000). Průměrná návštěvnost za poslední 3 roky (2000 – 2002) je přibližně 226 600 návštěvníků za rok. Uvedené údaje shrnují počty lidí, kteří navštívili ZOO na Mniší hoře nebo Stálou akvariijní výstavu v Radniční ulici v Brně (otevřenou v roce 1969).

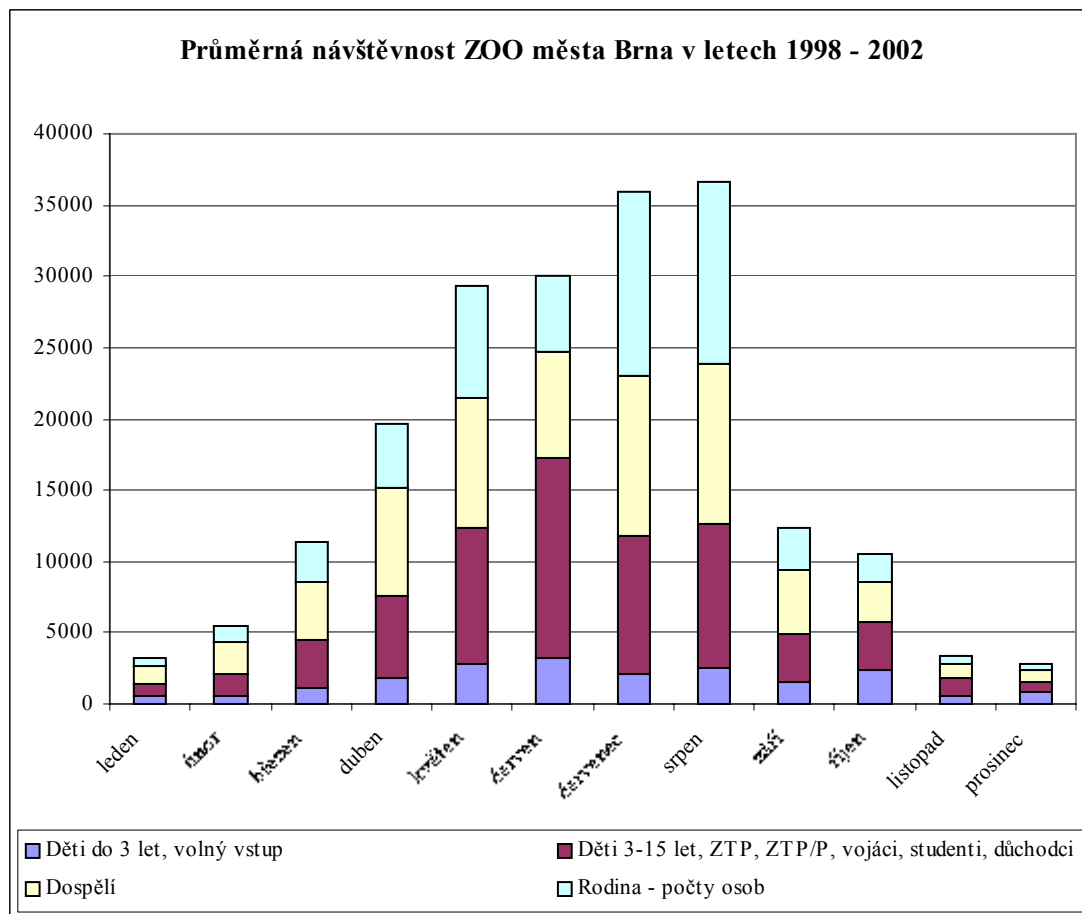
Ze statistických údajů vedených pracovníky ZOO je zřejmé, že nejvyšší počet návštěvníků přichází do ZOO v letních prázdninových měsících červenec a srpen (36%). Jedná se o dobu, kdy na jižní Moravě probíhá hlavní turistická sezóna. Tradičně silné jsou také měsíce duben, květen a červen, kdy je obvykle příjemné teplé počasí a návštěvu zoologické zahrady využívají školy ke svým výletům. Ve výše jmenovaných pěti měsících navštíví ZOO přibližně 75% z celkového množství návštěvníků. Výrazný propad nastává obvykle v září a pokles trvá až do prosince. Tento propad pravděpodobně souvisí se zahájením školního roku a s tím spojeným nárůstem školních povinností. Negativní vliv na návštěvnost má také horší počasí, protože stávající prohlídkové expozice ZOO nejsou v době nepříznivého počasí pro návštěvníky dostatečně přizpůsobeny.

V tabulce č. 10 jsou uvedeny průměrné hodnoty návštěvnosti za posledních pět let (1998–2002).

Měsíc	Děti do 3 let, volný vstup	Děti 3-15 let, ZTP, ZTP/P, vojáci, studenti, důchodci	Dospělí	Rodina – počty osob	Celkem	%
leden	493	910	1291	498	3191	1,6%
únor	492	1681	2183	1178	5534	2,8%
březen	1143	3337	4090	2856	11427	5,7%
duben	1825	5745	7560	4519	19649	9,8%
květen	2801	9570	9110	7786	29267	14,6%
červen	3259	14034	7398	5318	30009	14,9%
červenec	2128	9604	11340	12919	35991	17,9%
srpen	2474	10163	11183	12825	36645	18,2%
září	1561	3372	4437	2948	12318	6,1%
říjen	2441	3254	2858	2010	10564	5,3%
listopad	594	1230	1022	542	3388	1,7%
prosinec	777	835	792	467	2872	1,4%
Celkem	19988	63736	63264,6	53864,8	200854	100,0%

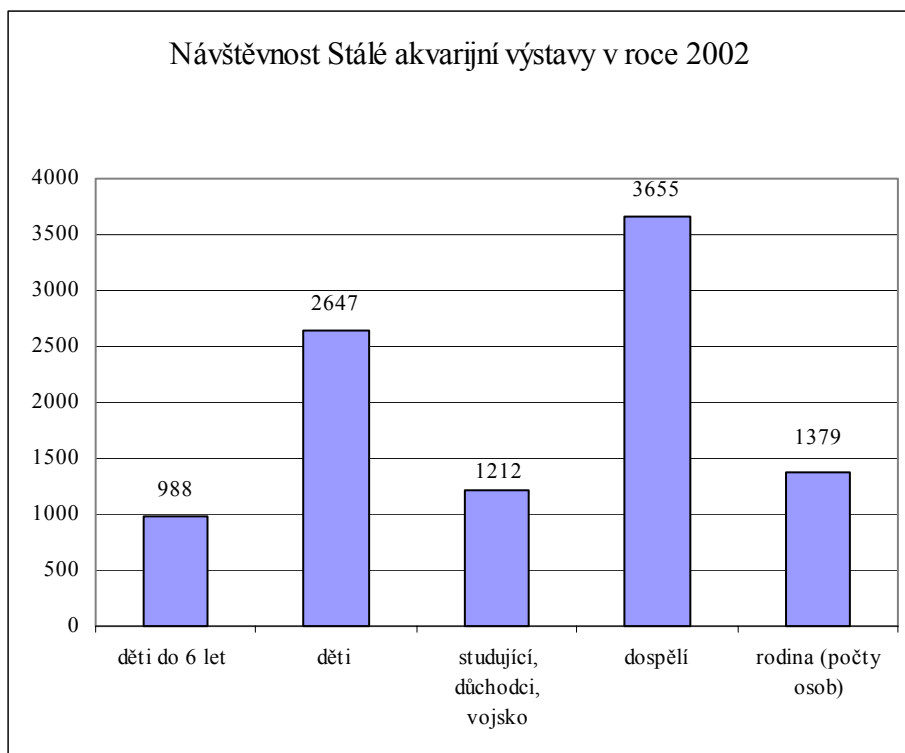
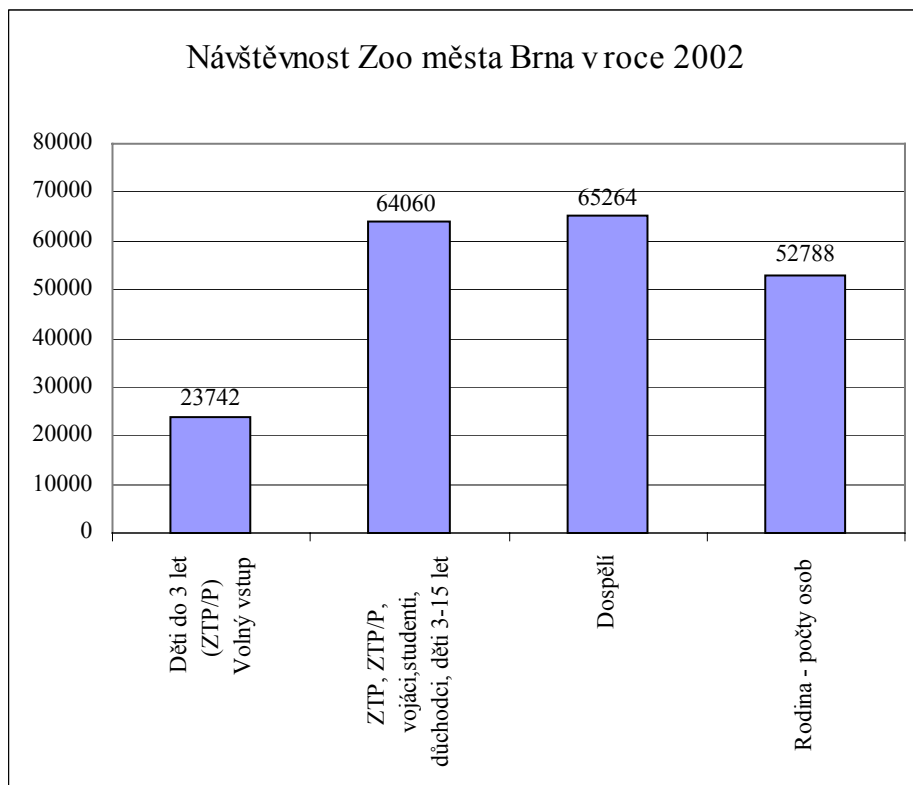
Tab. 10

Rozložení návštěvnosti v průběhu posledních pěti let (1998–2002) dokladuje následující graf:

Podrobnější informace o návštěvnosti ZOO v jednotlivých letech jsou uvedeny v příloze.

V průběhu týdne bývá návštěvnost obvykle nejvyšší ve dnech volna (sobota, neděle, svátky), nejslabší návštěvní den bývá obvykle pátek.

1.7.2 Návštěvníci ZOO

V ZOO Brno nebyla bohužel dosud prováděna pravidelná marketingová šetření mezi návštěvníky, a proto chybí podklady pro přesnější definování cílové skupiny, která patří mezi její nejčastější návštěvníky. Z evidence prodaných vstupenek vyplývá, že se jedná o cílovou skupinu dětí doprovázených rodiči (jedním nebo oběma), příbuznými nebo známými. Zajímavým statistickým údajem je počet prodaných rodinných vstupenek, které si mohou zakoupit 2 dospělí a maximálně 3 děti. ZOO navštívilo v letech 1998–2001 podle této evidence v průměru 13 400 rodin za rok.

Pro upřesnění informací o návštěvnících a o jejich názorech a požadavcích byla v rámci zpracovávání Strategie rozvoje ZOO Brno v říjnu 2001 provedena anketa. Ankety se zúčastnilo 110 návštěvníků ZOO a její výsledky včetně metodiky a komentářů jsou podrobně uvedeny v příloze této studie. Následující tabulka č. 11 shrnuje nejvýznamnější informace:

Frekvence návštěvy	Za posledních 10 let navštívilo brněnskou ZOO nejvíce návštěvníků 1x – 3x (39%), z nichž téměř 70% bylo ve věku od 20 do 40 let a necelých 50% mělo středoškolské vzdělání s maturitou.
Bydliště návštěvníků	55% návštěvníků bylo přímo z Brna a nejvíce jich bydlí v městské části Brno-střed (necelých 15%). Se zvětšující se vzdáleností místa bydliště od Brna jejich četnost klesá.
Typ návštěvníků a způsob jejich dopravy	Nejčastějším typem návštěvníka byla během šetření rodina s dětmi, přičemž téměř 52% těchto rodin přijelo osobním automobilem, zbytek využil městské hromadné dopravy. Celkově však 50% všech dotazovaných návštěvníků přicestovalo MHD a necelých 45% osobním automobilem. Zajímavé je, že městskou hromadnou dopravu využila jen polovina brněnských návštěvníků a celých 39% jich přijelo osobním automobilem. U jiných okresů je rovnocenně zastoupena doprava osobním automobilem i MHD (48,5%).
Důvod návštěvy	Pro většinu dotazovaných návštěvníků, kterou tvořily rodiny s dětmi, bylo podnětem jejich návštěvy přání dítěte (29,5%), dále pak to byla dlouho plánovaná návštěva nebo náhodná volba (shodně 21,43%). Žádný z respondentů nepřišel za nabídkou doprovodného kulturního programu (v době realizace šetření nebyl žádný doprovodný program organizován). Náhodná volba jasně dominovala u návštěvníků typu jedince nebo skupiny přátel. Je to tím, že tito lidé chodí většinou do ZOO na vycházku s cílem odreagovat se.
Zdroj informací o ZOO	Nejčastější odpovědí (55,8%) bylo, že návštěvník si žádné předchozí informace nezjišťoval a pokud ano, tak to byly obvykle informace z novin (14,1%) a od známých či přátel (8,3%). Lidé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ) byli více zainteresovaní a uváděli mnohdy více zdrojů informací. Vzhledem k místu bydliště je pochopitelné, že obyvatelé města Brna uváděli často různé zdroje informací o brněnské ZOO, z nichž převažovaly noviny. U návštěvníků ZOO z jiných okresů to byl spíše internet, televize nebo doporučení známých.
Věk návštěvníků	Mezi dotazovanými návštěvníky brněnské ZOO jasně převažovaly

	rodiny s dětmi, z nichž 50% byli lidé ve věku 31 – 40 let a 21% lidé ve věku 21 – 30 let. Návštěvníci ve věku do 20 let tvořili z 57% partnerské páry, zatímco návštěvníci ve věku 21 – 30 let byli již většinou (56,7%) rodiny s dětmi. Ve vyšších věkových kategoriích již naprosto převládají rodiny s dětmi (70% a více). Skupiny přátel jsou zastoupeny pouze v mladších věkových kategoriích (do 30 let) a zájezd se během dotazníkového šetření vůbec nevyskytl.
Doprovodné programy	Převážná většina dotazovaných návštěvníků brněnské ZOO (64,6%) neměla zájem o doprovodné programy a pouze 26,4% návštěvníků je považovalo za vhodný doplněk, z nichž 79% bylo rodin s dětmi. Téměř 73% dotazovaných návštěvníků neuvedlo žádný návrh doprovodného programu. Ze všech návrhů se nejčastěji (8,2%) objevovala projížďka na konících a ponících a dále pak různé soutěže pro děti.
Spokojenost s nabídkou ZOO	25% respondentů odpovědělo, že jsou spokojeni se současným stavem ZOO a nemají žádné zásadní výhrady. Nejčastěji se opakující návrhy a výtky se týkaly náročné cesty do prudkého kopce (10,1%), málo zaplněných prostor během této cesty a malých výběhů zvířat (shodně 6,8%).
Orientační a navigační systém, parkování, cena vstupného	Z celkového množství dotazovaných návštěvníků bylo 58,2% spokojeno s vnější navigací do ZOO. Nejvíce patrné to bylo u návštěvníků, kteří přijeli do ZOO osobním autem, neboť 73,5% z nich označilo právě tuto variantu. Variantu nespokojen/(a) zvolilo pouze zanedbatelné procento respondentů. S parkováním byli návštěvníci převážně nespokojeni (40%), ale toto číslo může být ještě vyšší, protože téměř 40% respondentů označilo variantu „nemohu hodnotit“. Zajímavé je vysoké procento nespokojenosti (42,6%) u brněnských návštěvníků ZOO. Cena vstupného byla pro necelých 71% dotazovaných návštěvníků uspokojivá a často uváděli, že by mohla být i vyšší. Výhrady vůči výši vstupného se objevovaly u rodin s dětmi, ale i tak 69,6% jich bylo spokojeno. Informační tabule uvnitř ZOO vyvolávaly nespokojenost u 28,2% respondentů. Nejlépe to bylo možné pozorovat u návštěvníků „jednotlivců“, z nichž 42,9% zvolilo právě tuto možnost.
Uspořádání ZOO, pohyb po ZOO, zázemí pro rodiny, stav expozic	Nadpoloviční většina (55,5%) dotazovaných návštěvníků byla spokojena s uspořádáním ZOO. Na otázku pohybu uvnitř ZOO odpovědělo sice 56,4% dotazovaných, že jsou spokojeni, ale také 31,8% uvedlo naopak, že jsou nespokojeni a uvítali by usnadnění výstupu na velký okruh ZOO. Rodiny s dětmi byly nespokojenější, protože značná část z nich měla s sebou dětský kočárek, s nímž byl pohyb po Mniši hoře ještě více ztížen. Zázemí pro rodiny s malými dětmi bylo ohodnoceno vcelku kladně. Opět převažovaly odpovědi spokojen/(a) (43,6%), dále pak průměr (31,8%). Nespokojena byla jen velmi malá část návštěvníků (6,4%). Se vzhledem ubikací bylo 40% respondentů spokojeno a 44,6% je

	označilo za průměrné. U rodin s dětmi a u jednotlivců převažovala varianta „průměr“, zatímco u partnerských párů dominovala naopak varianta „spokojen/(a)“. Dotazovaní návštěvníci brněnské ZOO byli mile překvapeni především novými pavilony (34,2%) a některými zvířaty (tygři, lachtani, papoušci) – 31,7%. Nové pavilony příjemně překvapily obzvláště návštěvníky typu jedince, z nichž 62,5% označilo tuto variantu. U rodin s dětmi mírně převažovala zajímavá zvířata (34,1%) nad novými pavilony (31,8%). Téměř 12% všech respondentů uvedlo, že je nepřekvapilo nic (ať už příjemně či nepříjemně), protože jsou v brněnské ZOO velmi častými návštěvníky.
--	---

Tab. 11

1.7.3 Potenciální návštěvníci

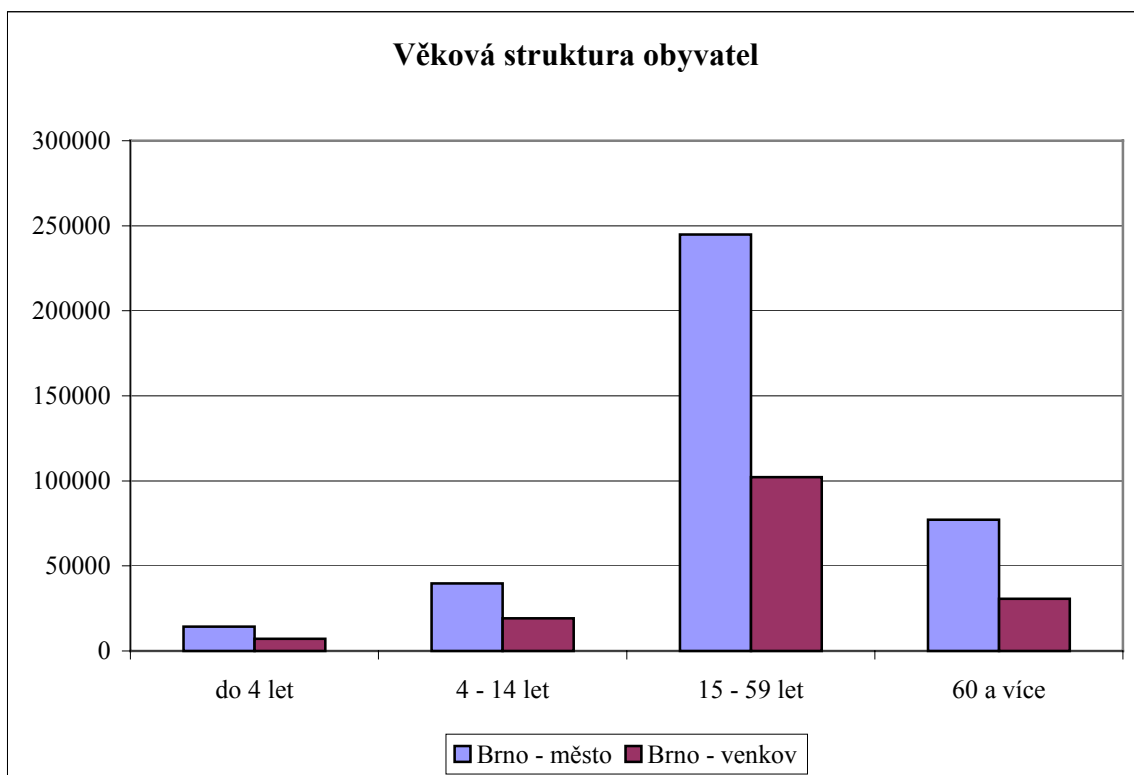
Pro ZOO tvoří návštěvnické zázemí především samotné město Brno a jeho blízké okolí. Potenciálními návštěvníky ZOO jsou (zejména v období hlavní turistické sezóny) také domácí i zahraniční turisté. V následujících kapitolách jsou uvedeny statistické informace o počtu těchto potenciálních návštěvníků, které mohou pomoci při přípravě marketingové strategie ZOO Brno.

Brno a nejbližší okolí

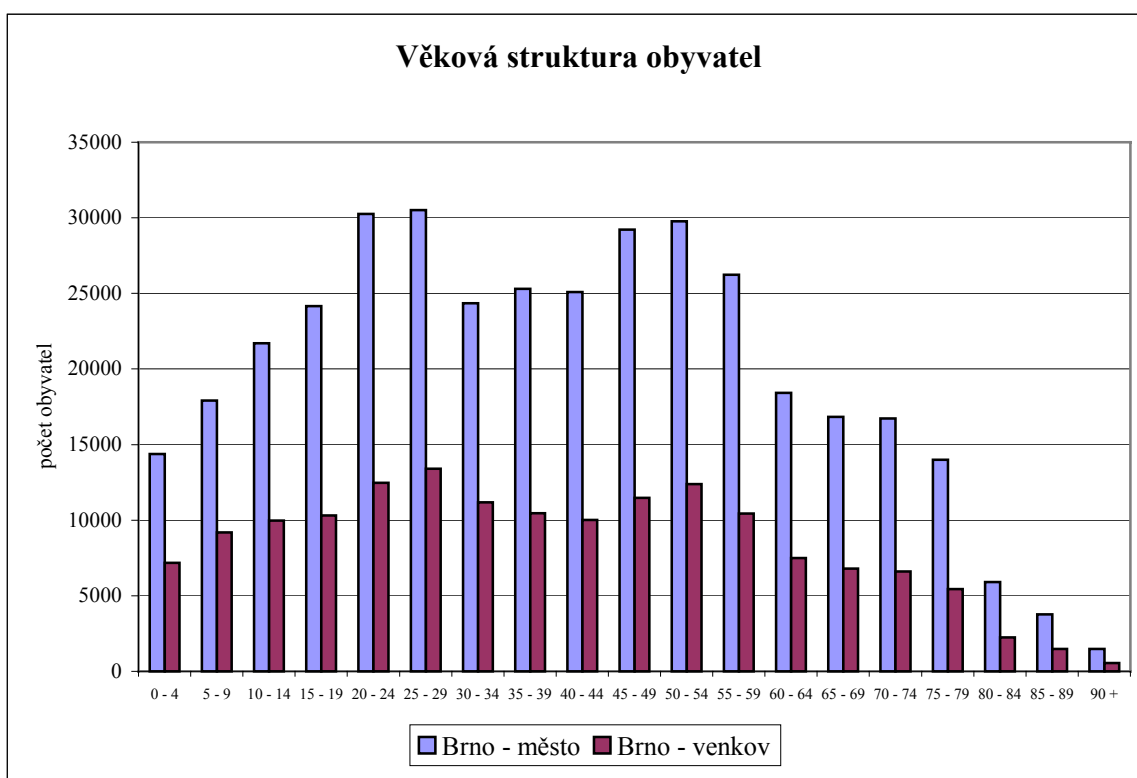
V Brně žije podle výsledků sčítání lidí přes 376 000 obyvatel, z toho 78 000 ve věku do 20 let. Okres Brno-venkov má přibližně 160 000 obyvatel. V tomto počtu nejsou zahrnuti studenti středních a vysokých škol z jiných regionů, kteří v Brně a okolí studují. V grafech uvedených níže je znázorněna věková struktura v členění po 5 letech a v členění částečně přizpůsobeném evidenci věkových skupin návštěvníků v ZOO (0–4, 5–14, 15–59 a více než 60 let). Z těchto údajů vyplývá počet obyvatel Brna a okolí, které je možné teoreticky považovat za potenciální návštěvníky ZOO.

	Brno-město	Brno-venkov
do 4 let	14 376	7 170
4–14 let	39 633	19 171
15–59 let	244 874	102 163
60 a více	77 121	30 631

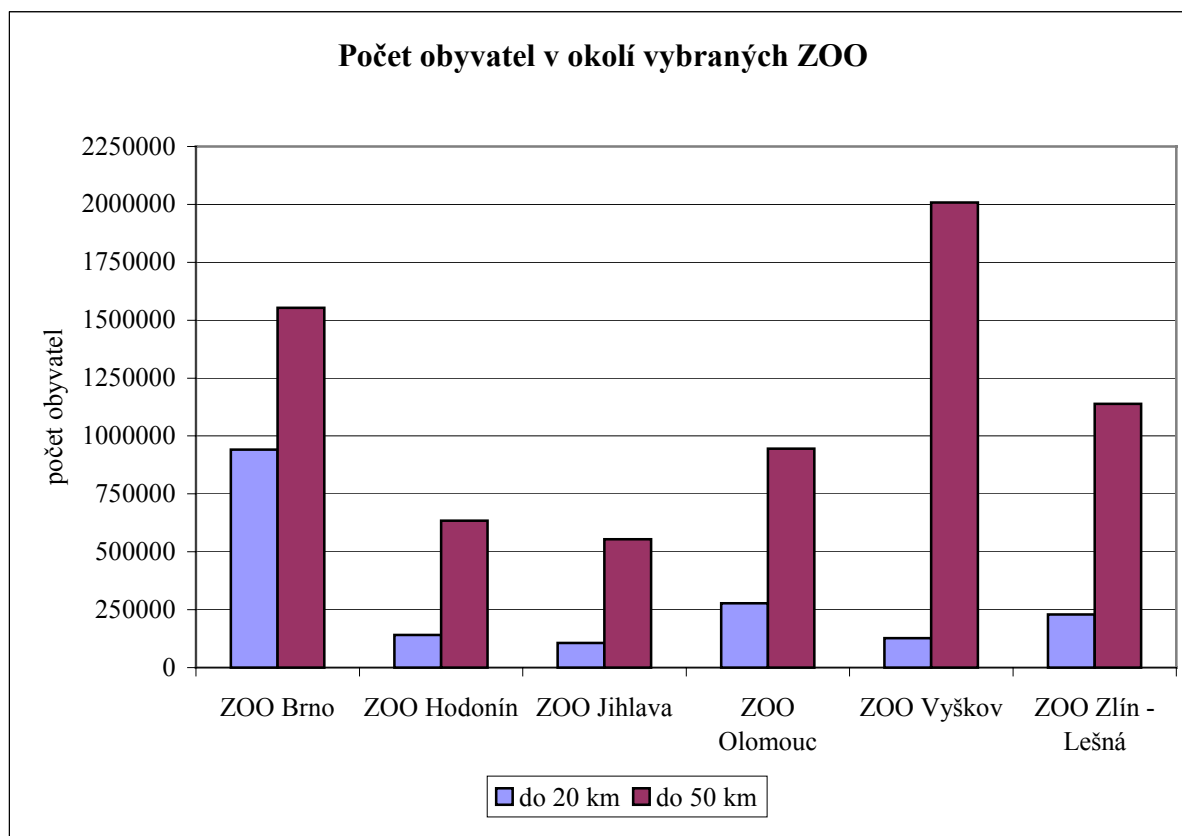
Tab. 12

Zdroj: ČSÚ

Zdroj: ČSÚ

Z analýzy počtu obyvatel žijících v oblasti, která leží ve vzdušné vzdálenosti do 20 kilometrů (respektive do 50 km) od ZOO Brno, vyplývá, že v této oblasti žije 940 000 obyvatel (respektive 1 550 000 obyvatel). ZOO města Brna tak má ve srovnání s ostatními vybranými moravskými zoologickými zahradami nejvyšší počet obyvatel ve svém zázemí do 20 km (viz graf). Při obdobném posouzení počtu obyvatel žijících ve vzdálenosti do 50 km je ZOO Brno na druhém místě po ZOO Vyškov. Případ ZOO Vyškov je z tohoto pohledu výjimečný, protože v její širší oblasti jsou velké městské aglomerace Brno, Olomouc a Zlín.

Tuzemští návštěvníci

V roce 2 001 se ve městě Brně ubytovalo téměř 163 000 tuzemských návštěvníků (v tomto počtu jsou však zahrnuty všechny ubytované osoby včetně služebních pobytů). Tyto turisty lze považovat za potenciální návštěvníky ZOO. Vzhledem k tomu, že bohužel nejsou k dispozici informace o počtu tuzemských návštěvníků, kteří Brno navštívili a přitom se neubytovali (jednodenní výlety), nelze stanovit ani odhadnout celkový počet tuzemských návštěvníků, kteří by mohli být potenciálními návštěvníky ZOO.

Pokud jde o stanovení důvodů, které vedly k návštěvě Brna, lze pro informaci uvést například výsledky ankety provedené na veletrhu cestovního ruchu Regiontour 2001. Z jejích výsledků vyplývá, že většina návštěvníků přijíždí do Brna za nákupy (a to zejména do hypermarketů mimo hranice města – celkem 16% návštěvníků). Druhá nejpočetnější skupina návštěvníků (15%) jezdí do Brna za kulturními akcemi, 10% za zábavou a 8% za výstavami a historickými památkami.

Zahraniční návštěvníci

Podle údajů Českého statistického úřadu se v České republice v roce 2001 ubytovalo přes 5,2 mil. zahraničních návštěvníků, z toho v Jihomoravském kraji necelých 328 000 (6,3%). Více než polovina z nich (174 000 - 53%) se přitom ubytovala přímo ve městě Brně.

Zatímco průměrná délka pobytu zahraničních návštěvníků v Česku činila v roce 2001 3,2 dne, na území Jihomoravského kraje to bylo 2,1 dne. Tyto údaje vypovídají o celkovém počtu zahraničních návštěvníků, který může ZOO teoreticky navštívit. Průměrná doba jejich pobytu v Jihomoravském kraji i v Brně je však poměrně krátká a vzhledem k existenci řady brněnských turistických cílů (např. vila Tugendhat, Špilberk, Petrov, Stará radnice) bude třeba vyvinout pravděpodobně značné úsilí pro to, aby cizinci navštívili také zoologickou zahradu.

Nejbližšími zahraničními turisty, kteří by mohli navštívit Zoologickou zahradu města Brna, jsou Rakušané. Z ankety provedené na vídeňském veletrhu cestovního ruchu Ferien v lednu 2002 vyplývá, že Rakušané jezdí do Brna především za památkami a levnějšími nákupy a jen 9% za atraktivitami města.

1.7.4 Propagace

V rámci propagace ZOO jsou v současné době k dispozici následující **tiskoviny**:

- Průvodce Zoo Brno (brožurka pro návštěvníky)
- Orientační plán Zoo Brno (letáček – skládačka)
- pohlednice – zvířata (cca 30 druhů)
- samolepky – zvířata (cca 20 druhů)
- leporela – zvířata (3 druhy)

Jmenované tiskoviny jsou prodejné a návštěvníci ZOO si je mohou zakoupit v pokladnách a v obchodech se suvenýry.

O svých aktivitách informuje ZOO každoročně ve **Výroční zprávě ZOO** a také prostřednictvím časopisu **Zooreport**, který je vydáván čtvrtletně. Tyto tiskoviny jsou neprodejné a jsou distribuovány vybraným subjektům (VIP, adoptivní rodiče, sponzoři).

Zajímavosti z činnosti a úspěchů ZOO jsou pravidelně prezentovány na **webových stránkách** (www.zoobrna.cz) a průběžně se tyto informace objevují také v regionálním tisku. Přibližně 4 x ročně jsou nejdůležitější informace prezentovány také v **rozhlase** (Český rozhlas, Rádio Petrov, Rádio Krokodýl) v celostátním **televizním vysílání** (ČT 1, Nova).

ZOO Brno pravidelně propaguje svoje aktivity také na vybraných **veletrzích** a **propagačních akcích** (například v rámci doprovodného programu brněnského veletrhu chovatelských a jezdeckých potřeb Propet a na veletrzích cestovního ruchu Go a Regiontour).

Z propagačních akcí lze uvést například pravidelnou účast v rámci Vánoc na Nové radnici v Brně, prezentaci při příležitosti Grand Prix silničních motocyklů nebo akci Hurá prázdniny pořádanou Rádiem Petrov, která proběhla na náměstí Svobody v Brně na konci školního roku 2002.

1.8 Pozice

1.8.1 Pozice v rámci města Brna a Jihomoravského kraje

V Jihomoravském kraji je ZOO Brno největší zoologickou zahradou, která spolupracuje s řadou subjektů (institucí, společností, neziskových organizací) z různých oborů činnosti.

Odborné aktivity týkající se chovu zvířat se rozvíjí na bázi spolupráce s **výzkumnými pracovišti** – například s Veterinární a farmaceutickou univerzitou Brno, Přírodovědeckou fakultou a Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity, Mendelovou zemědělskou a lesnickou univerzitou v Brně. Odborná spolupráce existuje také s ostatními ZOO v regionu.

V rámci Zoologické zahrady města Brna byla zřízena **Záchranná stanice pro handicapované živočichy**, která přijímá zraněné živočichy nalezené v Brně a Jihomoravském kraji. Do této stanice je každoročně umístěno množství poraněných živočichů a stanice tak aktivně přispívá k posilování aktivit ochrany přírody a ekologického povědomí veřejnosti.

Intenzivní a zavedená spolupráce existuje mezi ZOO a jihomoravskými (zejména brněnskými) **školskými zařízeními** – mateřskými školami, základními a středními školami. Pro tyto instituce jsou organizovány zvláštní ekologicky zaměřené výukové programy v ZOO, prohlídky ZOO s odborným výkladem atd.

Od června 1998 spolupracuje ZOO s **okologickým oddělením Fakultní dětské nemocnice v Brně**. V rámci této spolupráce pravidelně ZOO navštěvují onkologicky nemocné děti, kde jsou pro ně připraveny vhodné prohlídkové trasy, každoročně jsou také pořádány jednorázové akce (vánoční besídka, zájezd do Zoo Schönbrunn ve Vídni atd.).

O spolupracuje také s **dětskými domovy, ústavy a institucemi pečujícími o postižené děti i dospělé** (Kociánka – zařízení pro nevidomé a slabozraké, spolupráce se sdružením Ratolest v rámci Nízkoprahového klubu, Centrem pro rodinu atd.). Jsou pro ně pořádány besedy, diskuse, prohlídky ZOO s odborným průvodcem a zajímavé externí programy.

Spolupráce s organizacemi zaměřenými na cestovní ruch (turistická informační centra, cestovní kanceláře) a s organizacemi sdružujícími dobrovolníky (Český svaz ochránců přírody atd.) se v současné době postupně rozvíjí.

Pro dokladování pozice ZOO mezi příspěvkovými organizacemi města Brna a dalšími vybranými zařízeními v Brně a v Jihomoravském kraji byl připraven graf znázorňující počty návštěvníků/diváků ve vybraných zařízeních. Z výsledků vyplývá dobrá pozice ZOO ve srovnání s konkurencí takových vyhlášených turistických cílů, jako jsou např. Punkevní jeskyně nebo Státní zámek Lednice. V rámci nabídky města Brna vyniká návštěvnost ZOO před návštěvností ve většině srovnávaných zařízení (s výjimkou Národního divadla v Brně) – do ZOO Brno např. chodí téměř 3x více návštěvníků než do Loutkového divadla Radost, které je zaměřeno na podobnou cílovou skupinu (děti v doprovodu rodičů).

1.8.2 Pozice v rámci České republiky

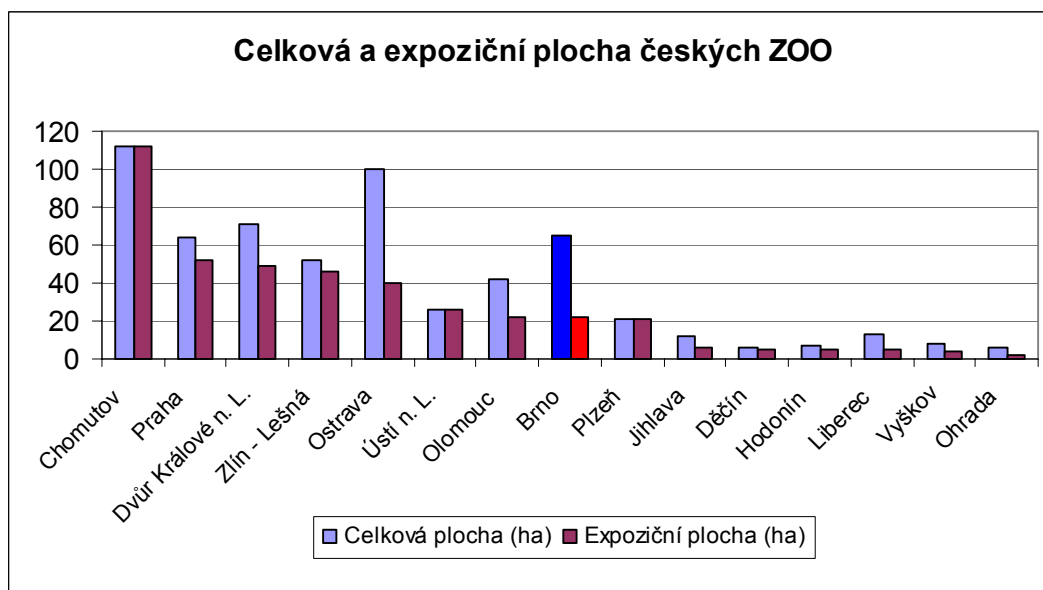
České a slovenské zoologické zahrady jsou sdruženy do **Unie českých a slovenských zoologických zahrad** (UCSZ). Toto seskupení vzniklo v roce 1991 a členy je všech patnáct českých a čtyři slovenské zoologické zahrady. V rámci Unie existuje široká spolupráce v oblasti chovu ohrožených druhů zvířat, pozornost se věnuje i péči o faunu střední Evropy. Unie spolupracuje s mezinárodními ochrannými organizacemi, účastní se nejrůznějších záchranných programů.

Spolupráce existuje nejen na úrovni institucí, ale také na úrovni zaměstnanců a odborných pracovníků zoologických zahrad. V České republice jsou pravidelně organizována setkání sektorových pracovníků zoologických zahrad (chovatelé, pracovníci ekologického vzdělávání, propagace atd.), na kterých si účastníci vyměňují zkušenosti a koordinují postup ve společných záležitostech a záměrech.

ZOO Brno zaujímá mezi zoologickými zahradami sdruženými v UCSZ významnou pozici, která je dokladována v následujících tabulkách a grafech **srovnáním některých základních parametrů** (jsou využita data z let 1996–2002).

Plocha

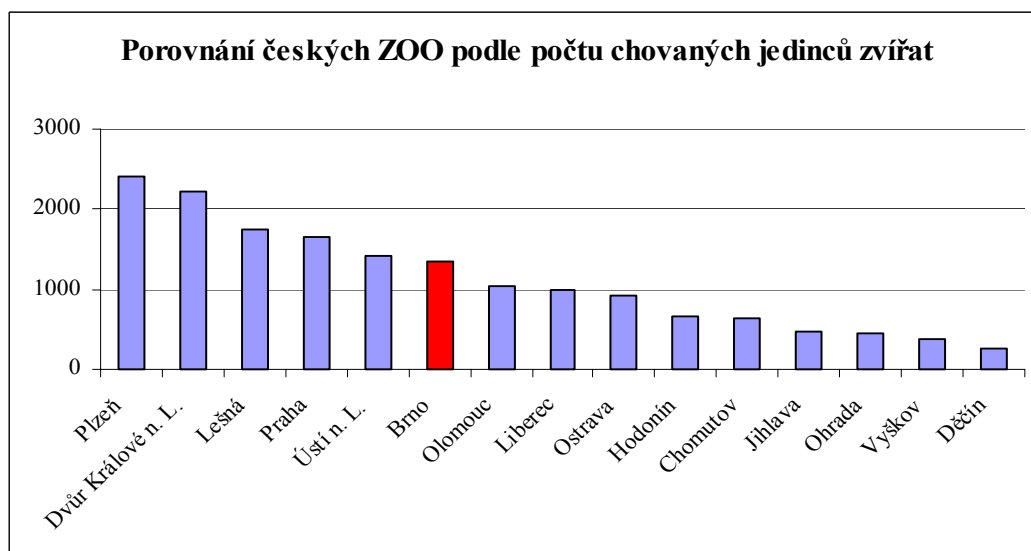
ZOO Brno zaujímá ve srovnání současné expoziční plochy zoologických zahrad v ČR 8. místo, při porovnání plochy celkové je na 4. místě. V souvislosti s plánovaným rozšířením a modernizací expozic se podíl expoziční plochy v rámci stávajícího areálu ZOO Brno výrazně zvětší (prozatím tvoří přibližně 34%).

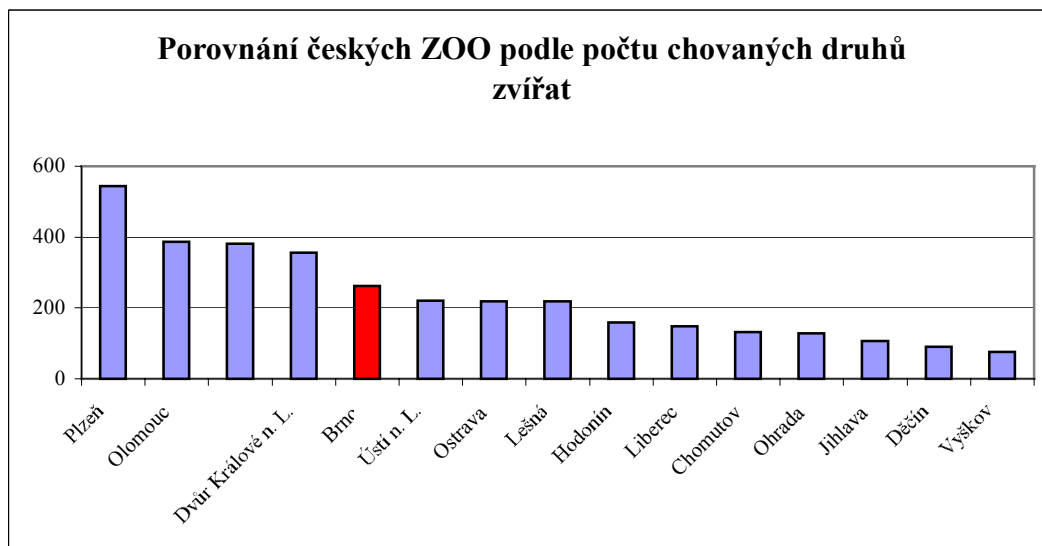
Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Chovaná zvířata

Ze srovnání zoologických zahrad v České republice v letech 1996–2002 vyplývá, že ZOO Brno je na 6. místě v počtu chovaných jedinců a na 5. místě v počtu chovaných druhů. Na prvním místě v počtu chovaných druhů i jedinců figuruje ZOO Plzeň a na místě posledním se v počtu chovaných zvířat umístila ZOO Děčín a v počtu chovaných druhů ZOO Vyškov.

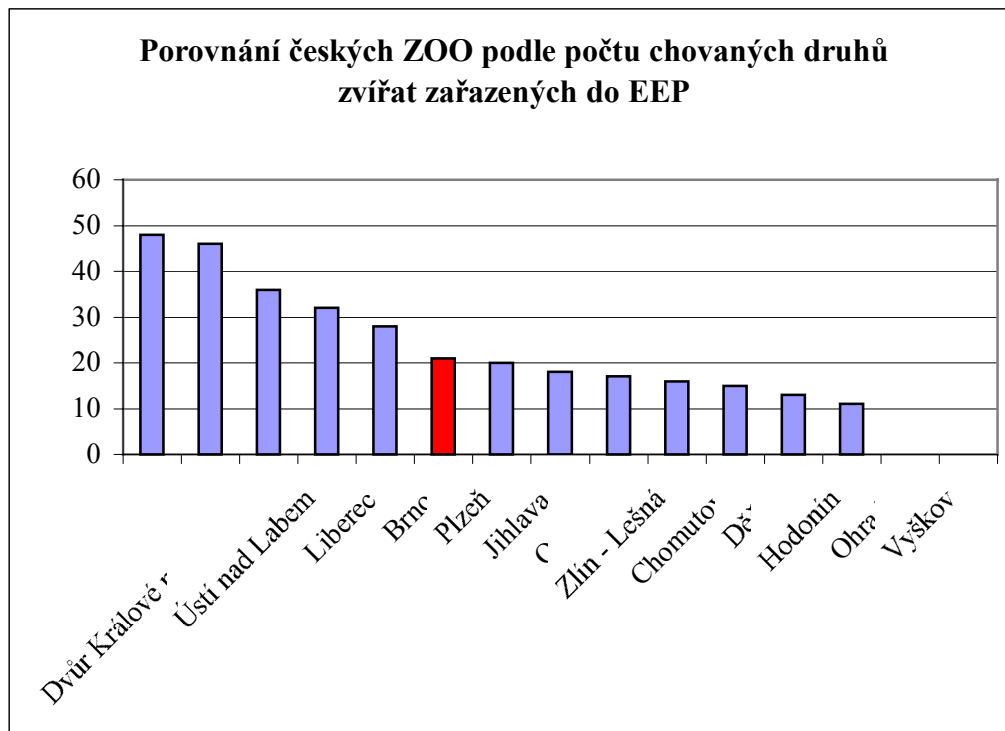

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

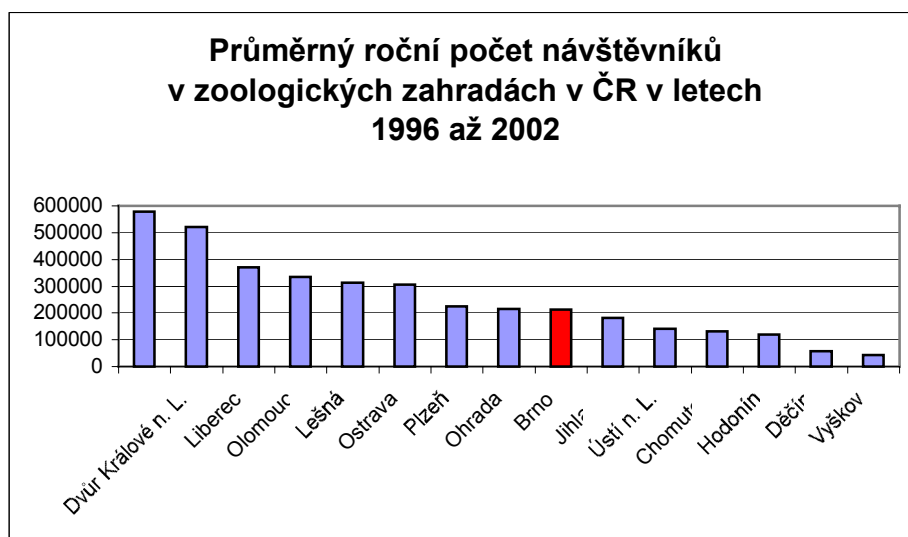
Zajímavým a do jisté míry prestižním srovnávacím parametrem je počet chovaných druhů zvířat zařazených do Evropských záchranných programů (EEP). Vzhledem k tomu, že se tento údaj každoročně mění a že v době zpracování materiálu nebyly k dispozici podklady za všechna česká ZOO, uvádíme údaje z roku 2001, kdy ZOO Brno byla na šestém místě (21 druhů). Nejvíce druhů živočichů zařazených do EEP chovala ZOO Praha (48) a dvě ZOO (Ohrada a Vyškov) nechovala v rámci EEP žádný druh.

Zdroj: Výroční zpráva Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 2001

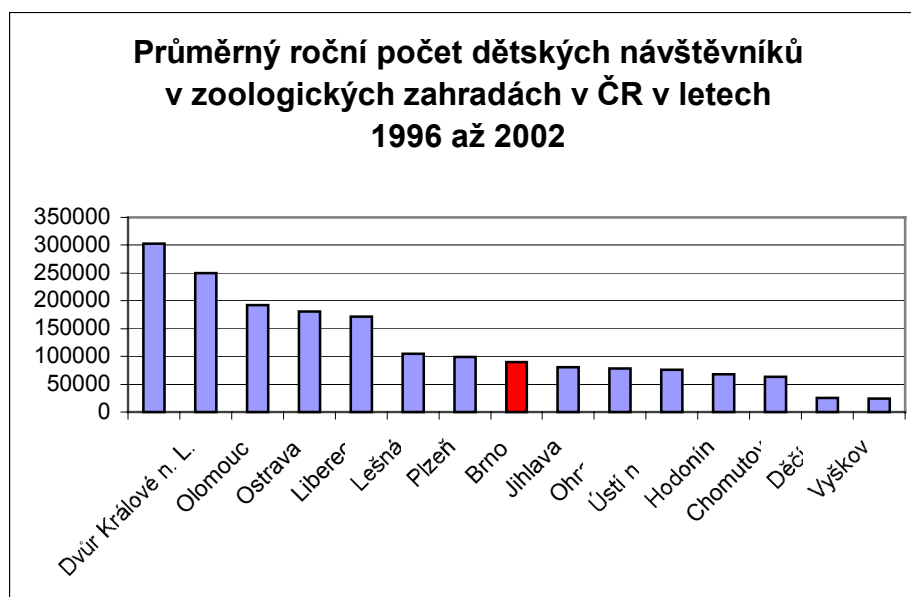
Návštěvnost

Z porovnání průměrné roční návštěvnosti českých zoologických zahrad za posledních 7 let (1996–2002) vyplývá, že nejnavštěvovanější zoologickou zahradou v ČR je ZOO Praha s průměrně téměř 580 000 návštěvníky za rok, na místě posledním byla ZOO Vyškov s přibližně 42 000 návštěvníky. ZOO Brno je na 9. místě s přibližně 212 000 návštěvníky.

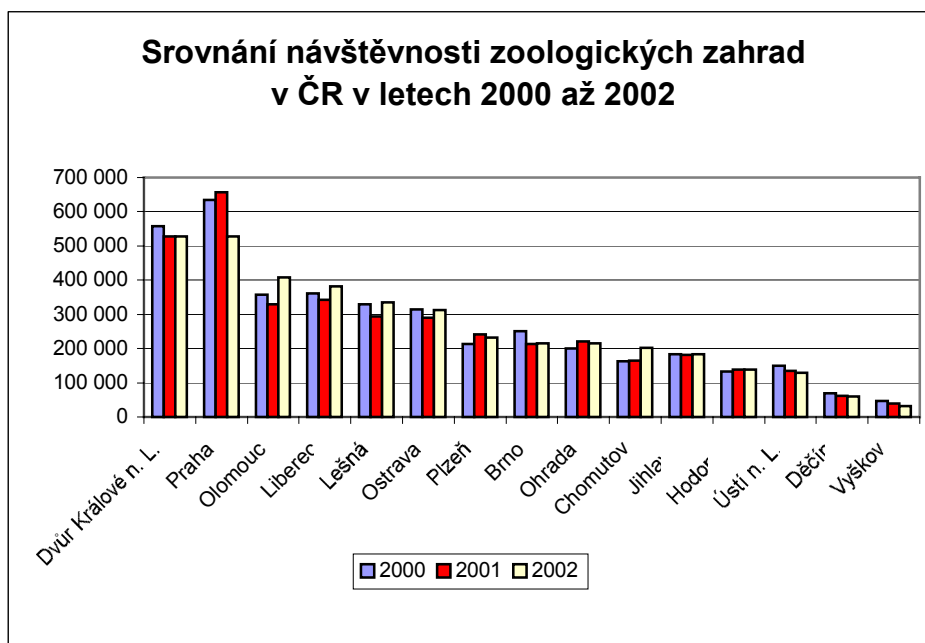
Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Pokud jde o dětské návštěvníky, řadí se ZOO Brno se svými „průměrně přibližně 89 000 návštěvníky za rok na 8. místo (na 1. místě je opět ZOO Praha a na místě posledním ZOO Vyškov).

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Rozdíly v návštěvnosti mezi jednotlivými ZOO jsou dány nejen různou velikostí a atraktivitou umístění zoologických zahrad, ale také atraktivitou chovaných druhů zvířat, nabídkou vzdělávacích programů a doprovodných aktivit atd. Výkyvy návštěvnosti v jednotlivých letech (viz graf se srovnáním údajů z let 2000–2002) jsou ovlivněny i dalšími faktory, jako jsou nepříznivé počasí, vyhlášení ochranných hygienických opatření v období hrozící nákazy slintavkou a kulhalkou v ČR, povodněmi apod.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Institucionální a personální podmínky

Forma příspěvkové organizace je formou obvyklou a zavedenou u zoologických zahrad v ČR. Zřizovatelem většiny z 15 českých ZOO (členů Unie českých a slovenských zahrad) jsou města, pouze u ZOO Dvůr Králové nad Labem je zřizovatelem Královéhradecký kraj a zřizovatelem ZOO Ohrada je Jihočeský kraj.

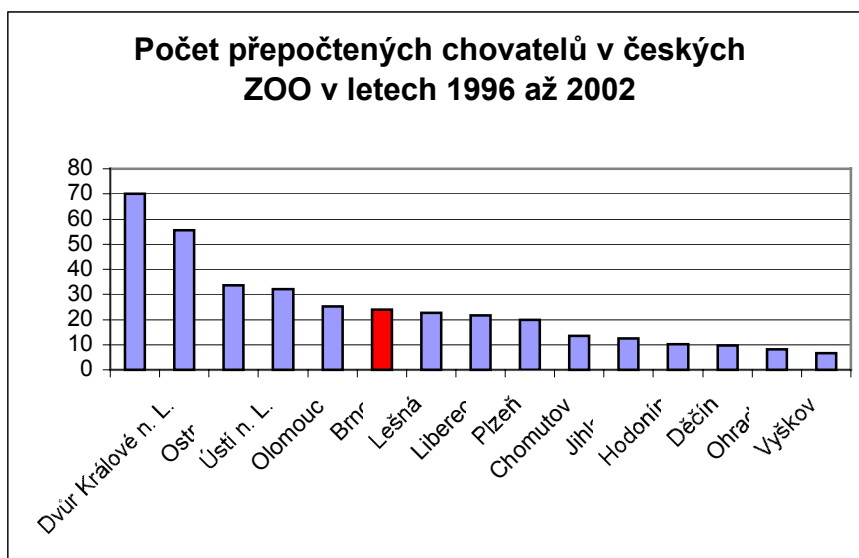
Počet pracovníků

Počet pracovníků ZOO je obdobný jako ve srovnatelných ZOO v ČR (ZOO Lešná, Liberec, Ostrava). Statistiky Unie českých a slovenských zahrad uvádějí termín takzvaných přepočtených pracovníků, který je přepočtem všech zaměstnanců s plným nebo částečným úvazkem na počet pracovníků teoreticky zaměstnaných na plný úvazek. Z tohoto srovnání vyplývá, že na prvním místě je ZOO Praha následovaná ZOO Dvůr Králové, statistiku uzavírá ZOO Vyškov. ZOO Brno je na 6. místě s průměrem 76 přepočtených zaměstnanců.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

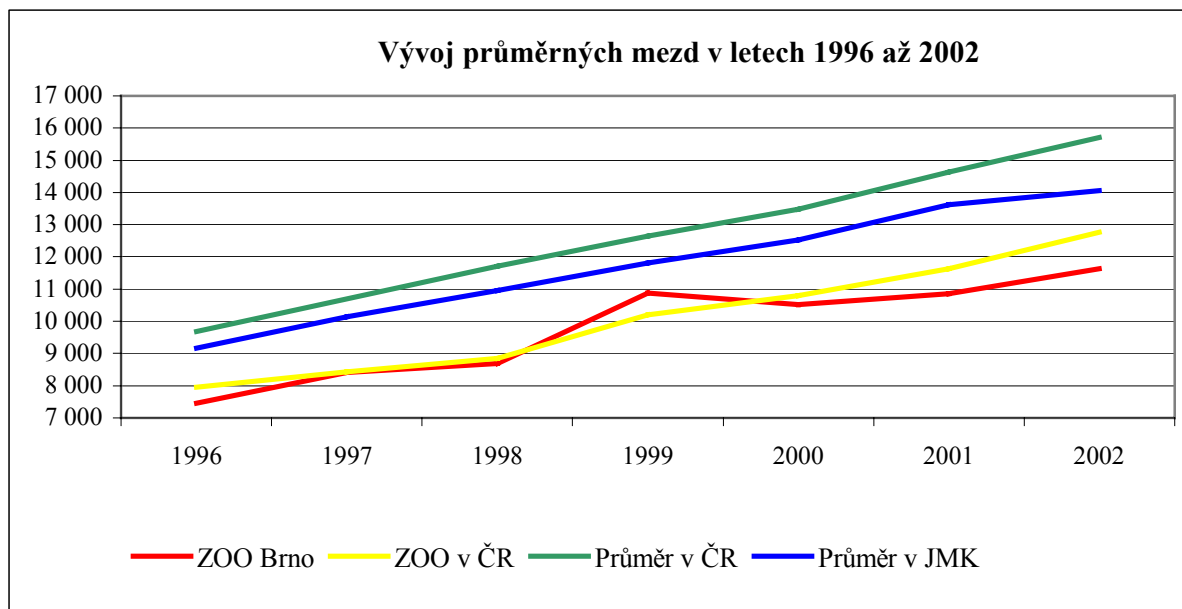
Pro doplnění je ve statistikách veden také počet přepočtených chovatelů, což je další hledisko, z něhož lze zoologické zahrady v ČR porovnávat. Také v tomto parametru obsadilo Brno ve víceletém průměru 6. místo.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

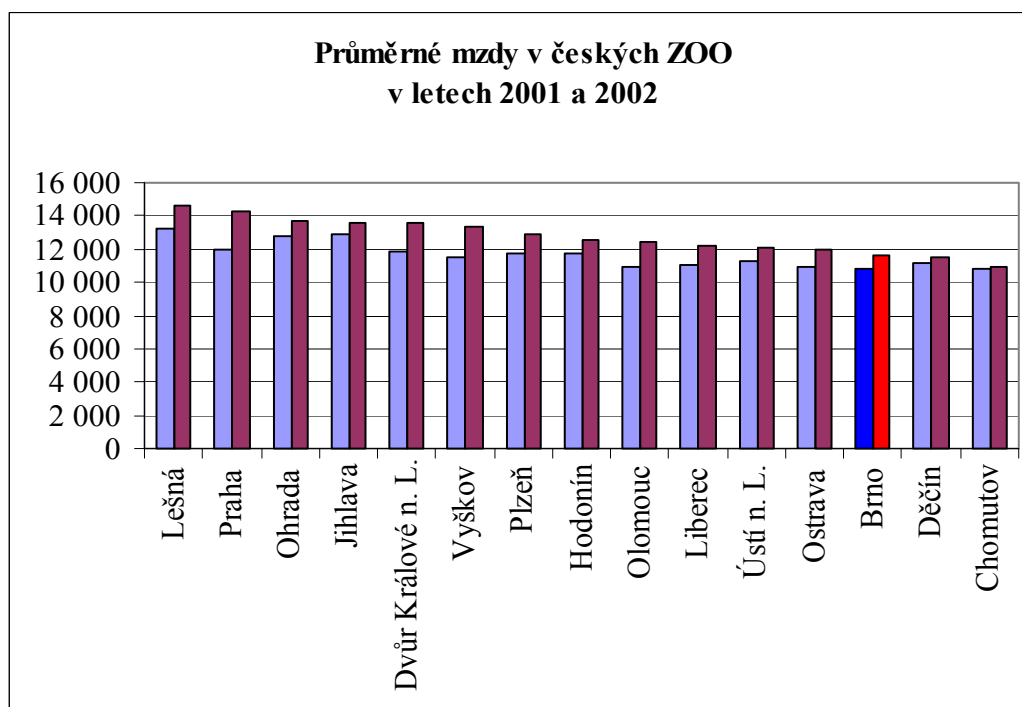
Průměrná mzda

Průměrné pozici ZOO v počtu přepočtených pracovníků neodpovídá její pozice, pokud jde o průměrné mzdy. Ze srovnání vyplývá, že průměrné mzdy v ZOO Brno jsou pod průměrem ostatních zoologických zahrad Jihomoravského kraje a České republiky.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Na dalším grafu vyjádřený vývoj za roky 2001 a 2002 dokladuje rozdíly mezi jednotlivými zoologickými zahradami, přičemž ZOO Brno se podle výše průměrné mzdy za rok 2002 mezi českými ZOO umístila na 13. místě.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Ekonomické ukazatele

Soběstačnost

Při hodnocení českých zoologických zahrad je velmi zajímavým takzvaná soběstačnost, která se určí jako podíl vlastních příjmů k celkovým výdajům – to vše za provozní část. Ukazatel s nejvyšší hodnotou měly v roce 2002 ZOO Dvůr Králové (68,4 %) a ZOO Liberec (62,5 %). Průměrná soběstačnost českých ZOO za rok 2002 je 47,0 % (v roce 2001 – 38,8 %), přičemž soběstačnost ZOO Brno za rok 2002 byla 29,8 % (za rok 2001 to bylo 32,6 %).

Vyšší míra soběstačnosti s sebou přináší také větší orientaci ZOO na získávání prostředků vlastní činností, což obecně vede k preferenci aktivit a služeb, které jsou více ziskové. S tím ale souvisí riziko utlumování aktivit, jimž by se ZOO z titulu svého poslání měla především věnovat, přestože nejsou ziskové (ekologické vzdělávání, záchranné chovy), a hrozící postupné přeměny zoologické zahrady v „komerční zoopark“ zaměřený spíše na provozování atrakcí a maximalizaci příjmů od návštěvníků. Dalším rizikem hlavního orientování se na příjmy od návštěvníků je finanční propad a z toho plynoucí ohrožení existence ZOO v případě nutnosti uzavření ZOO z důvodů, které sama ZOO nemůže ovlivnit (např. v důsledku restriktivních veterinárních opatření v případě epidemie slintavky a kulhavky v ČR atd.). Větší podíl veřejných zdrojů od zřizovatele ve srovnání se zdroji pocházejícími přímo od návštěvníků (obyvatel města) lze považovat za službu zřizovatele obyvatelům města.

Pro částečné vysvětlení důvodů rozdílu v soběstačnosti je možné uvést následující srovnání výše parkovného a vstupného v ZOO Brno a v ZOO Dvůr Králové nad Labem:

	ZOO Brno	ZOO Dvůr Králové nad Labem*
<i>parkovné u ZOO</i>	<i>zdarma</i>	<i>osobní auto: 45,- autobus: 140,-</i>
<i>Vstupné: dospělí</i>	<i>40,-</i>	<i>95,-</i>
<i>důchodi</i>	<i>20,-</i>	<i>60,-</i>
<i>děti 4-15 let</i>	<i>20,-</i>	<i>25,- (3-6 let) 60,- (6-15 let)</i>
<i>děti do 3 let</i>	<i>zdarma</i>	<i>10,- (1-3 roky)</i>
<i>psi</i>	<i>do zoo nesmějí</i>	<i>15,-</i>

Zdroj: webové stránky ZOO Brno a ZOO Dvůr Králové

** vybrané ceny platné pro období květen (příp. duben) – září*

Tab. 13

Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech

Tento ukazatel respektuje jen strukturu příjmů, nikoli strukturu výdajů, jako je tomu u soběstačnosti. Nejvyšší podíl vlastních příjmů (jak z hlavní, tak z vedlejší činnosti) na celkových příjmech měly za rok 2002 ZOO Dvůr Králové (65,9 %) a ZOO Liberec (58,8 %), průměrná hodnota činí 42,5 %, hodnota u Brna je 28,9%. Odlišnosti jsou dány různým přístupem ke struktuře příjmů a různou cenovou politikou jednotlivých ZOO (viz předchozí kapitola).

Podíl vstupného na celkových příjmech

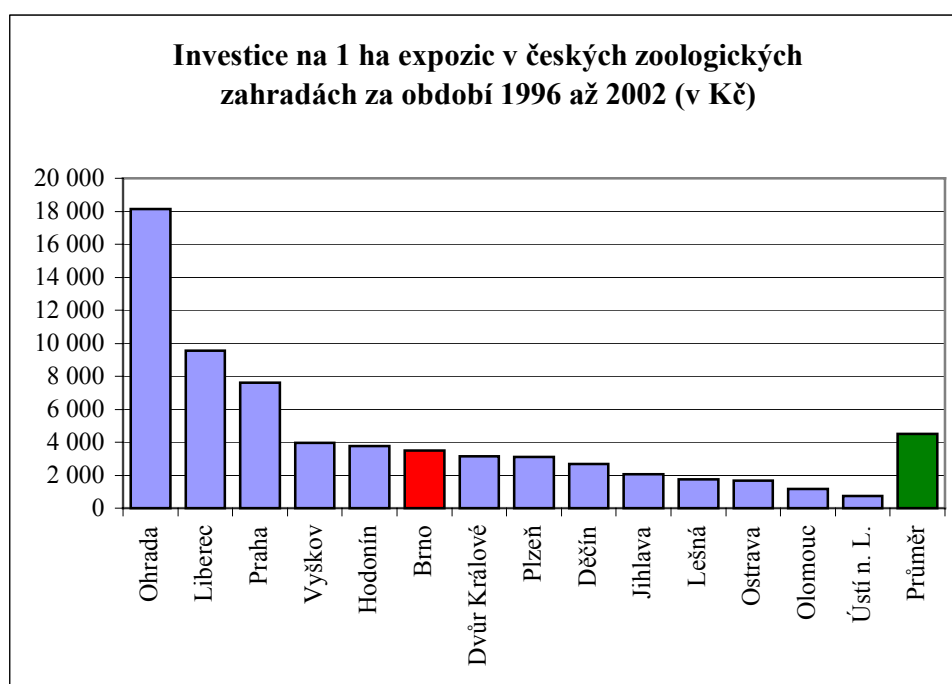
Výše příjmů ze vstupného je závislá na počtu návštěvníků a na ceně vstupného. Nejvyšší podíl vstupného na celkových příjmech měla v roce 2002 ZOO Liberec (35,5 %), ZOO Olomouc (34,9 %) a ZOO Zlín-Lešná (33,4 %). Průměrná hodnota v roce 2002 za zoologické zahrady v ČR byla 18,6 % (hodnota za rok 2001 – 19,3 %); hodnota u ZOO Brno dosahuje 10,0 % oproti 12,5 % za rok 2001.

Podíl příspěvku zřizovatele na celkových příjmech

Nejvyšší podíl příspěvku zřizovatele na celkových příjmech dosahuje ZOO Vyškov, a to 70,3 %. ZOO Brno se svými 66,0 % obsadila v roce 2002 šestou příčku. Naopak nejnižší příspěvek od zřizovatele vyjádřen relativně dostává ZOO Dvůr Králové (26,0 %) a ZOO Liberec (35,4 %).

Financování investic

Financování investic zajišťuje ve většině ZOO v ČR zřizovatel, v některých případech se na krytí investičních nákladů podílí i ostatní zdroje (např. státní rozpočet). Výše tohoto příspěvku je velmi rozdílná a je dána především finančními možnostmi zřizovatele a konkrétní výši potřebných investic v jednotlivých ZOO. ZOO Brno dostala v roce 2002 zřizovatelský příspěvek na nákup strojních investic ve výši 6,09 mil Kč.

Zdroj: Výroční zprávy Unie českých a slovenských zoologických zahrad – 1996 až 2002

Aby bylo možné porovnat investice v jednotlivých zoologických zahradách ČR za období 1996 až 2002, byl použit ukazatel vynaložené investice (tj. investice do budov, strojů a ostatní investice) na 1 ha expozic. Ačkoli ZOO Brno se nachází pod průměrem českých ZOO, celkem obsadila 6. místo z hodnocených zahrad. Absolutně to znamená, že největší investice na 1 ha expozic má ZOO Ohrada, a to 18 122 000 Kč, zatímco Brno dosahuje hodnoty 3 499 000 Kč na 1 ha expozic.

1.8.3 Pozice v rámci Evropy a světa

O mezinárodní pozici ZOO Brno svědčí zejména členství v mezinárodních odborných organizacích a její aktivní účast na činnosti těchto seskupení. Touto cestou ZOO významně přispívá k propagaci nejen své činnosti, ale také k propagaci svého zřizovatele – města Brna.

Z hlediska mezinárodní spolupráce je nejvýznamnější členství ZOO v prestižním uskupení zoologických zahrad – **Mezinárodní asociaci zoologických zahrad a akvárií (WAZA)**. O přijetí ZOO Brno za řádného člena Světové organizace zoologických zahrad (WZO) bylo rozhodnuto počátkem roku 2000. Přijetí předcházela prezentace činnosti a záměrů ZOO Brno na podzim roku 1999 při zasedání WZO v jihoafrické Pretorii, kde byla představena zejména nová chovatelská koncepce ZOO Brno. WZO byla v roce 2000 přejmenována na Mezinárodní asociaci zoologických zahrad a akvárií (WAZA). Členství ZOO v této organizaci je velmi důležité pro zvýšení její prestiže a pro možnost zařazení do činnosti na záchranných programech živočišných druhů. Zástupci ZOO Brno se aktivně účastní jednání WAZA a práce v orgánech a odborných skupinách na formulaci a přípravě společných postupů s záměrů WAZA.

Dalším z významných mezinárodních uskupení, jehož je ZOO Brno členem, je **Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA)**. Tato organizace byla založena v roce 1988 a jejím sídlem je Amsterdam. Má 209 plnoprávných členů a také 15 členů dočasných, kteří se po splnění určitých podmínek mohou stát členy plnoprávnými; konečně má i 23 členů přidružených. ZOO Brno je plnoprávným členem od října roku 1997. EAZA poskytuje svým členům nejrozsáhlejší informace týkající se především chovu ohrožených druhů zvířat, usnadňuje komunikaci mezi jednotlivými členy a zastřešuje **Evropské záchranné programy (EEP)**. Jednotlivé programy jsou vždy schvalovány Evropskou asociací zoologických zahrad. Každý živočišný druh zařazený do EEP má svého koordinátora a svoji plemennou knihu. Koordinátor vede přesné záznamy o každém jedinci daného druhu v rámci EAZA, řídí přesuny zvířat za účelem vytvoření ideálních chovných párů či skupin. Vše směřuje k zachování a rozmnožení kriticky ohrožených druhů zvířat. ZOO Brno se účastní v 17 záchranných programech, jako jsou např. programy na záchranu dželady, kočky rybářské, lemura vari, kulana, tygra sumaterského, zebry Grévyho, orla mořského a jiných.

V této souvislosti je třeba znovu zmínit fakt, že ZOO Brno je zapojena do mezinárodního informačního systému obsahujícího databázi informací o zvířatech chovaných v zajetí **ISIS (Individual Specimens International System)**, ve které jsou vedeny podrobné údaje o všech chovaných zvířatech (bližší viz kap. 4.3.)

V budoucnu by se ZOO Brno chtěla více podílet také na přípravě a realizaci programů v rámci **Světových záchranných programů**, které jsou zaměřeny na ochranu cenných biotopů (deštné lesy, mokřady atd.). V rámci těchto programů probíhala v ZOO např. v roce 2001 propagační a podpisová akce na podporu tropických deštných lesů.

Zoologická zahrada města Brna chová i druhy zahrnuté v Červené knize **Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)**. Z druhů kriticky ohrožených, tedy druhů vyžadujících maximální ochranu, to jsou jelen milu, koza šrouborohá, lemur vari, tygr sumaterský, zebra Grévyho a další.

ZOO Brno spolupracuje na mezinárodní úrovni s institucemi zajišťujícími dodržování pravidel **Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy divoké flóry a fauny (CITES)**.

CITES jako součást programu OSN pro životní prostředí hraje důležitou roli v kontrole mezinárodního obchodu s produkty živé přírody. Více než 117 zemí, které k Úmluvě přistoupily (od 1992 také Česká republika), se zavázalo kontrolovat obchod s ohroženými druhy zvířat a rostlin tak, aby nemohl být příčinou jejich vyhubení či vymizení z přírody naší planety. ZOO Brno chová více než 100 druhů zvířat podléhajících CITES. Výjimky k chovu

ohrožených druhů živočichů uděluje Ministerstvo životního prostředí ČR, které také stanovuje podmínky péče o vybrané druhy v rámci mezinárodních dohod atd.

ZOO Brno má (zejména v rámci Evropy) významné postavení jako jedno ze **Záchytných center CITES**. Jedná se o zařízení, která jsou připravena přijmout a zajistit péči o živočichy zařazené do seznamů CITES, kteří se stali předmětem nelegálního obchodu nebo je s nimi nakládáno nevhodným způsobem. ZOO Brno spolupracuje v této oblasti s Českou inspekcí životního prostředí a Ministerstvem životního prostředí ČR.

Aktivity ZOO Brno zaměřené na ekologické vzdělávání jsou na mezinárodní úrovni konzultovány v rámci **Evropské asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (EZE)** a také v rámci **Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (IZE)**. ZOO Brno je členem IZE od roku 1999.

V posledních letech se úspěšně rozvíjí také spolupráce s rakouskými a slovenskými institucemi – zejména v rámci přeshraniční spolupráce podporované programem **Evropské unie Phare CBC**. ZOO Brno byla předkladatelem projektu „Ochrana přírody nezná hranice“, jehož cílem bylo ve spolupráci se ZOO Schönbrunn a ZOO Bratislava organizovat mezinárodní soutěž pro žáky základních škol na téma ochrana přírody, význam zoologických zahrad a chráněná území.

2 Analýza SWOT

2.1 Lokalizace a dopravní dostupnost

Silné stránky	Příležitosti
▪ umístění ZOO v Brně (2. největší město ČR s nejvyšším počtem vysokých škol v ČR, obchodní centrum regionu, významné veletržní centrum) ▪ blízkost Rakouska a Slovenska (zejména velkých městských aglomerací - Vídně a Bratislavy) ▪ dobrá dopravní dostupnost ZOO a kvalitní naváděcí systém (dálnice/silnice, MHD) ▪ lokalizace ZOO v rekreačním zázemí města Brna využívaném pro krátkodobé výlety ▪ dostatečná územní kapacita pro budování nových expozic zvířat a potřebného zázemí pro rozvoj ZOO ▪ lesoparkový charakter areálu ZOO ▪ svažitý terén Mniší hory ▪ existence prostor v historickém centru města Brna, které má ZOO k dispozici (v současné době je v prostorách umístěna Stálá akvarijní výstava)	▪ vysoký počet potenciálních návštěvníků (obyvatelé Brna a okolí/turisté/zákazníci obchodních řetězců/návštěvníci veletrhů); možnost úzké odborné spolupráce s vysokými školami; možnost využití vysokoškolsky vzdělaných odborníků v rámci aktivit ZOO ▪ blízký zdroj potenciálních zahraničních návštěvníků ▪ vhodné předpoklady pro zvyšování návštěvnosti ▪ zařazení návštěvy ZOO do programu krátkodobých výletů (především obyvatel Brna) ▪ možnost rozšiřování expoziční a provozní plochy ZOO; prostor pro výstavbu nových moderních expozic „na zelené louce“ ▪ pozitivní ovlivnění dojmu z návštěvy ZOO; příjemné prostředí ▪ možnost využití konfigurace terénu k vytvoření zajímavých a netradičních expozic ▪ možnost umístění vybraných expozic nebo informačního centra v historickém centru města Brna, snadnější oslovení obyvatel a návštěvníků Brna
Slabé stránky	Ohrožení
▪ nedostatečná kapacita parkovacích prostor pro dopravní prostředky návštěvníků ▪ vysoká závislost návštěvnosti ZOO na ročním období a na počasí ▪ lokalizace ZOO ve svažitém terénu Mniší hory ▪ Náročná údržba velké plochy ZOO	▪ komplikace s parkováním, omezení komfortu motorizovaných návštěvníků ▪ snížení návštěvnosti zejména v zimním období a při deštivém počasí ▪ omezená dostupnost pro určité cílové skupiny (staří lidé, maminky s kočárky, osoby s omezenou

▪ nejsou dořešeny krajinářské úpravy areálu (průhledy, vodní plochy, přístupové cesty atd.) (<i>pozn.: bude řešeno v rámci komplexních úprav a výstavby nových expozic</i>) ▪ charakter geologického podloží	pohyblivostí); komplikovanější technická realizace staveb nových pavilonů a výběhů ve svažitém terénu Mniší hory ▪ negativní dopady na estetický dojem z návštěvy ZOO ▪ komplikace při realizaci určitých typů staveb (kanalizace atd.)
---	---

2.2 Systém řízení

Silné stránky	Příležitosti
▪ zřizovatelem ZOO je ekonomicky nejsilnější municipalita v regionu (Statutární město Brno) ▪ vytvořena fungující řídicí a organizační struktura ZOO města Brna ▪ propracovaný systém kompetencí pracovníků ZOO (organizační řád) ▪ zavedená a pro ZOO v ČR standardní forma instituce (příspěvková organizace)	▪ stabilizovaná pozice ZOO a silné finanční zázemí ▪ stabilizovaný provoz ZOO města Brna ▪ ujasněné kompetence a pravomoci zaměstnanců ▪ možnost srovnávání výsledků a postupů v rámci aktivit českých ZOO
Slabé stránky	Ohrožení
▪ velká závislost ZOO na politické, ekonomické a veterinární situaci ▪ nedostatečné mzdové ohodnocení zaměstnanců (průměrná mzda v ZOO města Brna je pod hranicí průměru ZOO v ČR i pod hranicí celostátního průměru ČR) ▪ omezené možnosti motivace a odměňování pracovníků vyplývající z charakteru organizace (příspěvková organizace) ▪ nejsou vytvořeny dostatečné personální kapacity pro získávání finančních prostředků z externích finančních zdrojů (nadace, fondy) ▪ nedostatečné využívání moderních komunikačních metod a nástrojů (PC, email, internet) ▪ nedostatečná znalost cizích jazyků ▪ nízký počet mladých odborníků a pracovníků	▪ omezení provozu ZOO v důsledku nepříznivého politického klimatu, ekonomické situace zřizovatele nebo vyhlášení restriktivních veterinárních opatření ▪ odchod kvalifikovaných pracovníků; problémy se získáním nových odborníků ▪ nízká pracovní iniciativa ▪ omezená schopnost čerpat finanční prostředky ze zdrojů mimo rozpočet zřizovatele a vlastních příjmů, redukce rozsahu činností a projektů ▪ nízká efektivnost komunikace a práce s daty, menší efektivita práce ▪ omezená komunikace s odborníky a pracovníky v zahraničí ▪ konzervativnější přístup k řešení problémů; omezená možnost udržování odborných znalostí a zkušeností v ZOO města Brna a jejich předávání nastupující generaci mladých pracovníků

2.3 Činnost

2.3.1 Nabídka aktivního odpočinku

Silné stránky	Příležitosti
- návštěva ZOO je vhodnou a atraktivní možností pro trávení volného času - organizace populárně naučných akcí (výukové programy, přednášky a soutěže zaměřené na prohlubování poznání a budování vztahu k přírodě) - je vybudován základ Dětské ZOO (kontakt dětí se zvířaty) - zavedený systém celoročního občerstvení a restauračních služeb s důrazem na zákaznický komfort - vybudováno nové restaurační zařízení s celoročním provozem (Tygří skály) - zajištěna služba poskytnutí první pomoci návštěvníkům v celém areálu ZOO	- příspěvek ke zlepšení životních podmínek obyvatel (zejména z Brna a okolí), rozšíření možností relaxace obyvatel, zpestření a doplnění volnočasových aktivit - rozšíření spektra činnosti ZOO, aktivní prosazování myšlenek ochrany přírody a vnímání ekologických vazeb - umožnění kontaktu dětí s vybranými zvířaty; pozitivní ovlivnění vývoje dětí; budování vztahu k přírodě a životnímu prostředí; zvýšení atraktivity ZOO pro děti - celoroční nabídka občerstvení a dárkových předmětů; možnost přímého ovlivňování sortimentu maloobchodního prodeje ze strany ZOO - poskytování restauračních služeb v atraktivním prostředí expozice Tygří skály; významné doplnění služeb poskytovaných návštěvníkům ZOO; zvýšení atraktivity ZOO a spokojenosti návštěvníků - schopnost poskytnutí včasné pomoci při úrazech a poraněních
Slabé stránky	Ohrožení
- nedostatečná kapacita zařízení pro návštěvníky (restaurace, sociální zařízení) - neucelený orientační a informační systém - chybí návštěvnické informační centrum se soustředěnou nabídkou provozních i odborných informací - nedořešen oddělený vstup/výstup návštěvníků (např. jednosměrný průchod ZOO)	- nespokojenost návštěvníků, stížnosti - ztížená orientace návštěvníků v ZOO - nedostatečné a nekoordinované informování návštěvníků, omezené využití významného potenciálu informací o chovaných zvířatech a souvisejících tématech - u návštěvníků může vznikat nepříznivý dojem z opakování části prohlídkové trasy a expozic při cestě

▪ nedostatečný počet odpočinkových míst s vyhlídkou a navazujícími aktivitami (občerstvením nebo atrakcemi pro děti) u expozic a na návštěvnické trase ▪ nedostatečné zázemí pro rodiny s malými dětmi („baby room“ pro přebalování, krmení a ohřívání jídla - běžné např. v některých moderních obchodních centrech) ▪ malá kapacita krytých a klimatizovaných expozic (v případě špatného počasí, v zimním období)	▪ k východu ze ZOO ▪ nedostatečný komfort návštěvníků ▪ časově limitované návštěvy ZOO ze strany rodinami s malými dětmi ▪ omezení návštěvnosti při deštivém nebo nepříznivém počasí
---	---

2.3.2 Ekologické vzdělávání

Silné stránky	Příležitosti
▪ odborné a organizační zázemí pro práci s dětmi a mládeží (ÚPV, SMP) ▪ organizování pravidelných i příležitostných akcí pro děti (výroční akce v ZOO, jarní a letní prázdniny v ZOO atd.) ▪ organizování výukových programů a vzdělávacích akcí pro mateřské školky, základní školy a střední školy ▪ vytvořená nabídka aktivit pro přírodovědecky zaměřené děti a mládež v rámci Stanice mladých přírodovědců	▪ možnost rozvíjení aktivit zaměřených na ekologickou výchovu ▪ rozšíření nabídky služeb návštěvníkům, zatraktivnění pobytu dětí v ZOO; zvýšení zájmu rodičů o návštěvu ZOO ▪ zajištění nabídky ekologického vzdělávání pro školy; navázání pravidelné systematické spolupráce se školami; možnost organizování návštěvy dětí v ZOO podle možností a potřeb ZOO) ▪ možnost rozvíjení znalostí a vědomostí dětí a mládeže pod odborným vedením pracovníků SMP
Slabé stránky	Ohrožení
▪ nedostatečná kapacita pro aktivity zaměřené na ekologickou výchovu ▪ nízká míra spolupráce s ostatními institucemi zabývajícími se ekologickou výchovou a vzděláváním ▪ nedostatečné oslovení střední věkové skupiny (podnikatelská sféra) ▪ nedostatečné oslovení starší populace (univerzita třetího věku)	▪ omezení rozvoje aktivit souvisejících s ekologickým vzděláváním ▪ překrývání činností jednotlivých institucí, omezená koordinace a nedostatečné využití synergického efektu ▪ omezená návštěvnost ze strany cílové skupiny a vazba k ZOO (potenciální sponzoři) ▪ omezená návštěvnost ze strany cílové skupiny

2.3.3 Chov zvířat

Silné stránky	Příležitosti
▪ zpracována nová komplexní chovatelská koncepce pro ZOO města Brna (originální řešení – vazba na brněnského genetika J.G. Mendela) ▪ vytvořeny vhodné podmínky pro chov zvířat (např. moderní expozice Tygří skály a velké výběry pro kopytníky; vybudována centrální přípravná krmiv) ▪ zapojení do celosvětového systému evidence zvířat (ISIS), světově významných záchranných programů (EEP), do systému záchytných pracovišť sítě CITES a do projektů ochrany fauny ČR ▪ zřízena Stanice pro handicapované živočichy pro území Jihomoravského kraje ▪ členství v prestižních profesních organizacích (EAZA, EARA, WAZA) ▪ pravidelná komunikace s chovatelskými odborníky ve světě a účast na mezinárodních akcích	▪ koncepce je základním podkladem pro modernizaci expozic v ZOO města Brna a přispívá k prosazování nového pojetí zoologických zahrad; její realizace povede ke zvýšení atraktivity ZOO ▪ zvýšení atraktivity ZOO pro návštěvníky, zkvalitnění welfare chovaných zvířat; zefektivnění a koordinace přípravy krmiv pro chovaná zvířata ▪ přehledná evidence chovaných zvířat a usnadnění komunikace s ostatními ZOO v otázkách chovaných zvířat a záchranných programů; zvýšení mezinárodní i národní prestiže; péče o zabavené živočichy; vhodné rozšíření aktivit ZOO o problematiku ochrany živočišných druhů ČR; naplňování další z funkcí moderních ZOO ▪ zajištění péče o chovaná zvířata; možnost zavedení systematického zvyšování kvalifikace a odbornosti chovatelů a ošetřovatelů ▪ zajištěna konkrétní pomoc poraněným živočichům; významný nástroj pro pozitivní ovlivňování vztahu obyvatel regionu k přírodě ▪ posílení pozice a prestiže ZOO města Brna na národní a mezinárodní úrovni; zvýšení návštěvnosti ▪ předávání zkušeností a informací zaměřených na chov, rozmnožování a případnou reintrodukcii zvířat
Slabé stránky	Ohrožení
▪ mnoho zastaralých a prostorově nevyhovujících expozic, ubikací a stájí a z toho plynoucí nedostatečné welfare chovaných zvířat; potřeba investic do výstavby nových expozic	▪ omezení účasti ZOO města Brna v dalších celosvětově významných záchranných programech; neodpovídající úroveň kvality životních podmínek chovaných zvířat; nadměrná koncentrace návštěvníků u malých klecí; pravděpodobné omezení

▪ určité rezervy v odborných znalostech a vzdělání chovatelů ▪ chybí odpovídající zázemí pro odchov zvířat, moderní zimoviště, odchovny a líhně ▪ chovatelsky nevyrovnané skupiny zvířat (geneticky blízcí jedinci); není vypracován management chovů ▪ omezený výběr chovaných zvířat daný svažitou konfigurací terénu (nevhodné podmínky pro např. chov slonů) ▪ velké proluky bez expozic ve spodní části ZOO (<i>pozn.: bude řešeno v rámci komplexních úprav a výstavby nových expozic</i>) ▪ v chovatelské koncepci nejsou blíže definovány nároky na technické a personální zajištění plánovaných expozic a není podrobněji řešena problematika Stálé akvariijní výstavby	provozu ZOO v době výstavby expozic a možný negativní dopad na návštěvnost ▪ riziko neodborných zásahů do života chovaných zvířat ▪ komplikovanější zajišťování služeb potřebných k chovu zvířat, omezení životních podmínek chovaných zvířat ▪ omezení pro potenciální odchovy; omezení zapojení do EEP ▪ omezení atraktivnosti ZOO pro některé skupiny návštěvníků (zejména pro děti) ▪ nižší návštěvnost vzdálenějších expozic, nadměrná koncentrace návštěvníků u snadno přístupných expozic ▪ obtížné stanovení přesných finančních nároků na realizaci a provoz expozic navrhovaných v chovatelské koncepci
---	---

2.3.4 Odborná a vědecká činnost

Silné stránky	Příležitosti
▪ umístění řady vysokých škol v Brně vytváří vhodné předpoklady pro rozvoj vědecké a výzkumné činnosti v ZOO ▪ soustředění množství zvířat, jejich druhové složení atd. vytváří v ZOO vhodné podmínky pro výzkumnou a vědeckou činnost ▪ zapojení do mezinárodních záchovných programů (EEP, CBSG, IUCN) ▪ diplomové a disertační práce studentů	▪ využití odborného potenciálu vysokých škol pro aktivity směřující k plnění poslání ZOO; možnost úzké spolupráce a předávání know-how ▪ získávání nových poznatků využitelných v ochraně zvířat v přírodě nebo chovu zvířat v zajetí; zkvalitňování podmínek chovu zvířat (řešení expozic, welfare); možnost zkvalitňování záchranných programů (EEP) ▪ posílení pozice a prestiže ZOO na mezinárodní úrovni; zvýšení odborných znalostí personálu ▪ možnost řešení odborné problematiky ve spolupráci s vědeckými pracovišti, možnost pozdějšího využití odborníků v rámci personálu ZOO

Slabé stránky	Ohrožení
▪ chybí metodický systém spolupráce s vysokými školami a dalšími institucemi (např. muzea) ▪ nedostatek vědeckých pracovníků v ZOO ▪ nedostatečná intenzita vědecké činnosti pracovníků ZOO ▪ malá účast dobrovolných pracovníků na odborné a vědecké činnosti v ZOO	▪ nedostatečná míra zapojení odborných pracovišť a vysokých škol do výzkumné a vědecké činnosti v ZOO; omezení získávání nových informací a jejich využívání v činnosti ZOO ▪ nutnost spoléhat se na externí odborníky; komplikovanější zprostředkování poznatků a informací ▪ omezené zvyšování odborné úrovně pracovníků ZOO ▪ omezené zvyšování odborné úrovně dobrovolníků v ZOO

2.4 Technické zázemí a vybavení

Silné stránky	Příležitosti
- dostatečný počet odborných pracovníků technického úseku, víceúčelové strojní vybavení - zavedený systém zásobování (krmiva, technické potřeby, zboží) - přednáškový sál s technickým vybavením - zavedená počítačová síť a přístup na internet - zavedený elektronický systém evidence návštěvníků - vlastní výrobní zázemí (stolařská a zámečnická dílna) - zřízen úsek EMS (Environmental Management System)	- operativnost a částečná soběstačnost při zajišťování vybraných prací (krmení, sečení, transport atd.) - možnost využívání množstevních a věrnostních slev při nákupech - vytvořeny podmínky pro organizování odborných přednášek a setkání - kvalitnější a rychlejší komunikace, předávání informací - možnost zpracovávání přesné statistiky návštěvnosti pro potřeby ekonomiky a marketingu - částečná soběstačnost při realizaci stolařských a zámečnických prací - komplexní řešení optimalizace provozu ZOO z hlediska dopadu na životního prostředí
Slabé stránky	Ohrožení
- špatný technický stav většiny staveb (expoze, provozní stavby, oplocení) - nedostatek skladovacích prostor pro zásoby krmiv, zboží a materiálu - omezená kapacita a zastaralost inženýrských sítí (voda, plyn, osvětlení, telefony) - nevyhovující vedení a kapacita obslužných tras pro zásobování (úzké cesty, křížení zásobovacích tras s návštěvnickými trasami) - nedostatečné informace o lokalizaci a technických parametrech cca 25% inženýrských sítí - nedokončené majetkoprávní vypořádání některých staveb a inženýrských sítí - nevyhovující sociální a hygienické zařízení pro zaměstnance - chybí ekologický sběrný dvůr pro sběr, třídění a zpětné využívání odpadů - není zajištěn celodenní zabezpečovací dozor v areálu ZOO, nejsou	- velké riziko havárií a s tím spojeného omezení provozu - nutnost zajišťovat zásobování ekonomicky náročnějším způsobem (častěji a po menších dávkách); omezené zásoby pro případy nouze - nutnost větších investic do modernizace inženýrských sítí - nutnost přizpůsobování zajišťování provozních záležitostí ZOO režimu návštěvnických prohlídkových tras - riziko havárie nebo úrazu; komplikace při přípravě a plánování revizí, oprav, výměn atd. - omezení nebo nemožnost nakládání s nevyjasněným majetkem (opravy, demolice atd.) - nejsou vytvořeny kvalitní pracovní podmínky pro zaměstnance - zvýšené náklady za zneškodňování odpadů, minimální efekt z využívání přetříděných odpadů - riziko krádeží majetku a zvířat, omezení možnosti včasné pomoci při

dokončeny bezpečnostní systémy	úrazech a poraněních nebo zásahu při vypuknutí požáru
--------------------------------	---

2.5 Ekonomika

Silné stránky	Příležitosti
▪ pravidelný měsíční přísun finančních prostředků ze schváleného rozpočtu od zřizovatele ▪ zavedené kontrolní systémy – externí a interní audity ▪ dlouhodobě vyrovnaný rozpočet (bez zadlužení) ▪ uplatňování vlastních odpisů investic ▪ stabilizovaný ekonomický systém (přehledná evidence, pravidelné audity účetnictví) ▪ schopnost získávat finanční prostředky vlastní činností a z externích zdrojů (sponzoři, adoptivní rodiče, dotace ze státního rozpočtu nebo mezinárodních fondů)	▪ ekonomická stabilita ZOO ▪ jasné a průhledné hospodaření ▪ ekonomická stabilita ZOO, financování není zatíženo splátkami dluhů ▪ možnost využívání finančních prostředků v rámci rozpočtu ZOO ▪ ekonomický systém – přehledná evidence, snadnější kontroly účetnictví ▪ kumulace finančních prostředků z více zdrojů – možnost realizace více aktivit; pozitivní přístup zřizovatele k financování potřeb ZOO
Slabé stránky	Ohrožení
▪ nevyhovující dávkový systém ekonomických informací pro řídicí pracovníky (zastaralá data až 3 týdny) ▪ vysoká závislost na ekonomické a politické situaci zřizovatele ▪ velmi komplikované procesy při získávání a realizaci investic ▪ nedostatek investičních prostředků nutných k modernizaci ZOO ▪ kolísání příjmů z návštěvnosti v závislosti na ročním období a aktuálním počasí ▪ nedokončené majetkoprávní vztahy	▪ neaktuální informace a z toho plynoucí omezení pro rozhodování a řízení ▪ omezení provozu nebo rozvoje ZOO v případě nutné redukce veřejných rozpočtů vedoucího ke snížení plánovaných příspěvků do ZOO ▪ malá operativnost a dlouhé lhůty realizace ▪ pomalé tempo realizace nově plánované chovatelské koncepce ▪ nepravidelnost a omezená možnost ovlivnění příjmů z návštěvnosti ▪ komplikace při nakládání s nemovitostmi s nevyjasněnými majetkovými vztahy, blokování nebo zpoždění nové výstavby a oprav

2.6 Marketing a propagace

Silné stránky	Příležitosti
▪ atraktivní tematika o přírodě a zvířatech ▪ provozování vlastních webových stránek na vysoké úrovni (www.zoobrno.cz) ▪ vydávání vlastního čtvrtletního dvoujazyčného periodika (ZOO report) ▪ pravidelná komunikace s novináři (tiskové konference, příspěvky do rozhlasu televize) ▪ zřízena samostatná funkce tiskového mluvčího ▪ úspěšné získávání sponzorů a adoptivních rodičů zvířat	▪ využití pozitivního vztahu společnosti k podpoře aktivit ZOO města Brna (podpora záchranných projektů, získávání finančních prostředků) a pro získávání dobrovolníků do aktivit v ZOO; mediálně zajímavá a oblíbená tematika (např. křtiny mláďat) ▪ propagace aktivit ZOO města Brna prostřednictvím internetu, možnost přímého ovlivňování obsahu ▪ informování odborné i laické veřejnosti o činnosti ZOO města Brna, propagace ZOO města Brna ▪ vytvoření přímého kontaktu se zástupci médií, informování veřejnosti o dění v ZOO ▪ kompetentní informování médií a veřejnosti o dění v ZOO ▪ spoluúčast subjektů na financování provozu, vybraných aktivit a akcí pořádaných v ZOO města Brna
Slabé stránky	Ohrožení

2.7 Pozice

Silné stránky	Příležitosti
▪ dlouholetá tradice existence ZOO Brno (50 let) ▪ velké možnosti rozvoje (územní, chovatelské) ▪ významná pozice ZOO města Brna v rámci ČR a v rámci jihomoravského regionu ▪ stabilizovaná pozice ZOO města Brna v prestižních mezinárodních uskupeních zoologických zahrad (WAZA, EAZA, IZE) a významná pozice v rámci ČR (UCSZ, Centrum CITES, Stanice pro handicapované živočichy) ▪ úzká spolupráce se ZOO Schönbrunn ve Vídni a ZOO Bratislava ▪ spolupráce se subjekty a institucemi v regionu (např. Dětská fakultní nemocnice v Brně, dětské domovy a ústavy)	▪ využití tradice a stability ZOO pro posilování jejího významu ▪ vhodné podmínky pro modernizaci expozic ▪ snadnější podpora aktivit ZOO v rámci ČR a regionu; příspěvek k posilování pozice města Brna ▪ zvýšení povědomí a prestiže o ZOO města Brna na mezinárodní úrovni; institucionální a odborná podpora v rámci mezinárodních sdružení ZOO (školení odborných pracovníků, spoluúčast na celosvětových záchranných programech atd.) ▪ prohlubování spolupráce, rozšiřování nabídky návštěvníkům ▪ zvýšení prestiže ZOO města Brna; vytváření pozitivního image
Slabé stránky	Ohrožení
▪ neúčast v řídicích strukturách profesních asociací a uskupení ▪ zastaralé expozice a průměrné chovné skupiny ▪ nedostatek vlastních expertů ▪ neakceptované účasti ve vědeckých a školských radách ▪ nedostatečná informovanost veřejnosti o stabilní pozici ZOO města Brna v regionu a v prestižních mezinárodních uskupeních	▪ omezená možnost přímého ovlivňování aktivit profesních organizací ▪ nutnost rekonstrukce expozic a reorganizace chovaných skupin ▪ nutnost využívání externích odborných pracovníků ▪ omezené zapojení ZOO do odborné činnosti vědeckých institucí ▪ omezená finanční a morální podpora ZOO města Brna, nedostatečné docenění

3 Strategická vize

3.1 Strategické záměry Zoologické zahrady města Brna pro příštích deset let (2003–2012)

1. ZOO města Brna bude mít jako subjekt významnou společenskou funkci v rámci města Brna a v rámci Jihomoravského kraje.
2. ZOO města Brna bude mít funkci subjektu, který pro společnost nabízí činnosti kombinující trávení volného času, vzdělávání, ochranu přírody, chov ohrožených druhů zvířat a výzkum.
3. ZOO města Brna bude dobře fungující a stabilizovanou organizací s kvalitním personálem a odpovídajícím technickým zázemím.
4. ZOO města Brna se více zapojí do programů ochrany místní fauny a přiblíží tak problematiku ochrany přírody svým návštěvníkům.
5. ZOO města Brna se bude více soustřeďovat na uspokojování konkrétních potřeb cílových skupin návštěvníků (obyvatelé Brna a návštěvníci Brna) a na posilování vzájemné vazby mezi návštěvníky a ZOO města Brna, které povede ke zvyšování návštěvnosti (opakované návštěvy).
6. ZOO města Brna bude intenzivněji propagovat svou činnost a zkvalitňovat svůj marketing.
7. ZOO města Brna se bude podílet na zapojení odborníků do celosvětového systému ochrany přírody a tím pomůže ke zvýšení prestiže města Brna v zahraničí.

Předpokladem pro splnění této vize je dostatečná podpora ze strany zřizovatele a schopnost pracovního týmu ZOO města Brna zajistit realizaci uvedených opatření. Rychlost modernizace ZOO města Brna bude záviset zejména na výši poskytovaných investičních finančních prostředků.

V rámci uskutečnění této vize byly stanoveny následující měřitelné výstupy:

- ZOO Brno bude v pořadí návštěvnosti na druhém až třetím místě v rámci zoologických zahrad v ČR, přičemž roční návštěvnost dosáhne minimálně 500 000 osob
- V ZOO Brno budou zajištěny odpovídající kapacity služeb pro návštěvníky (počet občerstvovacích míst)
- V ZOO Brno bude v 9 pavilonech a 124 expozicích chováno minimálně 443 druhů zvířat v celkovém počtu minimálně 2338 jedinců (v souladu s Chovatelskou koncepcí ZOO města Brna)
- ZOO města Brna bude ekonomicky soběstačná minimálně z padesáti procent

- ZOO města Brna bude mít jednoho až dva odborné pracovníky odpovědné za realizaci mezinárodních záchranných programů (koordinátoři TAG – Skupiny pro záchranu ohrožených taxonů živočichů, EEP – Evropského záchranného programu nebo CBSG – Skupiny pro záchranu ohrožených živočišných druhů chovaných v zajetí), bude vést jednu až dvě plemenné knihy (jednu pro zahraniční a jednu pro domácí živočišný druh) nebo bude plnohodnotným členem řešitelského týmu mezinárodních záchranných projektů ohrožených živočichů
- Jeden až dva odborní pracovníci ZOO města Brna budou členy managementu mezinárodních asociací zoologických zahrad a akvárií
- ZOO města Brna se bude účastnit dvojnásobného počtu záchranných projektů EEP, CBSE, IUCN nebo CITES oproti roku 2003 (počet projektů v roce 2003: 22)
- Vzdělávací programy ZOO Brno pro veřejnost budou strukturované podle cílových skupin (mateřské školy, základní školy, střední školy, vysoké školy, střední věková skupina, senioři – univerzita třetího věku) a pro každou skupinu bude připraveno nejméně pět programů

4 Cíle a opatření

4.1 Rozšíření a zkvalitnění služeb pro návštěvníky

- Opatření 1.1 Vybudování Návštěvnického informačního centra
- Opatření 1.2 Vytvoření potřebné kapacity parkovacích míst pro motoristy a cyklisty
- Opatření 1.3 Sjednocení orientačního a informačního systému
- Opatření 1.4 Zajištění dostatečných kapacit pro občerstvení návštěvníků
- Opatření 1.5 Usnadnění a zpříjemnění pohybu návštěvníků po ZOO města Brna
- Opatření 1.6 Rozšíření a modernizace atrakcí pro děti

4.2 Podpora a rozvoj ekologického vzdělávání

- Opatření 2.1 Zpracování plánu ekologického vzdělávání
- Opatření 2.2 Zřízení moderního Centra ekologické výchovy v ZOO města Brna
- Opatření 2.3 Rozšíření a zkvalitnění nabídky vzdělávacích programů a akcí
- Opatření 2.4 Zefektivnění spolupráce v oblasti ekologického vzdělávání

4.3 Realizace nové chovatelské koncepce

- Opatření 3.1 Zpracování podrobných požadavků na řešení nových expozic
- Opatření 3.2 Obměna chovaných druhů zvířat v souladu s chovatelskou koncepcí
- Opatření 3.3 Zajištění životní pohody zvířat (welfare)
- Opatření 3.4 Zapojení ZOO města Brna do programů ochrany fauny ČR
- Opatření 3.5 Prohloubení vědecké a výzkumné spolupráce s odbornými pracovišti

4.4 Modernizace technického zázemí a vybavení

- Opatření 4.1 Zpracování jednotného architektonického pojetí ZOO města Brna
- Opatření 4.2 Provedení inventarizace stávajících staveb a inženýrských sítí
- Opatření 4.3 Vytvoření odpovídající kapacity technické infrastruktury pro realizaci strategie
- Opatření 4.4 Výstavba nových expozic a chovného zázemí
- Opatření 4.5 Rozšíření a modernizace sociálních zařízení
- Opatření 4.6 Zajištění bezpečnosti a spokojenosti návštěvníků

4.5 Vytváření vhodných podmínek pro personál ZOO města Brna

- Opatření 5.1 Zefektivnění systému vhodných motivačních nástrojů pro zaměstnance ZOO
- Opatření 5.2 Zpracování a realizace plánu vzdělávání zaměstnanců ZOO
- Opatření 5.3 Zkvalitnění pracovního zázemí pro zaměstnance
- Opatření 5.4 Uplatňování a rozvíjení metod týmové práce

4.6 Aktivní využívání marketingových nástrojů pro rozvoj ZOO města Brna

- Opatření 6.1 Zpracování jednotné grafické příručky pro ZOO
- Opatření 6.2 Zpracování plánu propagace a jeho realizace
- Opatření 6.3 Definování návštěvnické kapacity ZOO města Brna
- Opatření 6.4 Zpracování plánu marketingových šetření mezi návštěvníky ZOO a jeho realizace
- Opatření 6.5 Definování vhodného zaměření externího pracoviště ZOO města Brna na Radnické ulici (SAV)
- Opatření 6.6 Zefektivnění práce s cílovými skupinami návštěvníků
- Opatření 6.7 Začlenění nabídky ZOO města Brna do turistických produktů
- Opatření 6.8 Zefektivnění systematické spolupráce s médii
- Opatření 6.9 Zefektivnění spolupráce se subjekty v ČR a v regionu
- Opatření 6.10 Zefektivnění spolupráce na mezinárodní úrovni

Komentář ke kapitole 5: Specifikace opatření

V následující kapitole jsou rozpracována jednotlivá opatření včetně konkrétních výstupů, návrhů postupů a stanovení odpovědnosti za jejich realizaci. Vzhledem k tomu, že v současné době nejsou dostatečně přesně zformulovány a zpracovány projekty a záměry, které tato opatření budou naplňovat, nelze stanovit objem potřebných finančních prostředků.

Protože se však jedná o strategický dokument určující základní směry rozvoje ZOO města Brna, není stanovení konkrétních finančních potřeb opatření v této fázi nutné uvádět. Jak bylo uvedeno v části **3. Strategická vize**, bude dynamika rozvoje ZOO přímo ovlivněna množstvím dostupných finančních prostředků.

5 Specifikace opatření

5.1 Cíl 1: Rozšíření a zkvalitnění služeb pro návštěvníky

5.1.1 Vybudování Návštěvnického informačního centra

Opatření 1.1

Popis	Informační centrum je obvykle jedním z prvních míst, které návštěvníci vyhledávají (to platí pro region, město nebo turistický cíl). Návštěvníkům přinese vytvoření centrálního prostoru pro soustředění informací o nabídce ZOO a o rozsahu poskytovaných služeb možnost seznámit se nejdříve s celkovou nabídkou a případně si přizpůsobit program podle aktuální nabídky. Pro pracovníky ZOO je existence návštěvnického centra důležitým nástrojem pro ovlivňování návštěvníků - včetně nemalé možnosti podílet se na vytváření jejich dalších potřeb. Návštěvnické centrum může být fyzicky spojeno s Centrem ekologické výchovy (což umožní společné využívání zázemí a vybavení – např. přednáškový sál) a mělo by být odděleno od provozních budov ZOO. V návštěvnickém centru se mohou prodávat suvenýry, propagační materiály, mohou zde probíhat soutěže, tematické výstavy, vzdělávací programy, občerstvení atd. Jedním z nejvhodnějších míst pro zřízení Návštěvnického centra bude pravděpodobně komplex VUT Kníničky.
Cíle opatření	vytvoření vhodného prostoru pro komplexní informování návštěvníků a komunikaci s návštěvníky v Centru Kníničky
Aktivita naplňující opatření	definování vstupních podmínek pro realizaci Návštěvnického centra (umístění do Kníniček, vybavení, nabídka služeb – personální a technické zajištění)

	• vytvoření podmínek pro komunikaci návštěvnického centra s významnými turistickými informačními centry v regionu (KIC Brno, TIC Pasohlávky a další) • zpracování TEZ • realizace Návštěvnického informačního centra <u>Pozn.:</u> <i>Součástí nabídky služeb může být např. půjčovna dalekohledů, expresní fotoslužba, konzultace/propagační materiály k praktické ochraně zvířat (ptáků), výroba a prodej ptačích budek, krmítek, úlů pro čmeláky apod. (využití kapacity stolařské dílny), pořádání tematických výstav (např. na téma vztahu člověk – chované zvíře: domestikace) a seminářů, promítání videosnímků o chování zvířat v přírodě (krátké sekvence charakteristické pro chované druhy), informace o významných zachovných projektech řešených v ZOO, připravovaných akcích), nabídka umožňující odpočinek a občerstvení atd.</i>
Výstupy	• návštěvnické informační centrum
Délka realizace	2004 – 2008
Garant	propagačně vzdělávací úsek technický úsek obchodní úsek

5.1.2 Vytvoření vhodných parkovacích míst pro motoristy a cyklisty

Opatření 1.2

Popis	Z marketingového průzkumu mezi návštěvníky ZOO města Brna vyplynulo, že jedním z nedostatků je nedostatek parkovacích míst pro motoristy. Tuto připomínku měli nejen mimobrnění návštěvníci, ale také obyvatelé Brna. Důvodem je skutečnost, že o víkendu, kdy je návštěvnost ZOO obvykle nejvyšší, je částečně redukován provoz MHD a řada z místních obyvatel využívá k dopravě do ZOO automobil. Vzhledem k současnému trendu víkendových nákupů ve velkých obchodních komplexech spojuje řada návštěvníků návštěvu ZOO s pořízením nákupů v těchto centrech, pro které ovšem automobil většinou potřebuje (počet motorizovaných návštěvníků do budoucna pravděpodobně ještě vzroste po dokončení bystrckého obchvatu Brna). V souvislosti s lokalizací ZOO města Brna v rekreační oblasti přehrady je možné využít velkého potenciálu cykloturistů, kteří vyjíždějí na jednodenní výlety. Pokud jim bude nabídnuta možnost bezpečného uschování kol (nejen stojany na kola) a další související služby, dá se očekávat zvýšení návštěvnosti této cílové skupiny. Pro vybudování parkovacích kapacit bude vhodné využít bývalý areál VUT v Kníničkách.
Cíle opatření	• zajištění dostatečné parkovací kapacity pro motoristy a cyklisty.
Aktivita naplňující opatření	• zpracování návrhů na využití ploch v areálu Kníničky pro vybudování parkovišť a doprovodné infrastruktury (vybudování bezpečné úschovny kol/šatny pro cyklisty atd.) • zpracování návrhů na rozšíření kapacity stávajících parkovišť • Zajištění napojení areálu Kníničky na existující cyklotrasu vedoucí z centra Brna podél Svatky na přehradu
Výstupy	• parkoviště s dostatečnou kapacitou • úschovna kol
Délka realizace	2004 – 2008
Garant	technický úsek

5.1.3 Kompletace orientačního a informačního systému

Opatření 1.3

Popis	Informační naváděcí systém tabulí a směrovek umožňuje návštěvníkům pohodlnou a rychlou orientaci – a to nejen uvnitř ZOO, ale ještě před tím, než do ZOO dorazí (to platí především pro mimobrněnské návštěvníky). V rámci orientačního systému je třeba řešit úroveň upoutávek na ZOO města Brna na významných silničních tazích nebo hraničních přechodech (standardní dopravní značení nebo komerční reklamní poutače), úroveň nejbližšího okolí ZOO, úroveň orientačního a informačního systému uvnitř ZOO a úroveň označení jednotlivých expozic a ubikací. Orientační systém je možné také doplnit tabulemi s žádostí o příspěvek na konkrétní akci/program, projekt. Pro realizaci komplexního orientačního a informačního systému je nutné dodržet jednotnou formu, která musí být jednoduchá, přehledná a srozumitelná i pro cizince (např. využívání vhodných piktogramů). Činnosti musí být prováděny v úzké návaznosti na realizaci opatření 4.1. Zpracování jednotného architektonické pojetí ZOO města Brna a opatření 6.1. Zpracování jednotné grafické příručky ZOO města Brna. <i>Na financování se kromě ZOO města Brna mohou podílet také brněnské městské části Bystrc a Kníničky.</i>
Cíle opatření	• vytvoření a průběžné doplňování komplexního informačního a orientačního systému ZOO města Brna
Aktivity naplňující opatření	• zpracování manuálu pro tvorbu a rozvíjení komplexního orientačního a informačního značení (rozlišení podle úrovně – regionální, městský, místní, naučný/popisný; standardizované typy tabulek a směrovek, použitý materiál, barevné provedení, standardizované umístění) • realizace značení a průběžné doplňování ○ Umístění informačních tabulí do stávajícího vstupního prostoru zoo (např. informace o časovém harmonogramu krmení zvířat) ○ Instalace naučných panelů ke stávajícím expozicím, instalace naučných panelů k nově vznikajícím expozicím v rámci expoziční koncepce zoo ○ rozmístění nových popisů ke všem stávajícím ubikacím zvířat, instalace popisů k nově vznikajícím ubikacím zvířat v rámci expoziční koncepce zoo ○ Doplnění systému popisů a naučných panelů

	- o interaktivní vzdělávací prvky - o Zavedení informativního systému pro nevidomé návštěvníky formou zajímavou i pro ostatní návštěvníky <i>Pozn.:</i> <i>Pro zvýšení informačního komfortu návštěvníků i zaměstnanců je možné v areálu ZOO umístit např. elektronické tabule s běžícím textem – aktuálními informacemi – kde jsou fronty do pavilonů, jak dlouho se čeká, kde probíhá krmení, bezpečnostní informace atd.</i> <i>Vazba na opatření 4.3. Vytvoření odpovídající kapacity technické infrastruktury pro realizaci strategie a 4.6. Zajištění bezpečnosti návštěvníků</i>
Výstupy	• komplexní orientační a informační systém realizovaný na všech potřebných úrovních
Délka realizace	2004 – 2006
Garant	propagačně vzdělávací úsek technický úsek

5.1.4 Zajištění dostatečných kapacit pro občerstvení návštěvníků

Opatření 1.4

Popis	V ZOO je zajištěn v jako jedné z mála českých ZOO celoroční provoz stánků s občerstvením. V roce 2002 přibyla nová restaurace v areálu Tygří skály a s dalšími kapacitami se počítá v rámci areálu Kníničky. ZOO města Brna tak reaguje na potřeby a požadavky návštěvníků. Důvodem, proč toto opatření uvádíme v dokumentu, je, že se jedná o významnou službu, kterou je třeba průběžně rozvíjet a zkvalitňovat. Poskytování kvalitních stravovacích služeb umožní prodloužit návštěvníkům pobyt v ZOO, přispěje k jejich pohodlí a dotvoří celkový příznivý pocit z návštěvy ZOO. K prostorům restaurací mohou být navíc připojeny i doplňkové služby, jako je např. zázemí pro matky s malými dětmi (možnost ohřívání jídla, přebalování, převlékání, koutek s hračkami atd.).
Cíle opatření	• vytvoření nabídky pro stravování návštěvníků ZOO
Aktivita naplňující opatření	• dobudování restaurací a navazujících služeb • zvýšení kapacity občerstvovacích zařízení (souhrnně na cca 500 osob) • optimalizace provozu stánků s občerstvením (vhodná skladba nabídky, provozní doba, obsluha, vytvoření doplňkového vybavení – pulty, stoly, židle atd.)
Výstupy	• dostatečné stravovací kapacity poskytující návštěvníkům ZOO možnost kvalitního občerstvení
Délka realizace	2004 – 2010
Garant	obchodní úsek technický úsek propagačně vzdělávací úsek

5.1.5. Usnadnění a zpříjemnění pohybu návštěvníků po ZOO města Brna

Opatření 1.5

Popis	Vzhledem ke konfiguraci terénu Mniší hory znamená pro mnohé návštěva ZOO zkoušku fyzické zdatnosti. Mezi cílové skupiny, kterým může návštěva ZOO právě z tohoto důvodu působit určité komplikace, patří starší lidé, osoby s omezenou pohyblivostí a také např. maminky s kočárky. Protože se jedná o skupiny obvykle doprovázející děti při jejich návštěvě ZOO, je třeba usnadnit jim pohyb v ZOO a připravit co nejvíce míst, kde je možné si odpočinout a současně něco zajímavého sledovat. A protože děti bývají i v takových chvílích stále plné energie, bude vhodné připravit jim u odpočívadel vhodnou zábavu (podrobněji viz opatření 1.6. Rozšíření a modernizace atrakcí pro děti). <u>Pozn.:</u> <i>Jedním z možných řešení problému překonávání náročného terénu by bylo, kdyby prohlídková trasa (nebo přímo vstup do ZOO?) začínala v horních partiích ZOO, kam by se návštěvníci mohli dopravit svým autem (potřeba parkoviště), elektrickým vláčkem, výtahem a odkud by postupně scházeli po vrstevnicích dolů k východu.</i>
Cíle opatření	vytvoření podmínek pro snazší zvládnání prohlídkové trasy v náročném terénu Mniší hory
Aktivita naplňující opatření	- rozšíření počtu a vybavení odpočinkových míst pro návštěvníky (včetně jejich vhodného umístění s výhledem na zvířata a zasazení do okolního prostředí, zajištění čistoty a bezpečnosti odpočinkových míst) - příprava a realizace dalších technických opatření usnadňujících aktivně nebo pasivně pohyb návštěvníků po ZOO: - jednosměrná prohlídka s oddělením vstupu a výstupu ze ZOO - zavedení dopravy v rámci ZOO (elektrický vláček, výtah)
Výstupy	- dostatečný počet odpočinkových míst s odpovídajícím vybavením - doprava návštěvníků v rámci ZOO
Délka realizace	2004 – 2010
Garant	technický úsek propagačně vzdělávací úsek

5.1.6 Rozšíření a modernizace atrakcí pro děti

Opatření 1.6

Popis	Zoologické zahrady přitahují především děti a s dětmi přicházejí jejich rodiče nebo prarodiče. Nabízí se tak možnost oslovit s poskytovanými službami současně několik cílových skupin, z nichž děti jsou tou nejvýznamnější. Vzhledem k současnému trendu vyhledávání tzv. mixu zážitků (platí celosvětově v cestovním ruchu) je třeba zprostředkovávat poznávání chovaných zvířat co nejzajímavějším způsobem a současně nabídnout i další aktivity, které umožní dětem odreagovat se během pobytu v ZOO. Budou pak vnímavější k předkládaným informacím a návštěva ZOO pro ně bude mnohem zajímavější.
Cíle opatření	vytvoření zajímavého a poučného prostředí pro děti navštěvující ZOO
Aktivity naplňující opatření	- inventarizace stávající nabídky doplňkových činností pro děti a zpracování návrhu na její rozšíření, např. - vybudování dětských minicenter u vyhlídek a odpočívadel - vybudování dětského hřiště i na malém okruhu - instalování jednoduché lanové pyramidy a prolézačky (obdobně jako v ZOO Praha před pavilonem opic) - vybudování naučné stezky Mniší horou (možnost vyplňovat vybrané informace do soutěžních kartiček a získávat za to v návštěvnickém centru drobné dárky) - vytvoření „malých překážkových tras“ pro děti v návaznosti na zvířecí expozice (děti mohou napodobovat typické pohyby nebo chování vystavovaných zvířat – snáze si vše zábavnou formou zapamatují) - rozšíření rozsahu nabídky aktivit v rámci kontaktní ZOO pro děti
Výstupy	atrakce pro děti
Délka realizace	průběžně
Garant	propagačně vzdělávací úsek technický úsek

5.2 Cíl 2: Podpora a rozvoj ekologického vzdělávání

5.2.1 Zpracování plánu ekologického vzdělávání

Opatření 2.1

Popis	Pro ekologické vzdělávání vytváří ZOO města Brna velmi dobré podmínky. Stávající vzdělávací programy pro školy je možné rozšířit i na další cílové skupiny a ve spolupráci s ostatními subjekty (např. s domy dětí a mládeže, centry volného času atd.) vytvořit vhodně se doplňující systém ekologického vzdělávání. Z tohoto pohledu je třeba formulovat plán ekologického vzdělávání, který bude základním podkladem pro činnost odborných pracovníků. Součástí plánu by mohla být pravidelná spolupráce se všemi školami v regionu, čímž by se např. provázala s praxí a tím zatraktivnila výuka biologie a dalších předmětů.
Cíle opatření	• realizovatelný plán ekologického vzdělávání
Aktivity naplňující opatření	• definování vhodného přístupu ze strany ZOO města Brna (po zvážení všech reálných možností ZOO města Brna) • konzultace plánovaného rozsahu se zástupci ostatních subjektů (doplnění a rozšíření jejich zaměření a činností) • zpracování plánu ekologického vzdělávání
Výstupy	• plán ekologického vzdělávání
Délka realizace	2004 – 2005
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.2.2 Zřízení moderního Centra ekologické výchovy v ZOO města Brna

Opatření 2.2

Popis	V ZOO města Brna již řadu let úspěšně funguje Stanice mladých přírodovědců, kterou „prošlo“ mnoho dětí se zájmem o přírodu. V souvislosti s plánovanou přestavbou expozic ZOO se nabízí vhodná příležitost rozšířit dosavadní aktivity zaměřené na chov zvířat a vzdělávací programy a vytvořit prostor pro komplexní přístup k problematice ekologického vzdělávání. Souběžně se stavbou expozic a pavilonů zvířat by bylo vhodné vybudovat moderní centrum ekologické výchovy, které bude mít dostatečné vybavení a zázemí umožňující zprostředkovat informace a znalosti o vztazích v přírodě. Důležité je, aby nebyli „přesvědčováni přesvědčení“ – např. mladí ochránci přírody, ale aby centrum vytvářelo nabídku zajímavou pro všechny návštěvníky ZOO a další potenciální zájemce. Prostřednictvím Centra ekologické výchovy mohou být vhodně propagovány a realizovány aktivity jiných opatření – např. opatření 3.4. zaměřeného na ochranu fauny ČR. Je totiž alarmující, že v dnešní době znají sice děti slony, lvy a tygry, ale mnohdy nevědí, jak se jmenují, vypadají nebo jak se chovají zvířata, která žijí v naší přírodě (např. sysel). Děti (a nejen ty) si pak vytváří vztah pouze ke těm exotickým a zajímavým zvířatům, se kterými se měly možnost setkat v ZOO a do jisté míry mohou přehlížet „obyčejná“ zvířata naší fauny. <i>Na financování opatření je možno kromě vlastních zdrojů ZOO města Brna využít také dotace MŽP ČR (případně Jihomoravského kraje) určené na ekologickou výchovu.</i>
Cíle opatření	• zřízení moderního Centra ekologické výchovy při ZOO města Brna • vybudování prostorového a materiálního zázemí centra
Aktivity naplňující opatření	• vyjasnění základních předpokladů pro fungování Centra (umístění - stávající nebo nové prostory, rozsah činnosti, vybavení, spolupráce s ostatními úseky) • postupné sladění stávajících výukových programů propagačně vzdělávacího úseku a aktivit Stanice mladých přírodovědců • konzultace plánované obsahové náplně Centra se zástupci ostatních subjektů (doplnění a rozšíření jejich zaměření a činností) • definování potřeb na technické zázemí a vybavení (např. výstavba/modernizace přednáškového sálu, kluboven, jednoduché laboratoře atd.) • zpracování TEZ

	• výstavba Centra Kníničky
Výstupy	• fungující Centrum ekologické výchovy s odpovídajícím personálním a technickým zázemím
Délka realizace	2004 – 2008
Garant	propagačně vzdělávací úsek technický úsek chovatelský úsek

5.2.3 Rozšíření nabídky vzdělávacích programů a akcí

Opatření 2.3

Popis	Stávající nabídka vzdělávacích programů a akcí je zaměřena především na žáky škol a akce při příležitosti svátků a jiných významných termínů. Programy i akce mají mezi cílovými skupinami velkou oblibu a jsou do jisté míry limitovány personální kapacitou propagačně vzdělávacího úseku, který tyto činnosti realizuje. S ohledem na záměr ZOO města Brna působit na návštěvníky intenzivněji v oblasti ekologické výchovy, bude vhodné využít zájmu veřejnosti pro realizaci vzdělávacích programů a akcí. Předpokladem bude pravděpodobně i potřeba rozšíření nebo restrukturalizace propagačně vzdělávacího úseku nebo zajištění externích služeb (průvodci z řad dobrovolníků, studentů, externí lektori a vedoucí kroužků atd.). <i>Na financování opatření se mohou kromě vlastních zdrojů ZOO města Brna podílet také příjmy od školských zařízení (jejich zřizovatelů), dotace MŽP ČR (případně Jihomoravského kraje) určené na ekologickou výchovu, úřady práce a vzdělávací fondy a nadace.</i>
Cíle opatření	• poskytování široké nabídky vzdělávacích programů zaměřených na ochranu přírody, propagace aktivit ZOO města Brna • rozšíření hlavní návštěvníkové sezóny
Aktivity naplňující opatření	• příprava výukových programů pro mateřské, základní, střední a vysoké školy • příprava a realizace odborných přednášek pro veřejnost • založení Univerzity třetího věku • provozování Nízkoprahového klubu • pořádání víkendových akcí pro veřejnost, souvisejících s děním v zoo, s významnými dny a svátky během roku <u>Pozn.:</u> <i>Pro zimní období lze připravit vzdělávací program „Co dělají zvířata v zimě“, který je zaměřen např. na zimní spánek medvědů (kamery, mikrofon), kde jsou zvířata zazimována, jak a proč, jak pomáhat zvířatům v zimě</i>
Výstupy	• výukové programy a akce
Délka realizace	2004 – 2013
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.2.4 Prohloubení spolupráce v oblasti ekologického vzdělávání

Opatření 2.4

Popis	Úspěšná realizace opatření zaměřených na ekologickou výchovu a vzdělávání je podmíněna nejen dostatečnými personálními a technickými předpoklady v ZOO, ale zejména schopností spolupracovat se subjekty, které se této problematice věnují také nebo k ní mají z nějakých důvodů blízko (školy, muzea, občanská sdružení atd.). Provázáním aktivit vhodných subjektů se znásobí konečný výsledek a zefektivní se činnost všech zúčastněných subjektů. Cílová skupina (návštěvníci ZOO, účastníci kurzů, školáci) si tak může vybírat z široké nabídky nejen teoretických školení, ale také aplikace těchto znalostí v praxi (např. ve vazbě na opatření 3.4. – „Zapojení ZOO města Brna do programů ochrany fauny ČR“ lze prohloubit spolupráci s profesionálními a amatérskými ochránci přírody a realizovat odborné tematicky zaměřené exkurze).
Cíle opatření	• prohloubení stávající spolupráce se subjekty • navázání nových kontaktů a zahájení spolupráce (na regionální, národní i mezinárodní úrovni)
Aktivita naplňující opatření	• definování rozsahu činnosti ZOO v oblasti ekologické výchovy • vytvoření databáze vhodných subjektů (včetně uvedení základních charakteristik – zaměření atd.) • zpracování návrhu spolupráce (definování společných potřeb, formulace oblastí a způsobu spolupráce) • konzultace návrhu se subjekty • příprava a realizace společných programů a projektů • pravidelná účast na setkáních s výchovnými a vzdělávacími útvary obdobných organizací v ČR a českých a slovenských zoologických zahrad a vzájemné předávání informací • pravidelná účast na mezinárodních setkáních a vzájemné předávání informací
Výstupy	• konkrétní forma spolupráce se subjekty (společné akce a programy, výměnné pobyty atd.)
Délka realizace	průběžně
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.3 Cíl 3: Realizace nové chovatelské koncepce

5.3.1 Zpracování podrobných požadavků na řešení nových expozic

Opatření 3.1

Popis	V současné době je zpracována chovatelská koncepce zaměřená na nové pojetí ZOO města Brna. Koncepce obsahuje stručný popis nových expozic, druhy a počty chovaných zvířat. Zcela chybí zpracování požadavků na technické zázemí a personální zajištění. Bez znalosti těchto údajů nelze zahájit realizaci chovatelské koncepce.
Cíle opatření	▪ zpracování požadavků a celkových nároků na technické zabezpečení ▪ stanovení priorit výstavby expozic ▪ vytvoření TEZ pro realizaci jednotlivých expozic
Aktivity naplňující opatření	▪ stanovení priorit realizace expozic (zvážení možného omezení návštěvnosti, potřeby koordinace přípravy realizace s ostatními aktivitami v ZOO – zejména propagace záměru i výstupů, realizace programů vzdělávání, zajištění plynulého zásobování atd.) ▪ definování požadavků a nároků na řešení expozice podle předpokládaných druhů a množství chovaných zvířat (pro každou expozici nebo soubor expozic) ▪ definování požadavků na kapacitu a znalosti odborného a obslužného personálu ▪ definování nároků na chovné zázemí ▪ zpracování nejvhodnějšího technického řešení <i>Pozn.</i> <i>Při zpracování odhadu nákladů lze využít např. standardně kalkulovaných nákladů na ustájený kus konkrétního druhu nebo zpracovat odhad celkových nákladů na vybudování expozice podle zkušenosti z ostatních ZOO, kde byly realizovány srovnatelné expozice.</i>
Výstupy	stanovení priorit výstavby expozic dokumentace – nároky na technické zabezpečení dokumentace – nároky na personální zabezpečení TEZ
Délka realizace	2004 – 2006 (TEZ budou zpracovávány průběžně)
Garant	chovatelský úsek (technický úsek)

5.3.2 Obměna druhů chovaných zvířat v souladu s chovatelskou koncepcí

Opatření 3.2

Popis	V souvislosti s postupnou realizací nové chovatelské koncepce a budování expozic bude nutné zajišťovat „oživování“ expozic předem stanovenými druhy zvířat ve vhodném počtu. V rámci těchto prací bude třeba koordinovat pořizování zvířat a případně také omezování chovaných druhů nebo množství, které není v souladu s plánovanou koncepcí (nákup/prodej zvířat, výměna, odchovy).
Cíle opatření	▪ zajištění chovaných zvířat v požadovaném množství a struktuře (druh, pohlaví)
Aktivita naplňující opatření	• nákup/prodej zvířat • vlastní odchovy • výměna zvířat <i>Pozn.: Podrobnější popis cílového stavu chovaných zvířat (počty druhů a kusů, struktura pohlaví) je uveden v chovatelské koncepci, která je k dispozici v ZOO města Brna.</i>
Výstupy	▪ kompletní a funkční expozice zvířat
Délka realizace	2004 – 2013
Garant	chovatelský úsek

5.3.3 Zajištění životní pohody zvířat (welfare)

Opatření 3.3

Popis	Pro chovaná zvířata musí být vytvořeny co nejvhodnější podmínky, které respektují jejich životní potřeby. Následné projevy chování zvířat jsou velmi pozorně a kriticky vnímány návštěvníky a přispívají k obecnému povědomí o přístupu ZOO k chovaným zvířatům. Vytváření vhodných životních podmínek pro zvířata přináší kromě kvalitní realizace vybraných záchovných programů i možnost zprostředkování co nejpřirozenějšího kontaktu člověka s přírodou. S ohledem na velké množství znalostí o chování a potřebách zvířat a také s ohledem na rozvoj moderních technologií lze vhodné podmínky chovaným zvířatům zajistit netradičními a působivými prostředky. Návštěvníkům přináší pozorování spokojených a přirozeně se chovajících zvířat kromě určité relaxace i ponaučení a pozitivně ovlivňuje jejich postoj k ochraně přírody a životního prostředí.
Cíle opatření	▪ vytvoření co nejvhodnějších podmínek pro chovaná zvířata ▪ zprostředkování zajímavostí ze života zvířat návštěvníkům a zvýšení atraktivity ZOO
Aktivity naplňující opatření	Aktivity pro zajištění životní pohody zvířat (welfare) 1. Zajištění výživy – bezproblémový přístup k čerstvé vodě a krmivu zabezpečující zachování plného zdraví a síly 2. Zajištění pohodlí – poskytnutí vhodného prostředí včetně přístřeší a pohodlného místa k odpočinku 3. Zabránění bolesti, zraněním a nemocem – pomocí prevence a rychlé diagnostiky a léčby 4. Zajištění podmínek pro uskutečnění nerušeného chování – poskytnutí vhodného prostoru, vhodného vybavení a společnosti zvířat téhož druhu 5. Zabránění strachu a úzkosti – zabezpečení podmínek, jež vylučují mentální strádání Navrhovaný postup a náměty: ▪ shromáždění zajímavých námětů a zkušeností (např. úspěšné nápady z ostatních ZOO) ze zajištění welfare ▪ stanovení požadavků na technické řešení ▪ realizace vybraných námětů <u>Pozn.</u> <i>V rámci navrhovaných technických řešení mohou být preferovány výstavby expozic s přirozenými bariérami (vodní příkopy atd.). Z pohledu zprostředkování života chovaných zvířat návštěvníkům bude vhodné maximálně zpřístupnit zajímavé a netradiční metody pozorování, např. umístění kamer na hnízda ptáků, do doupat a nor, mikrofonů pro</i>

	<i>přenos vybraných hlasů a zvuků, u rozlehlejších výběhů – africké safari – mohou být např. umístěny placené dalekohledy atd.; dražší a technicky náročnější vybavení může být soustředěno do návštěvnického centra, kde bude zajištěna stálá obsluha/dozor)</i> <i>Pokud jde o zajištění welfare a současně prezentování aktivit zvířat návštěvníkům, může jako příklad sloužit atraktivní krmení gepardů v ZOO Schönbrunn, kde si gepardi strhávají zavěšenou potravu pohybující se na ocelovém lanku napříč jejich výběhem. Je třeba dbát samozřejmě na to, aby se v žádném případě nejednalo o přizpůsobování aktivit zvířat požadavkům a přání návštěvníků – jde spíše o vytvoření takových podmínek a námětů chovaným zvířatům, které zatraktivní pobyt v expozici jim samotným a návštěvníkům přinesou nevšední zážitek a obdiv k tomu, čím je chované zvíře zajímavé. Na přípravě toho, co využít a vhodně prezentovat návštěvníkům, by se kromě zkušených chovatelů měli podílet i pracovníci ekologického vzdělávání a marketingu.</i>
Výstupy	▪ přitažlivé, zajímavé a poučné expozice splňující přirozené požadavky zvířat
Délka realizace	průběžně
Garant	chovatelský úsek propagačně vzdělávací úsek technický úsek

5.3.4 Zapojení ZOO města Brna do programů ochrany fauny ČR

Opatření 3.4

Popis	Posláním zoologických zahrad je vedle aktivní účasti na záchranných programech celosvětově ohrožených druhů zvířat (často exotických) také neméně aktivní účast na ochraně a záchraně druhů místní fauny. Často se jedná o druhy, které žijí nebo žily v prostředí, které je více známé a bližší nejčastějším návštěvníkům ZOO, kteří navíc někdy mají s těmito živočichy už svoji praktickou zkušenost. Existuje zde tedy předpoklad, že takto návštěvníci lépe porozumí a snáze pochopí vzájemné vazby a důvody ochrany životního prostředí než na příkladu druhů pocházejících ze vzdálených zemí. Není bezpodmínečně nutné směřovat k záchranným chovům a následným často komplikovaným introdukcím a reintrodukcím, zoologická zahrada může využít své pozice, zázemí a velkého potenciálu a kvalifikace svých odborníků pro zprostředkování informací a znalostí o druzích naší fauny tuzemským návštěvníkům a přispět tak výrazně k ochraně přírody v ČR. Konkrétní výsledky s ochranou živočichů má Stanice pro handicapované živočichy, v jejímž rámci je část jedinců vracena zpět do přírody. Existence Stanice je velmi důležitá – a to nejen z pohledu samotných zraněných zvířat, ale především z důvodů etických, výchovných a společenských. <i>Pro financování opatření je možno kromě vlastních zdrojů ZOO města Brna využít také dotace MŽP ČR, případně sponzorské dary.</i>
Cíle opatření	▪ aktivní zapojení ZOO města Brna do ochrany fauny ČR
Aktivity naplňující opatření	▪ stanovení strategie přístupu k ochraně místní fauny (záchranný chov, spoluúčast na projektech, garance nad vybranými projekty – ZOO = nositel projektu) ▪ formulace priorit a zaměření (druhy zvířat, dlouhodobé nebo krátkodobé projekty) ▪ stanovení možného přínosu ze strany ZOO (financování vybraných aktivit, poskytování odborných konzultací, chov, příprava a realizace vzdělávacích programů atd.) ▪ navázání spolupráce se subjekty zabývajícími se ochranou místní fauny ▪ realizace stanovených aktivit
Výstupy	▪ účast ZOO města Brna na projektech ochrany místní fauny ▪ užší spolupráce s ostatními institucemi a subjekty
Délka realizace	2004 – 2010

Garant	chovatelský úsek propagačně vzdělávací úsek
--------	--

5.3.5 Prohloubení vědecké a výzkumné spolupráce s odbornými pracovišti

Opatření 3.5

Popis	Pro naplňování chovatelské funkce ZOO je nezbytná spolupráce s odbornými subjekty a institucemi v ČR i zahraničí (univerzity, odborná zařízení). Tato součinnost přispěje ke zkvalitňování podmínek chovaných zvířat (informace týkající se welfare, podmínek odchovů, složení a množství potravy, sociálního chování zvířat atd.) a zvýší tak pravděpodobnost úspěšného odchovu a uskutečnění cílové situace záchranných programů - navrácení zvířat zpět do přírody. Spolupráce s odbornými pracovišti přináší pro ZOO také možnost začlenění vysokoškolsky vzdělaných odborníků do aktivit v ZOO (jako externí pomocné vědecké síly, asistenty nebo konzultanty či přímo jako zaměstnance), což by pozitivně ovlivnilo profesní kvalitu pracovního týmu.
Cíle opatření	• zvýšení kvality odborné práce v ZOO města Brna (zejména v oblasti chovu zvířat) • efektivnější práce při zachování živočišných druhů (genetická banka, možnosti výměny zvířat a kombinací v rámci EEP)
Aktivita naplňující opatření	• zpracování metodického systému spolupráce s vysokými školami a dalšími institucemi s cílem více využívat potenciálu vysokých škol pro zkvalitnění práce ZOO zejména v oblasti chovu zvířat (diplomové práce, odborné praxe), ale i ekologického vzdělávání (výukové programy), komunikace s návštěvníky atd. • provázání aktivit a vysokého potenciálu nabídky ZOO města Brna s možnostmi ostatních brněnských i mimobrněnských vědeckých a vzdělávacích institucí (např. muzea)
Výstupy	• plán spolupráce s vysokými školami a odbornými institucemi • vysokoškolské odborné práce rozvíjející činnost ZOO města Brna
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek chovatelský úsek

5.4 Cíl 4: Modernizace technického zázemí a vybavení

5.4.1 Zpracování jednotného architektonického pojetí ZOO města Brna

Opatření 4.1

Popis	ZOO města Brna nemá jednotné architektonické pojetí, které by ji odlišovalo od ostatních zoologických zahrad a dalších subjektů. Není tak využívána možnost efektivního působení na návštěvníky a potenciální návštěvníky (podpořeného spolupůsobením společných grafických nebo slovních prvků např. v tiskovinách, suvenýrech atd.). Současné řešení má rezervy také po estetické stránce, kdy nejsou sladěny jednotlivé funkční prvky ZOO. S ohledem na záměr realizace nové chovatelské koncepce se nabízí vhodná možnost zohlednit při tvorbě nových expozic i jednotné architektonické pojetí celého areálu.
Cíle opatření	▪ zpracování námětu jednotného architektonického pojetí celého areálu ZOO
Aktivita naplňující opatření	▪ shromáždění dostupných informací o architektonickém pojetí ostatních ZOO ▪ diskuse o nejvhodnějším zaměření pro ZOO města Brna (konzultace s odborníky, zaměstnanci, veřejností) ▪ zpracování námětu jednotného architektonického pojetí celého areálu ZOO (grafické prvky, používaný materiál, možné modifikace barvy a tvarů) <i><u>Pozn.</u></i> <i>Je třeba provázat aktivity s aktivitami opatření 6.1. – Zpracování jednotné grafické příručky ZOO města Brna. Diskusi o námětu architektonického pojetí je možné využít vhodnou formou pro posílení image ZOO města Brna a její propagaci (zapojení veřejnosti do počátečního procesu). Zejména Brňané by se tak mohli na tváři „své“ ZOO podílet, což by posílilo jejich vztah k ZOO.</i>
Výstupy	dokumentace – architektonické pojetí ZOO
Délka realizace	2004 – 2007
Garant	technický úsek propagačně vzdělávací úsek chovatelský úsek

5.4.2 Provedení inventarizace stávajících staveb a inženýrských sítí

Opatření 4.2

POPIS	Pro definování stávajícího stavu staveb a inženýrských sítí, které bude výchozí informací pro stanovení dalších potřeb ZOO města Brna, je nezbytné provést inventarizaci aktuálního stavu. V rámci inventarizace bude provedena revize potřebných dokumentů ke stavbám a inženýrským sítím a v případě potřeby bude zahájena jejich kompletace.
Cíle opatření	▪ definování aktuálního stavu staveb a inženýrských sítí
Aktivity naplňující opatření	▪ shromáždění projektové dokumentace (popřípadě kompletace chybějících částí a dořešení majetkoprávních vztahů budov a pozemků) ▪ ověření skutečného stavu vedení a technického stavu sítí v terénu ▪ zanesení zjištěných rozdílů do dokumentace a provedení příslušných oprav v oficiálních databázích (MMB, katastrální úřad, stavební úřad) ▪ zpracování doporučení (nutné opravy, nevyhovující technické řešení, možná rizika)
Výstupy	inventarizační zpráva aktualizovaná technická dokumentace staveb a sítí
Délka realizace	2004 – 2006
Garant	technický úsek

5.4.3 Zajištění odpovídající technické infrastruktury pro realizaci expozic

Opatření 4.3

Popis	Na výstupy opatření 3.1. Zpracování podrobných požadavků na řešení nových expozic a 4.2. Provedení inventarizace stávajících staveb a inženýrských sítí bude navazovat postupné budování technické infrastruktury.
Cíle opatření	▪ zajištění technického zázemí pro realizaci plánovaných aktivit (stavby nebo opravy expozic, provozních budov atd.)
Aktivita naplňující opatření	▪ vyhodnocení výstupů opatření 3.1. a 4.2 ▪ stanovení detailního postupu a harmonogramu prací ▪ zadávání TEZ ▪ realizace staveb <u>Pozn.</u> <i>Je možné zvolit postup vybudování komplexního systému technické infrastruktury, který bude splňovat nároky na kapacitní zajištění celého komplexu plánovaných staveb nových expozic a provozního zázemí (výhodou je realizace potřebných staveb/sítí v krátkém čase ve vzájemně provázaných krocích, nevýhodou jsou nárazově vysoké náklady a pravděpodobné výraznější narušení provozu ZOO) nebo zvolit metodu postupného budování a rozvíjení celého systému (výhodou je rozložení nákladů do více let, menší negativní dopad na chod ZOO a větší možnost přizpůsobit se případným změnám, nevýhodou je např. problematičtější zajištění návaznosti jednotlivých kroků a riziko nedokončení prací v plánovaném rozsahu – např. z finančních důvodů).</i>
Výstupy	technická infrastruktura (zejména inženýrské sítě)
Délka realizace	2004 – 2010
Garant	technický úsek (ostatní úseky)

5.4.4 Výstavba nových expozic a chovného zázemí

Opatření 4.4

Popis	Výstavba nových expozic podle chovatelské koncepce má v procesu přeměny ZOO města Brna klíčovou roli. Jedná se o zásadní přestavbu komplexu ZOO města Brna, která bude znamenat nejen opravu nebo přemístění stávajících expozic, ale zejména vybudování nových moderních expozic podle současných standardů a požadavků.
Cíle opatření	▪ postupné budování expozic a chovného zázemí
Aktivity naplňující opatření	Podrobný popis aktivit je uveden v chovatelské koncepci pro ZOO města Brna zpracované v roce 2001. Tento popis bude doplněn výstupy opatření 4.1. a 4.3. <u>Pozn.</u> <i>Chovatelská koncepce musí být doplněna o pasáže týkající se Stálé akvarijní výstavy, nad jejíž chovatelskou problematikou (chovanými živočichy) by měl převzít garanci chovatelský úsek; dále bude vhodné dořešit její organizační začlenění a kompetence v rámci ZOO města Brna.</i> <i>Při výstavbě nových expozic budou kromě vhodně vybavených prostorů pro chovaná zvířata a jejich zázemí (zimoviště, líhně, odchovny atd.) připraveny také vhodné podmínky na maximální možné „zpřístupnění“ života zvířat návštěvníkům (nejedná se jen o možnost přímo procházet expozicí, ale např. pomocí kamer nebo průhledů nahlédnout do zajímavých prostor ubikací atd.)</i>
Výstupy	▪ vybudované expozice a jejich zázemí (samostatné, komplexní a tématické expozice)
Délka realizace	2004 – 2013
Garant	technický úsek chovatelský úsek

5.4.5 Rozšíření a modernizace sociálních zařízení

Opatření 4.5

Popis	Kritické připomínky na téma nedostatečných WC se objevily ve výsledcích marketingového průzkumu mezi návštěvníky, proto je třeba zajistit návštěvníkům kvalitní hygienické zázemí. Vzhledem k tomu, že úroveň vybavení a čistota sociálních zařízení má výrazný vliv na celkový dojem z návštěvy ZOO, je třeba tomuto tématu věnovat zvýšenou pozornost. Návštěvníci spíše odpustí drobné prohřešky a nedostatky v orientačním systému nebo např. malý výběr limonád než nedostatečnou hygienu na toaletách. Výše uvedené platí ve stejné míře i pro hygienické zázemí pro zaměstnance, které je řešeno v opatření 5.3 – Zkvalitnění pracovního zázemí pro zaměstnance.
Cíle opatření	• zajištění kvalitních sociálních zařízení
Aktivity naplňující opatření	• inventarizace stávajícího stavu sociálních zařízení • zpracování návrhu na úpravu/opravu/vybudování nových sociálních zařízení • realizace
Výstupy	• fungující síť sociálních zařízení (toalet a umývárny)
Délka realizace	2004 – 2008
Garant	technický úsek obchodní úsek

5.4.6 Zvýšení bezpečnosti návštěvníků

Opatření 4.6

Popis	POBYT V ZOO JE PRO VĚTŠINU NÁVŠTĚVNÍKŮ SPOJEN S PŘÍJEMNÝMI ZÁŽITKY, PŘESTO SE ALE MŮŽE PŘIHOdit NEHODA A PRO TYTO PŘÍPADY MUSÍ BÝT PŘIPRAVENO ŘEŠENÍ (DOSTATEK MÍST, KAM JE MOŽNÉ SE OBRÁTIT O POMOC, PŘÍPADNĚ ODKUD JE MOŽNÉ POMOC PŘIVOLAT). K DOBRÉMU POCITU BEZPEČÍ PŘÍSPÍVÁ TAKÉ VIDITELNÉ UMÍSTĚNÍ INFORMACÍ O TOM, CO V DANÉM PŘÍPADĚ DĚLAT A NA KOHO SE OBRÁTIT. NÁVŠTĚVNÍCI TAK MAJÍ SIGNÁL O TOM, ŽE JE ZOO PŘIPRAVENA ŘEŠIT VŠECHNY SITUACE, COŽ PŘÍSPÍVÁ K BUDOVÁNÍ POZITIVNÍHO IMAGE ZOO. KROMĚ MÍST, ODKUD JE MOŽNÉ V PŘÍPADĚ POTŘEBY TELEFONOVAT, MÁ SVŮJ VÝZNAM PRO ZAJIŠTĚNÍ POCITU BEZPEČNOSTI TAKÉ DOSTATEČNÉ VENKOVNÍ OSVĚTLENÍ PROHLÍDKOVÝCH TRAS, COŽ OCENÍ NÁVŠTĚVNÍCI NA JAŘE A NA PODZIM, KDY SE STMÍVÁ JEŠTĚ V PROVOZNÍ DOBĚ ZOO. SVŮJ VÝZNAM PŘI ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI MÁ I MÍSTNÍ ROZHLAS (PRO PŘÍPADY, KDY JE NUTNÉ NÁVŠTĚVNÍKŮM SDĚLIT, ŽE SE BLÍŽÍ KONEC PROVOZNÍ DOBY ZOO, NASTALA HAVÁRIE PLYNU, ZTRATILO SE DÍTĚ NEBO UTEKLO ZVÍŘE ATD.
Cíle opatření	vytvoření podmínek pro zajištění bezpečnosti návštěvníků
Aktivita naplňující opatření	- stanovení vhodných prostředků pro zajištění bezpečnosti (venkovní osvětlení, kontaktní místa – stánky, expozice, telefonní budky, bezpečnostní služba/dozor v ZOO) - vytvoření/úprava a označení vybraných míst – začlenění do orientačního a informačního systému - informování návštěvníků o opatřeních na zajištění jejich bezpečnosti
Výstupy	- funkční osvětlení a ozvučení celého areálu ZOO - funkční kontaktní místa v případě potřeby - informování návštěvníků o bezpečnostních opatřeních
Délka realizace	2004 – 2006
Garant	technický úsek chovatelský úsek propagačně vzdělávací úsek

5.5 Vytváření vhodných podmínek pro personál ZOO města Brna

5.5.1 Rozšíření systému vhodných motivačních nástrojů pro zaměstnance

Opatření 5.1

Popis	Pro úspěšné fungování ZOO je klíčovým předpokladem zajištění dostatečně kvalifikovaného personálu ve vhodné struktuře (poměrné zastoupení mužů i žen různých věkových kategorií). S tím souvisí i potřeba formulování zajímavé nabídky motivačních nástrojů a výhod, které může ZOO svým zaměstnancům nabídnout. Pokud nebudou tyto nástroje dostatečně konkurenceschopné ve srovnání s nabídkami jiných potenciálních zaměstnavatelů, hrozí nebezpečí, že v ZOO Brno nebudou např. z důvodu nízkého finančního ohodnocení pracovat odborníci s vyšší kvalifikací a zkušenostmi. <u>Pozn.:</u> <i>Stejně jako v případě jiných subjektů vzniká i v případě ZOO potřeba motivovat průběžně zaměstnance k lepším pracovním výkonům. Přestože jsou limitovány finanční nástroje pro hodnocení pracovníků, lze využívat i jiné metody.</i>
Cíle opatření	• definování vhodných motivačních nástrojů pro zajištění funkčního týmu odborných pracovníků
Aktivita naplňující opatření	• stanovení dosavadních možností motivace a míry jejich využívání (včetně jakýchkoliv výhod pro zaměstnance, příp. jejich příbuzné) • zpracování návrhu dalších motivačních nástrojů a způsobu jejich zavedení do praxe (včetně zlepšení platebních podmínek pracovníků)
Výstupy	• analýza využívání dosavadních motivačních nástrojů a výhod • návrh nových motivačních prvků a jejich zavedení do praxe • kariérní plán
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek

5.5.2 Zpracování plánu školení zaměstnanců ZOO a jeho průběžná realizace

Opatření 5.2

Popis	Zvyšování kvalifikace a odbornosti zaměstnanců ZOO je jednou z možností, jak zaměstnance motivovat. Jedná se např. o poskytování školení a stáží, která jsou nejen předpokladem pro vykonávání některých činností, ale tato investice je i určitou formou odměny pracovníkům. Zaměstnancům se tak nabízí průběžné vzdělávání a sebezdokonalování, což rozšiřuje možnosti jejich společenského ohodnocení a uplatnění.
Cíle opatření	• zpracování plánu školení pro zaměstnance, realizace
Aktivita naplňující opatření	• stanovení potřeb organizace (včetně zohlednění námětů zaměstnanců) • zpracování plánu doškolování zaměstnanců zaměřeného na: ○ PC dovednosti ○ jazykové dovednosti ○ metody týmové práce ○ fundraising (získávání externích finančních zdrojů pro realizaci projektů) ○ marketing – tvorba turistického produktu, komunikace se sponzory, adoptivními rodiči atd. ○ odborné chovatelské školení/stáže • výběr vhodné formy školení, shromáždění a porovnání nabídek školících subjektů a institucí • realizace vybraných školení a stáží
Výstupy	• plán školení • realizace školení a stáží
Délka realizace	průběžně podle potřeby
Garant	ředitelský úsek

5.5.3 Zlepšení pracovního zázemí pro zaměstnance

Opatření 5.3

Popis	Podobně jako v předchozím opatření je zde důraz na spokojenost zaměstnanců, která se projeví v jejich lepší výkonnosti a celkově pozitivním klimatem v pracovním kolektivu.
Cíle opatření	• zajištění funkčního týmu zaměstnanců • dobudování sociálního zařízení
Aktivity naplňující opatření	• definování stávajícího stavu (formulace aktuálních nedostatků a potřeb a shromáždění námětů na jejich řešení) – zejména v oblasti sociálních zařízení • oprava/vybudování navrženého zázemí
Výstupy	• uspokojení potřeb zaměstnanců (fungující pracovní zázemí)
Délka realizace	2004 – 2007
Garant	technický úsek

5.5.4 Uplatňování a rozvíjení metod týmové práce

Opatření 5.4

Popis	Pro realizaci změn, které se v ZOO města Brna chystají v souvislosti s novou chovatelskou koncepcí, narůstá potřeba důsledného uplatňování metod týmové práce. Budování nových expozic bude ve svém důsledku ovlivňovat činnost všech úseků, a proto je třeba ještě více rozvíjet komunikaci mezi úseky i v rámci jednotlivých úseků.
Cíle opatření	• uplatňování zásad týmové práce při řešení problémů, přípravě akcí, přípravě a zpracovávání dokumentací atd.
Aktivity naplňující opatření	• rozvíjení technik týmové práce v návaznosti na realizovaná školení • společná příprava stavebních a jiných akcí • společné projednání a stanovení nejvhodnějšího postupu realizace • využívání metod vnitřního vyhodnocení
Výstupy	• týmová práce
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek všechny úseky

5.6 Aktivní využívání marketingových nástrojů pro rozvoj ZOO města Brna

5.6.1 Zpracování jednotné grafické příručky ZOO města Brna

Opatření 6.1

Popis	Fungování subjektů se neobejde bez grafického projevu, který je více či méně konzistentní a srozumitelný. Právě podle míry srozumitelnosti a vkusu si lze vytvořit mínění o daném subjektu. Pokud je vše propracované a celkově sladěné, působí subjekt na své obchodní partnery a klienty dojmem organizované a cílevědomé instituce. I tyto detaily ovlivňují hodnocení profesionality a stylu práce. Protože ZOO dosud nevyužívala ke své prezentaci jednotné prvky, je třeba zpracovat grafickou příručku (manuál), v níž budou stanovena pravidla společné prezentace a propagace. Také stávající logo ZOO města Brna není příliš vhodné, protože je poměrně složité a nesrozumitelné. I když by byl dodržen motiv zobrazovaného zvířete – krokodýl – bude třeba logo maximálně zjednodušit, aby bylo identifikovatelné i v malém zmenšení (např. na vizitkách) a bude třeba také stanovit vhodnou barevnou kombinaci.
Cíle opatření	• zpracování návrhu jednotného grafického řešení materiálů ZOO (včetně úpravy loga)
Aktivity naplňující opatření	• vytvoření nového / úprava stávajícího loga • vytvoření grafického manuálu, který stanoví používané typy písma, vzájemnou velikost, barevné provedení a možné varianty, nevhodné barevné varianty, umístění textů a rozmístění informací v dokumentech – platí zejména pro: ▪ hlavičkové papíry ▪ vizitky ▪ www stránky ▪ tiskoviny (ediční řada) ▪ nápisy a označení (orientační a informační systém, architektonické pojetí) • zavedení grafického manuálu do praxe (tisk hlavičkových papírů, vizitek, www stránky atd.) • registrace loga a jeho zapsání do databáze ochranných známek (Úřad průmyslového vlastnictví) <i><u>Pozn.:</u></i> <i>Při tvorbě loga je možné zopakovat soutěž o nejlepší námět, které by se mohli účastnit nejen obyvatelé Brna – tato akce přispěje k dalšímu zviditelnění ZOO města Brna.</i> <i>Současná podoba webových stránek je velmi zdařilá, možná</i>

	<i>by se dalo z takto pojaté grafiky vycházet při přípravě návrhu grafického manuálu. Důležité je, aby bylo vše dobře srozumitelné zejména cílovým skupinám návštěvníků, snadno se např. tisklo (vyhnout se v hlavičkových papírech větším tmavým plochám a složité grafice).</i>
Výstupy	grafická příručka
Délka realizace	2004
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.6.2 Zpracování plánu propagace a jeho realizace

Opatření 6.2

Popis	Vydávané propagační materiály neobsahují jednotné grafické prvky (řešeno v opatření 6.1.) a netvoří ucelenou ediční řadu. Je proto třeba zpracovat plán propagace, který bude obsahovat ediční plán tiskovin, přípravu a realizaci prezentačních akcí, tvorbu informačních tabulí a billboardů, účast na veletrzích atd.
Cíle opatření	• zdokonalování propagace činnosti ZOO města Brna
Aktivita naplňující opatření	• zpracování plánu propagace zahrnující veškeré vhodné aktivity a harmonogram realizace (tiskoviny, www, informační tabule a billboardy, veletrhy, suvenýry atd.) • zajištění realizace plánu propagace a to zejména: ○ vydávání nových tiskovin (průvodce, orientační plán atd.) ○ průběžná aktualizace webových stránek zoo, zdůraznění zpětné vazby s návštěvníky stránek ○ Vydávání a distribuce Zooreportu
Výstupy	• plán propagace • realizace vybraných výstupů
Délka realizace	průběžná realizace výstupů
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.6.3 Definování návštěvnické kapacity ZOO

Opatření 6.3

Popis	Pro rozšíření a zkvalitnění služeb je třeba stanovit maximální návštěvnickou kapacitu, kterou je schopna ZOO pojmout a obsloužit. Na základě této informace budou poté definovány nároky na doprovodné služby (odpočinková místa, občerstvení, hygienické zázemí atd.) a dále vytvořeny marketingové nástroje pro ovlivňování (v několika příštích letech půjde pravděpodobně stále ještě o zvyšování) množství návštěvníků, případně jejich rovnoměrnější „přísun“ během roku nebo usměrňování prohlídkových tras v ZOO (termíny krmení, předváděcích akcí).
Cíle opatření	• stanovení maximální návštěvnické kapacity ZOO
Aktivita naplňující opatření	• konzultace problematiky s ostatními ZOO a dalšími srovnatelnými subjekty • zpracování metodiky pro vyhodnocení dopadu návštěvníků na chod ZOO (chov zvířat, stres, kapacita doprovodných zařízení – parkoviště, restaurace, hygienické zázemí atd.) • realizace ověřovacích terénních šetření (nejčastější trasy, oblíbené expozice, čas strávený u jednotlivých expozic, provázání s doprovodnými programy atd.)
Výstupy	• definování návštěvnické kapacity ZOO
Délka realizace	2004 – 2005
Garant	propagačně vzdělávací úsek obchodní úsek

5.6.4 Zpracování plánu marketingových šetření a jeho realizace

Opatření 6.4

Popis	Marketingové šetření provedené v rámci zpracování Strategie rozvoje ZOO mezi návštěvníky v říjnu 2001 bylo první sondou do názorů a námětů návštěvníků. Uskutečnilo se ve velmi malé míře, přesto jsou tyto výsledky zajímavým podkladem pro diskusi o dalším rozvoji ZOO. Do budoucna z toho vyplývá nutnost realizovat marketingová šetření pravidelně a podle zjištěných výsledků přizpůsobovat aktivity ZOO. Nejdříve je ale třeba zpracovat plán marketingových šetření včetně způsobu jejich realizace.
Cíle opatření	• příprava a realizace plánu marketingových šetření mezi návštěvníky ZOO
Aktivity naplňující opatření	• definování požadavků na informace (podle toho, jaké potřeby a zájmy má ZOO) • konzultace záměru s odborníky, tvorba zadání • zpracování plánu šetření • realizace šetření (využití např. vysokoškolských studentů)
Výstupy	• plán marketingových šetření mezi návštěvníky ZOO • realizace vybraných šetření
Délka realizace	2004 – plán, každoročně – realizace šetření
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.6.5 Definování vhodného zaměření externího pracoviště ZOO města Brna na Radnické ulici (SAV)

Opatření 6.5

Popis	Na základě výsledků marketingového průzkumu bylo zjištěno, že významný podíl návštěvníků pochází z centra Brna. Zdá se tedy, že obyvatelé centra Brna patří mezi tradiční návštěvníky ZOO a že by tedy bylo užitečné je v návštěvách ZOO podporovat. K tomuto účelu by bylo možné využít výhodného umístění Stálé akvarijní výstavy v centru města a to navíc na oblíbené turistické trase (náměstí Svobody – radniční věž – Špilberk). Pro obyvatele i turisty by mohlo být v rámci SAV zřízeno informační centrum pro ZOO, jehož úkolem by bylo propagovat nabídku ZOO a „lákat“ potenciální návštěvníky k prohlídce ZOO města Brna. V prostorách by mohly být prezentovány také např. filmy a videosnímky s přírodovědnou tematikou, mohla by zde být umístěna např. terária s bezobratlými živočichy atd.. Zvlášť zajímavé spojení by pro turistickou nabídku Brna mohlo být provázání aktivit Kulturního a informačního centra města Brna a ZOO města Brna (v zastoupení SAV).
Cíle opatření	• motivace k návštěvě ZOO • informování veřejnosti
Aktivita naplňující opatření	Informační centrum může spolu s navazujícími aktivitami vytvářet cílený marketing na obyvatele Brna a na turisty s cílem zapojení se do průvodcovských tras po Brně. Možné aktivity informačního centra: • součást organizování soutěží / přijímací-kontaktní místo • prodej materiálů o ZOO města Brna • tiskové konference • vernisáže • promítání filmů a videosnímků
Výstupy	• informační centrum o ZOO
Délka realizace	2004 – 2005
Garant	propagačně vzdělávací úsek technický úsek

5.6.6 Zlepšení práce s cílovými skupinami návštěvníků

Opatření 6.6

Popis	Dosavadní aktivity ZOO města Brna nejsou prozatím realizovány se zaměřením na konkrétní potřeby cílových skupin. Současné době nejsou tyto skupiny ani nijak blíže definovány ani monitorovány (např. vyhodnocením struktury prodaných vstupenek). Pro zefektivnění služeb a celkové nabídky návštěvníkům ZOO je nutné přiblížit se co nejvíce požadavkům návštěvníků a nabídnout jim řešení v podobě připravených zvýhodněných balíčků služeb atd. Důsledná práce s cílovými skupinami (např. školami) povede časem k vytvoření silnější vazby a oboustranně výhodné spolupráce, která ZOO mimo jiné umožní rovnoměrnější rozložení návštěvnosti (jarní/podzimní/zimní měsíce).
Cíle opatření	• posílení vazby mezi návštěvníky (především obyvateli Brna) a ZOO se záměrem vytvořit si stále „klienty“
Aktivity naplňující opatření	• stanovení vhodných cílových skupin a způsobu komunikace s nimi • využití marketingových metod a nástrojů pro oslovení cílových skupin ○ vstupní balíček pro návštěvníky (obsahuje vstupenku, plánek, krmivo pro zvířata (tam, kde je krmení povoleno – např. pro zvířata v kontaktním zoo, domů na krmítko pro sýkorky atd.) ○ cenově odlišené vstupenky podle turistické sezóny, vstupenka s plánkem, roční permanentka/zvýhodnění pro stále návštěvníky ○ soutěže pro návštěvníky (odpovědní ankety) s cenami (např. volné vstupy do ZOO nebo na jí pořádané akce) • vytvoření databáze spolupracujících škol a dalších zařízení, zajištění jejich pravidelné informovanosti, vytvoření harmonogramu návštěv (souvisí s tvorbou nabídkového programu pro návštěvníky – viz opatření 6.7. – Začlenění ZOO města Brna do turistických produktů) • postupná tvorba databáze návštěvníků (s jejich souhlasem) – zasílání informací o aktualitách v ZOO, pozvání do nových expozic, na zajímavé akce (využití pošty, emailu nebo SMS)
Výstupy	• definované cílové skupiny návštěvníků • zpracované metody komunikace
Délka realizace	průběžně
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.6.7 Začlenění ZOO města Brna do turistických produktů

Opatření 6.7

Popis	Propagování ZOO je možné zajistit vlastními silami a s využitím vlastních programů pro turisty a odpovídajícím marketingem. Mocnějším nástrojem s násobným efektem je však začlenění této nabídky do programů ostatních subjektů, které je budou nabízet svým klientům (často se jedná o klienty, které ZOO nedokáže nebo nemá možnost sama oslovit). Nabízí se tak příležitost oboustranně výhodné spolupráce, která ZOO přinese zvýšení počtu a rozšíření spektra potenciálních návštěvníků a partnerským subjektům vedle obohacení jejich nabídky (např. hotely) také předpokládané zvýšení jejich příjmů.
Cíle opatření	- rozšíření hlavní návštěvnické sezóny o jarní a podzimní měsíce - rovnoměrné využívání kapacit a služeb ZOO, získání vlivu na organizování pobytu návštěvníků
Aktivita naplňující opatření	- jmenování kontaktní osoby zodpovědné v ZOO za přípravu programů a komunikaci s výše zmíněnými subjekty - vytvoření konkrétní nabídky (balíček) pro turisty z předem definovaných cílových skupin (obyvatelé i návštěvníci Brna), včetně vytvoření speciálních programů pro účastníky brněnských veletrhů - vytvoření sítě spolupracovníků/spolupracujících subjektů pro zajištění odborného výkladu (průvodci), ubytování, stravování a ostatních doprovodných služeb pro účastníky programů - výběr vhodných subjektů (cestovní kanceláře zaměřené na domácí cestovní ruch nebo incoming, hotely, turistická informační centra, BVV), které mohou programový balíček ZOO města Brna začlenit do programů pro své klienty (možnost využití i podnikové turistiky) <i>Pozn.:</i> <i>Vytvoření programu pro turisty (package - balíček) předpokládá zpracování konkrétního programu (pro každou cílovou skupinu – oddělit tuzemské turisty od zahraničních a zahraniční rozdělit minimálně na zámořské a evropské) včetně jeho organizačního zajištění (personál ZOO + organizátor pobytu turistů), časové náročnosti a ceny.</i>
Výstupy	- turistické programy - spolupráce s partnerskými subjekty a dodavateli
Délka realizace	průběžně
Garant	propagačně vzdělávací úsek

5.6.8 Prohloubení systematické spolupráce s médii

Opatření 6.8

Popis	Pro propagaci činnosti ZOO a pro informovanost veřejnosti je v současné době nezbytné a výhodné využívat obrovského potenciálu médií (tisk, rozhlas, televize, internet). Výhodou pro ZOO je, že poskytuje pro média témata příjemná (např. narození mláďete) a zajímavá pro veřejnost a že je tedy vztah médií k ZOO obecně velmi vstřícný. Zveřejnění zprávy nebo reportáže o dění v ZOO je dobrou a většinou velmi levnou reklamou.
Cíle opatření	• prohloubení spolupráce s médii • aktivní využívání médií pro propagaci činnosti a nabídky ZOO
Aktivita naplňující opatření	• definování kompetencí pracovníků ZOO pro komunikaci se zástupci médií • provedení výběru vhodných médií s ohledem na lokalizaci ZOO a na oslovované cílové skupiny (např. Haló, Brno, které dostávají zdarma do poštovních schránek všechny domácnosti v Brně) • navázání úzké spolupráce s konkrétními spolehlivými novináři, pracovníky TV a rozhlasu • pravidelná komunikace s médii (pořádání tiskových konferencí, příprava tiskových zpráv, zvaní pracovníků médií na akce atd.)
Výstupy	• databáze kontaktních osob z různých médií • komunikace s médii
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek propagačně vzdělávací úsek

5.6.9 Prohloubení spolupráce se subjekty v ČR a v regionu

Opatření 6.9

Popis	Pro realizaci opatření souvisejících s dalším rozvojem ZOO je jednou z podmínek prohloubení spolupráce se subjekty, jejichž činnost souvisí s aktivitami ZOO, a to v rámci regionu i mimo něj. Jedná se nejen o profesně blízké subjekty nebo dodavatele (ostatní zoologické zahrady, vysoké školy, laboratorní zařízení atd.), ale také např. subjekty zaměřené na aktivity v cestovním ruchu a kultuře (KIC, cestovní kanceláře, hotely) nebo zařízení pro mimoškolní činnost (domy dětí a mládeže, centra volného času, centra ekologické výchovy) atd. Spolupráce se těmito subjekty může pro ZOO přinést větší publicitu, rozšíření poskytovaných služeb a větší začlenění do aktivit regionu.
Cíle opatření	• navázání a prohloubení spolupráce se subjekty v regionu a mimo region
Aktivity naplňující opatření	• zpracování marketingového plánu spolupráce a vzájemné podpory mezi ZOO a institucemi v Brně a regionu, zaměřeného na zvyšování kvality odborné činnosti ZOO, posilování pozice ZOO, pravidelnou výměnu informací a spoluúčast na akcích a programech – např. integrované vstupné v rámci turistické návštěvy Brna s využitím návštěv radniční věže k návštěvě Stálé akvarijní výstavy/informačního centra o ZOO (smlouvy, propagace, informace, integrované vstupné, společné programy) • navázání spolupráce s významnými obchodními centry (Olympia atd.) – jednání např. o umístění billboardů o nabídce ZOO nebo jiné vhodné prezentaci ZOO lidem, kteří přijíždějí do center za nákupy a za zábavou (<i>výstupem může být např. reciproční propagace vybraných filmů s přírodní tematikou v areálu ZOO a nabídky ZOO při promítání filmů v centrech zábavy</i>) • rozvíjení komunikace se stávajícími adoptivními rodiči a sponzory (nabídka nejen reklamy v rámci ZOO, ale také v tiskovinách, plakátech, při akcích, při realizaci turistických produktů – stanovit, pro které subjekty je tato nabídka zajímavá) • hledání nových adoptivních rodičů a sponzorů se zaměřením na velké brněnské firmy • kompletace databáze sponzorů a adoptivních rodičů • rozvíjení spolupráce s onkologickým oddělením Fakultní dětské nemocnice v Brně • navázání a rozvíjení spolupráce s dětskými domovy, diagnostickými ústavy, občanskými sdruženími,

	ústavy sociální péče atd. • navázání spolupráce s kulturními institucemi
Výstupy	• smluvní spolupráce se subjekty v regionu i mimo něj • databáze (subjekty, sponzoři, adoptivní rodiče)
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek propagačně vzdělávací úsek

5.6.10 Prohlubování spolupráce na mezinárodní úrovni

Opatření 6.10

Popis	Udržování a rozvíjení spolupráce na mezinárodní úrovni je pro další rozvoj ZOO nezbytnou podmínkou. Je zdrojem nejnovějších informací a prostorem pro vzájemné předávání si zkušeností z činnosti moderních světových zoologických zahrad. Velmi důležitá je také skutečnost, že v rámci mezinárodních uskupení dochází ke koordinaci aktivit, viditelných zejména v oblasti záchranných programů pro ohrožené druhy živočichů. Neméně významná je také možnost společného postupu v posilování a prohlubování ekologického vědomí a prosazování přírodně šetrných přístupů v lidských aktivitách. Účast a aktivní práce ve významných mezinárodních organizacích zvyšuje prestiž ZOO a přispívá také k vytváření pozitivního image města Brna.
Cíle opatření	• navázání a prohloubení spolupráce se subjekty v zahraničí
Aktivity naplňující opatření	• zpracování námětů a záměrů, kterých chce ZOO v rámci spolupráce s institucemi v zahraničí dosáhnout (např. větší zapojení do záchranných programů, větší zviditelnění na odborných a dalších akcích organizovaných v zahraničí, získání podpory ze zahraničních nadací a fondů atd.) • Prohlubování spolupráce se ZOO Schönbrunn a ZOO Bratislava (s ohledem na existenci společného socioekonomického prostoru Brno – Vídeň – Bratislava – Győr)
Výstupy	• spolupráce se subjekty v zahraničí • příprava a realizace společných mezinárodních projektů (ekologické vzdělávání, výměny odborníků atd.)
Délka realizace	průběžně
Garant	ředitelský úsek propagačně vzdělávací úsek

6 Závěr

Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna stanovila základní směry jejího dalšího vývoje a vytvořila tak podklad pro rozhodování o realizaci investičních i neinvestičních záměrů. Tento rozvojový materiál je pro Zoologickou zahradu města Brna i pro jejího zřizovatele účinným nástrojem koncepční a koordinované realizace navrhovaných cílů a opatření. Předpokládá se, že každý rok budou k realizaci vybírána taková opatření, která vyžadují prioritní řešení a mají současně zajištěny finanční zdroje. Naplňování Strategie bude průběžně vyhodnocováno a v případě potřeby bude provedena její aktualizace.

Zkvalitněním nabídky a poskytovaných služeb se Zoologická zahrada města Brna připojí k naplňování principů dlouhodobě udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje města stanoveného ve Strategii pro Brno a přispěje tak k důstojné reprezentaci Brna v České republice i v zahraničí.

7 Přílohy

7.1 Základní údaje z historie Zoo města Brna

1935	(24.11.) Ustanoven Spolek pro zřízení zoologické zahrady v Brně.
1937	(19.6.) Otevřen zookoutek v Tyršově sadu na dnešní Kounické ulici.
1941	(leden) Zookoutek v Tyršově ulici likvidován příkazem fašistických úřadů.
1945	Činnost spolku pro zřízení zoo obnovena.
1947-49	Spolek hledá vhodné místo pro vybudování zoo v Pisárkách, Medlánkách, Králově Poli (farma VSŽ) a Bystřci. Nakonec bylo šťastně vybráno území Mniší hora v Bystřci. Ve 13. století patřila Mniší hora panskému hradu Veveří. Roku 1373 byla markrabětem Janem darována klášteru u kostela sv. Tomáše. Dříve se nazývala Mnišská hora a teprve od konce 18. století je uváděna jako Mniší hora. V roce 1948 Mniší hora byla dána z původního majetku agustiánského kláštera na Starém Brně do vlastnictví státu, do správy ministerstva zemědělství. V roce 1949 převzala Mniší horu do své správy Masarykova univerzita v Brně, aby zde zřídila botanickou zahradu. Po dohodě spolku s představiteli Univerzity bylo navrženo, aby zde vedle botanické zahrady byla vybudována také zahrada zoologická.
1950	(9.2.) Krajský národní výbor ustavil Družstvo pro vybudování zoologické zahrady v Brně.
	(11.2.) Lokalita Mniší hora byla vyhlášena státní přírodní rezervací.
	(6.5.) KNV změnil družstvo pro vybudování zoo na organizační jednotku s názvem Zoologická zahrada.
	(1.6.) Zahájení první práce na kamenité půdě Mniší hory při výstavbě zoo.
1953	(30.8.) Zoologická zahrada slavnostně otevřena.
1957	Celá Mniší hora byla předána rozhodnutím KNV zoologické zahradě a pro botanickou zahradu bylo vybráno jiné místo.
1958	Řízení zoo převzal od KNV městský národní výbor, odbor školství a kultury.
1990	Zřizovatelem ZOO Brno se stává Magistrát města Brna, odbor kultury
1990	Zoo Brno je jedním ze zakládajících členů Unie českých a slovenských zoologických zahrad
1992	ZOO Brno přechází pod odbor životního prostředí Magistrátu města Brna
1992	Je schválen Statut zoologické zahrady města Brna
1993	Zoo Brno žádá o přijetí do Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA). Její řádné členství je potvrzeno v roce 1997, a to s platností od roku podání přihlášky
1997	Statut zoologické zahrady je nahrazen Zřizovací listinou zoologické zahrady města Brna udělenou Magistrátem města Brna
2000	Zoo Brno se stává řádným členem exkluzivní Světové organizace zoologických zahrad (WZO)

Zdroj: webové stránky ZOO města Brna

7.2 Zřizovací listina ZOO města Brna

Zřizovací listina Zoologické zahrady města Brna

Z rozhodnutí odboru školství a kultury Krajského národního výboru v Brně byla dne 6. 5. 1950

z ř í z e n a

příspěvková organizace s názvem:

Z O O L O G I C K Á Z A H R A D A m ě s t a B r n a

Této organizaci je přiděleno IČO 101451.

Sídlem organizace je Brno, okres Brno - město, ul. U zoologické zahrady 46, PSČ 635 00.

Zoologická zahrada města Brna (dále jen Zoo) je právnickou osobou zřízenou městem Brnem ve smyslu ust. § 18 a 20a Občanského zákoníku, č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků, a je způsobilá mít práva a povinnosti. Vystupuje v právních vztazích svým jménem a vlastními právními úkony nabývá práv a bere na sebe povinnosti. Zoo je zřízena na dobu časově neomezenou. Zoo je podřízena zřizovateli. Svoji činnost vykonává v souladu s právním řádem České republiky, touto zřizovací listinou a vlastním organizačním řádem.

I.

Účel Zoo

Zoo je zřízena pro plnění záměru zřizovatele :

- přispívat k ochraně životního prostředí,
- přispívat zejména k záchraně a zachování genetické různorodosti volně žijících živočichů ,
- zajišťovat zapojení Zoo do spolupráce národních i mezinárodních institucí a organizací na úseku záchrany ohrožených druhů zvířat a ochrany národního, evropského i celosvětového genofondu vzácných druhů fauny,
- soustřeďovat v expozicích a chovatelských zařízeních vybrané druhy zvířat, usilovat o vytvoření podmínek pro jejich úspěšný chov tak, aby odpovídaly chovatelským kritériím, které se co nejvíce přibližují přírodním podmínkám,

- zabezpečovat rozvoj areálu Zoo v souladu s podmínkami ochrany přírodní památky Mniší hora ve spolupráci s orgány ochrany přírody,
- rozvíjet informovanost a výchovu obyvatel a návštěvníků Zoo v oblasti ochrany životního prostředí,
- vytvářet prostředí sloužící pro oddech, poučení a využití volného času obyvatel a návštěvníků města Brna,
- vytvářet expozice, které slouží k informování veřejnosti o problematice související s ochranou životního prostředí, a tím přispívat k výchově obyvatelstva v této oblasti.

realizaci účelu svého zřízení využívá Zoo:

- finanční prostředky z rozpočtu zřizovatele a příspěvky dalších právnických a fyzických osob,
- majetek svěřený jí zřizovatelem,
- finanční prostředky získané z vlastní činnosti.

II.

Předmět činnosti

Předmětem činnosti Zoo je činnost chovatelská, ochranná, vědecká, vzdělávací, poskytování služeb v souvislosti s péčí o návštěvníky a činnost související s vlastním provozem organizace:

1. činnost chovatelská se zaměřuje na:

- zřizování a provoz stálých expozic fauny, jak v areálu Zoo, tak i mimo tento areál,
- organizovanou domácí a mezinárodní spolupráci v chovatelských programech, upřednostňuje ty programy, které se cíleně zaměřují na záchranu a zachování ohrožených druhů zvířat a k jejich zpětnému navrácení do volné přírody,
- řízenou reprodukci a odchov mláďat, zejména ohrožených druhů zvířat, čímž přispívá k jejich záchraně,
- spolupráci s organizacemi a institucemi obdobného zaměření v České republice i v zahraničí,
- vedení veškerých chovatelských významných údajů o chovaných druzích zvířat s možností napojení na státní i mezinárodní evidenci.

2. Činnost ochranná:

- a) ve spolupráci s orgány ochrany přírody zabezpečuje ochranu přírody a krajiny v areálu Zoo a přispívá vzdělávací činností k ochraně přírody a krajiny i v jejím okolí,
- b) v rámci možnosti svých zařízení poskytuje pomoc handicapovaným živočichům zapojením do záchranných programů zvláště chráněných druhů (národní síť záchranných stanic), za podmínek, že:
 - činností neporuší obecně závazné právní předpisy v oblasti ochrany přírody a tím neohrozí přijaté chovatelské záměry a programy,
 - působí jako záchranné centrum CITES v rozsahu rozhodnutí Ministerstva životního prostředí ČR,
- c) spolupracuje se státními orgány ochrany přírody a státem povolenými ochrannými organizacemi na úseku ochrany přírody v ČR i mezinárodními organizacemi, kde se zejména účastní na přípravách a realizaci záchranných programů v České republice a evropských záchranných programů.

3. Činnost vědecká :

- a) podílí se na výzkumech, které jsou zaměřeny zejména na vytváření systémů optimálních podmínek pro chov ohrožené druhů ex situ a in situ a jejich možné introdukce a reintrodukce,
- b) shromažďuje veškeré potřebné informace o chované fauně,
- c) pro naplnění odborných cílů spolupracuje s vědeckými institucemi v České republice i v zahraničí.

4. Činnost vzdělávací:

- a) vytváří předpoklady pro výchovné, vzdělávací a estetické působení na návštěvníky Zoo,
- b) připravuje a organizuje odborné vzdělávací programy; při této činnosti úzce spolupracuje se školami,
- c) organizuje a řídí vlastní stanici mladých přírodovědců a v rámci její činnosti zabezpečuje další výchovně vzdělávací akce pro mládež,
- d) veřejnosti poskytuje odbornou poradenskou pomoc,
- e) popularizuje výsledky své práce,
- f) v souvislosti se svým předmětem činnosti pořizuje a vydává příslušné materiály,
- g) připravuje a organizuje odborné akce, např.: přednášky, setkání, sympozia, stáže, výstavy atd.,
- h) pořádá soutěže, ankety a jiné akce o ceny,
- i) pořádá veřejné sbírky pro veřejně prospěšné účely související s činností Zoo.

5. Poskytování služeb v souvislosti s péčí o návštěvníky :

- a) v rámci svých zařízení pečuje o uspokojování potřeb návštěvníků v oblasti sebezodělávání i kulturního vyžití, rekreace, občerstvení a hygienického zabezpečení,
- b) zajišťuje prodej občerstvení a restaurační provoz,
- c) zajišťuje distribuci a prodej propagačního, upomínkového a dárkového zboží,
- d) na požádání zajišťuje za úplaty odborné služby, související s činností Zoo.

6. Činnost související s vlastním provozem Zoo:

- a) zabezpečuje stavební a investiční činnosti a provádí údržbu svěřeného majetku,
- b) provádí výměnu, nákup a prodej tuzemské a ostatní světové fauny, včetně jejich derivátů; tuto činnost provádí v tuzemsku i v zahraničí podle zákona č. 16/97 Sb. o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a v souladu s mezinárodními smlouvami, zejména Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin,
- c) provádí maloobchodní prodej pěstebních a chovatelských přebytků v souladu s právními předpisy na ochranu přírody,
- d) pro částečné zabezpečení vlastního provozu provádí zemědělskou činnost,
- e) v součinnosti s požadavky zvl. chráněného území přírodní rezervace Mniší hora provádí komplexní péči o lesní porosty a parkové úpravy ve svém areálu; zajišťuje péči o přírodní památku Mniší hora v rámci "Plánu péče" schváleného odborem životního prostředí Magistrátu města Brna, který je orgánem ochrany přírody,
- f) vyhledává sponzorskou pomoc a zabezpečuje její realizaci, včetně propagace jednotlivých sponzorů,
- g) vyvíjí další aktivity za účelem získávání zdrojů potřebných pro rozvoj organizace.

III.

Zřizovatel

1. Výkon svých práv a povinností zřizovatel realizuje v souladu s obecně závaznými právními předpisy a organizačním řádem zřizovatele, zejména však se zák. čís. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.
2. Pro hospodaření Zoo zřizovatel určuje finanční vztahy v rámci svého rozpočtu v souladu s vyhl. MF ČR č. 389/2000 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, v platném znění, a zák. č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zejména:
 - stanoví závazné ukazatele,
 - stanoví hospodářský výsledek,
 - schvaluje účetní závěrku.

Zřizovatel jmenuje a odvolává statutární orgán Zoo.

IV.

Statutární orgán

Statutárním orgánem Zoo je ředitel. Ředitele jmenuje a odvolává Rada města Brna. Ředitel je jmenován na základě konkurzu nebo výběrového řízení.

Ředitel plní zejména následující úkoly:

- řídí činnost Zoo, zastupuje ji navenek a jedná jejím jménem,
- je odpovědný za majetek Zoo a za dodržování obecně závazných právních předpisů a finančních vztahů stanovených zřizovatelem,
- určuje vnitřní strukturu Zoo k zajištění provozních potřeb s funkčním organizačním zajištěním, v návaznosti na obecně uznávané mezinárodní normy činností zoologických zahrad,
- ředitel je nositelem práv a povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů pro zaměstnavatele,
- ředitel je oprávněn zřizovat odborné komise jako své poradní orgány,
- v době nepřítomnosti ředitele jej zastupuje jím určený zástupce.

V.

Vymezení majetku a hospodaření s majetkem

Movitý a nemovitý majetek, k němuž ke dni platnosti a účinnosti zřizovací listiny má Zoo právo hospodaření, je specifikován v přílohách této zřizovací listiny, jež jsou její nedílnou součástí a jsou označeny takto:

- příloha č. 1 - zahrnuje inventární knihu dlouhodobého hmotného majetku
- příloha č. 2 - zahrnuje inventární knihu drobného dlouhodobého hmotného majetku
- příloha č. 3 - zahrnuje inventární knihu uměleckých děl
- příloha č. 4 zahrnuje inventární knihu drobného dlouhodobého nehmotného majetku

VI.

Vymezení majetkových práv a povinností při hospodaření se svěřeným majetkem

1. Příspěvková organizace řádně hospodáří se svěřeným majetkem v souladu s obecně závaznými právními předpisy.
2. Zoo je oprávněna samostatně rozhodovat o:
 - finančním hospodaření v rámci své činnosti dle čl. II a čl. VI. této zřizovací listiny,
 - nákupu a prodeji zvířat v souladu se schváleným finančním plánem
3. Finanční hospodaření Zoo se řídí zák. č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
4. Příspěvek na činnost Zoo poskytuje město Brno, které rovněž určuje závazné ukazatele jeho užití.
5. K realizaci hlavního účelu využívá Zoo:
 - majetek jí svěřený zřizovatelem,
 - majetek získaný vlastní činností,
 - peněžní prostředky získané z rozpočtu zřizovatele,
 - peněžní prostředky získané vlastní činností,
 - peněžité dary právnických a fyzických osob,
 - peněžité prostředky poskytnuté ze zahraničí.

6. Práva a povinnosti spojená s efektivním a ekonomicky účelným využitím majetku

Zoo je povinna:

- o veškerém majetku zřizovatele, ke kterému má právo hospodaření, vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně prokazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem,
- předkládat na základě vyžádání zřizovatele aktualizované seznamy spravovaného movitého a nemovitého majetku,
- vést účetní evidenci zvířat a na vyžádání ji předkládat zřizovateli.

7. Práva a povinnosti spojená s péčí o ochranu, rozvoj a zvelebení majetku

Zoo je povinna:

- při správě (ochraně, péči, rozvoji a zvelebování) majetku tuto vykonávat v souladu s obecně závaznými právními předpisy, zejména zák.č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu,
- při využívání finančních prostředků pro správu majetku se řídit schváleným rozpočtem a pokyny zřizovatele,
- dodržovat vnitřní předpisy.

8. Pravidla investiční výstavby

Zoo je povinna dodržovat Metodiku investičního procesu města Brna.

9. Práva a povinnosti spojená s pronajímáním svěřeného majetku:

- Příspěvková organizace je oprávněna uzavírat svým jménem pouze krátkodobé dohody o užívání prostor na dobu maximálně 30 dnů s ohledem na ustanovení § 39 odst. 3 zák. č. 128/2000 Sb. Příjmy z krátkodobých dohod o užívání prostor jsou příjmem příspěvkové organizace.
- Smlouvy na pronájmy nebytových prostor přesahující 30 dnů a na dobu neurčitou je oprávněn uzavírat pouze zřizovatel. Příspěvková organizace je povinna zajistit zveřejnění záměru pronájmu zákonem stanoveným způsobem a zajistit projednání návrhu pronájmu v orgánech zřizovatele v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Příjmy z takto uzavřených pronájmů jsou příjmy zřizovatele, který je zohledňuje v dotaci poskytované příspěvkové organizaci. Jiné dispozice s nemovitým majetkem je oprávněn provádět pouze zřizovatel.

VII.

Doplňková činnost Zoo

- prodej pěstebních a chovatelských přebytků v souladu s právními předpisy na ochranu přírody
- specializovaný maloobchod
- reklamní činnost a marketing
- pořádání dětských a rekreačních a rekreačně-vzdělávacích akcí
- zprostředkovatelská činnost
- výroba krmiv a krmných směsí
- vydavatelské a nakladatelské činnosti - vydávání fotografií, pohlednic, plakátů a periodických a neperiodických publikací
- vnitrostátní a mezinárodní nákladní autodoprava do 3,5t

VIII.

Ostatní ustanovení

- Příspěvková organizace se ve své činnosti řídí platnými obecně závaznými právními předpisy, dodržuje stanovené finanční vztahy k rozpočtu zřizovatele, hospodaří dle zák.č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a plní úkoly vyplývající z usnesení Zastupitelstva města Brna a Rady města Brna.
- Zřizovatel provádí kontrolu činnosti příspěvkové organizace .
- Zřizovatelem je k metodickému řízení oprávněn odvětvový odbor OŽP MMB.

IX.

Závěrečná ustanovení

Příspěvková organizace Zoologická zahrada města Brna byla zřízena ke dni 6. 5. 1950 na dobu neurčitou.

Tato zřizovací listina byla schválena Zastupitelstvem města Brna na zasedání Z3/034 konaném dne 22. ledna 2002.

Dnem účinnosti se nahrazuje a ruší tato zřizovací listina:
Zřizovací listina ze dne 10. 12. 1997 ve znění jejího dodatku ze dne 12. 12. 2000,
Statut Zoologické zahrady města Brna ze dne 16. 2. 1992.

V Brně dne: 20 -02- 2002

RNDr. Petr Duchoň
primátor

7.3 Výpis z obchodního rejstříku Zoo města Brna

KRAJSKÝ SOUD V BRNĚ
obchodní rejstřík

V ý p i s

z obchodního rejstříku, vedeného
Krajským soudem v Brně
oddíl Pr, vložka 11

Datum zápisu: 4.dubna 2001

Název: Zoologická zahrada města Brna

Sídlo: Brno, U ZOO 46, okres Brno-město, PSČ 635 00

Identifikační číslo: 001 01 451

Právní forma: Příspěvková organizace

Předmět činnosti:

- činnost chovatelská
- činnost ochranná
- činnost vědecká
- činnost vzdělávací
- poskytování služeb v souvislosti s péčí o návštěvníky

Předmět podnikání:

- hostinská činnost
- obchodní živnost - koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej
- provádění jednoduchých a drobných staveb, jejich změn a odstraňování

Statutární orgán:

ředitel: MVDr. Martin Hovorka, r.č. 540407/2344
Brno, Žižkova 56, okres Brno-město, PSČ 616 00

Způsob jednání statutárního orgánu:
ředitel jedná jménem organizace ve všech věcech.

Ostatní skutečnosti:

- Datum a způsob vzniku:
příspěvková organizace byla zřízena z rozhodnutí odboru školství a kultury Krajského národního výboru v Brně dne 6. 5. 1950.

----- Správnost tohoto výpisu se potvrzuje -----

Krajský soud v Brně

Datum: 14.11.2003

Číslo výpisu: 67310/2003

Vyhotovil: Ludmila Ambrúzová

7.4 Jmenovací dekrety světových asociací

UNIE ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD
UNION OF THE CZECH AND SLOVAK ZOOS

V Jihlavě 24. listopadu 2003

POTVRZENÍ

Potvrzujeme tímto, že Zoologická zahrada města Brna se sídlem - U zoologické zahrady 46, 635 00 Brno, je řádným členem Unie českých a slovenských zoologických zahrad.

Božena Šprynarová
sekretář Unie českých a slovenských zoologických zahrad

Office:
U Trojského zámku 120/3
171 00 PRAHA 7
Czech Republic
Tel: +420 296 112 111
Fax: +420 233 540 287

President office:
Zoopark Chomutov
430 01 CHOMUTOV
Czech Republic
Tel: +420 396 629 917
Fax: +420 396 624 412

A member of

MEMBERSHIP CERTIFICATE

WORLD ASSOCIATION
OF ZOOS AND AQUARIUMS
"United for Conservation"

This is to certify that

Zoologická zahrada Města BRNA

has been awarded

Institutional

Membership of the World Association of Zoos and Aquariums

2000

Date

A. Rumbel

President

[Signature]

Chairman: Membership Committee

"The World Association of Zoos and Aquariums promotes effective stewardship of the natural world by encouraging its members to bring people close to living animals, applying and advancing conservation, science and education, and setting standards of excellence in animal welfare and environmental responsibilities."

EAZA Executive Office

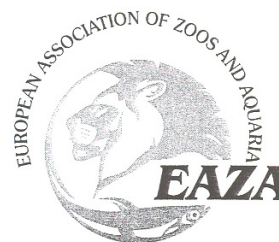
c/o Amsterdam Zoo
PO Box 20164
1000 HD Amsterdam
The Netherlands
e-mail: info@eaza.net
website: www.eaza.net

Membership Services & Accreditation:

Phone: +31 20 520 0753 Fax: +31 20 520 0754

Collection Coordination & Conservation:

Phone: +31 20 520 0750 Fax: +31 20 520 0752

Brno Zoo

Zoologická zahrada města Brna
U Zoologické zahrady 46
635 00 Brno
Czech Republic

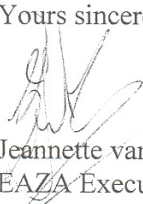
Amsterdam, 1 December 2003

Concerning: Confirmation membership Brno Zoo

Dear Sir/Madam,

The European Association of Zoos and Aquaria (EAZA) hereby confirms that Brno Zoo (Zoologická zahrada města Brna) is a member of EAZA.

Yours sincerely,

Jeannette van Benthem

EAZA Executive Office

Executive Office
c/o Amsterdam Zoo
PO Box 20164
1000 HD Amsterdam
The Netherlands

IZE-membercatalogue

First name	Jana	telefon	Tel: +420 546432315
Last name	Kantorova	Fax	Fax: +420 546210000
Title		E-mail	Email: zoo@zooobrna.cz
Institution	Zoo Brno	Status	Full
add1	U Zoologické zahrady 46	Country	Czech Republic
add3	635 00 Brno	Region	Europe
add4		valid until	31-12-2003
Christian name	Jana	www:	
Sponsor		Note:	Far Marketa Hodkova bank 20.2.03

7.5 Zákon o zoologických zahradách

ZÁKON

ze dne 18. dubna 2003

o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ PODMÍNKY PROVOZOVÁNÍ ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje podmínky pro vydání licence k provozování zoologických zahrad (dále jen "licence"), postup při vydávání licence, kontrolu nad dodržováním povinností plynoucích z tohoto zákona, základní podmínky pro poskytování dotací ze státního rozpočtu a jiných veřejných zdrojů provozovatelům zoologických zahrad a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

§ 2

Základní pojmy

(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) zoologickou zahradou trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí,
- b) posláním zoologických zahrad je v souladu s právem Evropských společenství¹⁾ přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody,
- c) zvířetem domácím živočich, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu,
- d) volně žijícím živočichem jedinec takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje anebo udržovala, v případě druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, v přírodě samovolně; může jít i o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka,
- e) druhem systematický druh a poddruh nebo geograficky oddělená populace,
- f) akváriem zařízení, v němž se chovají ryby a další vodní živočichové, s výjimkou savců a ptáků,
- g) teráriem zařízení, v němž se chovají plazi, obojživelníci a další živočichové, s výjimkou savců a ptáků a vodních živočichů,
- h) provozovatelem právnická nebo fyzická osoba, která zoologickou zahradu provozuje podle tohoto zákona.

(2) Pro účely tohoto zákona se za zoologickou zahradu nepovažují

- a) cirkusy a podobná zařízení zaměřená na předvádění drezúry zvířat,

- b) obchody se zvířaty provozované podle zvláštních právních předpisů,²⁾
- c) akvária a terária, jsou-li součástí zařízení, jehož hlavní činností není vystavování volně žijících živočichů pro veřejnost,
- d) zařízení pro chov a držení živočichů, která slouží ke zvláštním účelům, zejména záchranné stanice, záchranná centra, zařízení pro chov zvěře a farmové chovy,³⁾
- e) zařízení pro chov a držení volně žijících živočichů, které chová méně než 20 druhů volně žijících savců a ptáků, přičemž tyto živočichy vystavuje veřejnosti bezplatně, a to především za účelem výchovy nebo poučení veřejnosti tím, že poskytuje informace o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech.

§ 3

Podmínky provozování zoologických zahrad

- (1) Zoologická zahrada může být provozována pouze na základě licence, kterou vydává Ministerstvo životního prostředí (dále jen “ministerstvo”).
- (2) Názvy “zoologická zahrada” nebo “zoo” může používat pouze provozovatel, který je držitelem platné licence.
- (3) Provozovatel je povinen kopii licence viditelně umístit ve vchodech do zoologické zahrady určených pro veřejnost.

Žádost o licenci

§ 4

- (1) Žádost o licenci (dále jen “žádost”) podává ministerstvu právnická nebo fyzická osoba, která hodlá provozovat zoologickou zahradu (dále jen “žadatel”).
- (2) Žádost musí obsahovat
 - a) obchodní firmu nebo název, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, sídlo a právní formu, dále jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu osob, které jsou členy statutárního orgánu žadatele, je-li žadatelem právnická osoba,
 - b) jméno, příjmení, popřípadě dodatek,⁴⁾ datum narození, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, a místo trvalého pobytu, je-li žadatelem fyzická osoba,
 - c) označení osoby vlastníka a osoby zřizovatele zoologické zahrady, nejsou-li totožné s osobou žadatele, způsobem uvedeným v písmenech a) a b),
 - d) seznam druhů živočichů a předpokládaný počet živočichů řazený podle řádů zoologické systematiky, kteří jsou nebo budou chováni,
 - e) přehled o účasti ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů,
 - f) přehled o zapojení do školení v ochranářských dovednostech,
 - g) informace o účasti na výměně informací týkajících se ochrany druhů,
 - h) informace o účasti na odborně zajištěném znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce),
 - i) informace o účasti na výchově veřejnosti k ochraně přírody, například poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech,
 - j) informace o způsobu vedení průběžných záznamů o kolekci volně žijících živočichů,
 - k) výpis z Rejstříku trestů⁵⁾ osvědčující bezúhonnost žadatele [§ 6 odst. 2 písm. b)], je-li jím fyzická osoba.
- (3) V případě, že náležitosti podle odstavce 2 písm. e) až j) žadatel nemůže doložit, uvede způsob, kterým bude v těchto ustanoveních stanovené požadavky naplňovat.
- (4) Není-li žádost úplná, vyzve ministerstvo žadatele, aby žádost doplnil do 30 dnů ode dne doručení výzvy.

(5) Nedoplní-li žadatel žádost podle odstavce 4 ve stanovené lhůtě, ministerstvo řízení zastaví.

(6) Účastníkem řízení je též obec a kraj, na jejichž území má být zoologická zahrada provozována.

§ 5

(1) Ministerstvo si v řízení o vydání licence vyžádá písemné vyjádření (dále jen “vyjádření”) ke každé žádosti od České inspekce životního prostředí⁶⁾ (dále jen “inspekce”), místně příslušné veterinární správy⁷⁾ a Ústřední komise pro ochranu zvířat.⁸⁾ Lhůta pro doručení vyjádření, které musí obsahovat i odůvodnění, je 30 dnů ode dne doručení vyžádání.

Neobdrží-li ministerstvo vyjádření v této lhůtě, má se za to, že dožádaný orgán nemá k žádosti výhrad. Na vydání vyjádření se nevztahuje správní řád.⁹⁾

(2) Ministerstvo po obdržení vyjádření podle odstavce 1 provede v rámci řízení o vydání licence za účasti Komise pro zoologické zahrady (dále jen “Komise”) (§ 11) šetření na místě, kde má být provozována zoologická zahrada, při němž ověří údaje uvedené v žádosti (§ 4 odst. 2) a posoudí skutečnosti rozhodné pro udělení licence (§ 6 odst. 2).

(3) Ministerstvo oznámí žadateli termín provedení místního šetření a složení Komise nejméně 30 dnů předem.

(4) Komise v rámci místního šetření posuzuje

a) pravdivost údajů uvedených v žádosti,

b) skutečnosti rozhodné pro udělení licence (§ 6 odst. 2), zejména

1. ustájení živočichů z pohledu zdraví a vhodných životních podmínek živočichů včetně krmení, napájení a možnosti pravidelného úklidu a dodržování chovatelských standardů,
2. zajištění pravidelné veterinární péče, případně kontroly zařízení ke karanténování a pitvám živočichů,
3. opatření k zabránění únikům živočichů,
4. zajištění a kvalitu výchovy a vzdělávání návštěvníků,
5. zapojení žadatele do národních a mezinárodních aktivit, a
6. kvalitu a počet odborného personálu vzhledem k počtu chovaných živočichů.

(5) Komise zpracuje po dokončení místního šetření zprávu o výsledku šetření v rozsahu podle odstavce 4. Obsahem zprávy je také vyjádření, zda Komise vydání licence doporučuje nebo nedoporučuje, a odůvodnění tohoto vyjádření. Komise zprávu předá ministerstvu i žadateli do 15 dnů ode dne konání místního šetření. Lhůta pro vydání licence (§ 6 odst. 1) po tuto dobu neběží.

§ 6

(1) Ministerstvo rozhodne o žádosti ve lhůtě 90 dnů ode dne jejího doručení; při rozhodování přihlíží k vyjádřením podle § 5 odst. 1.

(2) Ministerstvo vydá licenci pouze žadateli, který

a) splňuje tyto podmínky:

1. chová živočichy v podmínkách, které směřují k zajištění biologických a ochranných požadavků jednotlivých druhů a požadavků na zajištění zdraví a pohody živočichů zejména tím, že obohatí jednotlivým druhům vyhrazené výběhy pro ně specifickými doplňky a udržuje vysokou úroveň chovu a ustájení živočichů s kvalitním programem veterinární péče a výživy,
2. předchází únikům chovaných živočichů, zejména s ohledem na možné ekologické ohrožení původních druhů a předchází šíření parazitů a původců nálezů z vnějšího prostředí pomocí vhodných technických a protinákazových opatření,

3. vede o své kolekci živočichů průběžné záznamy způsobem přiměřeným sledovanému druhu,
 4. účastní se výzkumu prospěšného pro ochranu druhů nebo školení v ochranářských dovednostech nebo výměny informací ve vztahu k ochraně druhů, chovu ohrožených nebo vzácných druhů živočichů v lidské péči s cílem uchování biologické rozmanitosti mimo jejich přirozená stanoviště (ex situ) nebo v jejich přirozeném prostředí (in situ), nebo se účastní odborně zajištěného znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce),
 5. provádí výchovu veřejnosti k ochraně přírody, zejména poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech,
 6. zajišťuje výkon činností související s péčí o chované živočichy fyzickými osobami odborně způsobilými, a to v počtu odpovídajícím kolekci chovaných živočichů. Za odborně způsobilou se považuje fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru veterinární lékař, biolog-zoolog, zemědělský inženýr-zootechnik, nebo fyzická osoba s jiným vysokoškolským vzděláním, avšak s praxí nejméně 2 roky v oblasti chovu živočichů chovaných v zoologických zahradách, a
- b) je bezúhonný; podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl v době 3 let před podáním žádosti pravomocně odsouzen za trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s činností vykonávanou v zoologické zahradě, pokud se na něj nehledí, jako by odsouzen nebyl, nebo ten, kdo byl v uvedené době uznán vinen z přestupku či jiného správního deliktu podle právních předpisů o ochraně přírody a životního prostředí, veterinárních předpisů nebo předpisů na ochranu zvířat proti týrání.¹⁰⁾ Je-li žadatelem právnická osoba, vztahuje se podmínka bezúhonnosti žadatele na všechny členy statutárního orgánu žadatele.
- (3) Pokud žadatel není schopen ke dni podání žádosti splnit některou z podmínek podle odstavce 2 písm. a) bodů 4 a 5, ale doloží-li, že je schopen tyto podmínky splnit nejpozději do 2 let ode dne podání žádosti, a nesplněním těchto podmínek není ohroženo plnění poslání zoologických zahrad, může mu být vydána licence, avšak nejdéle na dobu 2 let.

§ 7

Licence

- (1) Rozhodnutí o vydání licence obsahuje
- a) jméno a příjmení a místo trvalého pobytu, nebo obchodní firmu nebo název a sídlo provozovatele a údaje o osobě vlastníka a o osobě zřizovatele zoologické zahrady, nejsou-li totožné s osobou provozovatele [§ 4 odst. 2 písm. c)],
 - b) právní formu provozovatele,
 - c) dobu platnosti licence.
- (2) Licence se vydává na dobu neurčitou, nejedná-li se o případ uvedený v § 6 odst. 3.
- (3) Provozovatel je povinen ministerstvu oznámit všechny změny a doplnění týkající se údajů a dokladů stanovených pro podání žádosti (§ 4 odst. 2).
- (4) Provozovatel je povinen každoročně vypracovat a zaslat ministerstvu a současně veřejnosti zpřístupnit výroční zprávu o činnosti zoologické zahrady, a to vždy nejpozději do konce července následujícího kalendářního roku. Povinné náležitosti výroční zprávy o činnosti zoologické zahrady jsou uvedeny v příloze k tomuto zákonu.

Zrušení a zánik licence

§ 8

- (1) Ministerstvo zahájí řízení o zrušení licence, jestliže bylo při kontrole provozovatele

zjištěno porušení podmínek stanovených tímto zákonem (§ 6).

(2) Ministerstvo může předběžným opatřením uzavřít provoz nebo chov živočichů, dotýkají-li se důsledky porušení podmínek stanovených tímto zákonem (§ 6) výlučně tohoto provozu či chovu.

(3) V odůvodněných případech může ministerstvo přerušit řízení o zrušení licence a stanovit rozhodnutím provozovateli lhůtu k odstranění nedostatků, kvůli nimž řízení bylo zahájeno. Lhůta nesmí být delší než 12 měsíců.

(4) Odstraní-li provozovatel nedostatky ve stanovené lhůtě, ministerstvo řízení o zrušení licence zastaví.

(5) O zrušení licence ministerstvo neprodleně informuje inspekci, místně příslušnou veterinární správu a Ústřední komisi pro ochranu zvířat a všechny účastníky řízení o vydání licence.

§ 9

Licence zaniká

a) uplynutím doby platnosti podle § 6 odst. 3,

b) zánikem nebo smrtí provozovatele,

c) ukončením provozování zoologické zahrady; provozovatel je povinen oznámit ministerstvu záměr ukončit provozování zoologické zahrady. Licence v tomto případě zaniká dnem, který provozovatel v oznámení stanoví, popřípadě dnem doručení oznámení ministerstvu.

§ 10

Zrušení nebo zánik licence nezbavuje provozovatele povinnosti zabezpečit řádnou péči chovaným živočichům a nakládání v souladu se zvláštními právními předpisy.¹⁰⁾

§ 11

Ministerstvo

(1) Ministerstvo jako ústřední správní úřad pro oblast provozování zoologických zahrad

a) rozhoduje o vydání, popřípadě zrušení licence podle tohoto zákona,

b) vede evidenci zoologických zahrad,

c) provádí pravidelnou kontrolu zoologických zahrad (§ 13 odst. 1),

d) poskytuje dotace provozovatelům zoologických zahrad,

e) rozhoduje o odvolání proti rozhodnutím inspekce vydaným podle tohoto zákona,

f) spolupracuje s inspekcí, místně příslušnými veterinárními správami a Ústřední komisí pro ochranu zvířat a informuje je o zrušení licencí vydaných podle tohoto zákona,

g) zřizuje Komisi jako svůj poradní orgán a vydává její jednací řád a statut.

(2) Komise vypracovává zprávu z šetření na místě (§ 5 odst. 5), stanovisko při poskytování dotací (§ 14 odst. 2) a účastní se pravidelných kontrol (§ 13 odst. 1).

(3) Členy Komise jmenuje a odvolává ministr životního prostředí na návrh Státní veterinární správy, inspekce, Ústřední komise pro ochranu zvířat a profesních sdružení provozovatelů zoologických zahrad, která jsou členy Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií nebo Světové asociace zoologických zahrad a akvárií.

(4) Členem Komise může být jmenována pouze fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru veterinární lékař, biolog-zoolog, zemědělský inženýr-zootechnik, nebo fyzická osoba s jiným vysokoškolským vzděláním a s praxí v oblasti chovu živočichů chovaných v zoologických zahradách, vykonávanou v posledních 10 letech.

Kontrola

§ 12

- (1) Inspekce kontroluje, jak jsou právníckými nebo fyzickými osobami dodržována ustanovení tohoto zákona.
- (2) Inspekce poskytuje ministerstvu informace o provedených kontrolách a o uložených pokutách nebo jiných obdobných opatřeních podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů.¹¹⁾
- (3) Veterinární správy poskytují ministerstvu informace o uložených pokutách nebo jiných obdobných opatřeních podle zvláštních právních předpisů.¹²⁾
- (4) Inspekce může rozhodnutím uložit provozovateli odstranění nedostatků způsobených nedodržením povinností stanovených v § 3 odst. 3.
- (5) Místně příslušné veterinární správy provádějí v případě uzavření zoologické zahrady pro veřejnost kontrolu, zda je s chovanými živočichy zacházeno v souladu se zvláštními právními předpisy.¹²⁾

§ 13

- (1) Pravidelnou kontrolu zoologické zahrady podle § 11 odst. 1 písm. c) provádí ministerstvo ve spolupráci s inspekcí a Komisí u zoologické zahrady nejméně jednou za 2 roky. Předmětem kontroly je zjišťování, zda jsou plněny podmínky stanovené v § 6.
- (2) Na provádění kontroly podle tohoto zákona se vztahuje zákon o státní kontrole.¹³⁾

§ 14

Podpora provozovatelů

- (1) Provozovateli, který je držitelem platné licence, mohou být ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územních samosprávných celků poskytnuty dotace zejména na
 - a) chov druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů,¹¹⁾
 - b) vedení plemenných knih druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů¹¹⁾ a zpracování informací o jejich chovu do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
 - c) podporu účasti provozovatele na projektech ochrany přírody v České republice,
 - d) podporu spolupráce provozovatele v rámci mezinárodních programů,
 - e) péči o živočichy chráněné a odebrané podle zvláštních právních předpisů,¹¹⁾
 - f) projekty vědy a výzkumu,
 - g) projekty v oblasti výchovné, vzdělávací a kulturní činnosti,
 - h) zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků zoologické zahrady,
 - i) výstavbu nebo rekonstrukci objektu zoologické zahrady,
 - j) vybavení zoologické zahrady zabezpečovacími a protipožárními systémy.
- (2) Při stanovení prioritních oblastí poskytování dotací ministerstvo přihlíží k stanovisku Komise.
- (3) Pravidla poskytování dotací podle odstavce 1, zejména za jakých podmínek, v jaké výši a v jakých lhůtách jsou dotace poskytovány, stanoví prováděcí právní předpis.

§ 15

Uzavření zoologické zahrady pro veřejnost

- (1) Inspekce vydá rozhodnutí o uzavření zoologické zahrady pro veřejnost v případě, že je provozována bez licence.
- (2) Inspekce zahájí řízení o uzavření zoologické zahrady pro veřejnost podle odstavce 1 do 30

dnů ode dne, kdy se skutečnosti uvedené v odstavci 1 dozvěděla.

(3) Podá-li osoba provozující zoologickou zahradu bez licence žádost o vydání licence podle § 4, může inspekce řízení podle odstavce 2 do doby pravomocného rozhodnutí o vydání licence přerušit, nebyla-li uvedené osobě licence zrušena podle tohoto zákona.

(4) Inspekce vhodným nebo v místě obvyklým způsobem informuje veřejnost o rozhodnutí podle odstavce 1.

Přestupky a jiné správní delikty

§ 16

(1) Kdo

a) neoprávněně používá název “zoologická zahrada” nebo “zoo”, nebo

b) provozuje zoologickou zahradu bez licence,

c) neumístí kopii povolení podle § 3 odst. 3,

d) nevypracovává, ministerstvu nezasílá nebo nezveřejňuje výroční zprávu o činnosti podle § 7 odst. 4,

dopustí se přestupku nebo jiného správního deliktu. Přestupkem je porušení povinností fyzickou osobou, nejde-li o porušení povinností při výkonu její podnikatelské činnosti. Jiným správním deliktem je porušení povinností fyzickou osobou při její podnikatelské činnosti nebo právnickou osobou.

(2) Za přestupek nebo jiný správní delikt uvedený v odstavci 1

a) v písmenech a), c) a d) lze uložit pokutu až do výše 500 000 Kč,

b) v písmenu b) lze uložit pokutu až do výše 3 000 000 Kč.

(3) Za přestupek nebo jiný správní delikt uvedený v odstavci 1

a) v písmenech a), c) a d) lze uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč,

b) v písmenu b) lze uložit pokutu až do výše 5 000 000 Kč,

pokud byl spáchán opětovně v době do 1 roku od právní moci rozhodnutí, jímž byla za tento čin uložena pokuta.

§ 17

(1) Pokutu ukládá inspekce. Pokutu za jiný správní delikt lze uložit do 1 roku ode dne, kdy se inspekce dozvěděla o porušení povinnosti, nejdéle však do 3 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.

(2) Při výměře pokuty se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání.

(3) Pokuta je splatná do 15 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byla uložena.

(4) Pokutu vybírá a vymáhá inspekce podle zákona o správě daní a poplatků.¹⁴⁾

(5) Pokuta je příjmem Státního fondu životního prostředí.

(6) Na řízení o přestupcích se vztahuje zvláštní právní předpis.¹⁵⁾

(7) Inspekce vede evidenci osob, které byly pravomocným rozhodnutím uznány odpovědnými z přestupků nebo správních deliktů podle § 16, a archivuje podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁾ spisový materiál týkající se řízení o přestupcích nebo správních deliktech uložených podle § 16 po dobu nejméně 3 let.

§ 18

Zmocňovací ustanovení

Vláda stanoví nařízením pravidla poskytování dotací podle § 14 odst. 3.

§ 19

Společná ustanovení

(1) Na rozhodování podle tohoto zákona se vztahuje správní řád,⁹⁾ nestanoví-li tento zákon jinak.

(2) Provozovatel s platnou licencí je oprávněn darovat a přijímat darem zvířata v rámci mezinárodní spolupráce.

§ 20

Přechodná ustanovení

(1) Právnícká osoba nebo fyzická osoba, která v den nabytí účinnosti tohoto zákona provozuje zoologickou zahradu podle dosavadních právních předpisů¹⁷⁾ a požádá si o vydání licence podle tohoto zákona nejpozději do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se považuje za držitele platné licence vydané podle tohoto zákona, a to do doby nabytí právní moci rozhodnutí v řízení o vydání licence.

(2) Nepožádá-li právnícká osoba nebo fyzická osoba, která provozuje zoologickou zahradu podle dosavadních právních předpisů,¹⁷⁾ ve lhůtě stanovené v odstavci 1 o vydání licence podle tohoto zákona, její oprávnění k provozování zoologických zahrad podle dosavadních právních předpisů¹⁷⁾ uplynutím této lhůty zanikne.

(3) Na zánik oprávnění k provozování zoologických zahrad podle odstavce 2 se vztahuje ustanovení § 10.

(4) Lhůta podle § 6 odst. 1, v níž musí ministerstvo rozhodnout o žádosti o vydání licence podané podle odstavce 1, činí 1 rok ode dne doručení žádosti.

ČÁST DRUHÁ

**Změna zákona o zřízení ministerstev a jiných
ústředních orgánů státní správy České republiky**

§ 21

V § 19 odst. 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 173/1989 Sb., zákona č. 23/1992 Sb., zákona č. 474/1992 Sb., zákona č. 21/1993 Sb., zákona č. 289/1995 Sb. a zákona č. 272/1996 Sb., se ve větě první za slova “pro ochranu přírody a krajiny,” vkládají slova “pro oblast provozování zoologických zahrad,”.

ČÁST TŘETÍ

**Změna zákona o šlechtění, plemenitbě a evidenci
hospodářských zvířat a o změně některých
souvisejících zákonů (plemenářský zákon)**

§ 22

V § 1 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), odstavec 2 zní:

“(2) Tento zákon se nevztahuje na úseku šlechtění a plemenitby vyjmenovaných hospodářských zvířat na výzkumnou a vývojovou činnost a na úseku označování a evidence se nevztahuje na zvířata chovaná v zoologických zahradách.”.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o daních z příjmů

§ 23

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 35/1993 Sb., zákona č. 96/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 196/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 114/1994 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 32/1995 Sb., zákona č. 87/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 248/1995 Sb., zákona č. 316/1996 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 210/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 111/1998 Sb., zákona č. 149/1998 Sb., zákona č. 168/1998 Sb., zákona č. 333/1998 Sb., zákona č. 63/1999 Sb., zákona č. 129/1999 Sb., zákona č. 144/1999 Sb., zákona č. 170/1999 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 3/2000 Sb., zákona č. 17/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 72/2000 Sb., zákona č. 100/2000 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 241/2000 Sb., zákona č. 340/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 117/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 239/2001 Sb., zákona č. 453/2001 Sb., zákona č. 483/2001 Sb., zákona č. 50/2002 Sb., zákona č. 128/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 210/2002 Sb., zákona č. 260/2002 Sb., zákona č. 308/2002 Sb. a zákona č. 575/2002 Sb., se mění takto:

1. V § 4 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena zk) a zl), která včetně poznámky pod čarou č. 4i) znějí:

“zk) příjmy plynoucí ve formě darů poskytnutých pro provoz zoologické zahrady, jejíž provozovatel je držitelem platné licence,⁴ⁱ⁾

zl) příjmy z reklam umožněných prostřednictvím provozování zoologické zahrady, jejíž provozovatel je držitelem platné licence.⁴ⁱ⁾

⁴ⁱ⁾ Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách).”.

2. V § 18 odst. 3 se za slova “příjmy z reklam” vkládají slova “s výjimkou ustanovení § 19 odst. 1 písm. ze)”.

3. V § 19 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena ze) a zf), která znějí:

“ze) příjmy plynoucí ve formě darů poskytnutých pro provoz zoologické zahrady, jejíž provozovatel je držitelem platné licence,⁴ⁱ⁾

zf) příjmy z reklam umožněných prostřednictvím provozování zoologické zahrady, jejíž provozovatel je držitelem platné licence.⁴ⁱ⁾”.

ČÁST PÁTÁ

Změna živnostenského zákona

§ 24

V § 3 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 600/1992 Sb., zákona č. 273/1993 Sb., zákona č. 303/1993 Sb., zákona č. 38/1994

Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 200/1994 Sb., zákona č. 237/1995 Sb., zákona č. 286/1995 Sb., zákona č. 147/1996 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 49/1997 Sb., zákona č. 79/1997 Sb., zákona č. 217/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 157/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 123/2000 Sb., zákona č. 124/2000 Sb., zákona č. 149/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 158/2000 Sb., zákona č. 247/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 362/2000 Sb., zákona č. 409/2000 Sb., zákona č. 458/2000 Sb., zákona č. 100/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 477/2001 Sb. a zákona č. 281/2002 Sb., se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno ag), které včetně poznámky pod čarou č. 23n) zní:

“ag) provozování zoologických zahrad na základě licence vydané Ministerstvem životního prostředí.²³ⁿ⁾

²³ⁿ⁾ Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách).”.

ČÁST ŠESTÁ ÚČINNOST

§ 25

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2003.

Zaorálek v. r.
Špidla v. r.

Poznámky pod čarou:

¹⁾ Směrnice Rady č. 99/22/ES, o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách.

²⁾ Například obchodní zákoník, živnostenský zákon.

³⁾ Například zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ § 9 odst. 1 obchodního zákoníku.

⁵⁾ Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.

⁶⁾ Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění zákona č. 309/2002 Sb.

⁷⁾ § 47 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění zákona č. 309/2002 Sb.

§ 22 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁸⁾ § 21 zákona č. 246/1992 Sb., ve znění zákona č. 162/1993 Sb.

⁹⁾ Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ Například zákon č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 16/1997 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č.

166/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Zákon č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 16/1997 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

¹²⁾ Zákon č. 166/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁾ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁾ Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁾ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Příloha k zákonu č. 162/2003 Sb.

Povinné náležitosti výroční zprávy o činnosti zoologické zahrady

Výroční zpráva o činnosti zoologické zahrady musí obsahovat tyto údaje a informace za období kalendářního roku:

1. Jméno, příjmení a místo trvalého pobytu, nebo obchodní firmu nebo název a sídlo provozovatele, telefon, fax, adresu ve veřejné informační síti (internetová adresa) a adresu elektronické pošty, pokud existují.
2. Údaje o osobě vlastníka a zřizovatele zoologické zahrady podle § 4 odst. 2 písm. a) až c), je-li vlastníkem nebo zřizovatelem jiná osoba než provozovatel.
3. Údaje podle § 4 odst. 2 písm. a) a b) o členech statutárního orgánu provozovatele, je-li jím právnická osoba, popřípadě o vedoucím pracovníku (například ředitel), údaje o zpracovateli výroční zprávy a údaje o osobě odpovědné za styk s veřejností.
4. Základní ekonomické údaje o zoologické zahradě, kterými jsou údaje o příjmech a výdajích, ekonomické soběstačnosti, hodnotě majetku, o poskytnutých dotacích a o počtu návštěvníků.
5. Informace o investicích zaměřených na chov a ustájení živočichů.
6. Základní přehled chovaných živočichů (stav k 1. 1. a 31. 12. kalendářního roku, příchody, odchody, narození v zoo, úhyny) podle taxonomických skupin: savci, ptáci, plazi, obojživelníci, ryby a bezobratlí. Pro savce a ptáky se uvede přehled všech chovaných jedinců podle druhů. Pro ostatní skupiny stačí uvést přehled živočichů zvláště chráněných druhů podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a živočichů chráněných Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES).
7. Informace o činnosti zoologické zahrady se zaměřením na účast ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů, zapojení do školení v ochranářských dovednostech, účast na výměně informací týkajících se ochrany druhů, účast na odborně zajištěném znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce) a účast na výchově veřejnosti k ochraně přírody.

7.6 Chovatelská koncepce ZOO města Brna

Chovatelskou koncepci zpracoval RNDr. Bohumil KRÁL, CSc v lednu 2000.

7.6.1 ÚVOD

Uplynulo již minimálně 30 let od chvíle kdy v zoologických zahradách definitivně minula doba kolekcí, které ve své podstatě vznikaly náhodně a největší snahou bylo vystavovat co největší množství nejvzácnějších a ojedinělých druhů zvířat. Nastala doba zamýšlení se nad expozičními koncepcemi a nad úkoly a posláním zoologických zahrad.

Úkoly a poslání zoologických zahrad

Otázka o úkolech a o poslání zoologických zahrad byla úsilím mezinárodních organizací, zejména Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad (IUDZG, nyní přejmenována na Světovou organizaci zoo – WZO) a Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) vyřešena poměrně rychle a jednoznačně.

Zoologické zahrady mají plnit následující úkoly:

1. poskytnout návštěvníkům odpočinek a relaxaci
2. poskytnout návštěvníkům nenásilné vzdělávání o přírodě a vytvářet kladný vztah k ní
3. zabývat se chovem zvířat, zejména vzácných a ohrožených druhů
4. věnovat se výzkumu zvířat a podílet se na jejich záchraně v přírodě

ad 1. Poskytovat odpočinek a relaxaci návštěvníkům by měla každá i ta sebemenší zoo. Je to ten primární a nejelementárnější úkol. Proto musí zoologická zahrada nabídnout svým návštěvníkům v první řadě příjemné a čisté prostředí. Měla by naplňovat význam slov zahrada či park. V zoo musí být i dostatek míst k posezení a prostorů k odpočinku, mělo by být zajištěno kvalitní občerstvení a dostatečné sociální zařízení. Návštěvníci i odborníci mohou prominout zoologické zahradě technicky zastaralá zařízení, ale nikdy jí neprominou a neomluví nepořádek špínu a neuklizená místa.

ad 2. Nenásilné vzdělávání návštěvníků a podvědomá výchova lásky k přírodě musí začít již takovými „maličkostmi“ jako jsou kvalitní, ale zejména správné jmenovky s názvem a informacemi o vystavovaném zvířeti a končit celkovým, do detailů rozpracovaným projektem, tj. koncepcí ZOO a jejím ztvárněním. Ke „vzdělávání“ by měla sloužit i celá škála různých akcí pro návštěvníky všech věkových kategorií, zejména však dětí. Tyto akce pro návštěvníky mohou být pojaty nejrozličnějšími způsoby, vždy jim však musí být věnována mimořádná pozornost, neboť patří mezi základní atributy činnosti zoologické zahrady.

ad 3. Chov a rozmnožování zvířat byly prakticky vždy hlavním cílem pracovníků zoologických zahrad. Zpočátku to byla zejména snaha o dosažení prvoodchovů vzácných a nejvzácnějších druhů zvířat chovaných třeba pouze v jediném páru. Zavedením do praxe

Úmluvy o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES) došlo k velmi důležitému a rozumnému omezení dovozu zvířat z volné přírody. To postupem času vedlo ke zúžení počtu druhů chovaných v zoologických zahradách a k vyrovnání druhové skladby zvířat v jednotlivých zoo, tj. k chovu stejných druhů zvířat ve většině zoologických zahrad. Nezaměnitelnou roli začal za této situace hrát řízený chov. Proto po celém světě přistoupily regionální asociace zoologických zahrad k vypracování a zavádění záchranných chovných programů, jejichž hlavním úkolem je vést chovy takovým způsobem, aby nedocházelo ke snižování genetické diverzity chovaných druhů. V rámci Evropy je to Evropský záchranný chovný program (EEP), který ke dni 20.6.1999 zahrnuje 153 druhů, z nichž Zoologická zahrada města Brna chová 16. Jednotlivé programy jsou řízeny koordinátorem daného druhu, kterému pomáhají členové pracovní komise, a který je kontrolován vedením EEP při výboru EAZA. Chov zvířat je jedním ze základních poslání každé zoologické zahrady.

ad 4. Úloha výzkumu a vědy se uplatňuje zejména u velkých a bohatých zoo. Výzkumná pracoviště zoologických zahrad by se měla věnovat především studiu otázek spojených s problematikou zachrany a chovu ohrožených druhů zvířat a to jak *in vitro*, to je v umělých podmínkách různých typů chovů, tak i *in vivo*, to je v přírodě, v přirozeném prostředí jejich domoviny. Zoologické zahrady by se měly také stále více zapojovat do výzkumných úkolů a programů spojených nejen s ochranou jednotlivých druhů zvířat, ale zejména s ochranou jednotlivých biotopů a celých ekosystémů. Úloha zoologických zahrad je v obou formách výzkumu a v ochraně volné divoké přírody nezaměnitelná a je vyjádřena v publikaci „Světová strategie ZOO v ochraně přírody“, kterou v roce 1993 vydala Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad.

Expoziční koncepce zoologických zahrad

Vývoj názoru na expoziční koncepce se vyvíjel a vyvíjí daleko pomaleji a v daleko větší míře se zde uplatňovaly osobní názory a koncepce jednotlivých vedoucích pracovníků zoologických zahrad. I tak se však názor na expoziční koncepce vyvíjí a mění v určitém obecně přijímaném směru.

Původně zoologické zahrady založené ještě v minulém století byly více pouhými menažeremi, kde byla zvířata vystavována v nedostatečných výběžích a malých klecích, ve kterých se často ozdobné, romantizující nepraktické stavby snažily vytvářet exotickou – pohádkovou atmosféru. Zvířata byla pouze atrakcí vyvolávající u návštěvníků vzrušení. Cílem bylo vystavování co největšího počtu bizarních a neobvyklých druhů zvířat. Jejich odchovy byly většinou pouze náhodné.

Postupně, zejména pak v období mezi oběma světovými válkami, se zahrady začaly soustřeďovat na cílenější chov vzácných a těžko chovatelných druhů zvířat. Pověst zahrady určovalo množství takovýchto chovaných druhů, úspěchy v jejich rozmnožování, ale zejména množství tzv. prvoodchovů, t.j. prvních odchovů mláďat daného druhu v zajetí. Takové odchovy nebo částečné odchovy byly tehdy dosti časté, neboť se dováželo mnoho zvířat z přírody a mezi nimi bylo i mnoho březích samic. V této době dochází k získání prvního

většího množství komplexnějších znalostí o rozmnožování a odchovu zvířat chovaných v zajetí.

K prudkému rozmachu nárustu znalostí o chovu zvířat v zoologických zahradách pak dochází po 2. světové válce a to zejména od 50. let. Již tehdy se vedoucí osobnosti zoologických zahrad v Evropě i v Americe zamýšlejí nad tím, jak by zoologická zahrada měla vypadat jako celek. Pro prohloubení znalostí o chovu a rozmnožování zvířat je však stále potřeba získávat nové údaje a výsledky. Nezbytně nutné je jejich porovnávání a tím i zevšeobecnování v rámci jednotlivých skupin zvířat. A tak, vyvolána vlastně potřebami zlepšení chovů, vzniká expoziční koncepce vystavování většího počtu druhů jednotlivých systematických skupin. Dochází ke členění zoologické zahrady na základě zoologického systému. Vznikají rozsáhlé stavby akvárií, terárií, pavilony papoušků, šelem, opic, lidoopů a pod. Soustředěním vodních ploch, klecí či výběhů s příbuznými druhy vznikají v jednotlivých částech zahrad „kachňárny“ a „rackárny“ pro vodní ptáky, „bažantnice“ pro kurovité, „kuní“ či jiné stezky s drobnými šelmami, „obory“ s mnoha výběhy jelenovitých a pod. Příbuzná zvířata jsou vystavována vedle sebe a je snaha ukázat návštěvníkovi celou rozsáhlost a rozmanitost každé systematické skupiny zvířat. Pro ušetření místa se s velikostí klecí, voliér ani výběhů neplýtvá a jednotlivé druhy se mnohdy vystavují pouze v párech, maximálně pak v malých skupinách. To však zpětně vede ke zhoršení chovatelských výsledků. Obsáhnout celý zoologický systém, byť takovýmto způsobem, je však nemožné. Kompromisním řešením, či východiskem z nouze, je specializace. Některé zoologické zahrady přestávají chovat kolekce zvířat ukazující průřez celým zoologickým systémem obratlovců a začínají se specializovat na některé skupiny zvířat. Nově pak v tomto období vznikají specializovaná akvária, ptačí parky, opičí zahrady, jelení parky a delfinária. Počet druhů chovaných v zajetí dosahuje v této době nejvyšších hodnot. Většinu druhů chovaných v zoologických zahradách již umíme rozmnožovat.

Návštěvníci však po nějaké době začínají poněkud ztrácet zájem o rozsáhlé kolekce příbuzných druhů. Prostě neoceňují prezentovanou šíři variability jedné skupiny a naopak takové členění expozic se pro ně stává monotóním až poněkud nudným. Nejmarkantněji se to projevuje např. u expozic bažantů, vrubozobých, jelenů a antilop, ale i u některých rozsáhlých expozic terárií s uniformními nádržemi. A tak se v šedesátých letech jedním z východisek zdá být seskupování expozic do celků na základě zoogeografické příslušnosti. Vedle takového seskupování se v některých zoologických zahradách ubírají cestou výstavby velkých smíšených výběhů pro zástupce více druhů a to i z různých systematicky vzdálených skupin. Oba tyto směry se velmi úspěšně rozšiřují a mnohé zahrady mění zásadním způsobem svoje rozčlenění a stávají se zahradami s velkými smíšenými výběhy seskupenými do zoogeografických celků. Tohoto systému prezentování zvířat využívají zejména nejrozličnější v té době nově vznikající „safari“. Cílená chovatelská práce se z expozic přesouvá do chovatelských zázemí.

Koncem sedmdesátých let se objevuje v některých zoologických zahradách nový prvek, a to kombinování expozic živých zvířat s expozicemi muzeálními. Z kulturně osvětového pohledu dosahují takto pojaté zoologické zahrady nejsilnějšího a

nejkomplexnějšího působení na návštěvníka. Přesto to však není cesta, kterou by se mohly a hlavně měly ubírat všechny zoo.

Se vznikem stále nových a nových zařízení, a to ať již klasických zoo nebo určitým směrem specializovaných parků, ale hlavně různých „Safari“, „Říší zvířat“, „Wunderlandů“ či jiných parků, musejí stávající zoologické zahrady stále více bojovat o svého návštěvníka. Proto prakticky všechny zoo ve vyspělém světě hledají svojí tvář, svojí vlastní koncepci, kterou by se odlišovaly od ostatních zoo, která by je charakterizovala a která by jim získávala návštěvníky.

Ne všechny zoo na světě, v Evropě a obzvláště v České republice už svojí koncepci našli. Jednou z českých zoologických zahrad, která ještě svojí vyhraněnou tvář, svojí koncepci nemá, je Zoologická zahrada města Brna.

7.6.2 NOVÁ EXPOZIČNÍ KONCEPCE ZOO BRNO

Současný stav

Až na zcela ojedinělé výjimky velmi špatný technický stav všech staveb v ZOO Brno a i malé množství pavilonů, které by alespoň částečně splňovaly nejnáročnější kritéria současných zoostaveb podobného typu ve světě, ale zejména obrovské, expozicemi ještě neobsazené území zoo, umožňují přistupovat k řešení expoziční koncepce Zoologické zahrady města Brna, volně, bez velkého omezení již vybudovanými stavbami.

Hledáme-li pro Zoologickou zahradu města Brna novou koncepci, její novou tvář, musíme si hned v úvodu jednoznačně uvědomit jednu její obrovskou výhodu, která by řešení areálu zoo měla jednoznačně ovlivnit. Je to lesoparkový charakter prakticky celého areálu zoo. Ten musí být zachován, udržován a využíván pro celou další expoziční činnost.

Lesoparkový charakter spolu se svažitém terénem jsou dominantními charakteristikami ZOO Brno. Zatím co lesoparkový charakter je jednoznačně velkým kladem, velkou výhodou, pak svažitý, v některých částech zoo až příkrý, srázovitý terén je komplikací ztěžující volbu i budování expozic. Při cíleném a citlivém posuzování a řešení celého areálu zoo, zohledňujícím vedle samotných expozic i komunikace, se však i tato nevýhoda může stát značným kladem, posouvajícím estetické působení a vnímání většiny expozic před podobné expozice zoologických zahrad umístěných v rovině.

Rozsáhlá volná území jsou předností ZOO Brno, která ji při správném řešení nových expozic v současnosti, může v budoucnosti uchránit od jakýchkoliv problémů plynoucích z rodících se norem Evropské unie pro chov divokých zvířat v zoologických zahradách.

Řešení

Při rozhodování o expoziční koncepci brněnské zoologické zahrady sehrála svoji roli i historická pověst města Brna a stávající kulturně vědecké instituce působící na území města Brna. Jedním z historických momentů, který výrazně ovlivnil známost města Brna ve světě bylo působení objevitele základních zákonů genetiky, opata G. Mendela ve Starobrněnském augustiniánském klášteře. Na tuto historickou skutečnost navazují ve své činnosti i mnohé

současné instituce a ústavy, zejména pak pracoviště Moravského zemského muzea „Mendelianum“ a „Antrophos“. Je zde třeba připomenout i přírodovědecká pracoviště Masarykovy univerzity, Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity, Veterinární a farmaceutické univerzity a specializované ústavy Akademie věd ČR jako např. Ústav systematické a ekologické biologie, Ústav živočišné fyziologie a genetiky a Archeologický ústav.

V souvislosti s uvedenými fakty je patrné, že pro ZOO Brno jako vhodná expoziční koncepce je koncepce vycházející z evolučního, vývojového hlediska. Pochopitelně v mnoha zoologických zahradách světa je zmiňováno vývojové hledisko a to zejména v souvislosti s historickým vývojem země a obecně s vývojem života na zemi. V mnoha zoo jsou prezentovány vývojové stromy jednotlivých živočišných skupin či celé živočišné říše. Tyto evoluční přístupy jsou nejvýrazněji uplatňovány v zoologických zahradách majících muzeální část. Pokud je nám známo neexistuje zoologická zahrada kde by všechna zvířata byla vystavována na základě nějakého vývojového momentu či kriteria.

Již v úvodu bylo řečeno, že na světě neexistuje dostatečně velká a zejména bohatá zoologická zahrada, která by mohla prezentovat živočišnou říši v celé její rozmanitosti. Stejně tak na světě neexistuje zoo, která by mohla pro jeho obří rozsah ukázat celý komplexní vývoj živočichů ve všech jeho detailech a souvislostech.

Přesto se domníváme, že evoluční hledisko je velmi vhodným kriteriem pro vytvoření expoziční koncepce Zoologické zahrady města Brna. Tato nová koncepce vůbec nechce ukazovat jednotlivé druhy či skupiny druhů ve všech vývojových souvislostech, nýbrž chce prezentovat druhy nebo skupiny druhů z pohledu určitých většinou velmi jednoduchých vývojových momentů. Tyto momenty musí být co nejrozmantější, aby byly pro návštěvníky zoo zajímavé a přitažlivé. My tyto momenty nazýváme „Zastavení evoluce“.

Tato „zastavení“ budou v ZOO Brno prezentována ukázkami zvířat na třech úrovních:

Komplexní expozice faun z relativně malých geografických území, která sehrála určitou, zajímavou roli při formování současných faun daných oblastí:

Názvy komplexních expozic:

- a) BERINGIA
- b) KARIBIK
- c) WALLACEIA
- d) KALAHARI

Expozice jednotlivých druhů či skupin druhů, případně průřezy faunami z území ukazujících úlohu izolace či adaptace pro vznik samostatných forem a druhů:

Pojetí jednotlivých expozic:

- jednotlivé druhy z malých ostrovů
- Madagaskar
- Austrálie
- Himaláje – ostrovy na vrcholcích hor

Ukázky zástupců v rámci jedné systematické skupiny:

Systematické skupiny:

čeleď Equidae - koňovití
 čeleď Camelidae - velbloudovití
 nadčeleď Hominoidea - (lipoopi)

Vedle těchto nově pojatých expozic budou vybudovány pro návštěvníky ještě doplňkové expozice:

Moravská řeka
 kontaktní zoo pro děti s ponydromem
 skanzenová expozice domácích zvířat
 sokolnická louka
 Tarzanova dráha
 Zoo scéna

7.6.3 POPIS JEDNOTLIVÝCH EXPOZIC

7.6.3.1 BERINGIA

Tato komplexní expozice představuje rozsáhlý soubor výběhů, klecí a voliér se severskou zvířenou z oblasti Beringovy úžiny. Prezentovaná oblast zahrnuje Aljašku, Aleutské ostrovy, Čukotku, Kamčatku, Komondorské ostrovy a ostrovy z přilehajícího Aljašského zálivu a Ochotského, Beringova, Čukotského, Východosibiřského a Beaufortova moře. Je to oblast vysokého severu, oblast tundry, pobřežních skal, horských systémů s mnoha činnými sopkami a severního okraje tajgy na asijském i americkém kontinentu. Oblast v zimě s vysloveně arktickým počasím a se zamrzající mořskou hladinou. Tato oblast však sehrála zásadní roli při utváření faun jak Ameriky tak i Asie. Suchozemský most spojující oba kontinenty a umožňující mezi nimi migrace živočichů i rostlin existoval v pleistocénu minimálně třikrát. Poslední takovýto most zanikl před 10 000 léty. V období před 35 až 15 tisíci léty засídlil přes tento most americký kontinent i člověk.

Expozice ukazuje živočichy žijící na obou stranách Beringovy úžiny, jejichž rozšíření je v nějakém vztahu k existenci suchozemského mostu, a kteří jsou typickými představiteli faun nejvyššího severu Ameriky a Asie.

Celý komplex „**BERINGIA**“ budou tvořit samostatné expozice:

1) Medvěd kamčatský	(Ursus arctos beringianus)	1,1
nebo medvěd kodiak	(Ursus arctos middendorfi)	1,1
2) Rosomák sibiřský	(Gulo gulo)	1,1
3) Sovice sněžní	(Nyctea scandiaca)	1,1
Liška polární	(Alopex lagopus)	1,1
4) Bělokur tundrový	(Lagopus lagopus)	1,1
Zajíc běláček	(Lepus timidus)	2,2

nebo zajíc polární	(Lepus arcticus)	2,2
5) Pěvci tundry:		
Drozd rezavý	(Turdus naumanni)	1,1
Mlynařík dlouhoocasý	(Aegithalos caudata)	2,2
Brkoslav severní	(Bombycilla garrula)	2,2
Čečetka zimní	(Carduelis flammea)	2,2
Čečetka bělavá	(Carduelis hornemanni)	2,2
Hýl křivčí	(Pinicola enucleator)	2,2
Křivka bělokřídla	(Loxia leucoptera)	2,2
Jikavec severní	(Fringilla montifringilla)	2,2
Strnad severní	(Calcarius lepponicus)	2,2
Sněhule severní	(Plectrophenax nivalis)	2,2
6) Mrož lední	(Odobenus rosmarus)	1,2
Lachtan medvědí	(Callorhinus ursinus)	1,3
7) Káně rousná	(Buteo lagopus)	1,1
Liška stříbrná	(Vulpes vulpes)	1,1
8) Puštík vousatý	(Strix nebulosa)	1,1
nebo puštík	(Strix varia)	1,1
Ořešník sibiřský	(Nucifraga c. macrorhynchos)	1,1
9) Rys sibiřský	(Lynx lynx wrangelli)	1,1
Husy tundry:		
Husa sněžní bílá i modrá	(Anser cerulescens)	2,2
Husa bělokrká	(Anser canagicus)	1,1
Berneška tmavá	(Branta bernicla)	2,2
Berneška bělolící	(Branta leucopsis)	2,2
Labuť zakrslá	(Cygnus columbianus)	1,1
nebo labuť malá	(Cygnus bewickii)	1,1
11) Jeřáb japonský	(Grus japonicus)	1,1
nebo jeřáb bílý	(Grus leucogeranus)	1,1
nebo jeřáb bělokrký	(Grus vipio)	1,1
12) Jeřáb kanadský	(Grus canadensis)	1,1
13) Kachny Beringova moře:		
Hohol bělavý	(Bucephala albeola)	1,1
Hohol severní	(Bucephala clangula)	2,2
Hoholka lední	(Clangula hyemalis)	1,1
Kačka strakatá	(Histrionicus histrionicus)	1,1
Morčák bílý	(Mergus albeollus)	2,2
Morčák chocholatý	(Mergus cucullatus)	1,1
14) Rackové vysokého severu:		
Racek tříprstý	(Rissa tridactyla)	5 ks
Racek Sabinův	(Xema sabini)	5 ks

Racek sněžní	(Pagophila eburnea)	5 ks
Racek růžový	(Rhodostethia rosea)	5 ks
15) Tuleň obecný pacifický	(Phoca vitulina larga)	5 ks
nebo tuleň pruhovaný	(Histriophoca fasciata)	5 ks
Racek stříbřitý	(Larus argentatus)	2 ks
Racek bouřní	(Larus canus)	2 ks
Racek šedý	(Larus hyperboreus)	2 ks
16) Ptáci mořského pobřeží:		
Ustříčník velký	(Haematopus ostralegus)	3,3
Kulík hnědokřídlý	(Pluvialis dominica)	2,2
Kulík písečný	(Charadrius hiaticula)	2,2
Jespák bojovný	(Philomachus pugnax)	5,5
Jespák rezavý	(Calidris canutus)	2,2
Kamenáček pestrý	(Arenaria interpres)	2,2
Koliha severní	(Numenius borealis)	1,1
nebo jiný druh kolih		1,1
17) Medvěd lední	(Thalarctos maritimus)	1,2
18) Orel kamčatský	(Haliaeetus pelagicus)	1,1
19) Orel mořský	(Haliaeetus albicilla)	1,1
20) Dřemlík tundrový	(Falco columbarius)	1,1
21) Kuna rybářská	(Martes pennanti)	1,1
22) Wapiti západní	(Cervus elaphus roosevelti)	1,4
23) Orel bělohlavý	(Haliaeetus leucocephalus)	1,1
24) Vlk kanadský	(Canis lupus occidentalis)	1,3
25) Vydra kanadská	(Lutra canadensis)	1,1
26) Los aljašský	(Alces alces gigas)	1,2
27) Sob kamčatský	(Rangifer tarandus phylarchus)	1,4
28) Pižmoň severní	(Ovibos moschatus)	1,2
29) Jelen sibiřský	(Cervus elaphus sibiricus)	1,3
30) Kamzík běláček	(Oreamnos americanus)	1,2
31) Ovce sněžná	(Ovis nivicola)	1,3

Tato komplexní expozice zaujímá prostor ve spodní části zahrady nalevo od centrální cesty. Začíná v prostoru nynějších syrských medvědů a zahrnuje současné rajony Šelmičky, Šelmy a Parohatá.

Vstup do celé expozice je stylovou bránou (imitace velrybí čelisti) v prostoru dnešního stánku občerstvení „U medvídků“. I když nebude průchod celou komplexní expozicí výhradně jednosměrný, je pro návštěvníky doporučen a vyznačen hlavní směr prohlídky. Při jeho dodržení uvidí návštěvníci po dokončení celé prohlídkové trasy této komplexní expozice s výjimkou dvou druhů dravců všechny vystavované druhy bez toho, že by se museli vracet.

Dvě uvedené expozice (19 a 20) jsou umístěny na zkratce v zadní části areálu. V průběhu prohlídky bude možné areál „Beringia“ na dvou místech opustit východem na centrální cestu.

7.6.3.2 KARIBIK

Jelikož se jedná o komplexní expozici fauny z tropické oblasti, bude podstatná část zvířat umístěna v pavilonech nebo k výběhům přilehajícím teplých ubikacích, z nichž některé budou přístupné i návštěvníkům. Expozice bude představovat faunu karibské oblasti v širším pojetí, tj. faunu Střední Ameriky, severního pobřeží Jižní Ameriky, Sonorské pouště, Floridy, Bahamských ostrovů, Velkých a Malých Antil, Karibského moře, Mexického zálivu a rovněž některé druhy Jižní Ameriky. Vytvoření Panamské šíje, která v pliocénu před 2,5 miliony let spojila pevniny Severní a Jižní Ameriky umožnilo a vyvolalo jedny z největších migrací a výměn faun v historii Země. Mladší „modernější“ formy pronikající ze severu na jižní polokouli byly úspěšnější než formy „starobylější“ pronikající z jihu na severoamerický kontinent. V těchto migracích měly zcela zvláštní postavení antilské ostrovy. Mnohé druhy nynější fauny této oblasti byly svědkem těchto migrací a jejich současné rozšíření je jejich výsledkem.

Komplexní expozice představuje jak druhy živočichů, které byly typickými účastníky těchto migrací, tak i druhy na jihoamerickém kontinentě původní. Prezentována bude také velmi bohatá mozaiková pestrost forem z antilských ostrovů a to zejména u plazů.

Celý komplex „KARIBIK“ tvoří tyto samostatné expozice:

1) Puma americká	(<i>Felis concolor</i>)	1,1
2) Jaguár	(<i>Panthera onca</i>)	1,1
3) Nosál červený	(<i>Nasua nasua</i>)	7 ks
nebo nosál bělohubý	(<i>Nasua narica</i>)	7 ks
4) Pes pralesní	(<i>Speothos venaticus</i>)	1,1
5) Llano :		
Tapír jihoamerický	(<i>Tapirus terrestris</i>)	1,1
nebo tapír horský	(<i>Tapirus rouleni</i>)	1,1
Mravenečník velký	(<i>Myrmecophaga jubata</i>)	1,1
Kapybara	(<i>Hydrochoerus hydrochaeris</i>)	1,2
Čája bělolící	(<i>Chauna chavaria</i>)	1,1
6) Pampa I.:		
Vlk hřivnatý	(<i>Chrysocyon brachyurus</i>)	1,1
7) Pampa II.:		
Nandu Darwinův	(<i>Pterocnemia pennata</i>)	1,3
nebo nandu pampový	(<i>Rhea americana</i>)	1,3
Mara patagonská	(<i>Dolichotis patagona</i>)	2,2
Husice andská	(<i>Chloephaga melanoptera</i>)	1,1
8) Pampa III.:		
Sova králičí	(<i>Speotyto cunicularia</i>)	1,1
9) Bahía:		

Plameňák kubánský	(<i>Phoenicopterus ruber ruber</i>)	40 ks
Čáp jabiru	(<i>Jabiru mycteria</i>)	1,1
Nesyt americký	(<i>Mycteria americana</i>)	2,2
Ibis rudý	(<i>Eudocimus ruber</i>)	20 ks
Ibis bílý	(<i>Eudocimus albus</i>)	10 ks
Kolpík růžový	(<i>Platalea ajaja</i>)	3,3
Volavka bělostná	(<i>Egretta thula</i>)	2,2
Volavka modrá	(<i>Hydranassa coerulea</i>)	2,2
Volavčík člunozobý	(<i>Cochlearius cochlearius</i>)	2,2
Kvakoš noční	(<i>Nycticorax nycticorax</i>)	12 ks
Husička vdovka	(<i>Dendrocygna viduata</i>)	10 ks
Husička podzimní	(<i>Dendrocygna autumnalis</i>)	10 ks
Kachnice jamajská	(<i>Oxyura jamaicensis</i>)	2,2
Kachnička karolínská	(<i>Aix sponsa</i>)	4,4
Trubač agami	(<i>Psophia crepitans</i>)	1,1
Hoko černý	(<i>Crax panamensis</i>)	1,1
Hoko hřebenatý	(<i>Oreophasis derbianus</i>)	1,1
Guan modrý	(<i>Aburria pipile grayi</i>)	1,1
Křepel kalifornský	(<i>Lophortyx californica</i>)	2,2
Křepel Gembelův	(<i>Lophortyx gembelii</i>)	2,2
Želva nádherná	(<i>Trachemys scripta elegans</i>)	40 ks
10) Tropické království I.:		
Pásovec devítipásý	(<i>Dicotyles tojacu</i>)	1,1
Čipmank	(<i>Eutamias sp.</i>)	1,2
Teju krokodýlovitý	(<i>Dracaena guianensis</i>)	1,2
Korovec jedovatý	(<i>Heloderma suspectum</i>)	1,1
Kajman brýlový	(<i>Caiman crocodilus yacare</i>)	1,2
Leguán čekvala	(<i>Sauromalus obesus</i>)	2,2
Leguánek malachitový	(<i>Sceloporus malachiticus</i>)	2,2
Anolis skalní	(<i>Anolis bartschi</i>)	2,4
Leguánek leopardí	(<i>Crotaphytus wislizenii</i>)	1,1
Bazilišek zelený	(<i>Basiliscus plumifrons</i>)	1,1
Bazilišek americký	(<i>Basiliscus basiliscus</i>)	1,1
Korálovkla mexická	(<i>Lampropeltis mexicana</i>)	1,1
Anolis vousatý	(<i>Chamaeleolis barbatus</i>)	1,1
Bičovka americká	(<i>Oxybelis acuminatus</i>)	1,1
Anakonda velká	(<i>Eunectes murinus</i>)	1,2
Hroznýšovec kubánský	(<i>Epicrates angulifer</i>)	1,2
Psohlavec zelený	(<i>Corallus caninus</i>)	1,2
Leguán zelený	(<i>Iguana iguana</i>)	1,3
Klapavka americká	(<i>Kinosternon subrubrum</i>)	2,2
Leguán kubánský	(<i>Cyclura nubila</i>)	1,3

Leguánek měnivý	(<i>Leiocephalus carinatus</i>)	1,3
Anolis rytířský	(<i>Anolis equestris</i>)	1,1
Kosman zakrslý	(<i>Cebuella pygmea</i>)	1,1
Tamarín žlutoruký	(<i>Saguinus midas</i>)	1,1
Anolis barakojský	(<i>Anolis baracoae</i>)	1,1
Hroznýš královský	(<i>Boa constrictor</i>)	1,2
Piraňa dravá	(<i>Sarrasalmus nattereri</i>)	60 ks
Piraňa	(<i>Colossoma nigripinnis</i>)	7 ks
Anolis kubánský	(<i>Anolis porcatus</i>)	1,2
Anolis nádherný	(<i>Anolis allisoni</i>)	1,2
Anolis jeskyní	(<i>Anolis lucius</i>)	1,2
Leguánek pestrý	(<i>Uta stansburiana</i>)	1,2
Ropušník trnohlavý	(<i>Phrynosoma cornutum</i>)	1,1
Gekončík liščí	(<i>Coleonyx variegatus</i>)	2,2
Žabky	(<i>Dendrobates sp.</i>)	3,3
11) Tropické království II.:		
Žraloci	1 - 2 druhy	4 ks
Korálové ryby	7 - 10 druhů	70 ks
12) Tropické království III.:		
Kapustňák americký	(<i>Trichechus manatus</i>)	3 ks
Lenochod dvouprstý	(<i>Choleopus didactylus</i>)	1,2
Mravenečník stromový	(<i>Tamandua tetradactyla</i>)	1,1
Aguti zlatý	(<i>Dasyprocta aguti</i>)	1,1
Tamarin sedlový	(<i>Saguinus fuscicollis</i>)	1,1
Volavka zelenavá	(<i>Butorides virescens</i>)	1,1
Tukan žlutohrdlý	(<i>Ramphastos sulphuratus</i>)	1,1
Ledňák amazonský	(<i>Chloroceryle amazona</i>)	1,1
Osnák americký	(<i>Jacana spinosa</i>)	1,1
Slunátec nádherný	(<i>Eurypyga helios</i>)	1,1
Kolibřík rudohrdlý	(<i>Archilochus colubris</i>)	1,1
Kolibřík jukatánský	(<i>Amazilia yucatanensis</i>)	1,1
Kardinál červený	(<i>Richmondia cardinalis</i>)	1,1
Papežík mnohobarvý	(<i>Passerina ciris</i>)	3,3
Tangara sedmibarevná	(<i>Tangara paradisea</i>)	3,3
Tangara rudá	(<i>Rhamhocelus passerinii</i>)	2,2
Aligátor severoamerický	(<i>Alligator mississippiensis</i>)	1,2
Kajmanka dravá	(<i>Chelydra serpentina</i>)	1,1
Želva diamantová	(<i>Malaclemys terrapin</i>)	3,3
Tereka velká	(<i>Podocnemys expansa</i>)	2,2
Leguán zelený	(<i>Iguana iguana</i>)	2 ks
Anolis	různé druhy	přebytky
Ryby	různé druhy	přebytky

Kostlín floridský	(Lepisosteus platyrhincus)	5 ks
13) Psoun Merriamův	(Cynomys mexicanus)	10 ks
nebo psoun prériový	(Cynomys ludovicianus)	10 ks
14) Ocelot stromový	(Felis tigrina)	1,1
nebo ocelot velký	(Felis pardalis)	1,1
15) Kočka jaguarundi	(Felis yagouarundi)	1,1
16) Kotul veverkovitý	(Saimiri sciureus)	15 ks
17) Harpyje	(Harpia harpyja)	1,1
18) Vřešťan hnědý	(Aeonatta semiculus)	1,3
nebo chápan černý	(Ateles belzebub)	1,3
19) Pekari páskovaný	(Dicotyles tajacu)	1,3
20) Hutia stromová	(Capromys pilorides)	1,3
21) Skunk pruhovaný	(Mephitis mephitis)	1,1
22) Kondor krocánovitý	(Cathartes aura)	1,1
Anhinga americká	(Anhinga anhinga)	1,1
23) Malpa kapucínská	(Cebus capucinus)	1,5
24) Karančo severní	(Polyborus cheriway)	1,1
25) Krocán ocelový	(Agriocharis ocellata)	1,3
nebo krocán divoký	(Meleagris gallapavo)	1,3

Vstup do komplexní expozice je možný dvěma vchody vzdálenými od sebe asi 60 metrů. Přesto dle skladby komplexní expozice je možné za začátek hlavního směru obchůzky považovat výběhy pum amerických a nosálů červených. Vstup je zvýrazněn Mayskou bránou. Vytvořená prohlídková trasa vede návštěvníka kolem všech expozic bez toho, že by se musel vracet. Cestu si může zkrátit pouze u občerstvení „Hacienda“, které je uzlovým bodem v centru této komplexní expozice. Zde v prostorách „Haciendy“ je také osvětářsky zpracována tematika, tvořící námět komplexní expozice „Karibik“.

7.6.3.3 WALLACEIA

Souostroví jihovýchodní Asie a speciálně Indonésie dělí pomyslná tzv. Wallaceova linie. Toto jméno nese po svém autorovi A.R. Wallaceovi a odděluje od sebe, ve zcela souvislé řadě indonéských ostrovů, dvě zoogeografické oblasti, dvě skupiny ostrovů jejichž fauny prodělaly zcela odlišný, oddělený vývoj. Ostrovy na západ od této linie t.j. Sumatra, Java, Bali, Borneo a souostroví Filipíny, patří do orientální zoogeografické oblasti a druhy, které se zde vyskytují jsou shodné nebo blízce příbuzné s druhy z jihu a jihovýchodu pevniny asijského kontinentu. Oproti tomu ostrovy a souostroví na východ od této linie, t.j. Lombok, Sulavesi, Malé Sundry a Moluky, patří k australské zoogeografické oblasti a převážná většina druhů na nich žijících se sem rozšířila přes Novou Guineu z Austrálie. Ta až do pozdního miocénu (před 10 miliony let) žila, pro svojí velkou vzdálenost, pro pozemní tvory zcela izolována od ostatního světa. Praformy plazů, ptáků i savců, které Austrálie (a také Nová Guinea) zdědila, podobně jako Jižní Amerika, Afrika, Madagaskar a Indie, z původní

Gondwany, se i v plné izolaci vyvíjely ve zcela svébytnou faunu, která teprve v pliocénu začíná přicházet do kontaktu s ostatním světem a po ostrovech pronikat i na západ.

Právě představitelé obou těchto vývojově odlišných větví z oblasti jejich styku, s poukázáním na jejich původ, ukazuje návštěvníkům tato komplexní expozice.

Expoziční komplex „Wallacea“ tvoří jednak samostatné výběhy, ale jeho centrum je v trojdílném centrálním pavilonu:

1) Makak jávský	(<i>Macaca fascicularis</i>)	30 ks
2) Tapír indický	(<i>Tapirus indicus</i>)	1,1
Sambar ostrovní	(<i>Rusa timorensis</i>)	1,4
3) Medvěd malajský	(<i>Helarctos malayanus</i>)	1,1
4) Banteng jávský	(<i>Bos javanicus</i>)	1,3
5) Anoa nížinný	(<i>Bubalus depressicornis</i>)	1,2
6) Babirusa bornejská	(<i>Babirusa babirusa</i>)	1,1
7) Dvojzoborožec indický	(<i>Dichoceros bicornis</i>)	1,1
nebo jiný velký druh zoborožce		1,1
8) Bažant palavánský	(<i>Polyplectron emphanum</i>)	1,2
9) Argus okatý	(<i>Argusianus argus</i>)	1,1
10) Korunáč modrý	(<i>Goura cristata</i>)	1,1
11) Binturong	(<i>Arctictis binturong</i>)	1,1
12) Gibon tmavoruký	(<i>Hylobates agilis</i>)	1,1
nebo jiný ostrovní druh gibona		1,1
13) Hulman sundský	(<i>Presbytis aygula</i>)	1,4
nebo jiný druh rodu Presbytis		1,4
14) Paviánek chocholatý	(<i>Cyanopithecus nigra nigra</i>)	1,4
15) Zoborožec nosorožčí	(<i>Buceros rhinoceros</i>)	1,1
nebo jiný druh velkého zoborožce		1,1
16) Java:		
Tana obecná	(<i>Tupaia glis</i>)	1,1
Outloň váhavý	(<i>Nycticebus couang</i>)	1,1
Ratufa malajská	(<i>Ratufa affinis</i>)	1,1
Poletuška šedá	(<i>Hylopetes lepidus</i>)	1,1
nebo jiný druh poletušky		1,1
Kočka bornejská	(<i>Felis badia</i>)	1,1
Kančil zakrslý	(<i>Tragulus javanicus</i>)	1,1
Munžak bornejský	(<i>Muntiacus atherodes</i>)	1,1
Kur jávský	(<i>Gallus varius</i>)	1,3
Bažant ohnivý	(<i>Lophura ignita</i>)	1,1
nebo bažant běloocasý	(<i>Lophophanes bulweri</i>)	1,1
Křepel korunkatý	(<i>Rollulus roulroul</i>)	2,2
Holub kovový	(<i>Ducula aenea</i>)	1,1
nebo jiný ostrovní druh holuba		1,1
Vousák rudohlavý	(<i>Xantholaema haematocephalum</i>)	2,2

Loboš javanský	(Eurylaimus javanicus)	1,1
Loboš smaragdový	(Calyptomena viridis)	1,1
Pita devítibarevná	(Pitta brachyura)	2,2
Majna Rothschildova	(Leucopsar rothschildi)	1,1
Sojkovec chocholatý	(Garrulus leucolophus)	1,1
nebo jiný ostrovní druh sojkovce		1,1
Rýžovník šedý	(Padda oryzivora)	5,5
Želva malajská	(Batagur boska)	2,2
Gekon obrovský	(Gekko gecko)	3,3
Agama vodní	(Physignathus cocincinus)	1,2
Lepoještěr bornejský	(Calotes cristatellus)	1,2
nebo lepoještěr pestrý	(Calotes versicolor)	1,2
Krajta pestrá	(Python curtus)	1,1
Bičovka stromová	(Ahaetulla prasina)	1,1
17) Timor:		
Kaloň malajský	(Pteropus vampyrus)	5,5
nebo jiný ostrovní druh kaloně		5,5
Holub nikobarský	(Caloenas nicobarica)	1,1
Drozd šáma	(Copsychus malabarica)	1,1
Amandina tygrovaná	(Amandava amandava)	10,10
nebo jiný druh amandin		10,10
Pisila čáponohá	(Himantopus himantopus)	5,5
Ostnák bažantí	(Hydrophasianus chirurgus)	1,1
Krokodýl mořský	(Crocodylus porosus)	1,2
Kareta pravá	(Eretmochelys imbricata)	3 ks
nebo jiný druh mořské želvy		3 ks
Varan timorský	(Varanus timorensis)	1,1
nebo varan pacifický	(Varanus indicus)	1,1
Krajta sundská	(Python timorensis)	1,2
nebo krajta ametystová	(Liasis amethystinus)	1,2
18) Jaya:		
Kuskus skvrnitý	(Spilocuscus maculatus)	1,1
nebo jiný druh kuskuse		1,1
Holub bažantí	(Otodiphaps nobilis)	2,2
Kakadu molucký	(Cacatua molucensis)	2,2
Kakadu palmový	(Cacatua aterrimus)	2,2
Kakadu žlutočečelatý	(Cacatua galerita)	2,2
Lori mnohobarvý horský	(Trichoglossus h. moluccanus)	20 ks
Rajka	dva druhy	4,4
Karetka novoguinejská	(Carettochelys insculpta)	2 ks
Varan smaragdový	(Varanus prasinus)	1,1
Agama molucká	(Hydrosaurus amboiensis)	1,2

Krajta zelená	(Chondropython viridis)	1,2
Užovka zelená	(Gonyosoma oxycephala)	1,2
Rosnice novoguinejská	(Litoria infrafronata)	10 ks
19) Tabon lesní	(Alectura lathamii)	1,1
nebo jiný druh tabona		1,1
20) Páv zelený	(Pavo muticus)	1,3
nebo maleo celebeský	(Macrocephalon maleo)	1,1
21) Kazuár přilbový	(Casuarius casuarius)	1,1
nebo kazuár Benettův	(Casuarius benetti)	1,1
22) Klokán novoguinejský	(Wallabia agilis)	1,7

Celá komplexní expozice je umístěna na jižním svahu za nynějším pavilonem terária, mezi již dávno založenými cestami. Je to jedno z nejteplejších míst v Zoo Brno, velmi vhodné pro zvířata z tropických oblastí. Větší zvířata jsou umístěna v rozsáhlých výběžích či objemných voliérách se samostatnými oddělenými zimními stáji či ubikacemi. Centrem celé komplexní expozice je ústřední třídlý pavilon se vzájemně navazujícími expozicemi „Java“, „Timor“ a „Jaya“. Všechny tři části jsou pojaty jako průchozí haly – voliéry s částečně vestavěnými vitrínami a s bazény. Do tohoto pavilonu je také umístěna hlavní osvětářská expozice seznamující s celou problematikou dané oblasti. Vytvořená prohlídková trasa vede návštěvníka kolem všech venkovních výběhů a voliér bez toho, že by se musel vracet nebo zacházet do slepých odboček. Kolem ústředního pavilonu vede okružní cesta. Celá komplexní expozice je průchozí z obou konců.

7.6.3.4 KALAHARI

Jádrem tzv. Jihozápadní aridní zóny, zabírající západní polovinu Jihoafrické republiky a prakticky celou Namibii a Botswanu, je poušť Kalahari. Její nejsušší část je právě na trojmezí těchto tří států a právě zde byl založen Kalahari Gemsbok National Park. Roční dešťové srážky zde jen nepatrně přesahují hranici pouhých 200 mm.

Pouště jsou v historickém vývoji nejmladším ekosystémem země. Příčinu jejich vzniku je třeba hledat v prudkém pleistocéním celosvětovém ochlazení, vyvolaném pravděpodobně suchozemským spojením Severní a Jižní Ameriky před 2,5 miliony lety, které narušilo a změnilo typ mořského i atmosférického proudění. To posléze, před 2 miliony let, vedlo k vytvoření cyklu ledových dob. Na vrcholu poslední doby ledové před 18 000 lety byla voda v neuvěřitelném množství zcela neúžitečně vázána v masách ledu v polárních krajích obou polokoulí. To vedlo nejen k velmi výraznému poklesu hladiny světového oceánu, ale zejména k významnému vysušení podnebí. Tropické lesy zmenšily svoji plochu na minimum. Zvířata, zvláště savci, adaptovaná na teplé a vlhké prostředí, se ocitla natěsnána v malých oblastech, zatlačena, rozpínající se nově vznikající pouště, na samém pokraji vymření. Velmi málo druhů se dokázalo buď na nové prostředí adaptovat nebo odolat tlaku jeho tvrdých podmínek. Právě některé druhy velkých afrických zvířat, které to dokázaly představuje komplexní expozice „Kalahari“.

Komplexní expozice „Kalahari“ zahrnuje tyto samostatné výběhy a voliéry:

1) Surikata	(<i>Suricata suricatta</i>)	1,3
Hrabáč kapský	(<i>Orycteropus afer</i>)	1,2
2) Pes ušatý	(<i>Otocyon megalotis</i>)	1,1
3) Pes hyenový	(<i>Lycaon pictus</i>)	1,3
4) Gepard africký	(<i>Acionyx jubatus jubatus</i>)	1,1
5) Orel kejkliř	(<i>Terathopius ecaudatus</i>)	1,1
Sup africký	(<i>Gyps africanus</i>)	4 ks
6) Lev jihoafrický	(<i>Panthera leo krugeri</i>)	1,2
7) Karakal africký	(<i>Caracal caracal damarensis</i>)	1,1
8) Hyena čabráková	(<i>Hyena brunnea</i>)	1,1
9) Hyenka hřivnatá	(<i>Proteles cristatus</i>)	1,1
10) Šakal čabrákový	(<i>Canis mesomelas</i>)	1,1
11) Marabu africký	(<i>Leptoptilus crumeniferus</i>)	2,2
12) Safari:		
Žirafa angolská	(<i>Giraffa c. angolensis</i>)	1,4
nebo jiný poddruh žirafy		1,4
Přímorožec jihoafrický	(<i>Oryx gazella gazella</i>)	1,5
Antilopa skákavá	(<i>Antidorcas marsupialis</i>)	12 ks
Pakůň modrý	(<i>Conochaetus taurinus taurinus</i>)	1,3
Bůvolec kama	(<i>Alcelaphus buselaphus caama</i>)	1,3
Zebra Chapmannova	(<i>Equus burchelli chapmanni</i>)	1,3
Pštros dvouprstý	(<i>Struthio camelus</i>)	1,2
Hadilov písar	(<i>Sagittarius serpentarius</i>)	1,1

Tato komplexní expozice vychází z již existujícího výběhu a stájí „Safari“ a výběhů a ubikací kazuárů a klokanů. Ostatní expozice budou zabírat celý zalesněný prostor až k výběhům bizonů a lam guanako a dále až k obslužné cestě na „Safari“. Pro návštěvníky budou vybudovány dva pavilony. Malý pavilon u vstupní expozice surikat a větší pavilon u výběhu lvů. V tomto pavilonu bude také centrální osvětová expozice na téma „Kalahari“. Návštěvnická trasa vede kolem jednotlivých výběhů a volier bez toho, že by se museli návštěvníci vracet. Výjimku tvoří vyhlídková terasa expozice „Safari“, která završuje celou cestu horní částí zoologické zahrady a na kterou je přístup i od restaurace a dětského koutku.

7.6.4 JEDNOTLIVÉ EXPOZICE

a) Panda červená (*Ailurus fulgens*)

1,1

Vstupní expozice do celé zoologické zahrady. Tento druh společně s pandou velkou (*Ailuropoda melanoleuca*) je systematicko-evolučním oříškem. Jsou si oba tyto druhy příbuzné a tvoří společnou čeleď pandovití (*Ailuridae*) nebo mají blíže k čeledi medvítkovití (*Procyonidae*) či k čeledi medvědovití (*Ursidae*)? Kam vlastně tento druh patří. Rozhodně je však miláčkem návštěvníků!

b) Tygří kameny

Nová moderní dvojexpozice dvou ostrovních poddruhů velkých koček:

- tygr sumaterský (Panthera tigris sumatrae) 1,1
- levhart cejlonský (Panthera pardus kotiya) 1,1

Na příkladu těchto druhů budou demonstrována obecně platná pravidla o spojitosti morfologických znaků s geografickým výskytem. Jmenovitě rozdíly mezi severními a jižními populacemi, poddruhy či blízké příbuznými druhy ve velikosti, zbarvení a tvaru těla (pravidla Bergmannovo, Allenovo a Glogerovo).

c) Berneška havajská (Branta sandvicensis) 3,3

Osud této krásné husy ukazuje jak lehce jsou izolované ostrovní populace zranitelné. Ve třicátých letech tohoto století došlo ke zintenzivnění osidlování Havajských ostrovů. Přestože nedošlo k výraznému ničení lokalit této husy stačilo to k tomu, že se jejich počet začal velmi rychle snižovat. V roce 1957 žilo pak ve volné přírodě již pouhých 37 jedinců. Naštěstí byla tato husa dosti často chována v zoologických zahradách, kde jich ke stejnému datu žilo 89. Chovem v zoo se tento druh podařilo zachránit a vrátit zpět do volné přírody.

Výběh těchto hus je umístěn před expozicí „Tygří kameny“ a je do něho pohled i z návštěvnické cesty u této expozice.

d) Kachna parníková (Tachyeres brachypterus) 1,1

Tato kachna žije na Falklandských ostrovech. Výborně se potápí a jelikož na těchto ostrovech nežijí žádní suchozemští predátoři nehrozilo ji na souši žádné nebezpečí. Jelikož nepotřebovala létat, postupně ji zakrňovala křídla, až schopnost letu definitivně ztratila. Blízce příbuzný druh stejného rodu, žijící na pevnině nejjižnějšího cípu Jižní Ameriky si letuschopnost zachoval. Expozici doplňuje

- husice magelánská (Chloephaga picta) 1,1

Žije rovněž na Falklandských ostrovech a v nejjižnější části Jižní ameriky. Je však převážně suchozemskou kachnou a ta si schopnost létání zachovala.

Podobně jako expozice bernešek havajských i tato expozice navazuje na expozici „Tygří kameny“ a je do ní pohled pouze z návštěvnické stezky této expozice.

e) Tučňák Humboldtův (Spheniscus humboldti) 30 ks

Tučňáci představují nejdokonaleji přizpůsobené ptáky k životu ve vodě. Křídla ztratila letky a dokonale se přeměnila v orgán pohybu ve vodě, který pohánějí mohutné prsní svaly nasedající na vysoký hřeben kosti hrudní. Kostí nejsou duté, nadlehčené a šupinovitě peří tvoří dokonalou tepelnou izolaci a umožňuje klouzavý pohyb ve vodě.

Velká expozice bude umístěna v prostoru mezi starou a novou správní budovou.

f) Makak japonský (Macaca fuscata) 25ks

V teplém období se předchůdci nynějších jedinců tohoto druhu rozšířili vysoko na sever a po suchozemském mostu i na nynější japonské ostrovy. Po ochlazení klimatu a oddělení ostrovů od pevniny zůstali tito makaci izolováni na ostrově Honšu. Jedinou možností přežití byla adaptace na nové podmínky. Po makaku tibetském (Macaca thibetana) je tento makak nejlépe přizpůsobenou opicí ke studenému klimatu.

Velký volný výběh bude v prostoru mezi cestami u správní budovy a pavilony opic.

g) Madagaskar

Jeden z největších ostrovů světa je podobně jako Antarktida, Jižní Amerika, Afrika, Západní Indie a Austrálie zbytkem, od konce Jury, t.j. před 150 miliony let, rozpadajícího se superkontinentu Gondwana. Prvními oddělenými pevninskými bloky byla Afrika, Západní Indie, Nový Zéland a Madagaskar, kdežto Jižní Amerika, Austrálie a Antarktida zůstali ještě po dlouhé desítky milionů let spojeny. Za dlouhou dobu zcela samostatného vývoje se na Madagaskaru vyvinuly formy, které nemají nikde na světě blízce příbuzné formy. Přestože je Madagaskar značně veliký ostrov, není dostatečně veliký na to, aby se na něm přirozeným způsobem vytvořila rozmanitá životní prostředí, ekosystémy, s dostatečným množstvím makronik. Až do eocénu (50 milionů let) byl Madagaskar pokryt souvislým tropickým deštným lesem. Představitelé místní fauny měli možnost se rozrůžňovat jen v rámci existujících mikronik. Jako typické představitele fauny Madagaskaru, ukazujícími popsanou situaci jsme si zvolili poloopice lemury (čeledi Lemuridae a Indridae) a denní gekony rodu *Phelsuma* (čeleď Gekkonidae):

Lemur kata	(<i>Lemur catta</i>)	7ks
Lemur tmavý	(<i>Lemur macaco</i>)	1,1
Lemur šedý	(<i>Haplemur griseus</i>)	1,1
Vari černobílý	(<i>Varecia variegata variegata</i>)	1,1
Maki trpasličí	(<i>Microcebus murinus</i>)	1,1
Sifaka velký	(<i>Propithecus diadema</i>)	1,1
Felsuma madagaskarská	(<i>Phelsuma madagascariensis</i>)	1,1
Felsuma	(<i>Phelsuma dubia</i>)	1,1
Felsuma	(<i>Phelsuma laticauda</i>)	1,1
Felsuma	(<i>Phelsuma mutabilis</i>)	1,1

Specifičnost fauny Madagaskaru ukazují i dva další archaičtí zástupci, jinak ve světě široce rozšířených skupin, které však zde mají jen nepočetné zastoupení, a to papoušků (Psittaciformes) a cibetkovitých (Viverridae):

- Vasa velký (*Coracopsis vasa*) 1,1
- Fosa madagaskarská (*Cryptoprocta ferox*) 1,1

V první etapě bude pro expozici Madagaskar použit pouze pavilon Opice II. (pro 4 druhy lemurů) a teprve po přestěhování šimpanzů do nového pavilonu i pavilon Opice I., který bude i osvětářským centrem k problematice Madagaskaru.

h) Kagu chocholatý (*Rhynochetos jubata*) 2,2

Kagu je podobná taxonomicko-evoluční záhada jako jsou pandy mezi savci. Mnozí autoři jej řadí do obřího sběrného řádu krátkokřídлых (Ralliformes), kdežto jiní jej považují za jediného představitele samostatného řádu kaguů (Rhynochetiformes).

Žije pouze na izolovaných ostrovech Nové Kaledonie. Jelikož na Nové Kaledonii neexistovali do příchodu člověka jeho přirození nepřátelé nemusel v hustém porostu používat prakticky křídla, která postupně zeslábla a v současnosti mu prakticky neumožňují létat.

Voliéra kaguů bude umístěna ve svahu u cesty od opic k centrální cestě.

ch) Nestor kea (Nestor notabilis)

1,1

Je příkladem toho, jak druh podle situace může ve velmi krátké době změnit svojí potravu. Ve vysokých horách Jižního ostrova Nového Zélandu se původně živil hlízami, kořínky a plody rostlin. Po zavedení chovu ovcí začali keové požírat zbytky tuku a masa ze sušících se kůží. Později začali napadat menší zvířata a požírat je stejně jako i mršiny. Pověst o tom, že napadají živé ovce a vytrhávají jim maso z těla, přivedla na přelomu století tento druh až na hranu úplného vyhubení.

Expozice těchto zajímavých papoušků bude vedle voliéry kaguů ve svahu nad cestou od opic k centrální cestě.

i) Papoušek patagonský (Cyanoliseus patagonus)

10 ks

Je příkladem druhu teplomilné skupiny ptáků, který se adaptoval na extrémně chladné podnebí nejjižnějších výběžků Jižní Ameriky, Patagonie. Hnízdí ve velkých společenstvech v bezlesé holé krajině v rozsedlinách vysokých skalních stěn.

Tato expozice bude dominantou ve svahu u vyústění cesty od opic na centrální cestu.

j) Himaláje – ostrovy na vrcholcích hor

Dlouhý hřbet Himaláje tvořící přirozenou hranici nejen mezi zvířaty žijícími na sever a na jih od této hradby, ale odděluje i zvířata z východu a západu. Rozmanitost a specifická vysokohorská fauna nezpůsobilo jen mísení forem z okolí, ale zejména samostatný dlouhodobý vývoj druhů přímo v této oblasti na velmi omezené ploše využitelného areálu. Expozice představuje nejtypičtější představitele těchto specifických drsných končin:

- Levhart sněžný	(Uncia uncia)	1,1
- Svišť himalájský	(Marmota himalayana)	10 ks
nebo svišť dlouhoocasý	(Marmota caudata)	10 ks
- Takin tibetský	(Budarcas taxicolor taxicolor)	1,4
- Koza šrouborohá	(Capra falconeri heptneri)	1,5
- Argali tibetský	(Ovis ammon hodgsoni)	1,4
- Tahr himalájský	(Hemitragus jemlahicus)	1,5
- Velekur himalájský	(Tetraogallus himalayensis)	1,1
Bažant lesklý	(Lophophorus impeyanus)	1,1
- Satyr Temminckův	(Tragopan temminckii)	1,1

Expozice (systém výběhů a voliér) bude rozmístěn podél, v současnosti zarostlé, cesty od kozorožců dozadu pod terárium.

j) Austrálie

I Austrálie vznikla dělením superkontinentu Gondwana. K jejímu oddělení došlo až ve středním eocénu, kdy byla již oddělena i Jižní Amerika, takže Austrálie se již oddělovala od posledního zbytku tohoto bývalého superkontinentu, od Antarktidy. Od samého počátku neměla Austrálie jednotné klimatické podmínky. Vedle tropického deštného lesa

existovala pásma paratropického a subtropického lesa. Jak se celý pevninský blok posouval k rovníku, docházelo, v souladu s celosvětovou změnou klimatu, k postupnému vysychání krajiny a tím i k podstatnému rozšiřování zóny subtropického lesa a lesostepi. Další ochlazování a vysoušení klimatu dalo v pliocénu (před 5,5 milionů let) vzniknout takovému rozdílení ekosystémů jak je známe prakticky nyní. To umožnilo praformám původních živočichů přizpůsobit se nejrozličnějším ekosystémům, nejrozličnějším makroklímám. To

způsobilo tak výraznou rozdílnost nynější fauny Austrálie, zejména nejtypičtějšího řádu vačnatců (Marsupialia). Expozice chce představit nejvýraznější zástupce této zajímavé fauny.

1) Buš:

- Lyrochvost nádherný	(Menura novaehollandiae)	1,1
- Kakadu žlutočečelý	(Cacatua galerita)	2,2
- Papoušek královský	(Alisterus scapularis)	1,1
- Lelkoun soví	(Podargus strigoides)	2,2
- Zebříčka	(Taeniopygia castanotis)	35 ks
nebo jiný druh amadiny		
- Klokánek krysí	(Potorus tridactylus)	2,2
nebo jiný druh drobného klokana		

2) Suché jezero:

- Dlouhokrčka australská	(Chelodina longicollis)	3,3
- Dlouhokrčka	(Chelodina expansa)	2,2
- Želva	(Elseya latisternum)	2,2
- Želva Krefftova	(Emydura krefftii)	2,2
- Agama límcová	(Chlamydosaurus kingi)	6 ks
- Scink uťatý	(Tiliqua rugosa)	2,2
- Ledňák obrovský	(Dacelo gigas)	1,1
- Kakadu růžový	(Eolophus roseicapillus)	2,2
- Astrid sluneční	(Neochmia phaeton)	10 ks
- Neoféma modrohlavá	(Neophema splendida)	8 ks
- Ježura australská	(Tachyglossus aculeatus)	2 ks

3) Voliéra:

- Husa kuří	(Cereopsis novae-hollandiae)	1,1
- Husa strakatá	(Anseranas semipalmata)	2,2
- Labuť černá	(Cygnus atratus)	1,1
- Andulka vlnkovaná	(Melopsittacus undulatus)	150 ks

4) Výběh:

- Klokán rudý	(Macropus rufus)	3,15
- Vombat medvědovitý	(Phascogale unguiculatus)	1,1

Centrum expozice je nynější pavilon exotického ptactva.

1) <u>Dingo (Canis dingo)</u>	1,3
-------------------------------	-----

Je to původní divoký pes? Asi ne! Vše nasvědčuje tomu, že Novou Guineu, Austrálii a Tasmanii osídlil společně s člověkem asi před 60 tisíci lety.

m) Giganti a jiné zajímavosti

Zajímavým fenoménem vyplývajícím pravděpodobně z dlouhodobé izolace, a proto se vyskytujícím poměrně často u ostrovních živočichů je „gigantismus“. V současnosti je možné tento jev nejlépe pozorovat u některých plazů a obojživelníků.

- Želva sloní	(Geochelone elephantopus)	4 ks	Galapážské ostrovy
- Želva obrovská	(Geochelone gigantea)	4 ks	Seychelské ostrovy
- Scink šalomonský	(Corucia zebrata)	1,1	Šalomounovy ostrovy
- Gekon novokaledonský	(Rhacodactylus leachianus)	2,2	Nová Kaledonie
- Chameleon Oustaletův	(Chamaeleo oustaleti)	1,1	Madagaskar
- Varan komodský	(Varanus komodensis)	1,1	ostrov Komodo
- Velemlok japonský	(Megalobatrachus japonicus)	1,1	ostrov Kjušu

U nižších obratlovců (ryb, obojživelníků a plazů) se setkáváme s nejrůznějšími anatomickými zvláštnostmi, které mohou být jak znaky atavistickými tak i znaky získanými druhotně jako přizpůsobení se životním podmínkám.

- Haterie novozélandská	(Sphenodon punctatus)	2 ks	parietální orgán-třetí oko
- Bahník australský	(Neoceratodes forsteri)	2 ks	dýchá žábry i plícemi
- nebo jiný druh bahníka			
- Lezec obojživelný	(Periophthalmus koelreuteri)	6 ks	může žít dočasně i mimo vodu
- Tetra jeskynní	(Astynax jardani)	20 ks	druhotně zakrnělé nefunkční oči a ztráta pigmentu
- Tetra mexická	(Astynax maxicanus)	20 ks	vychází normální forma
- Axolotl mexický	(Ambystoma mexicanum)	10 ks	neotenie
- Axolotl mexický	(Ambystoma mexicanum)	4 ks	umělá metamorfóza

Přes společný původ pevnin na jižní zemské polokouli ze superkontinentu Gondwana je výskyt blízce příbuzných forem na vzdálených izolovaných lokalitách velmi zajímavým a mnohdy ne zcela jednoznačným fenoménem.

- hroznýši (Boinae)			
- Psohlavec středoamerický	(Corallus enydris)	1,1	Střední Amerika
- Hroznýš madagaskarský	(Sanzinia madagaskariensis)	1,1	Madagaskar
- Hroznýš pacifický	(Candoia bibroni)	1,1	Polynésie
- leguánovití (Iguanidae)			
- Leguánek pustinný	(Dipsosaurus dorsalis)	2,2	Sřední Amerika
- Leguánek amazonský	(Tropidurus torquatus)	2,2	Jižní Amerika
- Leguánek kýlnatý	(Tropidurus grayi)	?	Galapágy
- Leguánek madagaskarský	(Oplurus sebae)	2,2	Madagaskar
- Leguán fidžský	(Brachylophus fasciatus)	1,1	ostrov Fidži
- gekon (Gehyra mutilata)		2,2	

- mozaikový areál : Madagaskar, Západní Indie, Indonésie, Filipíny, Nová Guinea, Nová Kaledonie, ostrovy Fidži, Nový Zéland. Proč se ale tento druh nevyskytuje v Africe, Východní Indii a Austrálii?

Pavilon pro tuto expozici by měl být u plotu k zahrádkářské kolonii proti výběhu bizonů.

n) Jelen milu (*Elaphurus davidianus*) 3,15

Tento druh, pocházející z Číny, vyhynul ve své domovině ve volné přírodě již před 200 lety. Velké utajené stádo však bylo chováno čínskými císaři v jejich letním sídle. Tam jej v roce 1865 objevil misionář páter David. Před rokem 1874 se mu podařilo poslat několik kusů do Evropy. Při povstání boxerů byly hradby letního císařského sídla rozbořeny a jeleni unikli do volné přírody, kde však byli ihned vybiti. Z obory hraběte z Bedfordu v Woburn Abbey v Anglii pocházejí všichni jedinci chovaní v současnosti v zoologických zahradách.

Expozice bude umístěna v místech nynějšího výběhu lam guanako a bizonů. Není potřeba budovat zimní stáj, stačí pouze zastřešené závětrí.

7.6.5 EXPOZICE SYSTEMATICKÝCH SKUPIN

a) Čeleď koňovití (*Equidae*)

- Kůň Převalského	(<i>Equus przewalskii</i>)	1,4
- Kiang	(<i>Equus hemionus holdereri</i>)	1,3
- Osel somálský	(<i>Equus africanus somalicus</i>)	1,3
- Zebra Grévyho	(<i>Equus grevyi</i>)	1,3

Tato expozice bude umístěna v prostorách nynější expozice kopytníků.

b) Čeleď velbloudovití (*Camelidae*)

- Velbloud jednohrbý	(<i>Camelus dromedarius</i>)	1,3
- Velbloud dvouhrbý	(<i>Camelus bactrianus</i>)	1,3
- Lama divoká	(<i>Lama g. guanicoe</i>)	1,4
- Lama krotká	(<i>Lama g. Lama</i>)	1,4
- Lama alpaka	(<i>Lama pacos</i>)	1,4
- Lama vikuňa	(<i>Lama vicugna</i>)	1,4

Tato expozice bude vybudována v prostorách ovocného sadu.

c) Nadčeleď „lidoopi“ (*Hominoidea*)

- čeleď gibbonovití (<i>Hylobatidae</i>)		
- Gibon běloruký	(<i>Hylobates lar</i>)	1,1
- Gibon siamang	(<i>Symphalangus syndactylus</i>)	1,1
- čeleď lidoopovití (<i>Pongidae</i>)		
- Bonobo	(<i>Pan paniscus</i>)	1,4
- nebo šimpanz	(<i>Pan troglodytes</i>)	1,6
- Orangutan	(<i>Pongo pygmaeus</i>)	1,4
- Gorila	(<i>Gorilla gorilla</i>)	1,4

Pavilon pro tuto rozsáhlou expozici bude vybudován v zadních prostorách nynějšího ovocného sadu proti skleníkům.

7.6.6 DOPLŇKOVÉ EXPOZICE

a) Moravská řeka

Podle ekologických požadavků, genetických vlastností ovlivněných původem a zoogeografickou příslušností, osidlovaly ryby tekoucí vody, tj. řeky, říčky a potoky tak, aby jednotlivé úseky toků co nejlépe uspokojovaly jejich životní potřeby. V takovémto prostředí se dále vyvíjely a adaptovaly. Jednotlivé úseky, typy toků tak mají svoje typické reprezentativní rybí představitele. Již A. Frič v roce 1871 rozlišil tyto úseky a podle nejvýznačnějšího druhu je nazval pásmem pstruhovým, lipanovým, parmovým a cejnovým. Vedle tekoucích vod jsou typickým prvkem naší krajiny také umělé stojaté vody – rybníky.

Expozice „Moravská řeka“ chce seznámit návštěvníky zoo i s touto tuzemskou složkou zvířeny. Svažité terén Zoo Brno umožňuje expozici pěti nádrží propojenou tekoucí vodou, kde budou představeni nejtypičtější zástupci uvedených rybích pásem a rybníka. Jednotlivé nádrže budou doplněny i typickými představiteli jiných řádů.

1) Pstruhové pásmo

a) Prameniště s malou tůňkou

- Střevle potoční	(Phoxinus phoxinus)	40 ks
- Mřenka mramorovaná	(Neomacheilus barbatus)	20 ks

b) Rychlý potok s velkou tůňkou

- Pstruh potoční	(Salmo trutta m. fario)	20 ks
- Vranka obecná	(Cottus gobio)	10 ks
- Vranka pruhoploutvá ^{oo}	(Cottus poecilopus)	10 ks
- Konipas horský	(Motacilla cinerea)	1,1

2) Lipanové pásmo

a) Malá nádrž

- Hrouzek obecný	(Gobio gobio)	20 ks
- Ouklejká pruhovaná	(Alburnoides bipunctatus)	40 ks

b) Velká nádrž

- Lipan podhorní	(Thymallus thymallus)	5 ks
- Jelec proudník	(Leuciscus leuciscus)	10 ks
- Ostroretka stěhovavá ^{oo}	(Chondrostoma nasus)	20 ks
- Ledňáček říční	(Alcedo atthis)	1,1

3) Parmové pásmo

- Parma obecná	(Barbus barbus)	10 ks
- Jelec tloušť	(Leuciscus cephalus)	30 ks
- Perlín osnoblížený	(Scardinius erythrophthalmus)	10 ks

	- Plotice lesklá dunajská ^{oo}	(Rutilus pigus virgo)	10 ks
4) Cejnové pásmo			
	- Cejn velký	(Abramis brama)	20 ks
	- Cejn perlet'ový ^{oo}	(Abramis sapa)	10 ks
	- Lín obecný	(Tinca tinca)	20 ks
	- Okoun říční	(Perca fluviatilis)	20 ks
	- Ježdík obecný	(Acerina cernua)	10 ks
	- Jeseter malý ^{oo}	(Acipenser ruthenus)	3 ks
	- Polák chocholačka	(Aythya fuligula)	1,1
1) Rybník			
	- Kapr obecný	(Cyprinus carpio)	10 ks
	- Karas obecný	(Carassius carassius)	30 ks
	- Štika obecná	(Esox lucius)	3 ks
	- Candát obecný	(Lucioperca lucioperca)	5 ks
	- Sumec velký	(Silurus silurus)	2 ks
	- Čírka obecná	(Anas creca)	1,1

^{oo} Druhy ryb, které se v ČR vyskytují pouze v povodí Dunaje, t.zn. jsou zcela typické pro „Moravskou řeku“.

b) Kontaktní dětská zoo s ponydromem

V současném přetechizovaném světě, kdy můžeme díky nejvyspělejší technice pozorovat na obrazovkách televizorů i ty nejskrytější životní pochody a detaily ze života i těch nejvzácnějších druhů divokých zvířat, kdy dostáváme nepřehledné množství informací o živém světě, dochází paradoxně k postupnému odcizování lidí přírodě. Ztrácí se přímý kontakt se živou přírodou a nevytváří se niterný vztah k ní. Proto mají v zoologických zahradách nezaměnitelný význam tzv. kontaktní dětská zoo, ve kterých děti mohou přijít do přímého kontaktu se živým zvířetem, kde si na něho mohou sáhnout, kde si je mohou pohladit a kde se na něm mohou třeba i svézt.

- Kůň huculský nebo pony welský	6 ks
- Pony shetlandský	1,2
- Kozička kamerunská	1,5
- Ovce somálská nebo ovce romanovská	1,3
- Králík domácí (2 malá okrasná plemena)	15 ks
- Morče domácí	15 ks
- Holub domácí (1 výrazné okrasné plemeno)	3,3
- Kur domácí (1 okrasné zakrslé plemeno)	1,5
- Kachna pížmová domácí	1,2

c) Skanzen - „Moravská chalupa“

V malém skanzenu moravského selského domu bude návštěvní mít možnost poznat i několik starých středoevropských plemen domácích zvířat, která se na moravském venkově ještě v nepříliš vzdálené minulosti běžně chovala.

- Kůň domácí - moravský chladnokrevný	1,2
- Skot domácí - hanácký červenostrakatý	0,2,2
- Koza domácí - švarcvaldská nebo sánská	1,2
- Ovce domácí - valaška nebo selská česká	1,4
- Prase domácí - ušlechtilé bílé nebo mangalica bílá	0,2
- Pes - český fousek	1,0
- Králík domácí - moravský modrý	1,3
- Králík domácí - český strakáč	1,3
- Holub domácí - moravský pštros nebo brněnský voláč	15 ks
- Kur domácí - česká zlatá kropenka nebo vlaška koroptví	1,5
- Kachna domácí - česká bílá	1,2
- Husa domácí - česká bílá	1,2

d) Sokolnická louka

Tato expozice bude volně doplňovat skanzen „Moravská chalupa“ o ukázky z historie myslivosti a sokolnictví. Při předvádění ptáků nebudou demonstrovány pouze ukázky sokolnické, ale návštěvníci vedle dravců uvidí i řadu dalších ptáků z jiných řádů, např. papoušků, sov, vrubozobých a pěvců. Ve výcviku pro ukázky by mělo být trvale 20 až 25 jedinců. Jejich druhové složení se bude pochopitelně dosti často měnit.

e) Tarzanova dráha

Toto zařízení bude bez zvířat.

f) Zoo scéna

Toto zařízení nebude mít trvalou expozici zvířat.

7.6.7 TECHNICKÁ SITUACE A ŘEŠENÍ EXPOZIC

7.6.7.1 KOMPLEXNÍ EXPOZICE

a) BERINGIA

Při řešení této komplexní expozice se vychází z částečné využitelnosti staveb vybudovaných v této části zoo v minulosti.

Cesty: Podstatná část stávajících cest bude po generální opravě využita. Celková jejich délka bude prodloužena o novou smyčku v nejnižší části zahrady u Kníniček. Nově bude muset být vybudována cesta i ve dvou krátkých úsecích v místech nynější klece servalů a u budovy parohaté zvěře. Velkým technickým problémem bude schodiště (případně eskalátor či výtah) vedle výběhu ledních medvědů. Cesta v úseku šelmiček bude zrušena a zahrnuta do nového výběhu medvědů kodiaků.

Výběhy, klece, voliéry: Ze stávajících výběhů, ubikací, klecí a voliér nemůže zůstat bez zásahu ani jediný objekt.

- Zachovány, opraveny a rozšířeny budou: -výběh medvědů brtníků

- výběh jelenů milu
- výběh vlků
- výběh daňků
- výběh koz šrouborohých
- výběh paovců
- výběh maralů
- výběh takinů
- voliéra mořských orlů
- retenční nádrž
- výběh lachtanů
- výběh lvů
- celá veterina
- Generálně přestavěny musí být:
- klec medvědů syrských
- 4 klece šelmiček
- voliéra vodních ptáků
- klec servalů
- klec mývalů
- voliéra ibisů
- klec jezevců
- klec nutrií
- klec rysů
- voliéra sov
- Zcela zrušeny musí být:

Mnoho nových výběhů a voliér bude vybudováno na dosud volných plochách zcela od začátku.

Popis řešení a umístění expozic

- 1) Medvěd kodiak nebo medvěd kamčatský - nový velký výběh uvádějící celou komplexní expozici „Beringia“ vznikne v prostoru dnešních klece medvědů syrských, klecí šelmiček, výběhu vodních ptáků a bude zahrnovat území od centrální cesty až po cestu k veterině. Celý výběh bude mít přírodní charakter severské lesotundry. Oplocení či ohrazení musí být co nejpřirozenější, začleněné do prostředí. Pohled do výběhu bude z určených míst přes sklo či příkop nebo z vyhlídky na 3 až 4 místech.
- 2) Rosomák sibiřský - nový rozsáhlý výběh bude vybudován v prostoru za novým WC mezi stávajícími cestami k lachtanům a na veterinu. Zcela přírodní výběh oddělený od návštěvnické cesty sklem bude mít ráz hluboké tajgy s kamennými výstupy. Pohled do výběhu bude pouze z jedné strany, a to z návštěvnické cesty.
- 3) Sovice sněžní a liška polární
 - 4) Bělokur rousný a zajíc běláč - nová průchozí dvojvoliéra vznikne v prostoru cesty na veterinu a odkladné technické plochy. Prvá část bude řešena tak, aby lišky polární mohly využívat pouze přední část voliéry a nemohly se

dostat do zadní vyvýšené části voliéry (asi 1/4 plochy), která bude klidovou zónou pro sovce sněžní. Druhá část dvojvoliéry, která opticky a typově navazuje na nižší část první voliéry, bude členěna pouze kameny a nízkými keříky. Obě expozice budou ve shodném stylu připomínajícím tundru. Jednou dlouhou stranou bude tato dvojvoliéra přilehat k výběhu medvědů kodiaků.

5) Pěvci tundry - nová moderně řešená voliéra bude vybudována těsně u lesa na nezalesněném svahu před veterinou. Jednou svojí stranou může přilehat k výběhu kodiaků.

6) Mrož lední a lachtan severní - rekonstrukcí (zásadní úpravou) budovy veteriny a výběhu i ubikací lachtanů a lvů vznikne centrální výstavní prostor celé komplexní expozice „Beringia“. Zde bude osvětářsky ztvárněna celá problematika prezentované oblasti a to včetně problematiky tam žijících národností lidí. Dominantou pavilonu bude hlavní sál se skleněnou stěnou, oddělující návštěvníky od spojeného a rozšířeného výběhu mrožů a lachtanů, umožňující pohled na souš i pod hladinu. Obě části, t.j. nynější výběh lachtanů a lvů budou propojeny vodní úžinou či tunelem. Bazén od lachtanů bude pokračovat i ve výběhu lvů. Pobřežní část expozice bude imitovat písčítokamenitou pláž, přecházející v pobřežní nízké skály. Ty budou nový výběh rozšiřovat na oba boky od nynějších výběhů.

7) Káň rousná a liška stříbřitá - nová expozice bude vybudována na travnatém svahu na okraji lesa za veterinou a bude vlastně volně navazovat na expozici mrožů a lachtanů. Do voliéry budou moci návštěvníci vstoupit na pozorovací plošinu, voliéra ale průchozí nebude. Klidová místa pro kánata budou tvořit skupiny vysokých balvanů a několik jehličnanů.

8) Puštík vousatý a ořešník sibiřský - nová klasická voliéra bude postavena v lese za veterinou proti Šujanovu domku.

9) Rys sibiřský - nový velký výběh v lese nad cestou od veteriny k retenční nádrži. Expozice musí mít výrazně přírodní charakter (z návštěvnického pohledu je třeba potlačit plot i ostatní technicko-provozní prvky) imitující hustý severský les (tajgu). Do expozice povedou pouze dvě pozorovací místa. Jedno z „loveckého srubu“ a druhé přes okno z návštěvnické cesty.

10) Husy tundry

11) Jeřáb japonský nebo jeřáb sibiřský či jeřáb bělokrký

12) Jeřáb kanadský

13) Kachny Beringova moře - nové výběhy vytvářející soustavu čtyřexpozice severských vrubozobých a jeřábů, zabírající celou louku mezi retenční nádrží a silnicí do Kníniček. Návštěvník půjde po lávce u retenční nádrže a při pohledu do těchto výběhů bude vytvořen dojem, že jde nad bažinou (tundrou). Jednotlivé výběhy budou navzájem odděleny kameny a zábranami zamaskovanými v pobřežním porostu. V jednotlivých expozicích musí být různé velké vodní

plochy. Od silnice musí být výběhy odděleny neprůhlednou pevnou bariérou. Ptáci v těchto expozicích musí mít zastříhané letky.

14) Rackové vysokého severu - nová relativně velká, ale velmi lehká voliéra kopulovitého nebo kapkovitého tvaru, bude umístěna u lesa vedle retenční nádrže. Návštěvníci budou moci vstoupit do voliéry na vyhlídkovou plošinu, ale voliéra nebude průchozí.

15) Tuleni a rackové

16) Ptáci mořského pobřeží - bude rekonstruována (upravena) retenční nádrž. Úprava bude spočívat v tom, že tato velká funkční nádrž nezůstane po dlouhé roky nevyužita a bude čekat na případnou průtrž mračen, ale naopak bude využita k expozici zvířat, která takový příval vody neohrozí. Expozice bude představovat písčité severské pobřeží. Návštěvník bude i tato zvířata pozorovat z lávky na okraji retenční nádrže, ze které bude výhled i na expozice č.10 – 13. Pohled návštěvníka bude přes hladinu na písčité břeh, přecházející vzadu opticky plynule přes pásмо kamenů v souvislou plochu lesa.

17) Lední medvěd - rekonstrukce bude zvyšovat vjemový dojem i technické parametry expozice. Zcela zásadní přestavbu potřebují vnitřní ubikace. Musí být rozšířeny a musí být výrazně zvýšena jejich hygienická úroveň. Venkovní bazén musí být rozšířen na celou šířku spodní části výběhu. Koloběh a kvalita vody musí být zajištěna cirkulací v uzavřeném systému se vřazenou filtrací. Pro zvýšení estetického dojmu musí být upravena (očistěna) přírodní skála, která bude na bocích a tam kde to bude technický stav přírodní skály vyžadovat doplněna skálou umělou. Dále bude ve spodní části u bazénu vytvořena kamenitá pláž a na celou výšku výběhu bude vytvořena vodní kaskáda o nevelkém průtoku. U spodní části výběhu bude dobudována cesta resp. vyhlídková plošina. Odtud bude situován hlavní pohled na expozici. Otázkou do diskuse je vybudování oken pro pohled pod hladinu.

18) Orel kamčatský - tato expozice tématicky i situačně navazuje na expozici ledních medvědů. Nad jejich výběhem ve skalnatém amfiteátru bude vybudována nová velká průchozí voliéra. Křídla voliéry budou zasahovat podél cesty ještě přibližně 20 m na každou stranu do boků od výběhu ledních medvědů. Průchod voliérou bude po široké vysocenosné lávce, která bude postavena místo nynější cesty po vytěžení části skály v amfiteátru.

19) Orel mořský - nová velká klasická voliéra bude umístěna na vnější straně cesty v zatáčce za současným výběhem jelenů milu.

20) Dřemlík tundrový - nová voliéra bude postavena v lese pod nynějším výběhem paovců.

21) Kuna rybářská - nová expozice tvořená voliérou s prosklenou přední stěnou okolo skalnatého ostrohu bude umístěna v místě nynější klece jezevců.

22) Jelen wapiti - rekonstrukcí bude podstatně zlepšen a zvětšen nynější výběh jelenů milu. Výběh bude protažen přes nynější chovné výběhy emu až

k cestě nad veterinou. Hlavní pohled do výběhu bude z této spodní strany z vyhlídkového místa průzorem v zeleni, odděleného od výběhu příkopem. Menší vyhlídková plošina bude i v rohu v horní části výběhu vedle současné ubikace psů hyenových. Pletivo ohrazení výběhu musí být ze strany pohledu návštěvníků a to jak v horní tak i v dolní části výběhu kryto zelení, která vytvoří neprůhlednou stěnu. Přístřešky pro jeleny budou vybudovány v mezipásmu pod současnou ubikací psů hyenových.

23) Orel bělohlavý - současná voliéra bude pouze opravena a vjemově upravena. Zadní strana a kabina budou zakryty umělou skálou, na dně voliéry bude vytvořen velký bazén a musí být doplněna suchými stromy a živými jehličnany. Ve spodní části přední strany voliéry bude pletivo nahrazeno sklem.

24) Vlk kanadský - stávající výběh bude rekonstruován, tj. podstatně rozšířen. Při tom dojde i k technickému a estetickému zlepšení celé expozice. Současné dva výběhy vlků kanadských budou spojeny. K nim bude připojen i nynější výběh pro psy hyenovitě. Tato plocha bude rozšířena dolů až k cestě nad veterinou a směrem k nynějším šelmičkám až na úroveň klece mývalů. Expozice musí mít co nejpřirozenější ráz imitující prostředí lesotundry na Aljašce. Vedle existujících vzrostlých stromů bude výběh doplněn kameny, padlými stromy a živými jehličnany. Výběhem bude od nejhořejší části dolů protékat mírný lesní potůček, vytvářející dole lesní tůň. Vlky bude možné pozorovat ze tří míst. Hlavní pozorovací místo pro návštěvníky, jakýsi „lesní srub“ bude v dolní části výběhu v místě nynější klece ibisů posvátných. Druhým bude opravená vyhlídka u horní části výběhu a třetí pozorovací místo bude průhled skleněným oknem ve špici výběhu na straně současné expozice šelmiček. Jako oddělovací box a případná ubikace bude sloužit nynější domek a odstavný dvorek pro psy hyenovitě. Plot musí být zakryt hustou stěnou zeleně.

25) Vydra kanadská - nová expozice bude vybudována v prostoru mezi cestou u šelmiček a cestou nad veterinou v místě nynější klece mývalů. Na úrovni klece servalů bude končit nový výběh medvědů kodiaků a podél něho povede nová návštěvnícká cesta tvořící spojku mezi oběma uvedenými cestami. Z této nové spojovací cesty bude také jedno z pozorovacích míst do výběhu vyder. Celá expozice musí imitovat okolí kanadské podhorské říčky s velkou tůňí ve spodní části výběhu. U ní bude také hlavní výhled do expozice. Sklo by mělo umožnit i pohled pod hladinu a tím i pozorování těchto zvířat v jejich nejpřirozenějším prostředí.

26) Los kamčatský - nový obří výběh ve tvaru tuporohého trojúhelníku bude vedle současného výběhu daňků mezi centrální cestou a cestou nad nynějšími šelmičkami. Expozice bude imitací severského řídkého lesa, k čemuž se vybrané území, po doplnění kameny a padlými stromy velmi dobře hodí. K jeho ohrazení bude nejlepší kombinace příkopů, palisád a velkých kamenů doplněná zeleným živým plotem kryjícím pletivo. Do výběhu budou dvě pohledová místa. Na nejnižším místě to bude vyhlídková plošina nad bažinou a na místě v blízkosti

nynější voliéry bažantů pozorovací vyhlídka. Odstavný dvorek a přístřešek budou umístěny do mezipásu u dnešního výběhu daňků.

27) Sob polární - oprava nynějšího výběhu daňků nebude příliš náročná. Ráz výběhu bude zcela zachován. Musí se pouze zbourat zcela neestetický a málo funkční krmný dvorek. Jako pozorovací místo je třeba upravit horní vyhlídku. V dolní části výběhu v rohu u odbočky služební cesty k budově parohaté bude druhé pozorovací místo ohraničené příkopem umožňující pohled do celé hloubky výběhu. Plot kolem celého výběhu musí být z vnější strany zakryt velmi hustou zelení. Odstavný dvorek a přístřešek bude navazovat na stejné zařízení losů.

28) Pižmoň severní - rekonstrukce nynějšího výběhu koz šrouborohých bude v první řadě zahrnovat nahrazení stávajícího drátěného plotu příkopem a stěnou (nejlépe umělými skalami). Nově zde bude potřeba vybudovat asi 60 m dlouhý úsek návštěvnické cesty, který spojí dnešní služební cestu s cestou u takinů. Zvířata ve výběhu, který bude imitovat tundru s mnoha velkými balvany, bude možné pozorovat právě z této cesty přes příkop, naplněný v některých částech vodou. Přístřešek bude v místech nynějšího odstavného dvorku.

29) Jelen maral - opravy nevelkého rozsahu si vyžádá vytvoření nového velkého výběhu. Ten vznikne spojením současného výběhu maralů s výběhem paovců hřivnatých. Velmi podstatnou změnou bude vytvoření dokonalého a pro laně bezpečného krmiště. Pohled do výběhu bude z horní vyhlídkové terasy. Ostatní části plotu budou z vnější strany zakryty pohledu návštěvníka hustou zelení.

30) Kamzík běláček - rekonstrukce výběhu spočívá ve spojení nynějšího výběhu takinů s výběhem ovcí a v nahrazení kovového plotu v některých částech příkopem. Pohledovým prostorem do výběhu proto bude celá spodní strana výběhu podle návštěvnické cesty. Vytvoření imitace vysokohorských strmých skalních stěn je prakticky nemožné. Stávající výběh bude proto pouze doplněn největším možným množstvím velkých balvanů. Plot okolo výběhu bude z vnější strany zakryt hustou zelení nebo místy nahrazen přírodní palisádou. Odstavný dvorek s přístřeškem bude v mezipáse s novým výběhem ovcí sněžných.

31) Ovce sněžná - nový velký výběh bude vybudován ve volném prostoru vedle nynějšího výběhu takinů. Konstrukce výběhu bude velmi podobná jako u výběhu kamzíků běláčků. Ve spodní části bude ohrazen příkopem přecházejícím v plot a palisádu. Odstavný dvorek a přístřešek bude v mezipáse s výběhem kamzíků běláčků.

b) KARIBIK

Při řešení této komplexní expozice se plně využijí již existující stavby v oblasti současného pavilonu terária.

Cesty: Jediná komunikace vedoucí od pavilonu exotických ptáků k teráriu bude plně zachována a využita jako hlavní vstupní cesta do celé komunikace. Nynější vyasfaltovaná plocha před pavilonem terária bude, po odstranění podstatné části

asfaltu, základem na němž se vybuduje centrální průchozí voliéra „Bahía“. Zcela nově musí být vybudována cesta, která vychází z centrální voliéry jako druhá větev.

Pavilon: Budova nynějšího terária je v současnosti přestavována. Prvá část „Tropické království I.“ Je v provozu od léta 1998. Spojovací krček a část „A“ budou přestavěny na akvárium a tropickou halu.

Výběhy, klece, voliéry: Stávající dva výběhy pro tropická zvířata, včetně vytápěné ubikace, zůstanou po malé úpravě zachovány. Všechny ostatní výběhy, ubikace a voliéry, včetně centrální průchozí voliéry, musí být vybudovány zcela nově.

Kiosek občerstvení: Současný kiosek „U krokodýla“ bude uvnitř centrální průchozí voliéry a bude přestavěn ve stylu „Hacienda“.

Popis řešení a umístění expozic

1) Puma americká - nový velký výběh (voliéra) tvoří společně s expozicemi jaguárů, nosálů a psů pralesních vstupní část celé komplexní expozice „Karibik“. Bude umístěn před stávající budovou WC a bude přestavěn na teplou ubikaci pum a jaguárů. Výběh je umístěn směrem k pavilonu exotických ptáků. Ve výběhu budou umístěny velké balvany, aby celé expozice co nejvíce připomínala výstupy skal na okraji prerie. Pohled do voliéry bude v celé délce návštěvnické cesty.

2) Jaguár - nový velký výběh (voliéra) bude navazovat na výběh pum amerických a jako ubikaci bude rovněž využívat část nynější budovy WC. Společná ubikace s pumami nebude přístupná návštěvníkům. Výběh je umístěn směrem k nynějšímu výběhu vlků hřivnatých. Do výběhu bude umístěno hodně suchých parkosů a několik živých stromů. Expozice by měla imitovat okraj tropického lesa. Pohled do voliéry bude po celé délce od návštěvnické cesty

3) Nosál červený nebo nosál bělohubý - nová velká voliéra bude umístěna proti výběhu pum amerických. Nová ubikace, do které budou návštěvníci vidět pouze z venku, bude společná i pro psy pralesní. Hustá směsice suchých a živých stromů a keřů by měla připomínat hustý podrost tropického lesa. Z návštěvnické cesty bude do voliéry pohled velkým proskleným oknem.

4) Pes pralesní - nový prostorný výběh bude umístěn vedle voliéry nosálů

červených naproti výběhu jaguárů. Ubikace je společná s nosály červenými. Zalesněný výběh bude doplněn skupinami keřů. Pohled do výběhu bude po celé délce návštěvnické cesty přes nízkou skleněnou bariéru.

5) Llano - nový značně rozsáhlý výběh bude umístěn mezi výběhem psů pralesních a stánkem občerstvení „Hacienda“ resp. stěnou centrální průchozí voliéry naproti nynějšímu výběhu psů hřivnatých a výběhu nandů, mar a kapybar. Na začátku výběhu (ve směru prohlídky komplexní expozice) bude umístěna ubikace do které budou mít návštěvníci pohled z venku. Volné travnaté plochy pouze se skupinkami stromů a keřů a bažinou budou imitovat periodicky zatápěnou jihoamerickou pampu – llano.

- 6) Pampa I. - výběh vlků hřivnatých bude pouze vjemově upraven, aby co nejvíce připomínal venezuelskou pampu. U výhledové plošiny bude odstraněn plot a prohlouben suchý příkop. Celý výběh zůstane pouze zatravněn.
- 7) Pampa II. - výběh projde pouze kosmetickými úpravami. Vzhledově bude pojat podobně jako „Pampa I.“. Pohledová místa budou na dvou místech. Jedna vyhlídková plošina bude z návštěvnické cesty, na druhou se bude vycházet z centrální voliéry. Jako ubikace bude sloužit nynější ubikace gepardů, která nebude návštěvníkům přístupná a bude společná s vlky hřivnatými.
- 8) Pampa III. - v sousedství předcházejícího výběhu bude postavena malá voliéra s prosklenou přední stěnou. Voliéra bude pouze zatravněná s několika kameny.
- 9) Bahía - bude to vedle pavilonu centrální místo celé komplexní expozice „Karibik“. Může být postaveno jako nezastřešený prostor, ale potom musí být všichni ptáci kupírováni nebo, a to je lepší varianta, jako velká průchozí voliéra. Centrem celé expozice bude velká bažinatá laguna pro plameňáky. Bude v ní i mnoho živých vzrostlých stromů, rákosových porostů a keřů. Svým charakterem bude napodobovat středoamerickou bažinu. Součástí této expozice bude i nynější venkovní výběh surikat, který bude sloužit pásovcům a také venkovní voliéra drápkatých opic. Musí být postaveny i nové zimní ubikace. Expozici se budou návštěvníci volně procházet po terénních cestách a lávkách. Součástí voliéry bude i občerstvení „Hacienda“.
- 10) Tropické království I. - je zcela nově zrekonstruováno a kromě malých kosmetických úprav nepotřebuje jiné změny. Pouze nynější herpetofauna z celého světa bude vyměněna za zvířata Střední a Jižní Ameriky. Suterén této části pavilonu bude přestavěn na chovatelské, technické a sociální zázemí.
- 11) Tropické království II. - nynější spojovací krček mezi částmi „A“ a „B“ pavilonu terária bude přeměněn a obří mořská akvária musí být nově postavena. Jedna nádrž je určena pro žraloky volného moře a druhá bude představovat faunu korálového útesu.
- 12) Tropické království III. - stávající hala „A“ pavilonu terária bude zcela zásadně přestavěna. Tato expozice bude pojata jako průchozí tropická hala s množstvím zeleně a velkými vodními plochami. Nově musí být v jejím sousedství postaveno technické zázemí pro potřebné technologické vybavení.
- 13) Psoun Merriamův nebo psoun prériový - nový výběh bude na začátku nové cesty vyvádějící návštěvníky z centrální voliéry. Výběh bude imitovat suchou travnato-písčitou prérii. Není třeba budovat žádnou ubikaci na zimování zvířat.
- 14) Ocelot stromový nebo ocelot velký - nová moderně řešená voliéra bude na druhé straně začátku nové cesty. Pohled do voliéry bude zasklenou přední stěnou. Do teplé ubikace bude návštěvník vidět prosklenou přední stěnou z návštěvnické cesty. Vnitřek voliéry i ubikace bude připomínat spodní patro středoamerického tropického lesa.

- 15) Kočka jaguarundi - nová voliéra i pojetí expozice bude velmi podobné jako u voliéry ocelotů, se kterou bude sousedit. Teplá ubikace bude společná s oceloty a návštěvník do ní uvidí přední prosklenou stěnou.
- 16) Kotul veverkovitý - nová velká vysoká voliéra bude hustě osázena stromy a keři aby připomínala tropický les. Vedle voliéry bude soliterní vzrostlý listnatý strom, na který bude kotulům umožněn volný východ z voliéry. Voliéra bude v sousedství expozice psounů. Nová teplá ubikace nebude přístupná návštěvníkům.
- 17) Harpyje - nová velká voliéra na pozadí hustého lesa bude zařízena velmi jednoduše několika suchými parkosy a 1 – 2 stromy. Návštěvníci uvidí do voliéry po celé délce přední stěny. Teplá ubikace, která nebude přístupná návštěvníkům bude společná s ubikací kotulů.
- 18) Vřešťan hnědý nebo chápan černý - nový výběh bude pojat jako ostrov s několika vzrostlými listnatými stromy, obehnaný vodním příkopem. Pozadí výběhu bude tvořit zelená stěna lesa. Do teplé ubikace umístěné mimo ostrov uvidí návštěvníci prosklenou přední stěnou.
- 19) Pekari páskovaný - nový prostorný výběh bude ohraničen suchým příkopem, vyššími kameny a skleněnou stěnou krytou zelení. Ve výběhu budou vedle zarostlých míst plochy travnaté a písčité s mnoha kameny. Návštěvník uvidí do výběhu po celé délce strany přilehající k cestě. Teplá ubikace nebude přístupná návštěvníkům.
- 20) Hutia stromová - nový výběh ohraničený skleněnou stěnou bude imitovat suchou kamenitou lokalitu s padlým stromem ze střední Kuby. Návštěvníci budou pozorovat zvířata z návštěvnické cesty. Teplá ubikace společná s ubikací pekariů nebude návštěvníkům přístupná.
- 21) Skunk pruhovaný - nový výběh zabírající část současného lesa doplněnou několika kameny bude ohraničen skleněnou stěnou zakrytou z obou stran zelení. Návštěvníci uvidí do výběhu z jedné vyhlídky. Temperovaná ubikace nebude návštěvníkům přístupná.
- 22) Kondor krocanovitý a anhinga americká - nová velká voliéra bude řešena velmi jednoduše. Mimo dvou suchých parkosů v ní bude u návštěvnické cesty vybudováno jezírko. Zimní ubikace nebude pro návštěvníky přístupná.
- 23) Malpa kapucínská - nová expozice tvořená ostrovem za vodním příkopem bude na jedné straně cesty uzavírat celou komplexní expozici. Na ostrově bude jediný vzrostlý listnatý strom. Teplá ubikace společná s ubikací kondorů a anhing nebude návštěvníkům přístupná.
- 24) Karančo severní - nová velká voliéra se suchými i živými stromy, keři a mnoha balvany bude imitovat otevřenou krajinu Střední Ameriky. Teplá ubikace bude společná s ubikací krocanů ocelových a nebude návštěvníkům přístupná.
- 25) Krocan ocelový nebo krocan divoký - nový výběh bude ohrazen nižším plotem, který bude z obou stran zakryt zelení a do kterého návštěvníci uvidí ze dvou pozorovacích míst přes suchý příkop. Expozice bude imitovat suchou

travnatou otevřenou krajinu Střední Ameriky. Nová ubikace nebude přístupná návštěvníkům a bude společná s ubikací Karanča severního. Tento výběh proti výběhu malp kapucínských bude uzavírat komplexní expozici na druhé straně cesty.

c) WALLASEIA

Při budování této zcela nové komplexní expozice je potřeba prakticky vše postavit nově. Celý komplex bude umístěn na volném dosud nevyužitém území v jihovýchodním cípu zahrady. Z tohoto důvodu je i předkládaná koncepce komplexní expozice pojata jednodušeji než expozice ostatní.

Cesty: Jediné co je v této části zahrady vybudováno jsou základy dvou okružních cest. Prvá vede od spodního okraje výběhu nynějších kozorožců sibiřských obloukem kolem Mniší hory pouze s mírným stoupáním do její východní části. Druhá cesta začíná naopak nad výběhem kozorožců a probíhá prakticky po celou dobu rovnoběžně s cestou spodní. V jihovýchodním cípu zahrady se pak tyto cesty sbíhají a společná cesta pokračuje obloukem k pavilonu exotických ptáků. Tyto cesty by se měly stát osami budované komplexní expozice. Spodní cesta by měla sloužit jako návštěvnická vyhlídková trasa, horní pak jako služební obslužná komunikace.

Pavilon: Centrem celé komplexní expozice by měl být zcela nový třídlílný pavilon. Jeho ztvárnění a vnitřní členění musí být předmětem další studie.

Výběhy, klece, voliéry: Vše je potřeba vybudovat zcela nově.

Popis řešení a umístění expozic

1) Makak jávský - nový výběh s průchozí návštěvnickou cestou bude vstupní expozicí do celého komplexu. Výběh bude ohrazen vysokým, nahoře zahnutým pletivovým plotem ukončeným elektrickým ohradníkem. Výběh by měl být hustě zarostlý s mnoha padlými kmeny a balvany. Nová teplá ubikace, zakrytá od návštěvnické cesty zelení, bude u horní obslužné cesty a nebude přístupná návštěvníkům.

2) Tapír indický a sambar ostrovní - nový rozsáhlý výběh bude mezi oběma cestami. Z boků a nahoře bude ohrazen pletivovým plotem, dole podél návštěvnické cesty suchým příkopem s jednou vyhlídkovou plošinou. Současný stav lesa v této části odpovídá představám o takovémto výběhu. Teplá ubikace, nepřístupná návštěvníkům, bude v horní části výběhu u obslužné cesty.

3) Medvěd malajský - nový výběh bude umístěn pod spodní cestou až k oplocení zoo. Jelikož se jedná o velmi destruktivní druh bude výběh doplněn pouze velkými kameny a mohutnými ležícími kmeny. Do teplá ubikace umístěné u cesty budou návštěvníci vidět zasklenou stěnou.

4) Banteng jávský - bude to dominantní expozice před vstupem do pavilonu. Nový rozsáhlý výběh, jeden ze tří velkých výběhů komplexní expozice, bude umístěn nad spodní cestou v místech kde se terén svažuje již jen nepatrně.

V horní části bude daleko přesahovat obslužnou komunikaci, která bude u něho končit. Nové funkcionalistické stáje nebudou návštěvníkům přístupné. Les ve výběhu bude třeba u návštěvnické cesty prosvětlit na mýtinu a doplnit velkými balvany. Ohrazení výběhu bude tvořit v horní části plot a u návštěvnické cesty suchý příkop se dvěma pozorovacími místy.

5) Anoa nížinný - nový podlouhlý výběh bude pod návštěvnickou cestou. Ohrazen bude dřevěným plotem a u návštěvnické cesty nízkou terasou. Pohled do výběhu bude ze dvou vyhlídkových vyvýšených plošin. Teplá ubikace bude společná i pro babirusy a návštěvníci do ní nebudou mít přístup.

6) Babirusa bornejská - nový výběh navazuje na biotopově podobný výběh anoa, neboť se jedná o dva typické představitele bornejské fauny. Měkký travnatý výběh bude doplněn jen několika soliterními kameny. Nová teplá ubikace nepřístupná návštěvníkům je společná s anoa. Pohled do výběhu bude z jednoho pozorovacího místa.

7) Dvojbobrožec indický

8) Bažant palavanský

9) Argus okatý

10) Korunáč velký - soubor čtyř velkých moderních ptačích voliér vytvářejících jeden vjemový celek pro typické představitele ptačí fauny dané oblasti. Voliéry budou bohatě osázeny různě velkými keři a stromy, skýtajícími dostatek úkrytů a navozujícími dojem tropického les. V částech přiléhajících k návštěvnické cestě budou díly pletiva nahrazeny sklem. Dvě nové teplé ubikace, do kterých nebude pohled z návštěvnické cesty, budou společné vždy pro dvě voliéry.

11) Binturong - nový prostorný výběh s hustou spleť větví suchých parkosů a živých keřů a stromů bude obehnan pletivovým plotem nahoře zakončeným elektrickým ohradníkem. Plot musí být z obou stran zakryt zelení. Do expozice bude pohled jedním skleněným oknem. Stejně tak budou moci návštěvníci vidět binturongy i v teplé ubikaci za skleněnou stěnou.

12) Gibon tmavoruký - nový výběh bude tvořen ostrovem za vodním příkopem. Ten bude společný pro další dva podobné ostrovní výběhy opic. Návštěvníci budou vidět zvířata přes vodní příkop v celém úseku návštěvnické cesty. Teplá ubikace bude součástí hlavního pavilonu, ke kterému výběh přiléhá. Návštěvníci uvidí gibony v ubikaci ve vstupní části pavilonu.

13) Hulman sundský

14) Paviánec tmavý - oba nové ostrovní výběhy se podobají výběhu gibonů s tím rozdílem, že skákací konstrukce je nahrazena živými mohutnými stromy. Teplé ubikace jsou umístěny v pavilonu, ale nejsou přístupné návštěvníkům.

15) Zoborožec nosorožčí - nová kruhová nebo oválná vysoká voliéra, ke které budou mít návštěvníci přístup ze tří stran. Dominantou voliéry, mimo bohaté

zeleně a suchých parkosů, bude několik mohutných kmenů s dutinami. Nová teplá ubikace nebude návštěvníkům přístupná.

16) Java - bude to prvá část zcela nového pavilonu. Ze vstupní haly je vidět vnitřní ubikace gibbonů tmavorukých. Vlastní expoziční hala je pojata jako kombinace průchozí tropické haly s volně se pohybujícími některými druhy ptáků a savců a do ní vystupujícími celoskleněnými vitrínami s dalšími druhy savců a plazů.

17) Timor - je to prostřední část nového pavilonu. Celá je pojatá jako průchozí hala s volně létajícími ptáky, dvěma otevřenými terárii, vodním příkopem jako symbolem průlivů mezi ostrovy s mořskými želvami, který dělí halu na dvě poloviny a dominantní expozicí krokodýlů mořských.

18) Jaya - Závěrečná část nového pavilonu, která je pojata podobně jako část Java.

19) Tabon lesní

20) Páv zelený - dvě nové moderně pojaté voliéry s pohledovými místy kde pletivo je nahrazeno skleněným oknem. Obě budou bohatě zarostlé živou zelení s nevelkými mýtkami, aby imitovaly nitro tropického lesa. Teplá ubikace, do které návštěvníci uvidí prosklenou stěnou je společná pro obě voliéry.

21) Kazuár přilbový nebo kazuár Benettův - nový velký dvojvýběh (pro samce a samici) tvořený mýtkami a hustými porosty keřů. Ohrazení výběhu bude kombinace pletiva a palisád s pohledovým skleněným oknem. Teplá ubikace nepřístupná návštěvníkům bude společná s klokany.

22) Klokán novoguinejský - je to závěrečná dominantní expozice celého komplexu Wallaceia, tvořená novým velkým travnatým výběhem jen řídké zarostlým jednotlivými stromy. Nová teplá ubikace je společná s kazuáry.

d) KALAHARI

Základním momentem při budování této komplexní expozice je zachování a využití stávajících výběhů kazuárů, klokanů a zejména „Safari“. Zbývajících osm expozic bude postaveno zcela nově.

Cesty: Zcela zachována zůstane vyhlídková terasa u „Safari“ i cesty kolem nynějších výběhů kazuárů a klokanů. Cesta u nových expozic musí být postavena nově.

Pavilon: Tato komplexní expozice nemá žádný velký centrální pavilon, ale dva menší pavilónky. Oba musí být postaveny nově.

Výběhy, klece, voliéry: Kromě výběhů „Safari“, kazuáři a klokani musí být ostatní výběhy postaveny nově.

Popis řešení a umístění expozic

1) Surikata a hrabáč kapský - nový venkovní výběh surikat i nový pavilónek jehož podstatnou částí bude vnitřní výběh surikat je vstupní dominantou

komplexní expozice „Kalahari“. Ztvárnění venkovního i vnitřního výběhu surikat bude velmi podobné jako současných výběhů v „Tropickém království“. Oba výběhy však budou větší. Uvnitř pavilonu bude i expozice podzemní nory hrabáče kapského.

2) Pes ušatý - druhý nový vstupní výběh. Bude ztvárněn jako suchá savana. Nová teplá ubikace bude společná se psy hyenovými. Návštěvníci budou moci pozorovat oba druhy přes skleněnou stěnu z návštěvnické cesty.

3) Pes hyenový - nový rozsáhlý výběh umožní psům hyenovým dostatek pohybu a dá vyniknout jejich pohyblivosti. Výběh bude imitovat suchou polopoušť se sporou vegetací a jednotlivými kameny. Výběh bude ohrazen drátěným plotem s elektrickým ohradníkem, který bude maskován keři. Do výběhu budou dvě pohledová místa vytvořená jako dvě zasklené vyhlídky. Nová teplá ubikace je společná se psy ušatými.

4) Gepard africký - nový obří výběh bude umístěn v prostoru zadní části nynějších výběhů lam guanako a bizonů. Délka suchého travnatého výběhu umožní gepardům dostatek pohybu. Výběh bude ohrazen suchým příkopem a návštěvníci do něho uvidí po celé jeho délce. Teplá ubikace bude umístěna v pavilonu lvů, ale nebude návštěvníkům přístupná.

5) Orel kejklíř a sup africký - nová okrouhlá vysoká voliéra bude osazena pouze suchými stromy a několika keři a kameny. Návštěvníci do ní uvidí ze tří stran. Do nové teplé ubikace nebudou mít návštěvníci přístup.

6) Lev jihoafrický - nový velký výběh polopouštního typu bude umístěn v prostoru za nynějšími bizony. Ohrazen bude v zadní části a po bocích skalní stěnou, na straně od návštěvníků pak vysokou skleněnou stěnou. Na výběh navazuje pavilon s rozměrnou vnitřní přírodně upravenou ubikací. Návštěvníci budou mít možnost vcházet do pavilonu. Tento pavilon bude centrem komplexní expozice.

7) Karakal africký - nová velká voliéra bude navazovat na novou teplou ubikaci nepřístupnou návštěvníkům a bude společná s ubikací hyeny čabrákové.

8) Hyena čabráková - nový velký výběh bude imitovat polopouštní biotop jižní Afriky. Výběh bude ohrazen po bocích a v zadní části skalní stěnou. Přední část bude od návštěvnické cesty oddělena suchým příkopem. Nová teplá ubikace bude společná s karakaly a nebude přístupná návštěvníkům.

9) Hyenka hřivnatá - nový suchý výběh bude ohraničen velkými balvany a pohled do něho bude v jednom místě zaskleným oknem. V samostatné nové teplé ubikaci budou moci návštěvníci hyenky pozorovat zasklenou stěnou.

10) Šakal čabrákový - po nevelkých úpravách bude použit nynější výběh i ubikace klokanů.

11) Marabu africký - pouze po kosmetických úpravách bude použit nynější výběh i ubikace kazuárů.

12) Safari - po opravě a zvětšení výběhu a průběžných opravách stájí bude i nadále nepřetržitě využíván stávající výběh i ubikace „Safari“. Je třeba uvážit případnou stavbu nové stáje pro žirafy, která by byla přístupná i návštěvníkům.

7.6.7.2 JEDNOTLIVÉ EXPOZICE

Tyto jednotlivé expozice jsou rozmístěny volně po celém areálu zahrady a tak není možné globálně mluvit o využití některých cest či staveb. To bude probíráno vždy u každé expozice odděleně.

a) Panda červená - tato nová vstupní expozice celé brněnské zoo bude umístěna ve svahu nad nynějším kioskem upomínkových předmětů nahoru až po plošinku na rozcestí u staré správní budovy. Vytvořena bude jako otevřený výběh ohraničený nízkou asi 140 cm vysokou skleněnou stěnou na podezdívce hluboké 80 cm. Do expozice budou tři pohledová místa. Prvé bude zespodu od kiosku upomínkových předmětů, druhé z podesty na bočním schodišti okolo výběhu a třetí z horní vyhlídkové plošinky. Nová temperovaná ubikace nebude návštěvníkům přístupná.

b) Tygří kameny - právě dokončená expozice tygrů sumaterských a levhartů cejlonských nevyžaduje žádné další úpravy. Plně zapadá do předkládané koncepce.

c) Berneška havajská - pro tuto expozici bude po celkové opravě využit bývalý výběh plameňáků resp. klokanů. Opravit bude potřeba bazén, oplocení, zábradlí a dřevěný domek. Pohledová místa budou z přístupové cesty k „Tygřím kamenům“ a z „Chatrče“ této expozice.

d) Kachna parníková - tato expozice vznikne rekonstrukcí nejnižší části bývalého výběhu vodních ptáků, která je nyní pod můstkem ochozu „Tygřích kamenů“. Z tohoto můstku bude také pohled do expozice.

e) Tučňák Humboldtův - zcela nová expozice vznikne v celém prostoru odpočívadla od schodů před první ptačí voliérou (hokové) až k nové správní budově. Podlouhlá expozice bude mít zadní stěnu imitující skály pobřežního útesu s malými plážemi na které bude ze shora pohled ze dvou vyhlídek. Přední stěna bude tvořena nízkou skleněnou stěnou, která v některých místech bude umožňovat pohled i pod vodní hladinu. Do temperované ubikace, která bude umístěna na konci expozice u správní budovy, budou mít návštěvníci pohled zasklenou stěnou.

f) Makak japonský - zcela nový rozsáhlý otevřený výběh bude zabírat celý zalesněný prostor mezi cestou před nynějšími ptačími voliérami a cestou před opicemi. Výběh bude ohraničen vysokými tabulemi skla, sloužícími jako pohledová okna a pletivovým plotem nahoře s elektrickým ohradníkem. Tři až čtyři pohledová okna budou umístěna na obou cestách. Přes výběh by mohla vést vysutá návštěvnická lávka. Temperovaná ubikace nebude přístupná návštěvníkům. Bude sloužit k odstavení nemocných nebo přestárých zvířat. Makaci japonští budou trvale pouze ve venkovním výběhu.

g) Madagaskar - pro expozici zcela specifické fauny tohoto ostrova by v konečné fázi měly sloužit oba nynější pavilony opic. V první fázi však pavilon „Opice I.“ Musí být upraven pouze pro šimpanzy a tak pouze pavilon „Opice II.“ bude na pavilon lemurů. Vnitřní ubikace není potřeba zásadním způsobem měnit a tak budou opraveny pouze venkovní klece. Mříže budou částečně nahrazeny sklem a plocha výběhů bude zvětšena.

h) Kagu chocholatý - nová velká voliéra bude vybudována ve svahu nad cestou od opic k centrální cestě. Voliéra bude hustě osázena keři vytvářejícími dostatek úkrytů. Zateplená ubikace společná i pro papoušky kea bude mít přední stěnu prosklenou a to umožní návštěvníkům ptáky pozorovat i v zimním období.

ch) Nestor kea - nová velká voliéra bude umístěna ve svahu v sousedství voliéry kaguů. Interiér voliéry bude tvořit loučka s několika kameny, jednotlivými keři a suchým parkosem. Obě voliéry jsou spojeny společnou ubikací.

i) Papoušek patagonský - nová velká protáhlá voliéra bude dominantou na rozcestí centrální cesty a cesty k pavilonům opic. Tito papoušci nepotřebují zimní teplou ubikaci. Hnízdí v norách na příkrých svazích a v rozsedlinách skalních stěn. Za umělou skalní stěnou bude úzký obslužný prostor (šíře asi 1 m) do kterého budou ústít nory svými hnízdními komůrkami.

j) Himaláje - tuto expozici bude tvořit skupina čtyř výběhů pro vysokohorské kopytníky, voliéra sněžného levharta a tři voliéry pro bažanty. V současnosti jsou vybudovány dva výběhy kopytníků se společnou stájí (Nynější lamy krotké a kozorožci sibiřští). Stávající výběhy je třeba opravit a pohledově ztvárnit a zbývající objekty postavit nové. Nové výběhy by měly pokračovat dále podél rozestavěné cesty od kozorožců sibiřských dozadu směrem ke komplexní expozici Wallaceia. Interiéry výběhů, klece a voliér by měly imitovat různé vysokohorské himalájské biotopy. Ubikace a přístěnky nebudou návštěvníkům přístupné.

k) Austrálie - centrem expozice bude nynější pavilon exotického ptactva. Obě poloviny pavilonu, nyní rozčleněné do nevzhledných klecí pro jednotlivé páry ptáků, budou přebudovány na průchozí haly s volně létajícími ptáky a jednotlivými vitrínami. Interiér hal bude připomínat sušší australské biotopy (Buš, Suché jezero). Z tohoto pavilonu se bude vycházet do nové velké průchozí voliéry. Ta bude zabírat celý zalesněný trojúhelník za pavilonem. Následující dvě expozice jsou volným pokračováním této expozice.

l) Klokan rudý a vombat medvědovitý - tematicky navazuje na expozici „Austrálie. Nový rozsáhlý výběh bude vybudován v lese za cestou k teráriu. Bude napodobovat rozhraní suchého lesa a travnatých australských plání. Výběh bude ohraničen nízkým pletivovým plotem a velkými balvany. Do výběhu budou dvě pohledová místa. Velká teplá ubikace nebude návštěvníkům přístupná.

m) Dingo - nový velký výběh bude umístěn za novým výběhem klokanů dozadu směrem k zahrádkářské kolonii u cesty která povede od Wallaceie. Expozice bude imitovat řídký suchý australský buš. Ohraničen bude nižším

pletivovým plotem se dvěma pohledovými místy. Z vnitřní i vnější strany bude pletivo zakryt živou zelení. Nová ubikace nebude přístupná návštěvníkům.

n) Giganti a jiné zajímavosti - zcela nový pavilon, pojatý jako systém velkých vitrín (terárií a akvárií) kde dominantní budou expozice varana komodského a želv sloních a obrovských. K pavilonu patří i výběh pro želvy ohraničený kameny, suchým příkopem a nízkým plotem. Pavilon bude umístěn proti nynějšímu výběhu lam guanako směrem k zahrádkářské kolonii.

o) Jelen milu - nový velký výběh pro početnější stádo těchto jelenů bude na části nynějších výběhů lam guanako a bizonů. Výběh by měl mít lesoparkový charakter podobný tomu jaký je nyní ve výběhu lam guanako. Výběh bude ohrazen nižším pletivovým plotem se dvěma výhledy pro návštěvníky. Není třeba budovat zimní stáje, stačí pouze zástěnek – závěťí.

C) EXPOZICE SYSTEMATICKÝCH SKUPIN

a) Čeleď koňovití (Equidae) - plně budou využity stávající výběhy a stáje. Bude potřeba pouze upravit a modernizovat jednotlivé objekty. U výběhů budou ploty nahrazeny z podstatné části suchými příkopy. Stáje bude nutné opravit a v některých případech i rozšířit. Tato expozice bude zahrnovat nynější výběhy a stáje somálských oslů (částečně), kiangů, zeber Grévyho, adaxů a kulanů.

b) Čeleď velbloudovití (Camelidae) - šest nových výběhů bude vybudováno v přední části nynějšího ovocného sadu. Při stavbě ohrazení těchto výběhů bude použito nových poznatků pro tvorbu bariér pro tato zvířata. Není třeba budovat zimní stáje stačí pouze přístěnky proti dešti.

c) Nadčeleď „lidoopi“ (Hominoidea) - zcela nový moderní pavilon s velkými vnitřními ubikacemi a odpovídajícími výběhy by měl být stavěn až v poslední etapě uskutečňování této expoziční koncepce. Hlavním důvodem pro tento přístup je překotný vývoj názorů na podmínky držení a chovu lidoopů. Je proto taktičtější počkat až na dokonalé vyjasnění situace a názorů, abychom nepostavili velmi drahou stavbu, která již v okamžiku realizace bude morálně zastaralá a napadnutelná. Tato rozsáhlá stavba by měla být situována do oblasti jižně od skleníku.

C) DOPLŇKOVÉ EXPOZICE

a) Moravská řeka - nová relativně jednoduchá stavba tvořená kaskádovitým potokem se čtyřmi prosklenými tůněmi, představujícími jednotlivá rybí pásma řeky a rybníkem bude umístěna v prostoru od zatáčky centrální cesty u pavilonu exotických ptáků až do prostoru nynější bažantí tříklece. Je otázkou nepostavit-li

jako konečný článek této expozice „Deltu“ někde v prostoru současného vstupu. Voda musí v expozici cirkulovat a být filtrována.

b) Kontaktní dětská zoo s ponydromem - bude postavena v prostorách nyníšších poníků, osla somálského (částečně) a velbloudů dvouhřbých. Pro ustájení zvířat bude využito hlavní budovy na úseku „kopyta“, která však bude muset být rekonstruována.

c) Skanzen – Moravská chalupa - musí být zcela nove postaven. Pro jeho realizaci se nabízí dvě místa. Prvá možnost je v prostoru za nyníššími bizony směrem k ovocnému sadu nebo přímo v ovocném sadu v prostoru seníku. Osobně se domnívám, že varianta v ovocném sadu je výhodnější, neboť nedojde k přehúštění expozic v prostoru nyníšších bizonů a selské stavení lépe zapadá do ovocného sadu než do lesa. Rovněž „Sokolnická louka“ logicky navazuje na tento skanzen.

d) Sokolnická louka - bude nově vybudována v zadním prostoru nyníššího ovocného sadu. Nově musí být postaveno návštěvnícké hlediště, předváděcí louka s pomocnými zařízeními a chovné zázemí.

e) Tarzanova dráha - není v této koncepci řešeno.

f) ZOO scéna - není v této koncepci řešeno.

7.6.8 PŘEHLED

Název	Počet druhů	Počet kusů	Počet pavilonů	Počet expozic
Komplexní expozice	283	1188	5	91
Z toho:				
Beringia	86	196	1	31
Karibik	110	609	1	26
Wallaseia	66	307	1	22
Kalahari	21	76	2	12
Jednotlivé expozice	80	545	3	27
Z toho:				
jednotlivé expozice	13	109	0	11
Madagaskar	12	29	1	2
Austrálie	23	283	1	4
Himaláje	9	40	0	9

giganti	23	84	1	1
Systematické skupiny	15	64	1	3
Z toho:				
koňovití	4	17	0	1
velbloudovití	6	28	0	1
lidoopi	5	19	1	1
Doplňkové expozice	65	541	0	4
Z toho:				
Moravská řeka	29	399	0	1
Kontaktní zoo	9	64	0	1
skanzen	12	53	0	1
sokolnická louka	15	25	0	1
Celkem	443	2338	9	124

7.6.9 LITERATURA

Alscgner G., 1959: Cesty zvířat. Orbis, Praha: 199str.

Bannikov A., Flint V., 1986: Přežijí rok 2000? Lidové nakladatelství, Praha: 239 str.

Bates M., redakce TIME-LIFE, 1975: Jižní Amerika. Země a život. Artia, Praha: 199 str.

Bobrinskij N.A., 1974: Zvířata tunder a stepí. Orbis, Praha: 17-21.

Buchar J., 1983: Zoogeografie. Státní pedagogické nakladatelství, Praha: 199 str.

Černý W., 1996: Ptáci. Aventinum nakladatelství, Praha: 351 str.

Daniel M., 1977: Život a smrt na vrcholech světa. Edice Kolumbus, Mladá fronta, Praha: 228 str.

Dobroruka L.J., 1979: Zvířata celého světa . 5. Poloopice a opice. Státní zemědělské nakladatelství, Praha: 203 str.

Dobroruka L.J. a kol., 1975: Přehled soustavy a české názvy savců. Lynx, Mammalogické zprávy, Sup. IV., Praha: 144 str.

Duggan A., Joyce P., 1994: Southern Africa. Spectacular World of Wildlife. The Reader's Digest Association South Africa (Pty) , Cape Town: 272 str.

Dyk V., 1952: Naše ryby. Zdravotnické nakladatelství, Praha: 94-103.

- Eibl-Eibesfeldt I., 1970: Galapágy. Noemova archa v Tichém oceáně. Edice Kolumbus, Orbis, Praha: 210 str.
- Felix J., 1980: Zvířata celého světa. 8. Bažanti a ostatní hrabaví. Státní zemědělské nakladatelství, Praha: 188 str.
- Felix J., 1988: Zvířata celého světa. 13. Ještěři. Státní zemědělské nakladatelství, Praha: 205 str.
- Frädrich H., 1991: Solange es sie noch gibt. Erlebte Tierwelt zwischen Karibik und Feuerland. Verlag Ullstein, Frankfurt a.M., Berlin: 344 str.
- Gould S.J., a kol., 1998: Dějiny planety Země. Knižní klub Praha a Columbus, Praha: 256 str.
- Grzimek B., 1969: Čtvernozí australané. Orbis, Praha: 211 str.
- Hanzák J., Hudec K., 1963: Světem zvířat II. Ptáci I. Albatros, Praha: 498 str.
- Hanzák J., Bouchner M., Hudec K., 1963: Světem zvířat II. Ptáci II. Albatros, Praha: 415 str.
- Hanzák J. a kol., 1965: Světem zvířat III. Domácí zvířata. Albatros Praha: 531 str.
- Hanzák J. a kol., 1969: Světem zvířat IV. Pláštěnci, bezlebeční, ryby, obojživelníci a plazi. Albatros, Praha: 617 str.
- Hockey P., Sinclair I., 1998: Birds of Southern Africa. Struik Publishers, Cape Town: 448 str.
- Kolar K., Spitzer K.H., 1990: Grosssittiche. Haltung, Verhalten und Zucht. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart: 246 str.
- Kolektiv, 1974: Od agamy po žraloka. Artia – Albatros: 547 str.
- Kolektiv, 1976: Beringia in Cenozoic. DVNC AN SSSR, Vladivostok: 593 str.
- Kolektiv, 1993: The World Zoo Conservation Strategy. IUDZG/CBSG (IUCN/SSC): 76 str.
- Kolektiv, 1998: Encyklopedie zvířat. Savci. International Masters Publishers, Praha: karta 164.
- Losos B. a kol., 1984: Ekologie živočichů. Státní pedagogické nakladatelství, Praha: 316 str.
- Lusk S., Baruš V., Vostradovský J., 1983: Ryby v našich vodách. Edice Živou přírodou, Akademia, ČSAV, Praha: 211 str.
- Mauersberger G., 1969: Urania Tierreich. V. Vögel. Urania-Verlag, Leipzig, Jena, Berlin: 519 str.
- Mazák V., 1980: Zvířata celého světa. 7. Velké kočky a gepardi. Státní zemědělské nakladatelství, Praha: 187 str.
- Obst F.J., Richter K., Jacob U., 1984: Lexikon der Terraristik und Herpetologie. Interdruck, Edition Leipzig: 466 str.

Payne J., Cubitt G., 1990: Wild Malaysia. The Wildlife and Scenery of Penninsular Malaysia, Sarawak and Sabah. New Holland (Publishers), London, Cape Town, Sydney, Singapore: 204 str.

Payne J., Francis Ch.M., Phillipps K., 1985: A Field Guide to the Mammals of Borneo. The Sabath Society with WWF Malaysia, Kuala Lumpur: 332 str.

Raethel, H.-S., 1988: Hühnervögel der Welt. Verlag J. Neumann-Neudamm und CO, KG., Melsungen: 817 str.

Ripley S.D., redakce TIME-LIFE, 1972: Tropická Asie. Země a život. Artia, Praha: 199 str.

Rozsypal SS., 1994: Přehled biologie. Scientia, Pedagogické nakladatelství, Praha: 560-583. Sambras H.H., 1996: Atlas der Nutztierassen. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart: 304 str.

Skinner J.D., Smithers R.H.N., 1990: The Mammals of the Southern African Subregion. University of Pretoria, Pretoria: 769 str.

Timofeev-Resovskij N.V., Voroncov N.N., Jablovskij A.V., 1977: Krátký очерk teorii Evolucii. Izdatelstvo Nauka, Moskva: 301 str.

Vašíček M., 1978: Australští papoušci. Svěpomoc, Praha: 325 str.

Whitten T., Whitten J., 1997: Wild Indonesia. The Wildlife and Scenery of the Indonesian Archipelago. New Holland (Publishers), London, Cape Town, Sydney, Singapore: 208 str.

7.7 Chované druhy zvířat (k 31.12. 2003)

Zoo Brno

bezobratlí

2003

český název latinský název	1.1.2003	Narození/Birth	Příchod/Arrival*	Úhyn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other descrements***	31.12.2003	poznámka	CITES
-------------------------------	----------	----------------	------------------	------------	--------------------	-------------------------------------	------------	----------	-------

kmen: Měkkýši (Mollusca)

třída: Plži (Gastropoda)

řád: Stopkoocí (Stylomatophora)

Oblovka velká Achatina fulica	0		0,0,10	0,0,7			0,0,3	SMP	
----------------------------------	---	--	--------	-------	--	--	-------	-----	--

kmen: Členovci (Arthropoda)

třída: Hmyz (Insecta)

řád: Brouci (Coleoptera)

Zlatohlávek panterový Gymnetis pantherina	0		0,0,5				0,0,5	SMP	
--	---	--	-------	--	--	--	-------	-----	--

SMP = stanice mladých
přírodovědců

Zoo Brno

ryby

2003

latinský název	1.1.2003	Narození/Birth	Úmryn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other decrements***	31.12.2003	poznámka	CITES	EEP
----------------	----------	----------------	-------------	--------------------	---------------------------------	------------	----------	-------	-----

řád: málostní (Cypriniformes)

Piraña Serrasalmus gibbus	4					4			
Piraña Serrasalmus nattereri	66		28			38			
Piraña Serralmus rhombeus	2	1				3			
Parmička žraločí Balantiocheilus melanopterus	30		30			0			

řád: ostnoploutví (Perciformes)

Pestřenec Lamprologus tetracanthus	90		50			40			
Tlamevec Haplochromis borleyi	3					3			
Tlamevec Haplochromis labrosus	6		6			0			
Tlamevec Haplochromis rostratus	9		9			0			
Tlamevec Labidochromis sp. yellow	16		16			0			
Tlamevec "zebra" Pseudotropheus zebra	4					4			
Tlamevec příčnopruhý Pseudotropheus zebra - red-red	17		17			0			
Tlamevec štíhlý Pseudotropheus elongatus	10					10			
Tlamevec Mooreův Tropheus moorei	10					10			

Vysvětlivky

*nákup, deponace, dar, výměna/buying, loan, donation, exchange, etc.

**prodej, deponace, výměna, atd./selling, loan, exchange, etc.

***vyřazení, škodná, únik, krádež/outage, predators, escape, theft

Zoo Brno

obojživelníci (Amphibia)

2003

český název latinský název	1.1.2003	Narození/Birth	Příchod/Arrival*	Úhyn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other descrements***	31.12.2003	poznámka	CITES
-------------------------------	----------	----------------	------------------	------------	--------------------	-------------------------------------	------------	----------	-------

řád: ocasatí (Caudata)

Žebrovník Waltlův Pleurodeles waltl	0		0,0,4	0,0,2			0,0,2	SMP	
--	---	--	-------	-------	--	--	-------	-----	--

řád: žáby (Anura)

Rohatka ozdobná Ceratophrys ornata	0		0,0,5	0,0,3			0,0,2		
---------------------------------------	---	--	-------	-------	--	--	-------	--	--

SMP = stanice mladých
přírodovědců

Zoo Brno

plazi

2003

český název latinský název	1.1.2003	Narození/Birth	Příchod/Arrival*	Úhyn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other decrements***	31.12.2003	poznámka	CITES	EEP
-------------------------------	----------	----------------	------------------	------------	--------------------	---------------------------------	------------	----------	-------	-----

řád: želvy (Testudinata)

Tereka africká Pelomedusa subrufa	0,1						0,1		III	
Tereka hnědá Pelusios castaneus	1,1						1,1		III	
Kajmanka supí Macrolemys temminckii	1,0						1,0	+ 1,0 deponace v Zoo Ústí nad Labem		
Orlície bornejská Orlitia borneensis	1,8			1,1			0,7		II	E S B
Želva bahenní Emys orbicularis	0,0		1,0				1,0	ZC		
Želva nádherná Trachemys scripta elegans	1,2		2,2,4				3,4,4			
Želva ostnitá Heosemys spinosa	1,3			1,0			0,3		II	E S B
Želva velká Heosemys grandis	0,1						0,1		II	E S B
Želva amboinská Cuora amboinensis	1,1						1,1		II	E S B
Želva zuboštítá Geoemyda spengleri	1,0			1,0			0,0			
Želva vroubená Testudo marginata	2,2,14			0,0,4	0,0,6		2,2,4		II	
Želva zelenavá Testudo hermanni	0,0		0,0,1				0,0,1	deponace MŽP	II	
Želva pardálí Geochelone pardalis	1,2			0,1			1,1		II	

řád: krokodýlové
(Crocodylia)

Kajman brýlový paraguajský Caiman crocodilus yacare	1,3						1,3	deponace od soukr. chovatele	II	
Krokodýl čelnatý Osteolaemus tetraspis	1,1						1,1	deponace ze Zoo Praha	I	
Krokodýl nilský Crocodylus niloticus	1,1,3			1,0	0,0,3		0,1,0		II	

řád: šupinatí (Squamata)

Leguán kubánský Cyclura nubiola	2,5,2	0,0,4					2,5,6		I	IS B
Leguán nosorohý Cyclura cornuta	1,3	0,0,1		0,1			1,2,1		I	E S

										B
Leguán zelený Iguana iguana	2,5,7	0,0,23		0,2,9	1,0,4		1,3,17	u starších mláďat určeno pohlaví	II	
Leguán měnivý Leiocephalus carinatus	0,0,1			0,0,1			0,0			
Bazilišek zelený Basiliscus plumifrons	0,1		1,0	0,1			1,0			
Anolis obrovský Anolis equestris	0,0						0,0	+ 1,1 deponace u soukr. chovatele		
Agama vodní Physignathus cocincinus	1,1,4	0,0,4	0,0,1	0,0,3			1,1,6			
Agama vousatá Amphibolurus barbatus	0,0		0,0,3	0,0,3			0,0	SMP		
Trnorep egyptský Uromastyx aegypticus	0,1			0,1			0,0		II	
Trnorep skalní Uromastyx acanthinurus	0,2		1,0				1,2		II	
Chameleon jemenský Chamaeleo calyptatus	0,0						0,0	+ 0,0,2 deponace mimo zoo	II	
Chameleon Jacksonův Chamaeleo jacksonii	11,15,17			1,2,9	13,11,0	0,0,1	2,4,0	určení pohlaví; 6,4 deponace mimo Zoo	II	
Chameleon Mellerův Chamaeleo melleri	1,0		0,0,2		1,0		0,0,2		II	
Gekončík noční Eublepharis macularius	0,0		0,0,2				0,0,2	SMP		
Gekon obrovský Gekko gecko	1,0		0,0,1	0,0,1			1,0			
Gekon zední Tarentola neglecta	0,0		0,0,2				0,0,2	SMP		
Felsuma madagaskarská Phelsuma madagascariensis	0,0		1,1	1,1			0,0	SMP	II	
Ještěrkovec žlutohrdlý Gerrhosaurus flavigularis	1,0						1,0			
Scink smaragdový Dasia smaragdina	0,0,1					0,0,1	0,0			
Scink šestipruhý Chalcides sexlineatus	0,0		0,0,4	0,0,2			0,0,2	SMP		
Ještěrka zelená Lacerta viridis	0,0		0,0,1				0,0,1	SMP		
Blavor žlutý Ophisaurus apodus	0,0		0,0,2				0,0,2	SMP		
Varan nádherný Varanus ornatus	0,1						0,1		II	
Varan nilský Varanus niloticus	0,0		0,0,1				0,0,1	SMP	II	
Hroznýš královský Boa constrictor	1,1			1,0			0,1		II	
Hroznýšovec duhový Epicrates cenchria	1,1						1,1		II	

Hroznýšovec kubánský <i>Epicrates angulifer</i>	1,0						1,0		II	E P, IS B
Krajta královská <i>Python regius</i>	0,1						0,1		II	
Krajta tmavá <i>Python molurus bivittatus</i>	0,1				0,1		0,0		II	
Krajta tygrovitá světlá <i>Python molurus molurus</i>	0,0,6				0,0,6		0,0	vrácení deponace do Zoo Praha	I	
Krajta zelená <i>Chondropython viridis</i>							0,0	+ 0,1 dep. u soukr. chovatele	II	
Korálovka pruhovaná <i>Lampropeltis g. getulus</i>	0,0		0,0,1	0,0,1			0,0	SMP		
Korálovka pruh. kalifornská <i>Lampropeltis g. californiae</i>	0,0		0,0,2	0,0,2			0,0	SMP		
Korálovka sedlatá sinaloaská <i>Lampropeltis</i> <i>triangulum sinaloae</i>	0,0		0,0,2	0,0,2			0,0	SMP		
Užovka <i>Tamnophis sirtalis</i>	0,0		0,0,1				0,0,1	SMP		
Užovka amurská <i>Elaphe schrencki</i>							0,0	+ 1,0 dep. u soukr. chovatele		
Užovka červená <i>Elaphe guttata</i>			0,0,2				0,0,2	SMP		
Užovka domácí <i>Boaedon fuliginosis</i>	0,0		0,0,3				0,0,3	SMP		
Užovka maurská <i>Natrix maurica</i>	0,0		0,0,2	0,0,1			0,0,1	SMP		
Užovka taiwanská <i>Elaphe taeniura friesei</i>	1,2			0,1			1,1			

Vysvětlivky

*nákup, deponace, dar, výměna/buying, loan, donation, exchange, etc.

**prodej, deponace, výměna, atd./selling, loan, exchange, etc.

***vyřazení, škodná, únik, krádež/outage, predators, escape, theft

Zoo Brno

ptáci

2003

český název latinský název	1.1.2003	Narození/Birth	Příchod/Arrival*	Úhyn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other decrements***	31.12.2003	poznámka	CITES	EEP, ISB, ESB
-------------------------------	----------	----------------	------------------	------------	--------------------	------------------------------------	------------	----------	-------	---------------

řád: pštrosi (Struthioformes)

Pštros dvouprstý Struthio camelus	3,3	0,0,11		0,0,10	0,2	2,0	1,1,1	+ 1,2 dep. v Zoo Vyškov		
--------------------------------------	-----	--------	--	--------	-----	-----	-------	----------------------------	--	--

řád: kasuáři (Casuariiformes)

Emu hnědý Dromaius novaehollandiae	1,1,7			0,0,2	2,0,3		1,1,0	určení pohlaví		
Kasuár přilbový Casuarius casuarius	2,0				1,0		1,0	+ 1,0 dep.v Zoo Waršava		

řád: nanduové (Rheiformes)

Nandu pampový Rhea americana	1,2						1,2		II	
---------------------------------	-----	--	--	--	--	--	-----	--	----	--

řád: brodiví (Ciconiiformes)

Čáp bílý Ciconia ciconia	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Čáp černý Ciconia nigra	0,0		0,0,1		0,0,1		0,0	ZC	II	
Ibis posvátný Threskiornis aethiopicus	4,2,3	0,0,1					4,2,4		III	

řád: vrubozobí (Anseriformes)

Labuť velká Cygnus olor	0,0		0,0,3			0,0,3	0,0	ZC		
Labuť černá Cygnus atratus	0,0						0,0	+ 0,0,1 dep. v Zoo Vyškov		
Berneška bělolící Branta leucopsis	0,0						0,0	+ 1,1 dep. v Zoo Vyškov		
Husa indická Anser indicus	0,0						0,0	+ 1,1 dep. v Zoo Vyškov		
Husa sněžní Anser caerulescens	0,0						0,0	+ 0,0,1 dep. v Zoo Vyškov		
Husa velká Anser anser	0,0						0,0	+ 1,1 dep. v Zoo Vyškov		
Husice magellanská Chloephaga picta	1,1						1,1			
Kachna bahamská Anas bahamensis	1,1						1,1			
Kachna skvrnozobá Anas poecilorhyncha	0,0						0,0	+ 1,0 dep. v Zoo Vyškov		
Kachnička mandarinská Aix galericulata							2,2			
Zrzhlávka rudozobá Netta rufina	1,1			0,1			1,0			

řád: dravci (Falconiformes)

Káně Harrisova Parabuteo unicinctus	1,1					1,1		II	
Káně lesní Buteo buteo	0,1,2		0,0,2			0,0,2	0,1,2	ZC	II
Krahujec obecný Accipiter nisus	0,0		0,0,2	0,0,1		0,0,1	0,0	ZC	II
Moták pochop Circus aeruginosus	1,2		0,1,1	0,1		0,0,1	1,2	ZC	II
Orel bělohlavý Haliaeetus leucocephalus	1,0						1,0		I
Orel kamčatský Haliaeetus pelagicus	1,0				1,0		0,0	+ 1,0 dep. v Zoo Jihlava	II
Orel mořský Haliaeetus albicilla	0,1				0,1		0,0	+ 0,2 dep.	I
Poštolka obecná Falco tinnunculus	0,0		1,0,13	1,0,2		0,0,11	0,0	ZC	II
Raroh velký Falco cherrug	1,1						1,1		II
Sokol stěhovavý Falco peregrinus	0,1						0,1		I

řád: hrabaví (Galliformes)

Hoko červený Crax rubra rubra	1,0		0,1				1,1	0,1 dep. ze Zoo Dortmund	III
Orebice čukar Alectoris chucar	0,0,2					0,0,2	0,0		
Bažant obecný Phasianus colchicus	1,2					1,2	0,0		
Páv korunkatý Pavo cristatus	2,2	0,0,1		0,1			2,1,1	+ 1,0 dep. u soukr. chovatele	

řád: dlouhokřídli (Charadriiformes)

Racek stříbřitý Larus argentatus	0,0						0,0	+ 0,0,1 dep. v Zám. Kynžvart	
-------------------------------------	-----	--	--	--	--	--	-----	------------------------------------	--

řád: měkkozobí
(Columbiformes)

Hrdlička chechtavá Streptopelia "risoria"	0,0		0,0,3				0,0,3	SMP	
--	-----	--	-------	--	--	--	-------	-----	--

řád: papoušci (Psittaciformes)

Amazoňan kubánský Amazona leucocephala	0,0						0,0	+ 1,0 dep. v Zoo Hodonín	I
Amazoňan modročelý Amazona aestiva	1,1						1,1		II
Ara ararauna Ara ararauna	3,1						3,1	+ 2,1 v deponaci	II
Ara horský Primolius couloni	1,0						1,0		I
Ara maracana Primolius maracana	1,1						1,1		I

Ara zelenokřídlý Ara chloroptera	1,1						1,1		II	
Aratinga černohlavý Nandayus nenday	1,3,1					1,2,1	0,1		II	
Aratinga janday Aratinga jandaya	0,0,1					0,0,1	0,0		II	
Nestor kea Nestor notabilis	1,0		0,1				1,1	deponace ze Zoo Stuttgart	II	E S B
Papoušek horský Polytelis anthopeplus	2,0						2,0	+ 1,0 dep. u soukr. chovatele	II	
Papoušek královský Alisterus scapularis	1,2						1,2		II	
Papoušek šedý - žako kongo Psittacus erithacus erithacus	3,1				3,1		0,0	+ 6,5 v deponaci	II	
Papoušek šedý - žako ostrovní Psittacus erithacus princeps	0,0,10						1,9,0	určení pohlaví	II	
Papoušek šedý - žako liberijskýPsittacus erithacus timneh	0,0,26					0,2	9,9,6	určení pohlaví	II	
Papoušek vlnkovaný Melopsittacus undulatus	10,10,45	0,0,32	1,1,0	1,4,6	0,0,20	0,0,3	10,7,48	0,0,6 deponace ze Zoo na VFU Brno		
Papoušek zpěvavý Psephotus haematonotus	3,2,4			0,0,1			5,3	+ 1,0 dep. u soukr. chovatele; určení pohlaví	II	
Papoušík růžovohrdlý Agapornis roseicollis	1,0					1,0	0,0		II	
Barnard zelený Barnardius barnardi	1,0						1,0		II	
Rozela Pennantova Platycercus elegans	1,0		0,0,1				1,0,1		II	
Rozela pestrá Platycercus eximius	2,3			0,1		2,1	0,1		II	
Vasa velký Coracopsis vasa	2,0		0,1				2,1	2,0 deponace ze Zoo Stuttgart	II	
Kakadu bílý Cacatua alba	1,1			1,0			0,1		II	
Kakadu Goffinův Cacatua Goffini	4,0						4,0		I	
Neofema ozdobná Neophema elegans	0,0,6						0,0,6		II	

řád: sovy (Strigiformes)

Sova pálená Tyto alba	2,2						2,2		II	
Výreček malý Otus scops	2,0		0,1		1,0		1,1		II	
Výr viržinský Bubo virginianus	0,0						0,0	+ 1,0 dep. u soukr. chovatele	II	

Sovice sněžní Nyctea scandiaca	1,2			0,1			1,1	+1,0 dep. Kynžvart	II	
Puštílk obecný Strix aluco	0,0		0,0,1				0,0,1	+ 0,1 dep. Kynžvart	II	
Sýček obecný Athene noctua	0,2						0,2		II	
Kalous ušatý Asio otus	0,0		0,0,2				0,0,2	ZC	II	

řád: svišťouni (Apodiformes)

Rorýs obecný Apus apus	0,0		0,0,8	0,0,1		0,0,7	0,0	ZC		
---------------------------	-----	--	-------	-------	--	-------	-----	----	--	--

řád: srostloprstí
(Coraciiformes)

Ledňáček říční Alcedo atthis	0,0		0,0,1	0,0,1			0,0	ZC		
---------------------------------	-----	--	-------	-------	--	--	-----	----	--	--

řád: šplhavci (Piciformes)

Strakapoud prostřední Dendrocopos medius	0,0		1,0,1	1,0		0,0,1	0,0	ZC		
Žluna zelená Picus viridis	0,0		0,0,1	0,0,1			0,0	ZC		

řád: pěvci (Passeriformes)

Kos černý Turdus merula	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Drozd zpěvný Turdus philomelos	0,0		0,0,4	0,0,3		0,0,1	0,0	ZC		
Kavka obecná Corvus monedula	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Havran polní Corvus frugilegus	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Krkavec velký Corvus corax	2,0						2,0			
Zebřička pestrá Taeniopygia guttata	0,0		0,0,1				0,0,1	SMP		
Pěnkava obecná Fringilla coelebs			0,0,2			0,0,2	0,0	ZC		
Kanár divoký f.domácí Serinus canaria mph.domestica	0,0		0,0,2	0,0,1			0,0,1	SMP		

Vysvětlivky

*nákup, deponace, dar, výměna/buying, loan, donation, exchange, etc.

**prodej, deponace, výměna, atd./selling, loan, exchange, etc.

***vyřazení, škodná, únik, krádež, vypuštění/outage, predators, escape, theft, release

SMP = stanice mladých přírodovědců

ZC = záchrané centrum pro handicapované živočichy

Zoo Brno

savci

2003

český název latinský název	1.1.2003	Narození/Birth		Úhyn/Death	Odchod/Departure**	Jiné úbytky/Other decrements***	31.12.2003	poznámka	CITES	
-------------------------------	----------	----------------	--	------------	--------------------	------------------------------------	------------	----------	-------	--

řád: vačnatci (Marsupialia)

Vakoplišík létavý Acrobates pygmaeus	23,0			2,0		7,0	14,0	deponace ze Zoo Poznaň		
Klokánek králíkovitý Bettongia penicillata			1,1				1,1	1,1 deponace ze Zoo Olomouc	I	EEP, ISB
Klokánek krysí Potorous tridactylus							1,0			
Klokan rudokrký Macropus rufogriseus	3,3	0,1			1,1		2,3			

řád: hmyzožravci (Insectivora)

Ježek spp. Erinaceus spp.	0,0		110	59		29	22	ZC		
Ježek ušatý Hemiechinus auritus	0,0		0,0,1	0,0,1			0,0	SMP		

řád: letouni (Chiroptera)

Kaloň indočínský Pteropus hypomelanus	0,1						0,1		II	
Netopýr hvízdavý Pipistrellus pipistrellus	0,0		0,0,5				0,0,5	ZC		

řád: primáti (Primates)

Lemur běločelý Eulemur fulvus albifrons	4,1						4,1	2,1 deponace ze Zoo Olomouc	I	
Lemur vari Varecia variegata	1,1						1,1		I	EEP, ISB
Kosman zakrslý Callithrix pygmaea	1,1						1,1		II	
Tamarín žlutoruký Saguinus midas	1,1						1,1		II	
Kotul veverovitý Saimiri sciureus		1,0					2,1		II	
Kočkodan světlobřichý Cercopithecus petaurista	0,0		0,1		0,1		0,0	0,1 deponace do Záchrané stanice Zelené Vendolí	II	
Kočkodan husarský Erythrocebus patas	0,1						0,1		II	
Kočkodan zelený Chlorocebus aethiops sabaeus	1,0						1,0		II	
Makak chocholatý Macaca nigra nigra	2,1						2,1		II	EEP, ISB
Mandríl Papio sphinx	1,1						1,1	+ 0,2 deponace	I	ESB
Pavián anubi Papio anubis	2,5						2,5	+ 0,1 deponace v Zoo Moskva	II	

Dželada Theropithecus gelada	1,0						1,0		I	EEP, ISB
Šimpanz Pan troglodytes	1,3						1,3	1,1 deponace ze Zoo Bojnice	I	
řád: šelmy (Carnivora)										
Fenek Fennecus zerda	1,1			0,1			1,0	deponace ze Zoo Praha	II	ESB
Liška obecná Vulpes vulpes	1,0		0,1				1,1	ZC		
Pes pralesní Speothos venaticus	0,0						0,0	+ 0,3 deponace	I	EEP, ISB
Psík mývalovitý Nyctereutes procyonoides	1,1					1,0	0,1			
Vlk hřivnatý Chrysocyon brachyurus	1,1						1,1		II	EEP, ISB
Vlk kanadský Canis lupus occidentalis	1,3			1,1			0,2		II	
Medvěd hnědý Ursus arctos	1,1	0,1					1,2		II	ESB
Medvěd syrský Ursus arctos syriacus	1,1				1,1		0,0		II	
Medvěd lední Ursus maritimus	1,1						1,1		II	ISB
Mýval severní Procyon lotor	1,0				1,0		0,0	1,0 deponace do záchranné stanice Praha		
Nosál červený Nasua nasua	0,0						0,0	+ 0,1 deponace v Zoo Bratislava		
Fretka Mustela furo	0,0		1,1			0,1	1,0	ZC		
Kuna skalní Martes foina	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Tchoř tmavý Putorius putorius	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Jezevec lesní Meles meles	0,0						0,0	+ 2,2 deponace		
Ovíječ skvrnitý Paradoxurus hermaphroditus	1,2						1,2	0,2 deponace ze Zoo Dvůr Králové	III	
Surikata Suricata suricata	3,3						3,3	+ 3,0 dep. u soukr. chovatele		
Gepard Acinonyx jubatus	0,1						0,1		I	EEP, ISB
Kočka bažinná Felis chaus	0,0						0,0	+ 1,1 deponace v Zoo Krakow	II	
Kočka bengálská Prionailurus bengalensis	3,1				2,0		1,1	+ 1,1 v deponaci	II	
Kočka krátkouchá Prionailurus euphilurus	1,0						1,0	deponace ze Zoo Ústí nad Labem	II	
Kočka pouštní Felis margarita harrisoni	1,1						1,1	+ 0,2 deponace	II	EEP, ISB
Kočka rybářská Prionailurus viverrinus	1,2			0,1	0,1		1,0	+ 1,2 deponace	II	EEP, ISB
Serval Leptailurus serval	0,1				0,1		0,0	+ 1,1 deponace	II	

Rys evropský Lynx lynx lynx	1,0						1,0	+ 1,0 deponace v Zoo Děčín	II	ESB
Rys kanadský Lynx canadensis	0,0		1,1				1,1		II	
Puma Puma concolor	1,1			0,1			1,0		II	
Lev berberský Panthera leo leo	1,1				1,0	0,1	0,0	1,0 deponace do Zoo Les Sables d'Olonne	II	
Jaguár Panthera onca	1,1				1,1		0,0	1,1 vrácení deponace do Zoo Praha	I	ESB
Levhart cejlonský Panthera pardus kotiya	1,2					0,1	1,1	1,0 deponace ze Zoo Ostrava	I	EEP, ISB
Tygr sumaterský Panthera tigris sumatrae	2,0						2,0	+ 1,0 deponace v Zoo Lisabon	I	EEP, ISB
Lachtan jihoafrický Arctocephalus pusillus	1,2						1,2	0,1 deponace ze Zoo Praha	II	

řád: lichokopytníci (Perissodactyla)

Osel somálský Equus asinus somaliensis	2,0			1,0			1,0	deponace z TP Berlín	I	EEP, ISB
Kiang Equus kiang holdereri	1,3	1,0					2,3	0,1 deponace ze Zoo Praha	II	EEP, ISB
Kulan Equus hemionus kulan	0,2						0,2		II	EEP, ISB
Pony shetlandský Equus caballus f. caballus	1,3						1,3			
Zebra Chapmannova Equus burchelli chapmanni	1,3	2,0			0,1		3,2			
Zebra Grévyho Equus grevyi	1,2			0,1			1,1	+ 1,0 deponace v Zoo Praha	I	EEP, ISB

řád: sudokopytníci (Artiodactyla)

Velbloud dvouhrbý Camelus ferus bactrianus	3,4				1,2		2,2	+ 1,0 deponace v Zoo Plzeň		
Lama guanako Lama guanicoe	2,5					1,0	1,5		II	
Lama krotká Lama glama	4,5	1,3			3,1		2,7	+ 1,1 v deponaci		
Žirafa síťovaná Giraffa c. reticulata	1,1		0,1				1,2			EEP, ESB
Los evropský Alces alces alces	1,3						1,3			
Srnec obecný Capreolus capreolus	0,0		0,0,2	0,0,1		0,0,1	0,0	ZC		
Sob polární Rangifer tarandus	1,0		0,4	0,3			1,1	0,2 deponace ze Zoo Schönbrunn		
Jelen sibiřský Cervus elaphus sibiricus	2,1				1,0		1,1	+ 1,0 deponace mimo Zoo		
Jelen milu Elaphurus davidianus	1,0		0,2				1,2	0,2 deponace ze Zoo Chomutov + 0,1 deponace v Zoo Katowice		
Adax Addax nasomaculatus	4,0					1,0	3,0		I	EEP, ISB

Pakůň modrý Connochaetes taurinus taurinus	3,4	0,2				1,0	2,6			
Paovce hřivnatá Ammotragus lervia	1,2		1,4	0,1			2,5		II	
Takin indický Budorcas taxicolor taxicolor	1,2	0,1			0,1		1,2		II	
Koza domácí - kamerunská Capra hircus	4,4	0,4			2,3	1,0	1,5	+ 0,1 deponace mimo Zoo		
Koza šrouborohá Capra falconeri	1,0						1,0		I	ESB
Kozorožec sibiřský Capra sibirica	4,6	0,1					4,7	2,1 deponace ze Zoo Olomouc		
Bizon Bison bison	1,3						1,3			
Ovce domácí - cigája Ovis aries f. domestica	0,2						0,2			
Ovce domácí - kříženec Ovis aries f. domestica	0,0	1,1				1,0	0,1			
Ovce kamerunská Ovis aries f. domestica		1,1				2,0	2,2			

řád: hlodavci (Rodentia)

Veverka Prévostova Callosciurus prevostii	2,1		0,1		1,1		1,1			
Psoun prériový Cynomys ludovicianus	1,1,1						1,1,1	0,1 deponace ze Zoo Ústí nad Labem		
Veverka obecná Sciurus vulgaris	0,0		0,0,1			0,0,1	0,0	ZC		
Bobr kanadský Castor canadensis	0,0		1,1,3				1,1,3	1,1,3 deponace ze Zoo Chomutov		
Bobr evropský Castor fiber	0,0		0,2	0,2			0,0	ZC		
Křeček zlatý Mesocricetus auratus	0,0		0,0,3	0,0,1		0,0,1	0,0,1	SMP		
Křečík Roborovského Phodopus roborowskii	0,0	0,0,3	0,0,5	0,0,6			0,0,2	SMP		
Pískomil mongolský Meriones unguiculatus			0,0,6	0,0,1			0,0,5	SMP		
Myš bodlinatá Acomys cahirinus	0,0	0,0,2	0,0,4	0,0,3			0,0,3	SMP		
Myš zebrovaná Lemniscomys barbarus	0,0		0,0,3	0,0,1			0,0,2	SMP		
Dikobraz běloocasý Hystrix leucura	1,1				1,1		0,0	+ 1,1 deponace v Zoo Bratislava	III	
Urzon kanadský Erethizon dorsatum	0,0		1,1				1,1			
Činčila vlnatá Chinchilla lanigera	0,1			0,1			0,0			
Morče domácí Cavia aperea f. procellus	0,0		0,0,2	0,0,2			0,0	SMP		
Mara stepní Dolichotis patagonum	1,2	1,1,1		1,1			1,2,1			

Kapybara Hydrochaeris hydrochaeris	2,2,2	0,0,5		1,1,3	2,0		1,1,2	určení pohlaví + 0,1 v Zoo Jihlava		
Osmák degu Octodon degus			0,0,2				0,0,2	SMP		
řád: zajíci (Lagomorpha)										
Králík domácí - zakrslý Oryctolagus cuniculus f. domesticus	1,0						1,0			

Vysvětlivky

*nákup, deponace, dar, výměna/buying, loan, donation, exchange, etc.

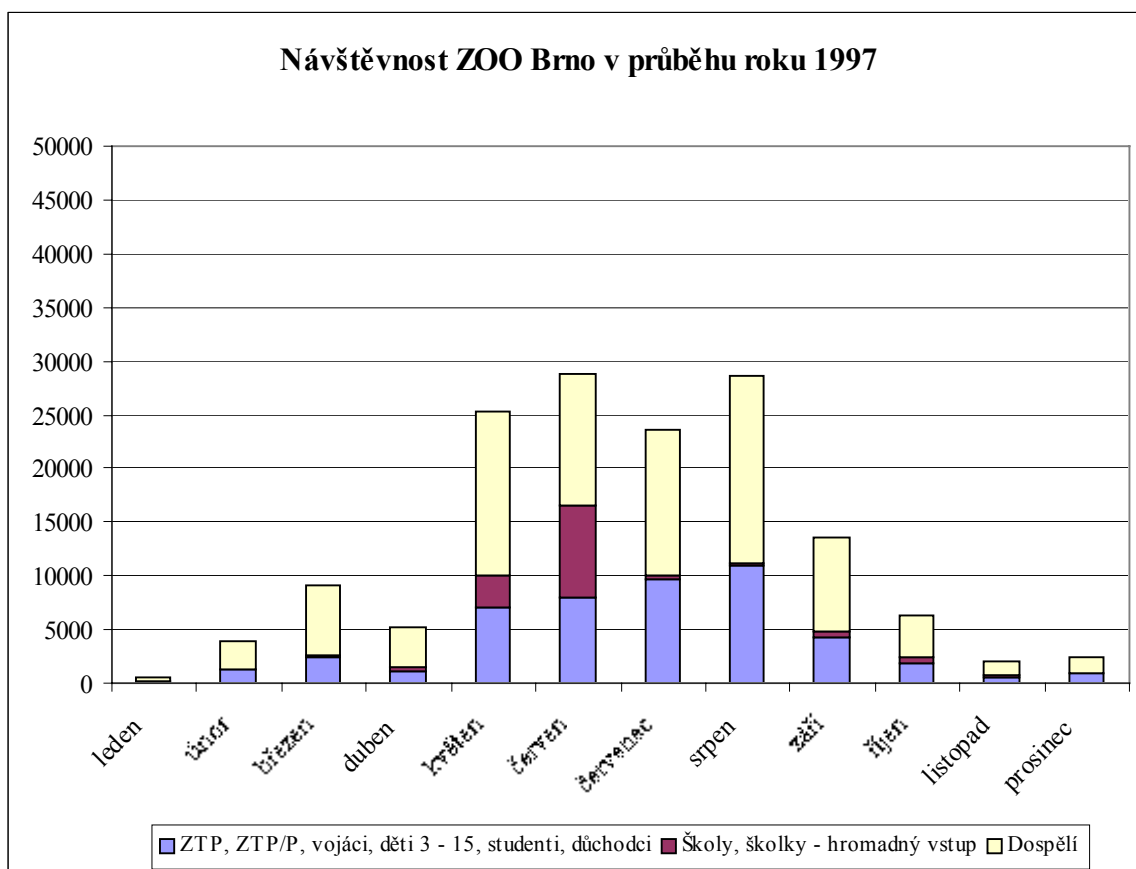
**prodej, deponace, výměna, atd./selling, loan, exchange, etc.

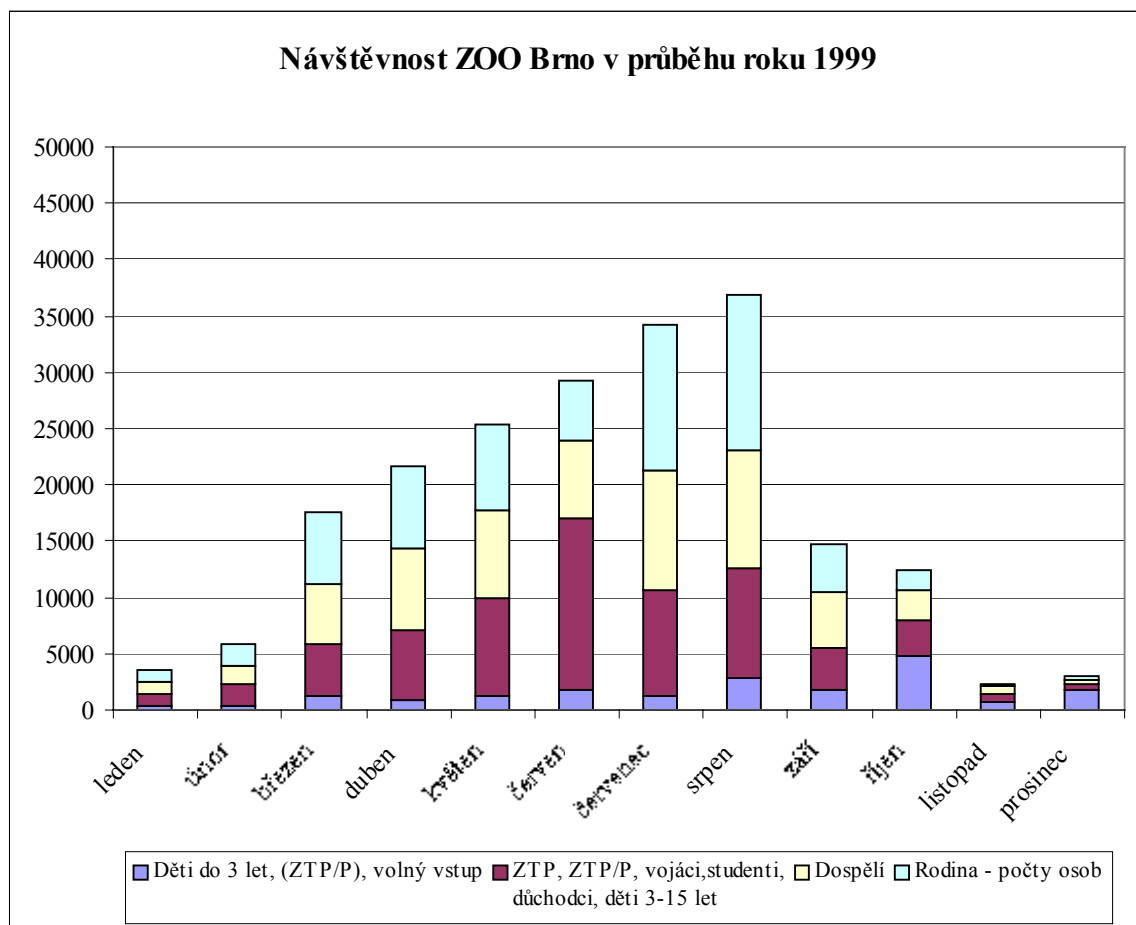
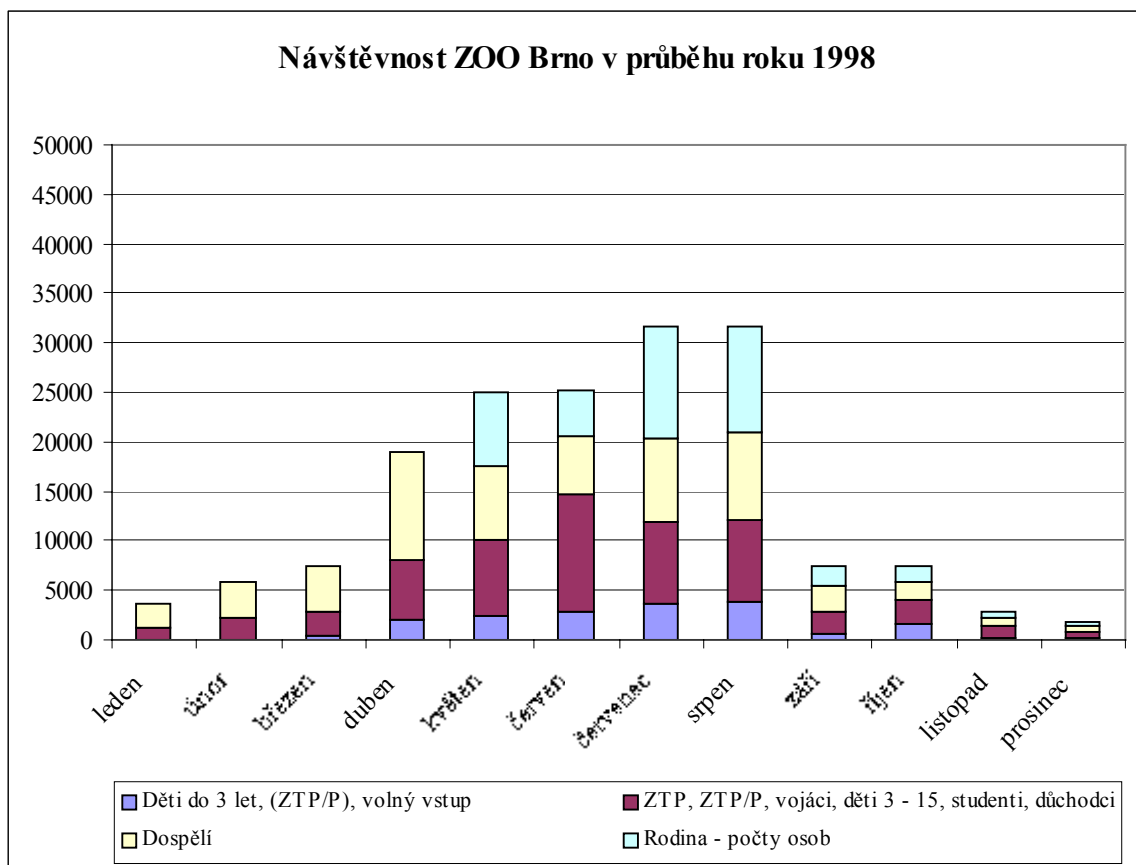
***vyřazení, škodná, únik, krádež, vypuštění/outage, predators, escape, theft, release

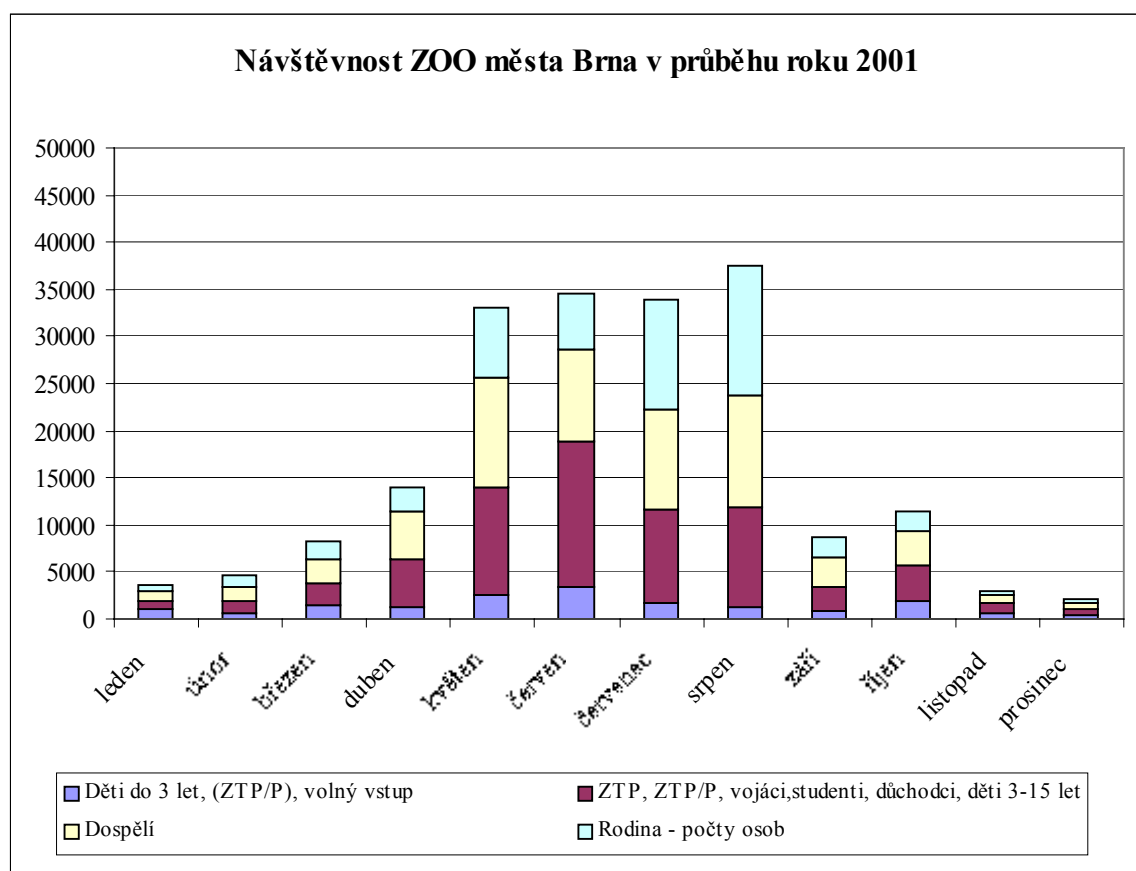
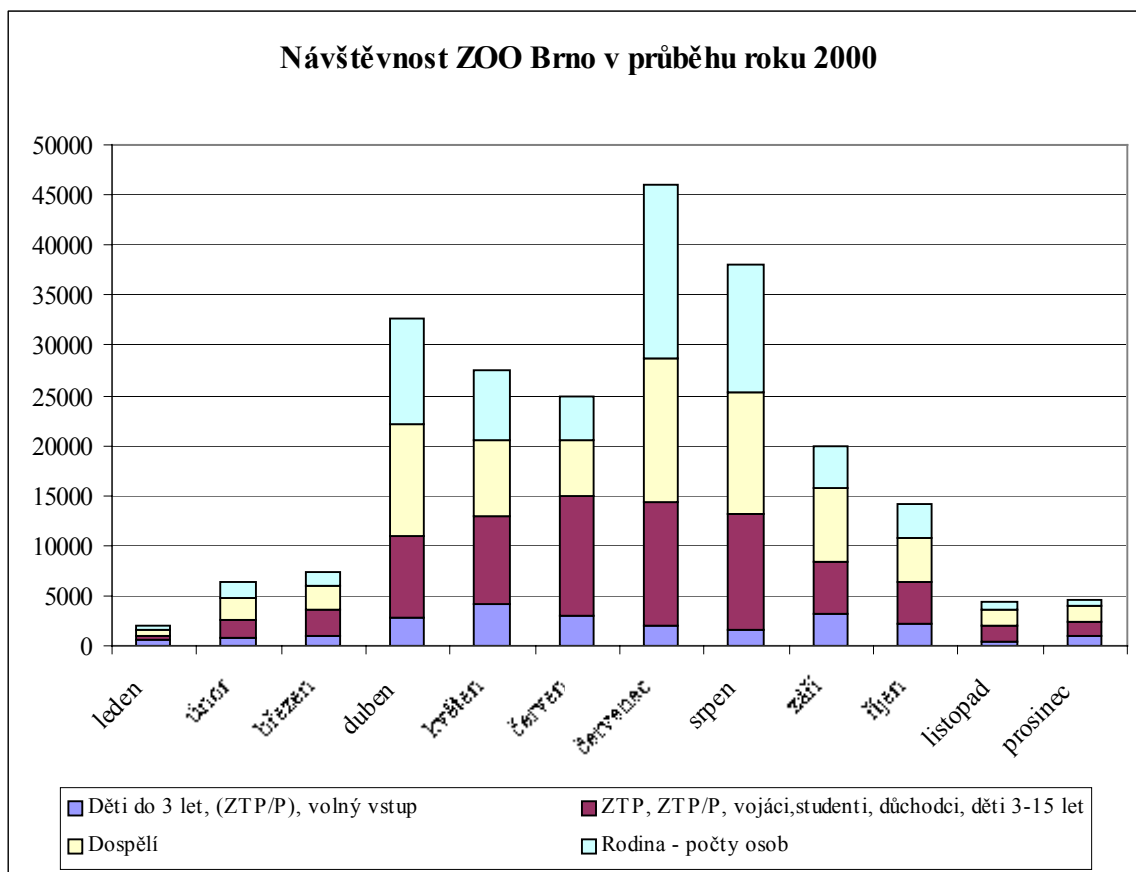
SMP = stanice mladých přírodovědců

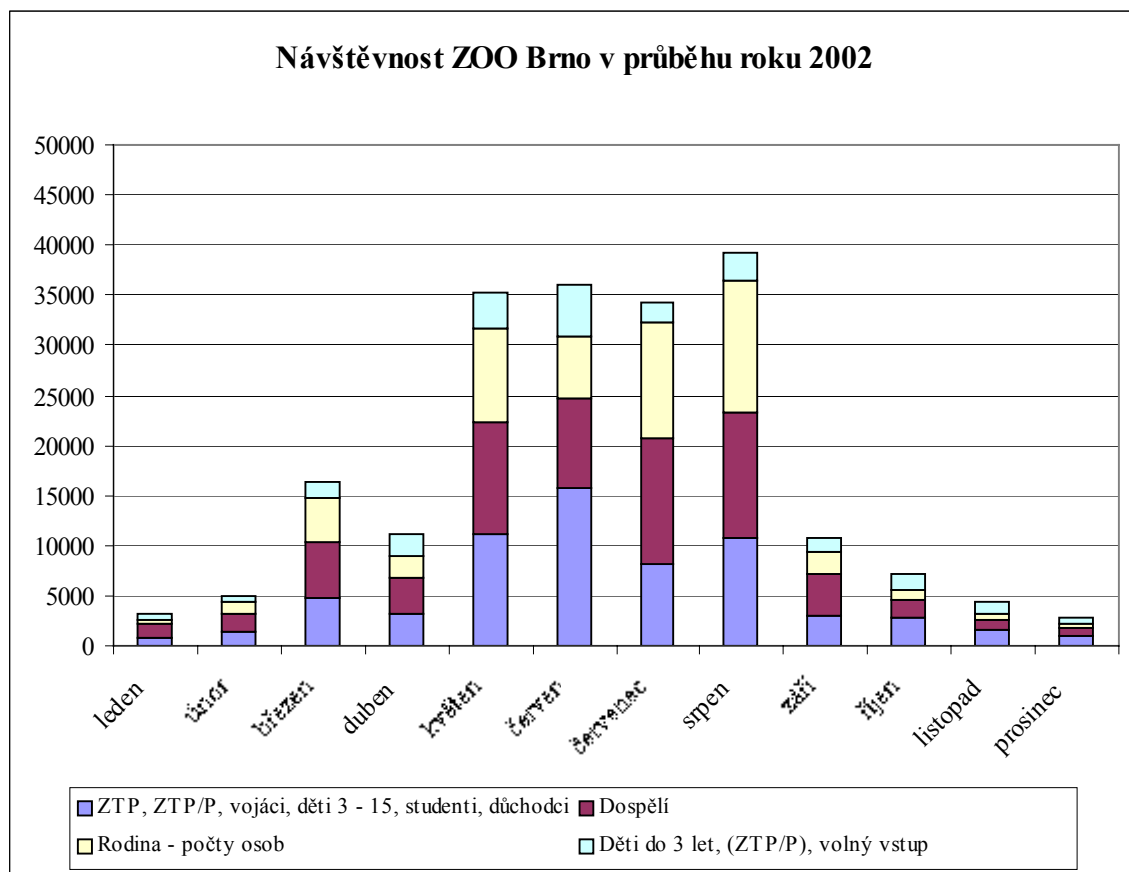
ZC = záchranné centrum pro handicapované živočichy

7.8 Návštěvnost ZOO města Brna v letech 1997 – 2002

7.9 Výsledky ankety mezi návštěvníky ZOO města Brna

7.9.1 Metodika dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo prováděno 4 dny v období 14. – 20.10.2001 (neděle, středa, pátek, sobota) v areálu brněnské ZOO a celkem bylo osloveno 110 návštěvníků. Sestavení otázek dotazníku, jejich vyplnění a vyhodnocení provedla Veronika Hubáčková, studentka třetího ročníku odborné Geografie a kartografie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Dotazník obsahuje 16 otázek. Tyto otázky byly sestaveny tak, aby odpovědi vypovídaly o struktuře návštěvníků a o kladech či záporech ZOO z pohledu respondentů. Většina otázek (12) byla zvolena jako otázky „uzavřené“ s danými odpověďmi a zbytek (4) jako otázky „otevřené“, které měly zjistit názory a nápady.

Návštěvníci ZOO byli dotazováni na velkém okruhu v blízkosti občerstvení, neboť tam již měli respondenti většinu prohlídky za sebou a mohli tedy zodpovědět všechny otázky. Mezi dotazovanými nebyli žádní mladší 17ti let a žádní starší 70ti let. Šetření probíhalo v průběhu otvírací doby ZOO v ranních i odpoledních hodinách.

Nutno dodat, že v období dotazníkového šetření převládalo již poměrně chladné podzimní počasí a toto se odrazilo také v počtu návštěvníků. Rovněž v tomto období neprobíhaly žádné doprovodné programy, což ovlivnilo odpovědi respondentů týkající se právě doprovodných programů.

Odpovědi dotazníku byly vyhodnocovány pomocí statistického programu Statistica s využitím kontingenčních tabulek. Všechny odpovědi byly nejprve převedeny formou kódů do číselné podoby a uloženy v programu Microsoft Excel. Tato databáze byla následně vložena do programu Statistica a tam již došlo k vlastnímu zpracování. Výsledky statistického zpracování byly zapsány do programu Microsoft Word, kde byly také slovně ohodnoceny.

7.9.2 Dotazník

Kolikrát jste v průběhu posledních deseti let navštívil/(a) ZOO v Brně ?

- * jsem zde poprvé
- * 1x – 3x
- * 4x – 9x (méně než 1x ročně)
- * 10x – 20x (1x až 2x ročně)
- * častěji

Jakým dopravním prostředkem jste dnes přicestoval/(a) ?

- * MHD (Městská Hromadná Doprava)
- * osobní automobil
- * autobusem (zájezd)
- * na kole, pěšky
- * jinak ; uveďte prosím jak :

Co bylo podnětem Vaší návštěvy ZOO ? (tj. proč jste se dnes rozhodl/(a) pro cestu do ZOO)

- * nabídka doprovodného programu
- * přání dítěte
- * dlouho plánovaná návštěva
- * touha uvidět novinky v ZOO
- * náhodná volba
- * jiné ; uveďte prosím co :

Odkud jste se dozvěděl/(a) o doprovodných programech a novinkách v brněnské ZOO ?

- * internet
- * televize
- * noviny, tisk
- * informační letáky
- * od známých, přátel
- * při návštěvě stálé akvarijní expozice (Radnická ulice)
- * jiným způsobem ; uveďte prosím jak:
- * žádné předchozí informace jsem nezjišťoval/(a)

K jaké z následujících skupin návštěvníků byste se zařadil/(a) ?

- * jednotlivce
- * skupina přátel

- * svobodný / manželský pár
- * rodina s dětmi

- * zájezd

ZOO Brno pořádá doprovodné programy. Označte prosím tvrzení, které nejvíce odpovídá Vaším názorům na tyto programy :

- * jsou podstatnou součástí nabídky ZOO a hlavním důvodem návštěv
- * jsou vhodným doplňkem k prohlídce zvířat
- * doprovodné programy jsou dobrou myšlenkou, ale jejich zaměření by mělo být jiné
- * o doprovodné programy se nezajímám

Navrhněte prosím název doprovodného programu, který byste Vy sám (sama) považoval/(a) za nejatraktivnější :

Co by se mělo podle Vašeho názoru v brněnské ZOO zlepšit ?

Označte prosím známkou 1 – 3 (1 – velmi spokojen/(a) ; 2 – průměr ; 3 – velmi nespokojen/(a) ; 0 – nemohu hodnotit) Vaši spokojenost s níže uvedeným :

1	2	3	0	vnější navigace do ZOO
1	2	3	0	parkování
1	2	3	0	cena vstupného
1	2	3	0	informační tabule uvnitř ZOO
1	2	3	0	uspořádání ZOO
1	2	3	0	pohyb uvnitř ZOO (cesta do kopce,...)
1	2	3	0	počet druhů zvířat
1	2	3	0	vzhled ubikací zvířat
1	2	3	0	doprovodné programy
1	2	3	0	zázemí pro rodiny s malými dětmi

Co Vás při dnešní návštěvě ZOO mile překvapilo ?

- * zajímavá zvířata ; uveďte prosím která :
- * prostředí (lesopark)
- * nové pavilony
- * jiné ; uveďte prosím co :

Co považujete při Vaší dnešní návštěvě ZOO za nejvíce nepříjemné ?

Doporučil/(a) byste návštěvu brněnské ZOO svým známým ?

- ✱ ano
- ✱ ne

Jste :

- ✱ muž
- ✱ žena

Váš věk :

- ✱ < 20
- ✱ 20 – 30
- ✱ 31 – 40
- ✱ 41 – 50
- ✱ 51 – 60
- ✱ > 60

Vaše vzdělání :

- ✱ základní
- ✱ středoškolské (bez maturity, SOU)
- ✱ středoškolské (s maturitou)
- ✱ vysokoškolské

Místo Vašeho bydliště (uveďte prosím název obce, jste-li z Brna, uveďte také název místní části) :

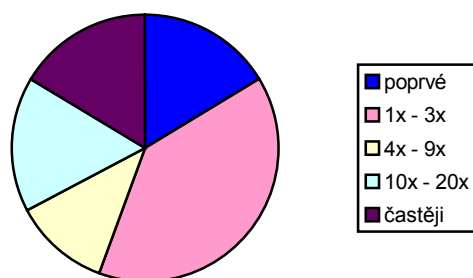
7.9.3 Analýza odpovědí

Otázka č. 1: Kolikrát jste v průběhu posledních let navštívil(a) Zoo v Brně?

Tab. 1.1 Odpovědi návštěvníků brněnské ZOO u jednotlivých možností otázky č.1

Odpovědi	poprvé		1x – 3x		4x – 9x		10x – 20x		častěji		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Muži	12	10,91	21	19,09	7	6,36	8	7,27	8	7,27	56	50,91
Ženy	6	5,45	22	20,00	6	5,45	10	9,09	10	9,09	54	49,09

Celkem	18	16,36	43	39,09	13	11,82	18	16,36	18	16,36	110	100,00
---------------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------	------------	---------------

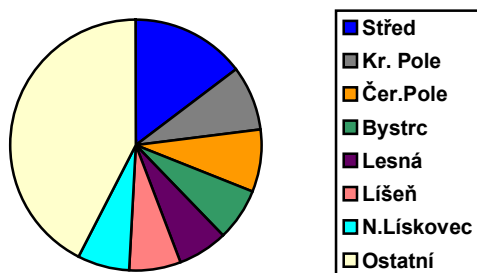
Obr. 1.1 Odpovědi návštěvníků brněnské ZOO na otázku č.1

Tab. 1.2 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle věku a vzdělání na otázku č.1

		<i>poprvé</i>		<i>1x – 3x</i>		<i>4x – 9x</i>		<i>10x – 20x</i>		<i>častěji</i>		Celkem
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.
Věk	< 20	2	11,11	3	6,98	1	7,69	0	0,00	1	5,56	7
	20 – 30	7	38,89	14	32,56	2	15,38	4	22,22	3	16,67	30
	31 – 40	6	33,33	16	37,21	8	61,54	7	38,89	8	44,44	45
	41 – 50	1	5,56	2	4,65	0	0,00	4	22,22	0	0,00	7
	51 – 60	2	11,11	5	11,63	1	7,69	3	16,67	5	27,78	16
	> 60	0	0,00	3	6,98	1	7,69	0	0,00	1	5,56	5
Celkem		18	100,00	43	100,00	13	100,00	18	100,00	18	100,00	110
Vzdělání	ZŠ	0	0,00	4	9,30	1	7,69	1	5,56	0	0,00	6
	SOU	6	33,33	9	20,93	1	7,69	6	33,33	5	27,78	27
	SŠ	9	50,00	20	46,51	9	69,23	6	33,33	9	50,00	53
	VŠ	3	16,67	10	23,26	2	15,38	5	27,78	4	22,22	24
Celkem		18	100,00	43	100,00	13	100,00	18	100,00	18	100,00	110

Tab. 1.3 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle místa bydliště na otázku č.1

		<i>poprvé</i>		<i>1x – 3x</i>		<i>4x – 9x</i>		<i>10x – 20x</i>		<i>častěji</i>		Celkem	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Brno – město		1	0,91	22	20,00	10	9,09	11	10,00	17	15,45	61	55,45
Brno – venkov		1	0,91	4	3,64	0	0,00	4	3,64	0	0,00	9	8,18
Vyškov		2	1,82	3	2,73	1	0,91	1	0,91	0	0,00	7	6,36
Ostatní		14	12,73	14	12,73	2	1,82	2	1,82	1	0,91	33	30,00

Obr. 1.2 Zastoupení městských částí Brna podle počtu návštěvníků brněnské ZOO

Závěr : Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že za posledních 10 let navštívilo brněnskou ZOO nejvíce návštěvníků 1x – 3x (39%), z nichž téměř 70% bylo ve věku od 20 do 40 let a necelých 50% mělo středoškolské vzdělání s maturitou.

Další tabulka Tab.1.3 ukazuje, že 55% návštěvníků je přímo z Brna a nejvíce jich bydlí v městské části Brno Střed (necelých 15%). Se zvětšující se vzdáleností místa bydliště návštěvníků od Brna, jejich četnost logicky klesá.

Otázka č. 2: Jakým dopravním prostředkem jste dnes přicestoval/(a)?

Tab. 2.1 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle typu návštěvníka

	MHD		osobní automobil		autobus (zájezd)		na kole, pěšky		jinak		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
<i>Jednotlivec</i>	3	42,86	3	42,86	0	0,00	1	14,29	0	0,00	7	100,00
<i>Svobodný / manželský pár</i>	15	75,00	4	20,00	1	5,00	0	0,00	0	0,00	20	100,00

Rodina s dětmi	34	43,04	41	51,90	0	0,00	2	2,53	2	2,53	79	100,00
Skupina přátel	3	75,00	1	25,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	100,00
Zájezd	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Celkem	55	50,00	49	44,55	1	0,91	3	2,73	2	1,82	110	100,00

Tab. 2.1 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle místa bydliště

	MHD		osobní automobil		autobus (zájezd)		na kole, pěšky		jinak		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Brno – město	33	54,10	24	39,34	1	1,64	2	3,28	1	1,64	61	100,00
Brno – venkov	4	44,44	5	55,56	0	0,00	0	0,00	0	0,00	9	100,00
Vyškov	2	28,57	4	57,14	0	0,00	0	0,00	1	14,29	7	100,00
Ostatní	16	48,48	16	48,48	0	0,00	1	3,03	0	0,00	33	100,00
Celkem	55	50,00	49	44,55	1	0,91	3	2,73	2	1,82	110	100,00

Závěr : Nejčastějším typem návštěvníka brněnské ZOO během dotazníkového šetření byla rodina s dětmi, přičemž téměř 52% těchto rodin přijelo osobním automobilem a v podstatě zbytek využil městské hromadné dopravy, neboť procenta jiných dopravních prostředků jsou zanedbatelná, což platí i u jiných skupin návštěvníků. Celkově však rovných 50% všech dotazovaných návštěvníků přicestovalo MHD a 44,6% osobním automobilem. Zajímavé je, že městskou hromadnou dopravu využila jen polovina brněnských návštěvníků a celých 39% jich přijelo osobním automobilem. U jiných okresů je rovnocenně zastoupena doprava osobním automobilem i MHD (48,5%).

Otázka č. 3: Co bylo podnětem Vaší návštěvy ZOO?

Tab. 3.1 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle typu návštěvníka

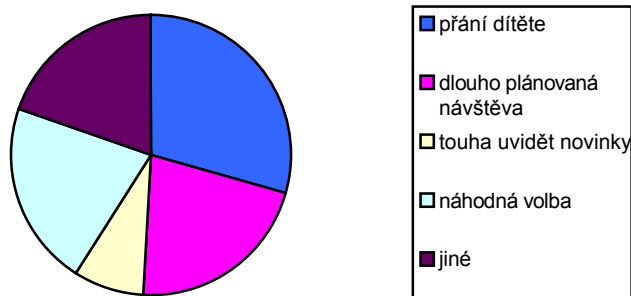
	nabídka doprovodného programu		přání dítěte		dlouho plánovaná návštěva		touha uvidět novinky v ZOO		náhodná volba		jiné		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Jednotlivec	0	0,00	0	0,00	2	28,57	0	0,00	3	42,86	2	28,57	7	100,00

Svobodný/ manželský pár	0	0,00	0	0,00	6	30,00	2	10,00	6	30,00	6	30,00	20	100,00
Rodina s dětmi	0	0,00	33	40,74	15	18,52	7	8,64	13	16,05	13	16,05	81	100,00
Skupina přátel	0	0,00	0	0,00	1	25,00	0	0,00	2	50,00	1	25,00	4	100,00
Zájezd	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Celkem	0	0,00	33	29,46	24	21,43	9	8,04	24	21,43	22	19,64	112	100,00

* celkový počet 112 odpovědí je dán tím, že někteří dotazovaní návštěvníci uvedli více možností

Tab. 3.2 **Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle věku**

	nabídka doprovodného programu		přání dítěte		dlouho plánovaná návštěva		touha uvidět novinky v ZOO		náhodná volba		jiné		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
< 20	0	0,00	0	0,00	2	28,57	0	0,00	4	57,14	1	14,29	7	100,00
20 – 30	0	0,00	8	25,81	7	22,58	0	0,00	10	32,26	6	19,35	31	100,00
31 – 40	0	0,00	14	30,43	9	19,57	7	15,22	9	19,57	7	15,22	46	100,00
41 – 50	0	0,00	2	28,57	2	28,57	1	14,29	1	14,29	1	14,29	7	100,00
51 – 60	0	0,00	6	37,50	3	18,75	1	6,25	0	0,00	6	37,50	16	100,00
> 60	0	0,00	3	60,00	1	20,00	0	0,00	0	0,00	1	20,00	5	100,00
Celkem	0	0,00	33	29,46	24	21,43	9	8,04	24	21,43	22	19,64	112	100,00

Obr. 3.1 **Důvody návštěvy brněnské ZOO**

Závěr : Pro většinu dotazovaných návštěvníků brněnské ZOO, kterou tvořily rodiny s dětmi, bylo podnětem jejich návštěvy přání dítěte (29,5%), dále pak to byla dlouho plánovaná návštěva nebo náhodná volba (shodně 21,43%). Žádný z respondentů nepřišel za nabídkou doprovodného programu (je to způsobeno z velké míry dobou dotazníkového šetření – doprovodné programy již téměř skončily). U návštěvníků typu jedince nebo skupiny přátel jasně dominovala náhodná volba. Je to tím, že tito lidé chodí většinou do ZOO na vycházku,

odreagovat se. Toto vše koresponduje s odpověďmi návštěvníků strukturovaných podle věku.

Otázka č. 4: Odkud jste se dozvěděl/(a) o doprovodných programech a novinkách v brněnské ZOO?

Tab. 4.1 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle věku

	internet		televize		noviny, tisk		inform. letáky		od známých		akvar. expozice		jinak		žádné před. inf.		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
< 20	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	14,29	0	0,00	0	0,00	6	85,71	7	100
20 – 30	2	6,25	3	9,38	1	3,13	2	6,25	4	12,50	1	3,13	0	0,00	19	59,38	32	100
31 – 40	3	6,25	2	4,17	8	16,67	3	6,25	2	4,17	0	0,00	1	2,08	29	60,42	48	100
41 – 50	1	14,29	1	14,29	1	14,29	0	0,00	1	14,29	0	0,00	0	0,00	3	42,86	7	100
51 – 60	1	5,00	2	10,00	6	30,00	1	5,00	1	5,00	0	0,00	2	10,00	7	35,00	20	100
> 60	0	0,00	1	16,67	1	16,67	0	0,00	1	16,67	0	0,00	0	0,00	3	50,00	6	100
Celkem	7	5,83	9	7,50	17	14,17	6	5,00	10	8,33	1	0,83	3	2,50	67	55,83	120	100

* celkový počet 120 odpovědí je dán tím, že někteří dotazovaní návštěvníci uvedli více možností

Tab. 4.2 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle vzdělání

	internet		televize		noviny, tisk		inform. letáky		od známých		akvar. expozice		jinak		žádné před. inf.		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ZŠ	0	0,00	2	33,33	1	16,67	0	0,00	0	0,00	1	16,67	0	0,00	2	33,33	6	100
SOU	0	0,00	2	6,90	2	6,90	1	3,45	2	6,90	0	0,00	0	0,00	22	75,86	29	100
SŠ	2	3,57	2	3,57	9	16,07	4	7,14	7	12,50	0	0,00	2	3,57	30	53,57	56	100
VŠ	5	17,24	3	10,34	5	17,24	1	3,45	1	3,45	0	0,00	1	3,45	13	44,83	29	100
Celkem	7	5,83	9	7,50	17	14,17	6	5,00	10	8,33	1	0,83	3	2,50	67	55,83	120	100

Tab. 4.3 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle místa bydliště

	internet		televize		noviny, tisk		inform. letáky		od známých		akvar. expozice		jinak		žádné před. inf.		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Brno město	4	5,88	4	5,88	14	20,59	5	7,35	6	8,82	1	1,47	2	2,94	31	45,59	68	100
Brno venkov	0	0,00	1	11,11	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	8	88,89	9	100
Vyškov	0	0,00	1	12,50	1	12,50	0	0,00	1	12,50	0	0,00	0	0,00	5	62,50	8	100
Ostatní	3	8,57	3	8,57	2	5,71	1	2,86	3	8,57	0	0,00	1	2,86	23	65,71	35	100

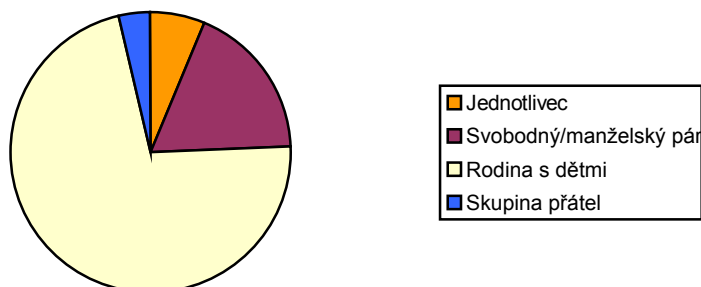
Celkem	7	5,83	9	7,50	17	14,17	6	5,00	10	8,33	1	0,83	3	2,50	67	55,83	120	100
---------------	----------	------	----------	------	-----------	-------	----------	------	-----------	------	----------	------	----------	------	-----------	-------	------------	-----

Závěr : Nejčastější odpovědí (55,8%) bylo, že návštěvník si žádné předchozí informace nezjišťoval a pokud ano, tak to byly obvykle informace z novin (14,1%) a od známých či přátel (8,3%). Z tabulky Tab.4.2 je patrné, že lidé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ) byli více zainteresovaní a uváděli mnohdy více zdrojů informací. Vzhledem k místu bydliště je pochopitelné, že obyvatelé města Brna uváděli často různé zdroje informací o brněnské ZOO, z nichž převažovaly noviny. U návštěvníků ZOO z jiných okresů to byl spíše internet, televize nebo doporučení známých.

Otázka č. 5: K jaké z následujících skupin návštěvníků byste se zařadil/(a)?

Tab. 5.1 Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle věku

	Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Zájezd		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
< 20	1	14,29	4	57,14	1	14,29	1	14,29	0	0,00	7	100,00
20 – 30	1	3,33	9	30,00	17	56,67	3	10,00	0	0,00	30	100,00
31 – 40	3	6,67	2	4,44	40	88,89	0	0,00	0	0,00	45	100,00
41 – 50	0	0,00	2	28,57	5	71,43	0	0,00	0	0,00	7	100,00
51 – 60	2	12,50	2	12,50	12	75,00	0	0,00	0	0,00	16	100,00
> 60	0	0,00	1	20,00	4	80,00	0	0,00	0	0,00	5	100,00
Celkem	7	6,36	20	18,18	79	71,82	4	3,64	0	0,00	110	100,00

Obr. 5.1 Skupiny návštěvníků brněnské ZOO

Závěr : Mezi dotazovanými návštěvníky brněnské ZOO jasně převažovaly rodiny s dětmi, z nichž 50% byli lidé ve věku 31 – 40 let a 21% lidé ve věku 21 – 30 let. Návštěvníci ve věku do 20 let tvořili z 57% partnerské páry, zatímco návštěvníci ve věku 21 – 30 let byli již většinou (56,7%) rodiny s dětmi. Ve vyšších věkových kategoriích již naprosto převládají rodiny s dětmi (70% a více). Návštěvník typu skupina přátel je zastoupen pouze v mladších věkových kategoriích (do 30 let) a zájezd se během dotazníkového šetření vůbec nevyskytl.

Otázka č.6 + č.7: ZOO Brno pořádá doprovodné programy. Označte prosím tvrzení, které nejvíce odpovídá Vaším názorům na tyto programy. Navrhněte

prosím název doprovodného programu, který byste Vy sám (sama) považoval/(a) za nejatraktivnější.

Tab. 6.1 *Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle typu návštěvníka*

	<i>hlavní důvod návštěvy</i>		<i>vhodný doplněk</i>		<i>dobrá myšl.,ale jiné zaměření</i>		<i>o doprov. progr. se nezajímám</i>		<i>Celkem</i>	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
<i>Jednotlivec</i>	0	0,00	2	28,57	0	0,00	5	71,43	7	100,00
Svobodný/ manželský pár	0	0,00	2	10,00	1	5,00	17	85,00	20	100,00
Rodina s dětmi	0	0,00	23	29,11	9	11,39	47	59,49	79	100,00
Skupina přátel	0	0,00	2	50,00	0	0,00	2	50,00	4	100,00
Zájezd	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	100,00
Celkem	0	0,00	29	26,36	10	9,09	71	64,55	110	100,00

Tab. 7.1 *Návrhy doprovodných programů*

Doprovodný program	Absolutně	%
Projížďky na konících, ponících	9	8,18
Divadlo se zvířátkama	2	1,82
Krmení zvířat	4	3,64
Setkání, kontakt se zvířaty	3	2,73
Soutěže pro děti	9	8,18
Promítání o zvířatech	2	1,82
Drezúra šelem	1	0,91
Žádný návrh	80	72,73
Celkem	110	100,00

Závěr : Převážná většina dotazovaných návštěvníků brněnské ZOO (64,6%) neměla zájem o doprovodné programy a pouze 26,4% návštěvníků je považovalo za vhodný doplněk, z nichž 79% bylo rodin s dětmi. Téměř 73% dotazovaných návštěvníků nevedlo žádný návrh doprovodného programu. Ze všech návrhů se nejčastěji (8,2%) objevovala projížďka na konících a ponících a dále pak různé soutěže pro děti.

Otázka č. 8 +č. 11: *Co by se mělo podle Vašeho názoru v brněnské ZOO zlepšit? Co považujete při Vaší dnešní návštěvě ZOO za nejvíce nepříjemné?*

Tab. 8.1 *Návrhy zlepšení (nedostatky) a nejvíce nepříjemné zážitky při návštěvě brněnské ZOO*

<i>Návrhy zlepšení</i>	abs.	%	<i>Nedostatky</i>	abs.	%	<i>Nejvíce nepříjemné</i>	abs.	%
spokojen	37	25,00	malé výběhy	10	6,76	nic	83	75,45
vyvezení na kopec	15	10,14	málo zvířat	7	4,73	šplhání do kopce	10	9,09
více zaplnit prostor zvířaty	10	6,76	dlouho se staví, opravuje	7	4,73	pach v pavilonech	3	2,73
více WC, odpadkových košů	5	3,38	nedostatečné popisky zvířat	6	4,05	zavřené občerstvení	2	1,82
dětské hřiště i na malém okruhu	4	2,70	chybí restaurace	6	4,05	expozice dlouho v úpravě	2	1,82
vstupenka s plánkem	2	1,35	špatná orientace	5	3,38	nepořádek na staveništi	2	1,82
prodávat krmivo pro zvířata	2	1,35	špatná čistota skel ubikací	2	1,35	restaurace ještě není v provozu	2	1,82
permanentky pro stálé návštěvníky	2	1,35	<i>Ostatní</i>	28	18,92	<i>Ostatní</i>	6	5,45
			<i>Celkem</i>	148	100,00	<i>Celkem</i>	110	100,00

* celkový počet 148 odpovědí je dán tím, že někteří dotazovaní návštěvníci uvedli více možností

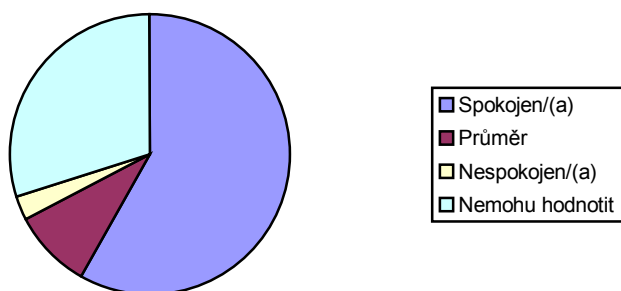
Závěr : U otázky č.8 odpovědělo 25% respondentů, že jsou spokojeni se současným stavem ZOO a nemají žádné zásadní výhrady. Nejčastěji se opakující návrhy a výtky se týkaly náročné cesty do prudkého kopce (10,1%), málo zaplněných prostor během této cesty a malých výběhů zvířat (shodně 6,8%). Otázka č.11 byla vyhodnocena více ve prospěch spokojených návštěvníků, kteří nezaznamenali během své návštěvy ZOO nic nepříjemného (75,5%). Pro 9,1% respondentů byl největší nepříjemností namáhavý terén (9,1%), což se objevuje i u otázky č.8.

Otázka č. 9: Označte prosím známkou 1 – 3 Vaši spokojenost s níže uvedeným

Tab. 9.1 Ohodnocení vnější navigace do ZOO známkou 1 – 3 v souvislosti s použitým dopravním prostředkem

	<i>spokojen/(a)</i>		<i>průměr</i>		<i>nespokojen/(a)</i>		<i>nemohu hodnotit</i>		<i>Celkem</i>	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%

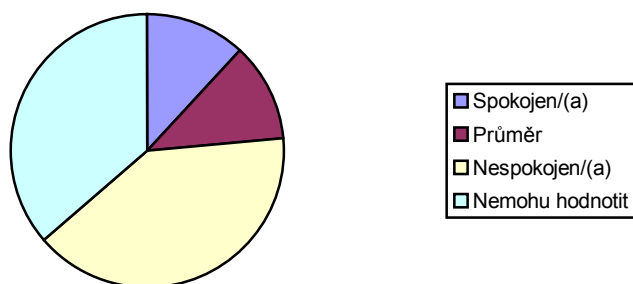
MHD	24	43,64	8	14,55	2	3,64	21	38,18	55	100,00
Os. automobil	36	73,47	1	2,04	1	2,04	11	22,45	49	100,00
Autobus (zájezd)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	100,00	1	100,00
Na kole, pěšky	3	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	100,00
Jinak	1	50,00	1	50,00	0	0,00	0	0,00	2	100,00
Celkem	64	58,18	10	9,09	3	2,73	33	30,00	110	100,00

Obr. 9.1 Hodnocení vnější navigace do ZOO

Tab. 9.2 Ohodnocení parkování známkou 1 – 3 v souvislosti s bydlištěm

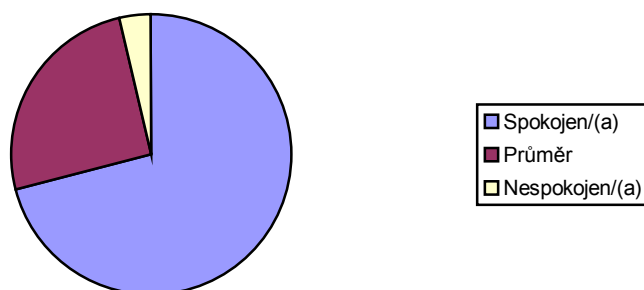
	spokojen/(a)		průměr		nespokojen/(a)		nemohu hodnotit		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Brno – město	9	14,75	8	13,11	26	42,62	18	29,51	61	100,00
Brno – venkov	1	11,11	0	0,00	4	44,44	4	44,44	9	100,00
Vyškov	0	0,00	2	28,57	3	42,86	2	28,57	7	100,00
Ostatní	3	9,09	3	9,09	11	33,33	16	48,48	33	100,00
Celkem	13	11,82	13	11,82	44	40,00	40	36,36	110	100,00

Obr. 9.2 Hodnocení parkování u ZOO

Tab. 9.3 Ohodnocení ceny vstupného známkou 1 – 3 v souvislosti s typem návštěvníka

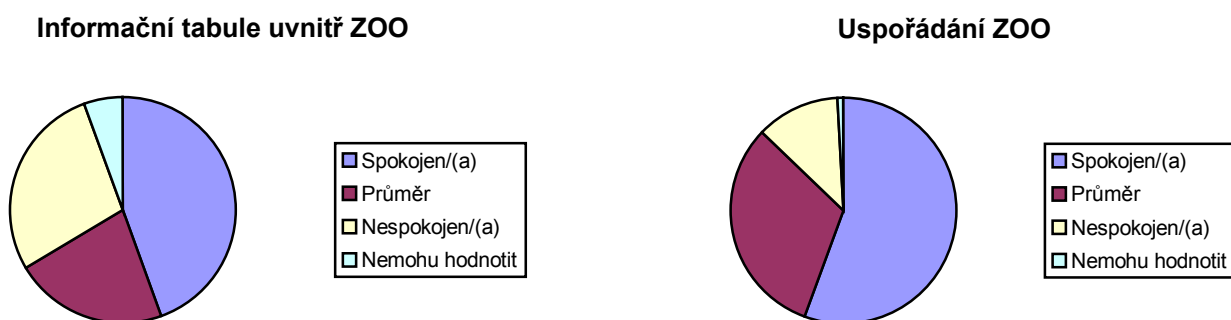
	spokojen/(a)		průměr		nespokojen/(a)		nemohu hodnotit		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Jednotlivec	5	71,43	2	28,57	0	0,00	0	0,00	7	100,00
Svobodný/ manželský pár	15	75,00	4	20,00	1	5,00	0	0,00	20	100,00
Rodina s dětmi	55	69,62	21	26,58	3	3,80	0	0,00	79	100,00
Skupina přátel	3	75,00	1	25,00	0	0,00	0	0,00	4	100,00
Zájezd	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	100,00
Celkem	78	70,91	28	25,45	4	3,64	0	0,00	110	100,00

Obr. 9.3 Hodnocení ceny vstupného do ZOO

Tab. 9.4 Ohodnocení informačních tabulí uvnitř ZOO a uspořádání ZOO známkou 1 – 3 v souvislosti s typem návštěvníka

		Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Celkem	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Informační tabule uvnitř ZOO	<i>spokojen/(a)</i>	3	42,86	7	35,00	36	45,57	3	75,00	49	44,55
	<i>průměr</i>	1	14,29	4	20,00	18	22,78	1	25,00	24	21,82
	<i>nespokojen/(a)</i>	3	42,86	7	35,00	21	26,58	0	0,00	31	28,18
	<i>nemohu hodnotit</i>	0	0,00	2	10,00	4	5,06	0	0,00	6	5,45
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00
Uspořádání ZOO	<i>spokojen/(a)</i>	4	57,14	11	55,00	45	56,96	1	25,00	61	55,45
	<i>průměr</i>	3	42,86	7	35,00	23	29,11	2	50,00	35	31,82
	<i>nespokojen/(a)</i>	0	0,00	2	10,00	10	12,66	1	25,00	13	11,82
	<i>nemohu hodnotit</i>	0	0,00	0	0,00	1	1,27	0	0,00	1	0,91
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00

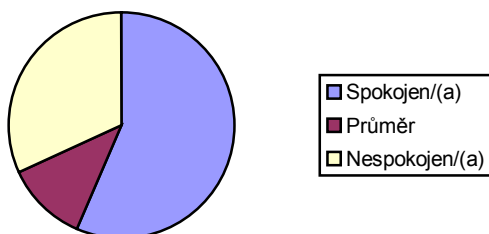

Obr. 9.4 Hodnocení informačních tabulí uvnitř ZOO a uspořádání ZOO

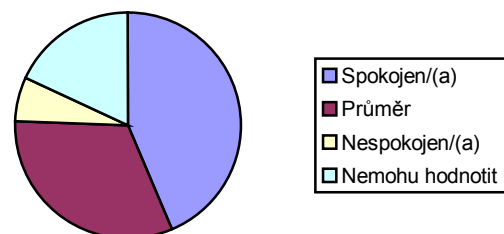
Tab 9.5 Ohodnocení pohybu uvnitř ZOO, zázemí pro rodiny s malými dětmi a doprovodných programů známkou 1 – 3 v souvislosti s typem návštěvníka

		Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Celkem	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Pohyb uvnitř ZOO	spokojen/(a)	5	71,43	13	65,00	43	54,43	1	25,00	62	56,36
	průměr	0	0,00	3	15,00	9	11,39	1	25,00	13	11,82
	nespokojen/(a)	2	28,57	4	20,00	27	34,18	2	50,00	35	31,82
	nemohu hodnotit	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00
Zázemí pro rodiny s mal. dětmi	spokojen/(a)	2	28,57	7	35,00	39	49,37	0	0,00	48	43,64
	průměr	3	42,86	2	10,00	29	36,71	1	25,00	35	31,82
	nespokojen/(a)	0	0,00	1	5,00	5	6,33	1	25,00	7	6,36
	nemohu hodnotit	2	28,57	10	50,00	6	7,59	2	50,00	20	18,18
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00
Doprovodné programy	spokojen/(a)	0	0,00	0	0,00	2	2,53	0	0,00	2	1,82
	průměr	1	14,29	1	5,00	4	5,06	0	0,00	6	5,45
	nespokojen/(a)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	nemohu hodnotit	6	85,71	19	95,00	73	92,41	4	100,00	102	92,73
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00

Pohyb uvnitř ZOO

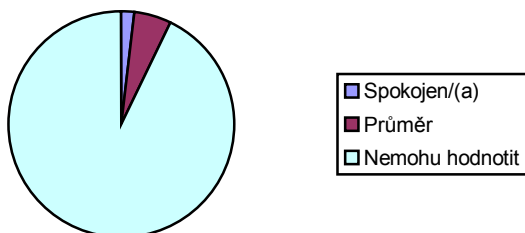

Zázemí pro rodiny s malými dětmi

Obr. 9.5 Hodnocení způsobu pohybu uvnitř ZOO a zázemí pro rodiny s malými dětmi

Doprovodné programy

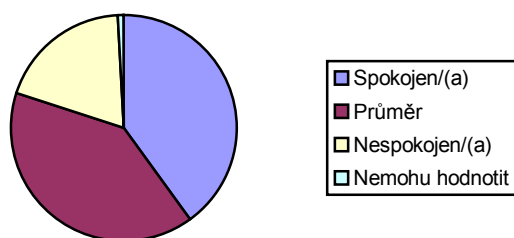

Obr. 9.6 Hodnocení doprovodných programů pořádaných brněnskou ZOO

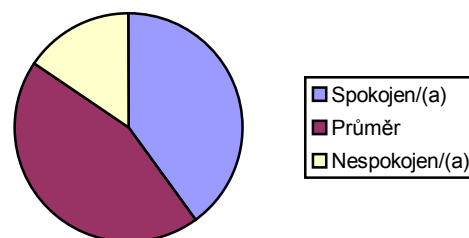
Tab. 9.6 Ohodnocení počtu druhů zvířat a vzhledu ubikací zvířat známkou 1 – 3 v souvislosti s typem návštěvníka

		Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Celkem	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Počet druhů zvířat	<i>spokojen/(a)</i>	1	14,29	6	30,00	37	46,84	0	0,00	44	40,00
	<i>průměr</i>	5	71,43	8	40,00	28	35,44	3	75,00	44	40,00
	<i>nespokojen/(a)</i>	1	14,29	5	25,00	14	17,72	1	25,00	21	19,09
	<i>nemohu hodnotit</i>	0	0,00	1	5,00	0	0,00	0	0,00	1	0,91
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00
Vzhled ubikací zvířat	<i>spokojen/(a)</i>	1	14,29	11	55,00	31	39,24	1	25,00	44	40,00
	<i>průměr</i>	2	28,57	9	45,00	37	46,84	1	25,00	49	44,55
	<i>nespokojen/(a)</i>	4	57,14	0	0,00	11	13,92	2	50,00	17	15,45
	<i>nemohu hodnotit</i>	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	Celkem	7	100,00	20	100,00	79	100,00	4	100,00	110	100,00

Počet druhů zvířat

Vzhled ubikací zvířat

Obr. 9.7 Hodnocení počtu druhů a vzhledu ubikací zvířat brněnské ZOO

Závěr : Z celkového množství dotazovaných návštěvníků brněnské ZOO bylo 58,2% spokojeno s vnější navigací do ZOO. Nejvíce patrné to bylo u návštěvníků, kteří přijeli do ZOO osobním autem, neboť 73,5% z nich označilo právě tuto variantu. Variantu nespokojen/(a) zvolilo pouze zanedbatelné procento respondentů.

S parkováním byli návštěvníci převážně nespokojeni (40%), ale toto číslo by bylo podle mého názoru ještě vyšší, kdyby téměř 40% respondentů neoznačilo variantu „nemohu hodnotit“. Zajímavé je vysoké procento nespokojenosti (42,6%) u brněnských návštěvníků ZOO, u kterých lze předpokládat, že nebudou mít potíže s parkováním na vzdálenějším parkovišti.

Cena vstupného byla pro necelých 71% dotazovaných návštěvníků uspokojivá a často uváděli, že by mohla být i vyšší. Výhrady vůči výši vstupného se objevovaly u rodin s dětmi, ale i tak 69,6% jich bylo spokojeno.

Informační tabule uvnitř ZOO vyvolávaly nespokojenost u 28,2% respondentů. Nejlépe to bylo možné pozorovat u návštěvníků „jednotlivců“, z nichž 42,9% zvolilo právě tuto možnost.

Z tabulky Tab.9.4 vyplývá, že nadpoloviční většina (55,5%) dotazovaných návštěvníků byla spokojena s uspořádáním ZOO a jen 11,8% nespokojeno. Relativně vysoké procento nespokojenosti bylo zaznamenáno u návštěvníků typu „skupina přátel“, ale to je způsobeno velmi nízkým počtem zástupců této skupiny a výsledek je tedy nereprezentativní.

Na otázku pohybu uvnitř ZOO odpovědělo sice 56,4% dotazovaných, že jsou spokojeni, ale také 31,8% uvedlo naopak, že jsou nespokojeni a uvítali by usnadnění výstupu na velký okruh ZOO. O trochu pozměněný oproti celkovému průměru byl poměr odpovědí spokojen a nespokojen ve prospěch nespokojen u rodin s dětmi. Je to dáno pravděpodobně tím, že značná část těchto rodin měla s sebou dětský kočárek, s nímž byl pohyb po Mniší hoře ještě více ztížen.

Zázemí pro rodiny s malými dětmi bylo ohodnoceno vcelku kladně. Opět převažovaly odpovědi spokojen/(a) (43,6%), dále pak průměr (31,8%). Nespokojena byla jen velmi malá část návštěvníků (6,4%).

Žádných doprovodných programů pořádaných brněnskou ZOO se 92,7% dotazovaných návštěvníků zatím neúčastnilo, a proto naprosto dominovala odpověď „nemohu hodnotit“.

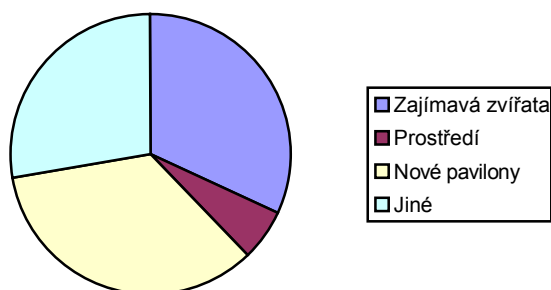
Odpovědi na otázku „Jaká je Vaše spokojenost s počtem druhů zvířat?“ byly srovnatelné jako u „zázemí pro rodiny s malými dětmi“, i když v tomto případě průměrné hodnocení a spokojenost si byly procentuálně rovné. Varianta průměr převládala u „jedinců“, „partnerských párů“ i „skupiny přátel“ a naopak převážně spokojeny (46,8%) byly rodiny s dětmi.

Se vzhledem ubikací bylo 40% respondentů spokojeno a 44,6% je označilo za průměrné. U rodin s dětmi a u jednotlivců převažovala varianta „průměr“, zatímco u partnerských párů dominovala naopak varianta „spokojen/(a)“.

Otázka č. 10: Co Vás při dnešní návštěvě ZOO mile překvapilo?**Tab.10.1** Strukturované odpovědi návštěvníků brněnské ZOO podle typu návštěvníka

	Zajímavá zvířata		Prostředí (lesopark)		Nové pavilony		Jiné		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Jednotlivec	1	12,50	1	12,50	5	62,50	1	12,50	8	100,00
Svobodný/ manželský pár	6	28,57	2	9,52	7	33,33	6	28,57	21	100,00
Rodina s dětmi	30	34,09	4	4,55	28	31,82	25	28,41	88	100,00
Skupina přátel	2	33,33	0	0,00	2	33,33	2	33,33	6	100,00
Zájezd	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	100,00
Celkem	39	31,71	7	5,69	42	34,15	34	27,64	123	100,00

* celkový počet 123 odpovědí je dán tím, že někteří dotazovaní návštěvníci uvedli více možností

Obr.10.1 Zhodnocení toho, co návštěvníky ZOO mile překvapilo**Tab.10.2** Zvířata brněnské ZOO, která dotazované návštěvníky mile překvapila v souvislosti s typem návštěvníka

	Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Zájezd		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Tygři	0	0,00	1	16,67	6	20,00	0	0,00	0	0,00	7	17,93
Lachtani	0	0,00	3	50,00	3	10,00	0	0,00	0	0,00	6	15,38
Papoušci	0	0,00	1	16,67	4	13,33	1	50,00	0	0,00	6	15,38
Králíci	0	0,00	0	0,00	4	13,33	0	0,00	0	0,00	4	10,26
Medvědi	0	0,00	1	16,67	3	10,00	0	0,00	0	0,00	4	10,26

Ostatní	1	100,00	0	0,00	10	33,33	1	50,00	0	0,00	12	30,77
Celkem	1	100,00	6	100,00	30	100,00	2	100,00	0	0,00	39	100,00

Tab.10.3 Nejčastější příklady varianty jiné, které uváděly návštěvníci ZOO strukturovaní podle typu návštěvníka

	Jednotlivec		Svobodný/ manželský pár		Rodina s dětmi		Skupina přátel		Zájezd		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Nic – částí návštěvníci	1	100,00	1	16,67	11	44,00	0	0,00	0	0,00	13	38,24
Výběh s kozami	0	0,00	1	16,67	2	8,00	0	0,00	0	0,00	3	8,82
Dětský koutek	0	0,00	0	0,00	2	8,00	1	50,00	0	0,00	3	8,82
Mnoho opraveného	0	0,00	1	16,67	2	8,00	0	0,00	0	0,00	3	8,82
Safari	0	0,00	2	33,33	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	5,88
Ostatní	0	0,00	1	16,67	8	8,00	1	50,00	0	0,00	10	29,41
Celkem	1	100,00	6	100,00	25	100,00	2	100,00	0	100,00	34	100,00

Závěr : Dotazovaní návštěvníci brněnské ZOO byli mile překvapeni především novými pavilony (34,2%) a některými zvířaty (tygři, lachtani, papoušci) – 31,7%. Nové pavilony příjemně překvapily obzvláště návštěvníky typu jedince, z nichž 62,5% označilo tuto variantu. U rodin s dětmi mírně převažovaly zajímavá zvířata (34,1%) nad novými pavilony (31,8%). Téměř 12% všech respondentů uvedlo, že je nepřekvapilo nic (ať už příjemně či nepříjemně), protože jsou v brněnské ZOO velmi častými návštěvníky.

Otázka č. 12: Doporučil/(a) byste návštěvu brněnské ZOO svým známým?

Z celkového množství dotazovaných návštěvníků brněnské ZOO odpovědělo na tuto otázku kladně 98,2 %, pouze 2 muži ve věku 20 – 30 (okres Hodonín) a 51 – 60 let (okres Uherské Hradiště) se středoškolským vzděláním s maturitou by návštěvu této ZOO svým známým nedoporučili.

Otázka č. 13: Pohlaví návštěvníka

Počet dotazovaných mužů a žen je téměř shodný, což je vidět na tabulce Tab.1.1.

Otázka č. 14 +15: Věk a vzdělání návštěvníků

Tab.14.1 *Jednotlivé věkové a vzdělanostní kategorie*

Věk	<i>Absolutně</i>	<i>%</i>	Vzdělání	<i>Absolutně</i>	<i>%</i>
< 20	7	6,36	ZŠ	6	5,45
20 – 30	30	27,27	SOU	27	24,55
31 – 40	45	40,91	SŠ	53	48,18
41 – 50	7	6,36	vš	24	21,82
51 – 60	16	14,55	Celkem	110	100,00
> 60	5	4,55			
Celkem	110	100,00			

Otázka č. 16: Místo bydliště návštěvníků

Tab.16.1 *Nejčastěji se vyskytující okresy a jejich obce*

Okres			Obec (brněnská místní část)		
	<i>abs.</i>	<i>%</i>		<i>abs.</i>	<i>%</i>
Brno město	61	55,45	Brno Střed	9	14,75
			Královo Pole	5	8,20
			Černá Pole	5	8,20
Brno venkov	9	8,18	Rajhrad	2	22,22
Vyškov	7	6,36			
Ostatní	33	30,00			
Celkem	110	100,00			

Datum

Tab.17.1 Návštěvníci brněnské ZOO v jednotlivých dnech provádění dotazníkového šetření

<i>Den</i>	<i>Abs</i>	<i>%</i>
14.10. - neděle	29	26,36
17.10. - středa	7	6,36
19.10. - pátek	13	11,82
20.10. - sobota	61	55,45

Celkem	110	100,00
--------	-----	--------

7.10 Závěrečná zpráva ze semináře s pracovníky ZOO města Brna

Seminář byl pořádán 21. 3. 2002

7.10.1 Úvod

Seminář, jehož výsledky jsou shrnuty v tomto materiálu, byl uspořádán v rámci zpracovávání Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna (dále jen Strategie). Strategie bude základním rozvojovým dokumentem, na základě kterého bude probíhat modernizace ZOO města Brna v následujících letech. V předloženém materiálu jsou uvedeny cíle, metodika a základní výsledky, ke kterým dospěly obě pracovní skupiny. Jsme přesvědčeni, že kromě zajímavých námětů, které jsme využili při zpracovávání Strategie, budou informace shrnuté v tomto materiálu užitečným zdrojem a inspirací také pro činnost pracovníků ZOO města Brna.

7.10.2 Cíle semináře

- seznámit podrobněji pracovníky ZOO města Brna se záměry zpracovávané Strategie a připravit je na aktivity, které budou následovat
- zjistit názory účastníků na vybraná témata a umožnit tak jejich zapracování do zpracovávaného dokumentu
- vytvořit fórum pro společnou diskusi

7.10.3 Metodika

Seminář pořádaný 21. 3. 2002 v prostorách Regionální rozvojové agentury jižní Moravy v Brně byl zorganizován v době, kdy byla shromážděna základní část informací potřebných ke zpracování Strategie a bylo možné konzultovat konkrétní témata s lidmi, kterých se realizace navrhovaných opatření bude nejen bezprostředně týkat, ale kteří realizaci navrhovaných opatření svým přístupem přímo ovlivní.

Celkem se semináře zúčastnilo 12 pracovníků ZOO města Brna (viz prezenční listina). Byli rozděleni do 2 pracovních skupin tak, aby v obou skupinách měly jednotlivé úseky ZOO města Brna rovnoměrné zastoupení. Skupiny pracovaly při řešení vybraných aktivit v oddělených prostorách, aby se vzájemně neovlivňovaly a bylo přitom možné získat širší spektrum názorů. Seminář byl veden dvěma pracovníky RRA JM. Program semináře je uveden v příloze.

Při přípravě semináře byly využity zkušenosti z nových postupů a metod a jeho konečná podoba byla výsledkem snahy připravit setkání tak, aby bylo co nejefektivnější a mělo přitom pro účastníky zajímavý průběh. Proto byla použita kombinace následujících metod:

- brainstorming
- skupinová diskuse

V návaznosti na dosud získané informace byly pro seminář formulovány otázky a diskusní témata a náměty byly zapisovány na tabuli nebo na flip-chart. Poté přidělovali účastníci námětům vybraným každý podle vlastního uvážení 0 – 5 bodů (samolepících značek). Tímto postupem byly získány nejen zajímavé návrhy nebo hodnocení, ale byla také současně stanovena jejich váha vyjádřená počtem bodů, které od jednotlivých účastníků dostaly. Získané informace byly průběžně vyhodnocovány a prezentovány účastníkům. Kompletní výsledky jsou v tabulkové podobě uvedeny v následující kapitole.

7.10.4 Výsledky

V následujících podkapitolách jsou uvedeny výsledky tak, jak byly v průběhu semináře zaznamenány. Většina z nich není upravovaná, abychom svým zásahem nezměnili jejich obsah a neovlivnili tak z toho plynoucí závěry.

Úvod

V úvodu seznámili pracovníci RRA JM účastníky s obsahem a zaměřením semináře. Stručně byla prezentována struktura dokumentu Strategie a vazby mezi jeho jednotlivými částmi.

Cílem úvodního bloku bylo vyjasnit představy účastníků o zaměření semináře, zahájení společné komunikace a řešení případného nedorozumění.

Silné a slabé stránky ZOO města Brno

Po úvodu následovala první aktivita realizovaná formou brainstormingu. Účastníci pracovali ve 2 skupinách po dobu 30 min a zaměřovali se na definování silných a slabých stránek ZOO města Brna. Náměty a názory účastníků byly poté seskupeny do tematických celků (Lokalizace, Služby návštěvníkům atd.) a jsou prezentovány v níže uvedených tabulkách sestupně podle počtu získaných bodů.

Lokalizace

Silné stránky	Body
Lesopark, přírodní podmínky	6
Vhodný prostor (lesopark)	4
ZOO v rekreační oblasti (výlety)	3
Členitost terénu	3
Dostupnost MHD	2
Blízkost hranic, Vídně – zahraniční návštěvníci	1

Umístění ZOO v Brně (veletrhy)	0
--------------------------------	---

Služby pro návštěvníky

Silné stránky – skupina A	Body
Existence občerstvení (stánků), celoroční provoz, provozovatel je ZOO	4
Zvyšování počtu potenciálních návštěvníků	3
Nejnavštěvovanější kulturní zařízení 2001	0

Silné stránky – skupina B	Body
Doprovodné aktivity (Stanice mladých přírodovědců, výukové programy – školy ...)	8
Nabídka programů pro školy	3
Stanice mladých přírodovědců	2
Mezinárodní instituce	0

Slabé stránky – skupina A	Body
Nedostatek parkovacích míst (Parkovací plochy)	7
Chybí vodní plochy	3
Nedostatečné sociální zázemí	2
Chybí botanická naučná stezka	1
Náročný terén	1
Málo odpočinkových míst s vyhlídkou, aktivitami, občerstvením	1
Chybí nabídka míst pro aktivity (odpočinek) dětí (u stánků expozic)	1
Není se kde schovat před deštěm	0

Chov zvířat

Silné stránky – skupina A	Body
Možnost rozvoje (volné plochy)	7
Nové expozice (investice) - 3 Moderní expozice tygří skály - 3	6

Slabé stránky – skupina A	Body
Chybí zázemí pro odchov zvířat - 3 Chovatelské zázemí je nedostatečné - 3	6
Dlouhé proluky mezi expozicemi	2
SAV není řešena v chovatelské koncepci	2
Expozice jsou viditelné ze všech stran, nežádoucí průhledy, chybí střední patro lesa – keře ...	0

Technické zázemí

Slabé stránky – skupina A	Body
Nedostatečné technické zázemí - 5 Inženýrské sítě - 3 Nedostatek vody - 4 Chybí ozvučení, osvětlení, voda, plyn, oplocení, telefony - 3	15
Nedostatečné dopravní trasy pro zásobování (úzké cesty)	2
Velká plocha náročná na údržbu	1
Chybí ekologický sběrný dvůr pro sběr a třídění odpadů	1
Nedořešen vstup/výstup návštěvníků (jednosměrný průchod ZOO) - zatím společný vstup a výstup	1
Křížení tras návštěvníci x zásobování	0
Není ošetřen dohled v ZOO (jestli tam např. nezůstávají návštěvníci) – není celoroční služba/ochrana	0
Služební vchod, vrátnice – nedořešeno	0

Lidské zdroje

Slabé stránky – skupina A	Body
Nedostatečné ohodnocení zaměstnanců (mzdy) – 4 Finanční ohodnocení zaměstnanců – 2	6
Není dostatečné hygienické zařízení - 2 Nedostatečné zázemí pro zaměstnance (soc. zařízení, sklady, dílny) – 2	4

Cíle, opatření, aktivity

Pro tuto aktivitu byla původně připravena také metoda brainstormingu ve dvou oddělených skupinách. Po vyhodnocení první aktivity (Silné a slabé stránky), kdy byla řada návrhů v obou skupinách podobných nebo totožných, byli všichni účastníci ponecháni společně, aby v rámci skupinové diskuse vyprodukovali maximum různých námětů a doporučení týkajících se dalšího rozvoje zoologické zahrady. Také tyto návrhy byly zapisovány na tabuli a poté „ohodnoceny“ body účastníků.

Služby pro návštěvníky

Cíl: Zlepšení služeb	Body
Rozšířit a zlepšit sociální zařízení	4
Zlepšit parkovací plochu	2
Zlepšit informační a orientační systém	1
Zmapování kapacity ZOO (kolik pojme návštěvníků)	0
Usnadnit pohyb návštěvníků v členitém terénu	0
Zpříjemnit pobyt návštěvníků (vyšší počet odpočinkových míst po ZOO, dětská minicentra, osvětlení ZOO)	0
Zajímavé akce pro návštěvníky (noční prohlídky)	0

Chov zvířat

Cíl: Realizace chovatelské koncepce	Body
Výstavba nových zařízení	5
Rekonstrukce stávajících zařízení (oprava)	1
Obměna druhů v souladu s koncepcí (obchod se zvířaty, odchov, výměna)	1
Zajištění odpovídajícího chovného zázemí	0
Definování požadavků na technické zázemí (chovatelské, personální)	0

Technické zázemí

Cíl: Zlepšení technického zázemí	Body
Stanovení priorit	2
Inventarizace	0
Zpracovat návrh řešení – umístění, oddělení	0

Lidské zdroje

Cíl: Zlepšení zázemí a podmínek pro zaměstnance	Body
Týmová práce při řešení problému, přípravě akcí	4
Zlepšit a dobudovat hygienické a soc. zázemí pro zaměstnance	4
Zlepšení platebních podmínek a motivace pracovníků	3
Odborná školení a zvyšování kvalifikace (PC, jazyky, týmová práce, ..., chovatelé)	1
Připravenost dokumentace – týmová práce	0

Marketing, propagace

Cíl: Aktivní využívání marketingových nástrojů	Body
Architektonické pojetí ZOO	2
Zpracování jednotného grafického manuálu	1
Ediční plán	1
Zpracovat plán marketingového šetření a propagace	1
Využít SAV k propagaci ZOO – Informační centrum	0

Stručné shrnutí výsledků

Za **silné stránky** ZOO města Brna považují účastníci semináře zejména umístění zoologické zahrady v přírodních podmínkách Mniší hory s možností dalšího územního rozvoje, širokou nabídku doprovodných služeb a aktivit pro návštěvníky a zajímavé expozice (Tygří skály).

Ve **slabých stránkách** byla jmenována především malá kapacita parkovacích ploch, nedostatečné technické a chovatelské zázemí a nedostatečné finanční ohodnocení zaměstnanců.

Účastníci semináře formulovali společně následující **cíle** dalšího rozvoje ZOO města Brna:

- Zlepšení služeb
- Realizace chovatelské koncepce
- Zlepšení technického zázemí
- Zlepšení zázemí a podmínek pro zaměstnance
- Aktivní využívání marketingových nástrojů

Nejvíce bodů získala tato navrhovaná **opatření** zaměřená na rozšíření a zlepšení sociálních zařízení, na výstavbu nových zařízení pro chov zvířat, na stanovení priorit při modernizaci technického zázemí, na zlepšení týmové práce při řešení problémů a přípravě akcí a na zpracování komplexního architektonického pojetí zoologické zahrady.

7.10.5 Závěr

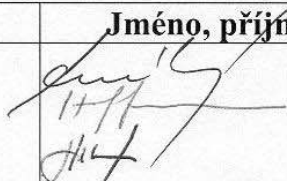
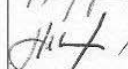
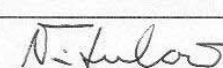
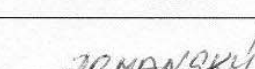
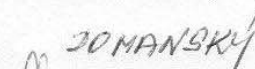
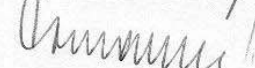
Seminář organizovaný v rámci zpracovávání Strategie rozvoje zoologické zahrady města Brna přinesl díky pozitivními a přínosnému přístupu účastníků očekávané výsledky. Přiblížil pracovníkům Zoologické zahrady města Brna celkové zaměření a význam Strategie a umožnil jim ovlivnit svými náměty obsah tohoto rozvojového dokumentu. Zpracovateli poskytl seminář informace a názory, které budou zohledněny při formulování doporučení a závěrů týkajících se dalšího rozvoje Zoologické zahrady města Brna.

7.10.6 Prezenční listina

Prezenční listina

Pracovní setkání ke zpracování Strategie rozvoje ZOO Brno.

RRAJM, 21.3.2002 (13.00 – 15.30 hod).

Úsek	Jméno, příjmení
Technický	 VRATNÝ HOFFMAN HLADOVÁ
Chovatelský	 NOŽIČKA ZELLER
Obchodní	 VANOUŠKOVÁ VAVŘÍNSKÁ MARTINA HARTMANNOVÁ
Propagačně vzdělávací	 MIROSLAVA VITULOVÁ MARKĚTA HORKOVÁ
Ekonomický	 PIŠKULOVÁ MIROSLAVA LUDMILA
EMS	 JOMANSKÝ
Ředitelský	
RRAJM	BLANKA BÍLA LIBOR OPLUŠTIL

7.10.7 Program semináře

RRAJM, 21.3.2002

Program:

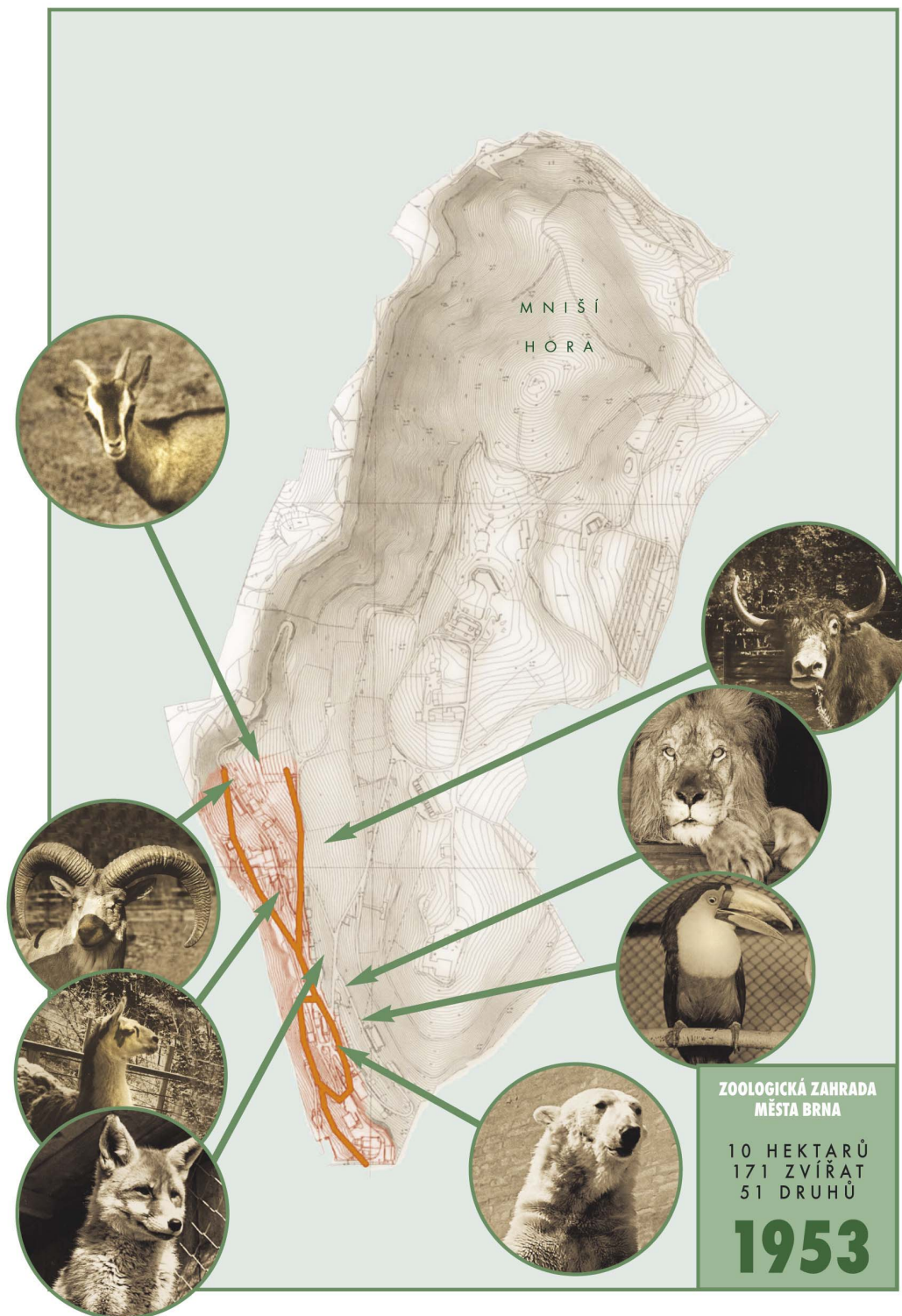
13.00 – 13.15	Úvod • obsah a zaměření workshopu • struktura dokumentu Strategie • vazby mezi jednotlivými částmi
13.15 – 14.15	Silné/slabé stránky ZOO Brno • brainstorming, 2 skupiny – 30 min • shrnutí - 15 min • stanovení nejvýznamnějších silných a slabých stránek - 15 min
14.15 – 14.30	Přestávka (RRA - v přestávce definování problémových oblastí na základě slabých stránek)
14.30 – 15.20	Cíle, opatření, aktivity (pro formulované problémové oblasti) • brainstorming, 2 skupiny – 30 min • shrnutí - 10 min • stanovení nejvýznamnějších cílů a opatření - 10 min
15.20 - 15.30	Shrnutí, ukončení

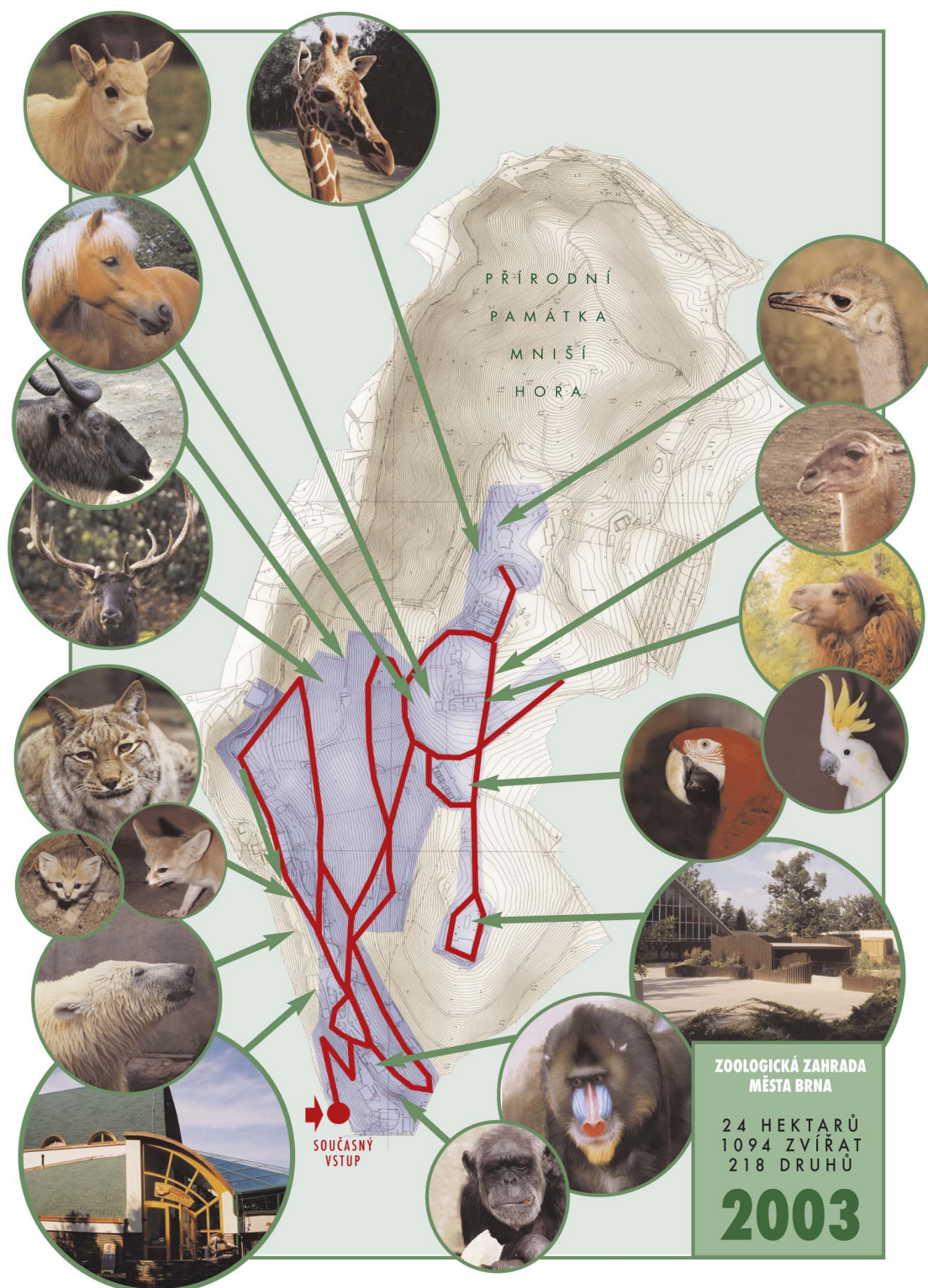
7.10.8 Fotodokumentace

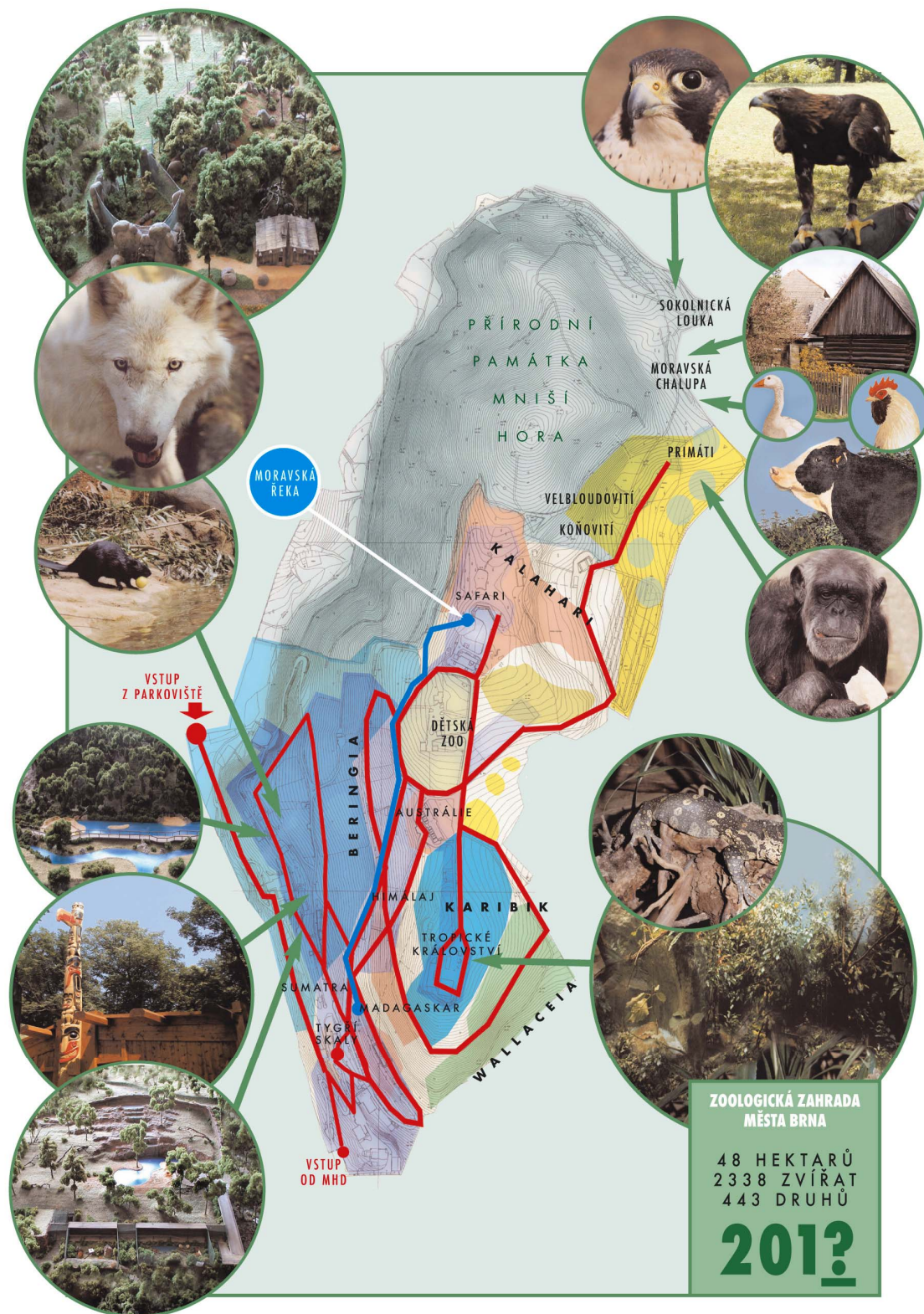

7.11 Mapové podklady – expozice

Národní síť stanic pro handicapované živočichy

ZÁPADNÍ ČECHY

Lázně Kynžvart

Kontakt: ZO ČSOP Berkut,
Zámek 352, 354 91 Lázně Kynžvart
tel.: 353 392 275, 602 486 736, 606 281 813
zocsopberkut@seznam.cz

Tachov

Kontakt: Tachovský ornitologický spolek,
Na vinici 628, 347 01 Tachov
tel.: 608 154 180, 608 227 072, 605 489 469

Plzeň

Kontakt: DES OP Plzeň,
Zábělská 75, 312 19 Plzeň
tel.: 377 460 088, 777 145 960,
777 194 095, 777 760 777
ptactvo@stb.cz

Rokycany

Kontakt: ZO ČSOP Rokycany,
Švermova 748/II, 337 01 Rokycany
tel.: 371 722 686, 603 239 922,
604 130 618, 604 974 072
pavel.moulis@worldonline.cz

Spálené Poříčí

Kontakt: Ekocentrum ČSOP,
Plzeňská 55, 335 61 Spálené Poříčí
tel.: 371 594 842, 606 575 566, 607 100 006
stanice@ekocentrum.cz

SEVEROZÁPADNÍ ČECHY

Dolní Týnec

Kontakt: FALCO Dolní Týnec 39,
412 01 Litoměřice
tel.: 416 791 114, 606 280 121,
721 940 170

Benešov nad Ploučnicí (jezci)

Kontakt: Stanice na záchranu
ježků Bodlinka, Děčínská,
407 22 Benešov nad Ploučnicí
tel.: 604 546 277

Mimoň (veverky)

Kontakt: Hanička – záchraná
a chovná stanice veverky obecné,
Březinova, 471 24 Mimoň
tel.: 605 130 856

Chomutov

Kontakt: Podkrušnohorský zoopark,
Přemyslova 259, 430 01 Chomutov
tel.: 474 629 917, 602 459 526
zoopark@zoopark.cz

STŘEDNÍ ČECHY

Kladno-Čabárna

Kontakt: AVES, Ukrajinská 2226,
272 02 Kladno
tel.: 602 336 014, 723 468 462
zachr.stanice@seznam.cz

Praha-Jinonice

Kontakt: Stanice pro handicapované živočichy,
Vavřínecká – sad, 158 00 Praha 5
tel.: 602 205 070, 604 201 846

Pátek u Poděbrad

Kontakt: Stanice pro handicapované živočichy,
Pátek 56, 290 01 Poděbrady
tel.: 603 864 822
Vanek.L@seznam.cz

Vlašim

Kontakt: Podblanické ekocentrum ČSOP,
Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim
tel./fax: 317 845 169, 317 845 965, 777 800 460
vlasim@csop.cz

JIŽNÍ ČECHY

Nová Ves-Makov

Kontakt: Hájenska Makov,
Nová Ves 10, 398 31 Čížová
tel.: 382 279 159, 724 090 220
csop.makov@volny.cz

Ohrada

Kontakt: ZOO Ohrada,
373 41 Hluboká nad Vltavou
tel.: 387 002 213, 387 002 211, 723 361 181
info@zoo-ohrada.cz

Hluboká nad Vltavou

Kontakt: Sulimo, Lesní 690,
373 41 Hluboká nad Vltavou
tel.: 387 967 697, 728 916 150

SEVEROVÝCHODNÍ ČECHY

Libštát

Kontakt: Stanice pro handicapované živočichy,
Libštát 95, 512 03 Libštát
tel.: 481 689 433, 732 228 801

Jaroměř

Kontakt: ZO ČSOP Jaroměř, Areal nemocnice,
Národní 83, 551 01 Jaroměř
tel.: 499 392 325, 605 251 434,
603 847 189, 723 565 331
coracias@seznam.cz

ČESKOMORAVSKÉ POMEZÍ

Bor u Skutče-Pasíčka

Kontakt: SOP Pasíčka, Bor u Skutče 47,
539 44 Proseč
tel.: 469 321 369, 603 535 994, 603 502 862
novohradka@volny.cz

Vendolí

Kontakt: Záchraná stanice volně žijících
živočichů Zelené Vendolí, Vendolí 42, 569 14
tel.: 461 545 526, 604 830 851
groszmanova@wo.cz

Pavlov

Kontakt: Stanice při AOPK, Pavlov 54,
Ledeč nad Sázavou 584 01
tel.: 602 205 591, 605 727 704
pavlov.nature@worldonline.cz

JIŽNÍ MORAVA

Brno-Bystrc

Kontakt: Zoologická zahrada města Brna,
U ZOO 46, 635 00 Brno-Bystrc
tel.: 546 432 311, 603 465 329, 723 838 209
zeller@zoobrno.cz, zoo@zoobrno.cz

Zelený telefon města Brno

tel.: 542 422 750, 542 422 750

SEVEROZÁPADNÍ MORAVA

Stránská (dravci, sovy)

Kontakt: ZO ČSOP Sovinecko,
Stránská 55, 793 51 Břidličná
tel.: 554 291 000, 604 613 407, 603 492 791

Olomouc-Svatý Kopeček

(ostatní živočichové)
Kontakt: ZOO Olomouc, Svatý Kopeček
tel.: 585 385 348, 585 385 382
zoo@olomouc.com

STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ MORAVA

Bartošovice

Kontakt: Záchraná stanice,
742 54 Bartošovice na Moravě
tel.: 556 758 675, 602 540 037
csopnj@applet.cz

Zpracovatel:

Regionální rozvojová agentura jižní Moravy
Výstaviště 1
648 00 Brno

Tel: 541 159 574

Fax: 541 159 575

Email: rrajm@rrajm.cz

[http: www.rrajm.cz](http://www.rrajm.cz)

Vedoucí realizačního týmu:

Mgr. Libor Opluštil